

Владимир КОЛЕВ

АЛХИМИЯ НА
ЕДНА МОЊЕТА

Еъргруп 2001

ВЛАДИМИР КОЛЕВ
АЛХИМИЯ НА ЕДНА МОНЕТА

chitanka.info

Животът често ни довежда до състояния, когато започваме да си говорим сами. В такива случаи не сме особено деликатни в изразяването си. В оценките си. В действията си. Ако после тръгнем да споделяме тези състояния, описанието е съвсем различно. Не вярвам на хората, които умеят да говорят само добри неща за себе си. Историята, разказана между кориците на тази книга просто потвърждава съмненията ми.

ПСИХОВЪВЕДЕНИЕ

... Момичето е с огромни, пъстри, кръгли очи. Облечено е в натруфени, но добре стоящи му дрехи. Около нежната шия висят полупрозрачни, вероятно скъпи накити. Очите са все още с детско изражение, но фигурата подсеща, че в това тяло вече се е събудила жената. Зад него, като фон е поставен килим в убити, червеникави цветове. Уж гледа към мен, но погледът е самовглъбен. Така гледа момичето, което все още няма своя мъж, но всяка свободна минута мислено си го рисува. Дорисува. Прерисува. Добавя съществени детайли. Когато мъжът се появи в съзнанието като неосъзната необходимост, започва рисуването.

Момичето е наистина хубаво. Добре би било да рисува мен.

... И тя е в натруфена рокля. На няколко етажа. Чорапите са сини, пристегнати с фльонги на кафеникави лентички. Роклята е достатъчно повдигната, за да се видят бедрата на белите крачета. Наклонила е глава и е подала ръчичка. Срещу нея е прилегнал кавалер в зеленикав фрак, изпод който са бухнали дантелите на бяла риза жабо. Н-да, панталонът също е зеленикав, но разкопчан. Тук вече интригата е налице. А на лицето на дамата е избила предателска червенина. Младата дама има глуповато изражение, но краката ѝ са хубави. Добре би било аз да съм на мястото на кавалера.

... Градината е разграфена на лехи. Във всяка леха има посети някакви растения. Вероятно полезни... В дъното се виждат контурите на белезникава къща. По цвета на къщата би трябвало да се приеме, че отгоре грее слънце. И небето е разграфено по същия странен начин, а точно слънцето липсва. В долния край на градината пасе магаре. Кафяво магаре с жълтеникав корем.

... Би било хубаво да съм в епицентъра на въображението на момичето пред килима. Още по-добре би било да съм прилегнал срещу поразопакованата млада дама. Но, най-вероятно съм в долния край на градината. Не е ласкателно, но най-вероятно, аз съм магарето...

В трамвая се напрегам да си спомня от кого бяха просънваните картини. Първата беше нещо от Врубел^[1], не мога да си спомня името ѝ, но килимът беше персийски. Втората е лесна — Хогарт^[2], а заглавието беше много логично — „Съблазняване“. А може би „Прелъстяване“? Третата? Третата?! Нещо испанско е, но не е достатъчно шантаво, за да е Пикасо^[3]. Точно така — Хоан Миро^[4]. Картината трябва да се нарича „Магаре в градина“, или „Градина с магаре“. Магарето е съществен детайл от пейзажа и трябва да фигурира в заглавието.

... Не е хубаво да си магаре. Дори ако си персонаж в картината на известен испански художник.

[1] Михаил Врубел (1856–1910) — руски художник. — Б.а. ↑

[2] Уилям Хогарт (1697–1764) — английски художник. — Б.а. ↑

[3] Пабло Пикасо (1887–1973) — испански художник. — Б.а. ↑

[4] Хуан Миро (1893–1983) — испански художник. — Б.а. ↑

1. ТЕОРИЯ НА ФРОЙД ЗА НЕПЪЛНОЛЕТНИ

... Бесен съм. И това е най-мекото определение за състоянието, в което се намирам. Повъртам се в коридора, после слизам в двора и тръгвам към желязната врата. Естествено — заключена. Е, няма да изляза през официалния вход. Там може да налетя на Лолов. Мъж в средата на четирийсетте, с провиснало шкембе. И задникът му е провиснал, но е облечен в безупречно изгладен сив панталон. Панталонът има огромен заден джоб, в който д-р Лолов носи скъпоценно педагогическо пособие — огромна, шивашка ножица.

Д-р Лолов преподава металознание. Любимият му метал е стоманата. Във вид на шивашка ножица. Ножицата не се използва по тривиалното си предназначение за разкрояване на плат. Има друга функция. С нея господин докторът стриже. Но не овце, а главите на дебелокори ученици. Знае се, че добрият ученик носи прилична прическа. Къса коса, за препоръчване стил „канадска ливада“, изтънена допълнително край ушите. Ако ученикът не е съзнателен, носи дългокоса прическа. Такъв трябва да бъде вкарван в пътя с изящни педагогически средства. В това отношение, безценна работа върши, нали се сецате, огромната ножица. Едно прищраковане на средата на главата е достатъчно. След тази елегантна хуманна намеса, току-що осъзналият се, ще не ще, тръгва към „ателието“ на бай Хрис, на ъгъла на улицата.

Бай Хрис е изпълнен с истинско, неподправено съчувствие. И прави каквото може. Но, понякога просто се налага да остриже до кожа дебелокората глава. Ако преди това ножицата е потънала прекалено дълбоко в неправилната прическа.

Отскоро започнах подготовка по парашутизъм. Още не съм се издигал със самолет, засега само скачам от еднометрова площадка върху пясък. Отработвам навизи, за да не си счупя после краката. Но един метър е несериозно. Къде-къде по-подходяща е двуметровата ограда на училището. Мятам чантата от другата страна, засилвам се, ловя се за желязото и прелитам през парапета.

... Това, че съм заплес, го знаят и жабите. Можех да се огледам, преди да полетя като прилеп. Те, прилепите, са слепи. Слепи, ама добре се ориентират. И взимат мерки предварително. За разлика от мен.

От другата страна на оградата, с апоплектично зачервено лице, ме чака господин д-р Лолов. И рови нервно в задния си джоб за ножицата. Чантата е в краката му.

Човек не може да си избяга от късмета...

Изтупвам ръце без да бързам, а в главата ми е мътилка. До тук успявах да се опазя от ножицата на господин доктора, ама сега шансът ми е почти нулев. Явно, днес не ми е ден.

Бавенето е за заблуда. Навеждам се рязко, грабвам чантата и отскачам като отхвърлен от пружина. Господин докторът все още се мъчи да извади от задния си джоб проклетата ножица. В едно и двамата сме единомишленици. Ножицата в този момент наистина е проклета и за мен, и за него. По различни съображения, разбира се.

Побягвам към ъгъла на улицата и профучавам край „ателието“ на бай Хрис. Поне за днес няма да ми се наложи да вляза в него. Но дочувам гласа на г-н доктора:

— Утре имаш час при мен. Нали не се надяваш, че ще ти се размине? — В интонацията му има истинско, неподправено вълнение. Г-н Лолов има всички основания да бъде благородно възмутен.

За всеки случай, прибягвам скоростно до следващата пресечка и завивам по нея. Знам, че няма да хукне след мен, ама така изразходвам част от адреналина, пръкнал се в жилите ми след неочакваната среща. След завоя мога да забавя ход.

И трябва да забавя. Пред витрината на книжарницата стои със сериозна муцка Елизабет Цимерман. Нещо разглежда. Заставам зад нея и се опитвам да хвана посоката на погледа ѝ.

— Джани Рудари — казва тихо тя. — Ама сега нямам пари да си я купя. Вдругиден ще дават стипендиите.

— Казвам „Здравей“, ти ми отговаряш „Здрасти“ и тогава продължаваме диалога — подсещам я аз. Тя се засмива, кимва, но не казва думичката, която ѝ препоръчах.

Елизабет е руса и слаба, с белег на дясната буза. Белегът вероятно е още от невръстните ѝ години, завехнал е и не я загрозява. Даже ѝ предава своеобразен чар. Има замислени очи, които умеят да се

смеят. Умее да говори с очи. Умее и да мълчи. Имам съмнение, че май съм влюбен в Елизабет?

Отлепва очи от витрината и тръгва към трамвайната спирка. Движи се по тротоара така, че да има място за още един човек до нея. Естествено, аз съм този човек.

— Джани Рудари е за предпубертети. Не си ли надживяла тази тръпка. Сега трябва да четеш любовни романи — опитвам се да я впрегна. Тя пак се засмива за миг.

— Чета и любовни романи. Но в Джани има нежност, за която няма измислени думи.

— Искаш ли да сменим темата? Днес ми лепнаха двойка по литература и не ми се говори за писатели и поети. Нежни или груби.

Елизабет спира за момент и ме гледа изпитателно:

— Лепнали са ти двойка по литература?... Майтапиш се, нали?

Работата е там, че литературата е единственият предмет, по който заработвах безпроблемно приятни оценки. Поне досега. Не искам да ѝ предавам вкиснатото си настроение. Единственият начин благородното ми намерение да се реализира, е, ако вървим и мълчим. Това ѝ правим. Елизабет е наистина много усетлива и въобще не ме разпитва. Умее да мълчи — качество присъщо на малко женски твари. Изпращам я може би за десети път. Всеки път се каня да я целуна по бузата на раздялата. Уж така, между другото. Това ще я обърка, но и ще ѝ подскаже нещо. Например че имам идеята за нещо повече от целувка по бузка. Но всеки път отлагам за другия път. Днес пък, съчетанието на звездите е възможно най-неподходящо.

Дали пък, именно заради неподходящото съчетание, да не я прегърна? Не, изтървах момента. Подавам ѝ ръка. Тя ми кимва с очи. В тези очи има звездички. Гледа ме въпросително, но нищо не пита. Усетлива е...

За да не ми се наложи да давам глупав отговор с очи, повдигам поглед. Слънцето явно свети откъм гърба ми, защото два-три прозореца на съседната сграда проблясват насреща ми: пренебрежително и насмешливо.

Сестра ми има гостенка. Дамите пият кафе в хола. И си бърборят сладко, по женски. Моето влизане предизвиква пауза. Или темата не е

за моите уши, или е несъществена, та даже появяване ми може да я прекъсне.

— Здравей, симпатяго! — поздравява ме Зоя.

— Здравей, апетитна — отвръщам ѝ с малко неочаквана реплика.

Работата е там, че друг път обикновено смотолевям нещо под нос в отговор на нейния поздрав. Зоя е прекалено отракана, аз просто не съм ѝ в категорията. Тя го знае и затова се отнася с мен по този надменно покровителствен начин. А днес го изтърсих това „апетитна“. Откъде ми дойде на устата? — От главата, разбира се.

Зоя се засмива с неподправено удоволствие и пояснява на сестра ми:

— Брат ти май ме сбърка с телешка пържола...

— Нищо не бъркам. Просто днес за пръв път си признавам, че тайно ти заглеждам балконите.

Днес не ми е умен ден. Хич не ми беше работа да си признавам, че гледам циците на Зоя. Работата е там, че тя е само две години помалка от сестра ми, разбери — седем години по-голяма от мен. Знае се, че не е прилично хлапета в надпубертетна възраст да се заглеждат в гърдите на какичките. А ако се издадат, че се заглеждат, отнасят високомерни подигравки.

— Брат ми... — гласът на сестра ми е доста предупредителен по интонация.

— Остави го! — Зоя вече не се смее, а нещо мисли. После споделя със сестра ми: — Когато хлапе като брат ти започне да се прави на мъж, който знае защо изпитвам желание да го тествам в леглото.

— Похвално желание! — Знам, че трябва да млъкна, ама днес не ми е умен ден.

— Брат ми!...

— Похвално желание! Само не знам откъде идва? Заради личния ми чар, или защото мъжът ти не се справя с нощните си задачи?

От зоината закачливост не остава и помен. Изгаря ми с поглед. Сестра ми гледа учудено:

— Какви ги плещиш?! Какво ти става?

— Какво може да му става на един седемнайсетгодишен хъшлак?

Зоя бързо се взема в ръце. И успокоява сестра ми:

— Обикновена хлапешка ежня. Не му се впрягай!

— Спокойно дами! Напускам ви. Само да си взема партакешите и отивам на тренировка. Зоя, извинявай! Днес не ми е умен ден, затова ми се откачи ченето. А гърдите ти, освен сочни са и изящни. Не ме наказвай за откровеността ми!

— Заслужаваш наказание! — назидателно констатира Зоя.

— Да, ама когато започнат да наказват някого заради откровеността му, по силата на защитен рефлекс, той става двуличник. Смейш ли да поемеш отговорността за появата на това отвратително качество в моята добра душа?

— Няма ли да млъкнеш? — Този път сестра ми нещо се замисля, защото в интонацията ѝ няма възмущение, а само аналитичен интерес.

— Какво тренираш бърборко? — Зоя вече се е овладяла. Въпросът ѝ звучи направо делнично. Какво толкова е станало? Хлапето, както вече казахме, просто се ежи.

— Бягане на 3000 метра — информирам я добросъвестно.

— Това пък за какво ти е? — Зоя е искрено учудена.

— Изразходвам енергия по относително приятен начин.

— Какво значи „относително приятен начин“?

— Значи, че има и друг, по-приятен — отговаря вместо мен сестра ми. — Брат ми продължава да те сваля...

— Да бе... И виж, да изразходваш повечко от енергията си с бягане. Другият вариант засега не е за теб. — Зоя се стреми да покаже, че впрягането преди малко е без значение.

Тръгвам към вратата, после внезапно се обръщам. Зоя ме гледа съсредоточено. Сестра ми гледа съсредоточено Зоя.

Кой знае защо, точно в този момент усещам, че кафето ухае наистина приятно. Усещам желание за две глътки кафяв еликсир, но оставането в компанията на дамите просто не е препоръчително. Преглъщам и излизам.

Роден съм на село. И обичам да тичам откакто се помня. Преселването ми в столицата не промени навиците ми. Един ден се засяхох в парка пред стадиона с приятел и се заприказвахме. После той се разбърза, защото закъснявал за тренировка. От немай-къде отидох с него до залата, треньорът ме огледа като каубой кон и ме попита, не

искам ли да тренирам бягане. Отговорих му, че не знам, ама нищо не пречи да опитам.

На другия ден отидох. Оказа се, че има още двама новаци. Тренерът ни повери в ръцете, разбирай — на акъла, на един, който беше бягал вече година. Беше малко по-голям от мен, но се надуваше поне като републикански шампион. Преди да сме разгрели, даде такова темпо, че другите двама окапаха някъде из гората. Аз се залепих предано за него и така пробягахме заедно десетина километра. Преди да влезем в стадиона, надутият ми наставник се напъна и излезе пред мен. Направи демонстрация, че влачи новобранеца след себе си.

Истина е, че май повече са влачех, отколкото бягах. Но демонстрацията на превъзходство си имаше своята цена. На наставника също му беше паднал акумулаторът.

В края на зеленото поле имаше поставена помпа за поливане на тревата. Водата се изстрелваше към небето на тънки, рехави струйки. За момент мярнах многоцветен проблясък на дъга над тях. Бях загрял и без да му мисля, връхлетях под пръските. В този момент дочух яростен вик. Тренерът тичаше към мен.

— Знаеш ли какво преохладяване си правиш бе, диване? Ще ми инфарктясаш за няма нищо...

Спрях, започнах да разпускам, а когато вече можех да говоря, избърборих:

— Нищо на тоя свят не става за няма нищо. Винаги имаме идея в главата...

Тренерът беше някъде малко над четирийсетте. Виждаше се, че е на „ти“ със спорта, фигурата му бе жилава, без грам излишно тегло. Човекът изчака да види какво правя и как го правя, обясни ми някои неща, а после се засмя:

— Ти май си от тия, дето винаги държат да кажат последните думи? Капак на тенджерата. Вярно ли, винаги имаш идея в главата си?

— Вярно е. Което не изключва варианта, идеята да бъде вятърничава. Или глупава. Ама си е моя. Идеи на заем не взимам!

— Лъжеш! — контрира ме меко тренерът. — Никой не измисля света от начало. Всеки започва пътя си с чужди мисли. Е, като започне да поузрява, в главата му може да започнат да се раждат и собствени.

— Не лъжа — отдумах се аз. — От хлапешка гордост, идеи на заем не вземам. Но се случва да пооткрадна чужди. Преработвам им

фасона и ги представям като свои...

Усещаме се с тренера. Харесвам го. Не е досадник, има какво да научиш от него. След месец, фукльото от първото бягане просто вече не ми е в категорията. Но има други, на които аз пък гълтам пушилката. Ама то, това е спортът... Един движи пред теб, друг пухти зад теб.

Има и още нещо. Така наистина спада напрежението. Онова напрежение, което ме кара непрекъснато да се зазяпвам в женските твари край себе си. И понеже съм от умниците, които много четат, изравям от някакво списание теория, която добре ми пасва. Според нея, всички хора, и мъжките и женските, несъзнателно оглеждат околните през очилата на възможния сексуален контакт. От там нататък пък започвала селекцията на внушенията. С тази не може, защото е по-възрастна. С тази не може, защото е отчайващо глупава. Тази е грозничка. Тази направо грозна. Виж, тази, русата ми харесва, ама май аз не ѝ харесвам. Бих могъл да опитам да бъда по-настойчив, ама май нещо не уцелвам думите. И т.н. Естествено, бързо достигам до Фройд и теорията за либидото. При него всичко е опаянтено от главната буква до точката.

Казано по-общо, аз и Фройд се интересуваме от едни и същи явления. Явленията имат и конкретни форми. Явленията си раздвижват формите по начин, който кара елементарните мъже да се зазяпват и това е във висша степен естествен процес. Посредствеността също може да бъде нещо желано и естествено.

А импотентните академици да си мислят, че са солта на земята! Затова, аз мисля за себе си като за глупчо и това не ме притеснява. Даже, в разговори определям себе си точно като глупчо. Но налитам на бой, ако някой ми каже, че съм глупак. Нали правите разлика между глупчо и глупак? Ако не правите, замислете се. Разликата е огромна...

Предпочитам да си правя тренировките сам, а не в стадо. Отначало тренерът се опитва да ми внуши други мисли, но вижда, че е безсмислено да се бори с ината ми. И, като умен човек, намира начин да се възползва рационално от него.

... Вече пресичам гората срещу Студентския град. Когато овладееш тялото и разгрееш правилно, е почти удоволствие да усещаш

как дърветата се изнизват край теб. За момент, между короните се прокрадва сноп слънчеви лъчи, който плисва върху лицето ми. Малко по-нататък виждам двойка край някакво кичесто дърво. Кавалерът, явно вдигнал градуса, затиска здраво мацката към стеблото. Но и тя е загряла. Щом една жена прегърне мъжа срещу себе си през врата, идеята за добродетелна съпротива вече се е изпарила от ума ѝ.

Профучавам край тях. Тия скоро ще сменят вертикалната позиция с хоризонтална. Какво бил танцът според французите? Ами, вертикална изява на хоризонтално желание. Тия сега танцуват, едва ли не...

Иначе, бягането е възскупна работа. Но, като си мислиш за нещо, времето може да тече даже приятно. А днес, аз си мисля даже за две неща. Нещата се наричат Елизабет и Зоя.

Елизабет ме привлича с нейната беззащитна лъчезарност. И с това, че знае как да живее живота си, без да ѝ се налага да лъже. А аз лъготя непрекъснато.

И Зоя не лъже. Толкова е уверена в себе си, че не вижда смисъл да прибъгва до патерицата на лъжата. Всъщност, кой я знае? Когато е в компанията на мъжа си, даже му се подмилква. Но за малко. От състояние нежност, бързо превключва на обикновена женска заядливост, съчетана с настойчивост. Заядливост и настойчивост — железобетон. Не му е лесно на мъжа ѝ...

Зоя е някаква секретарка в Светия Синод. Не, не ви поднасям. Наистина се води на работа там. А работното ѝ време е въпрос на лична преценка — кога да отиде и колко да стои? Доколкото разбрах от сестра ми, забодена е там като микрофон.

Чиновническото офицерство на Синода си мълчи. И знае защо мълчи.

Християнство и комунизъм много си приличат като постановка. А институциите им — социалистическа държава и църквата, се чувстват еднакво неангажирани към обещанията си. Съдейки по това, че земният рай, обещан от комунизма, непрекъснато се отлага за по-светло бъдеще, в мен се пораждаат съмнения, че вероятно и на онзи свят, в рая, не е кой знае колко хубаво. Ако въобще го има. Църква и държава се държат по един и същи безотговорен начин, ала са конкуренти за душите на хората. Все пак, държавата е в по-добра позиция. Затова поставя при конкуренцията хора-микрофони. Трябва

да знае какви мисли се въртят в главите на брадатите. Пазарът за души си е като всеки друг пазар.

Зоя е наистина умна. Подмилква се като котка край известни поети, самата тя публикува по нещо от време на време. Чета стиховете ѝ и... нищо не трепва в мен. Някой беше казал, че поезията не е римувано подреждане на умни мисли, а особено състояние на духа. Зоя е изучила техниката на писане, но нещо ѝ убягва. Не предизвиква тръпка.

... Но все пак ми въздейства. С циците си. Няма защо да си кривя душата. Ако стиховете бяха като циците ѝ, би станала световна поетична знаменитост.

Така, записан в размисли за поезия и цици, навъртам километрите, предписани ми за днес. Като се върна на стадиона, ще трябва да поработя върху някакви други техники. Днес тренерът го няма, но аз си имам оставен план за домашно. Не, че толкова ми тежи, но си мисля, че след като приключа с ученето и тренировките, ще се почувствам наистина по-щастлив. Макар да имам съмнения, че щастието наистина е само фикция. Човек може да изживее най-много някое дребно удоволствие.

2. ПРИКАЗКА ЗА ПЕПЕЛЯШКА И КАСАПСКИЯ СИН

... Дребно удоволствие за мен бе например, вторият час по литература.

В училището ми се влиза с висока диплома. Бяхме насъбрани все отличници, а според скромното ми мнение, кастата на отличниците не се отличава с особена човещина. Амбициозни хлапета, всяко от които знае, че непрекъснато трябва да се доказва пред други амбициозни хлапета, пред учители... Защото утре, като завърши, ще пада пък такова доказване пред света, че свят да ти се завие. Течаха първите запознанства, а вече се държахме под око. Обществото на отличниците е вълчи прайд и преди да се установи йерархията, пада голямо зъбене и блъскане. Невинаги във вид на елементарна тупалка. По-често като демонстрация на възможности, по-големи от възможностите на тия, с възможностите...

Първият час бе по литература. В стаята влезе слаба млада жена с огромни очила на малкото си, птиче лице. Поздрави без да ни погледне, извади от чантата книга, разлисти я и бавно изрече заглавието на разказа. Каза ни само: „Слушайте“ и зачете.

Разказът се казваше „Златната роза“, от руския писател Константин Паустовски. Схема сантиментална: младо момиче — сираче, благороден клошар, който намира начин да помогне на момичето да влезе в добрия живот. Без да си мръдне пръста за собственото, безнадеждно бъдеще. Разказът е направо изпипан. Когато премине през ума на добър писател, даже баналният, сантиментален сюжет може да прозвучи свежарски. А не като Зоините стихове.

Госпожица Литература прочете текста, без да се опита да му инжектира излишна драматургия. Всички мълчахме. Имаше над какво да се замислим, нямаше какво да добавим. След минута избръмча електрическият звънец. „Госпожица Литература“ остана като прякор. Казваше каквото трябва. Отразяваше същността на приносителката си.

Не мога да си спомня кой го измисли. Нищо чудно да съм бил аз, но не съм сигурен.

След два дни отново имахме час при нея. Госпожицата влезе, направи проверка за присъствие и с доста безразличен глас попита:

— Кой ще стане да направи преразказ на прочетеното миналия път?

Всички умници, естествено мълчаха. А на всеки му се искаше да вдигне ръка. Важно е да направиш първо добро впечатление, но ако се издъниш? А умниците не обичат риска. Разказът беше ме „хванал“. Поколебах се, но вдигнах ръка.

Нямам никакъв спомен какви думи изрекох. Стараех се да говоря равно и да не поддавам с глас на емоционалните завои. Представях си покрайнините на Париж, които би трябвало да приличат на покрайнините на който и да е друг град. Представях си смотания клошар, който, по вечерно време бърше праха от златарските маси. И заработва по някое су за къшей хляб и бутилка евтино вино. Събира праха, пресява го и така, всяка вечер, в хартиения плик се появяват по няколко дребни люспици злато. От това злато, след доста време е излята роза, която прави сиротинката щастлива млада дама.

Като елементарна аритметика, постановките в разказа просто не се връзват. Но човек обича да слуша за победата на доброто в иначе не особено добрия живот. Приказката за Пепеляшка може да има хиляди разновидности. Когато свърших, всички мълчаха. А това беше добре. Госпожица Литература огледа класа и попита, кой иска да направи коментар на преразказа. Отначало всички продължиха да мълчат. После, от последния чин се вдигна ръка.

Не знам как изглежда един Божи ангел. Но земният Ангел от последния чин заекваше. Впоследствие разбрах, че това не му пречи, когато реши да каже нещо, да го казва. Ангел стана, почеса се като клепоух пес и бавно изломоти:

— Р-разказът е х-хубав. Н-нищо, че е п-писан от р-руснак. И пре-преразказът стана. Н-нищо, че го н-направи селянче...

Всички избухнаха в смях. Ангел ги огледа с недоумяващ поглед:

— К-кво се х-хилите бе? Те, с-селяните и р-руснаците си п-приличат... З-затова тоя — как ти беше името? — го р-разказа хубаво. С-слушах го с кеф...

Набързо ми подмени националността, диалектът ме бе издал, че съм пришълец. А за чистокръвните столичани, всички други са селяни. Не ме засегна, смях се и аз.

Странни аргументи, но хората им повярваха. И още се смяха. Резултатът беше, че тогава получих първата отлична оценка. За свое оправдание ще кажа, че макар после често да изкарвах отлични оценки и по други предмети, понякога правех и пълнокръвни издънки. Което ми дава основание да се надявам, че съм хармонично развита личност.

Четенето и бягането са двете неща, без които не мога. Разтоварват ме. И ми дават други светове, различни от тоя, в който живея. Ежедневието ми е възсучно, затова често се опитвам да го доразкрасявам. Дорисувам мислено на комините мустаци, на дебелите, пардон окръглените дами — свински опашчици, на сериозните възрастни мъже — розови панделки. Нямам самочувствието, че умея да преправя света, ама ми е интересно. Хлапешки радости...

Резултатът от първата проява на смелост в новото училище бе, че литературата не ми създава проблеми. Колкото и спорна постановка да изкажа, госпожица Литература я приема с интерес. Така будя пък естествена завист в другите вълчета. Добросъвестно си признавам, че в мен има и лошо, ала това е банален извод. Знае се, че човек затворя като в клетка, в една душа и ангела и дявола. На тях вероятно им е тясно, вероятно изпитват и нещо като клаустрофобия. Често се ритат, но това е здравословното психическо състояние. Защото има и две опасни крайности. Ако дяволът утрепе ангела, човек е директно за бесилката. Ако ангелът затисне дявола — по силата на заложената програма ангелът не може да убива — става пак лошо. Превръщаш се в обикновен, заваян и беззащитен добродушко. А когато лошото и доброто се посритват в теб, персоната ти остава в равновесие.

При мен, ангелът най-често е импулсивен и заваян, а дяволът рядко се нервира. Понеже са лишени от крайности, имам усещането, че на моменти играят в теснотията на карти. Но има случаи, при които добрият ангел опитва да дърпа дявола за опашката. При други пък, дяволът се опитва да запуши добрословната уста на ангела. Животът, искаме или не, се изживява по този начин.

През средновековието, това е философията на дуалистите. А само я преписвам. Преписването на идеи не е грях. Всички го правят открай време. Не мога да вдяна само едно — от кого е преписвал Бог Саваот, преди да сътвори света?

Понеже парите не ми стигат, ходя понякога да работя нелегално нощем на една гара. Пренасям картофи, лук, товара вглица. По закон това е забранено, грижат се за младия ми, непълнолетен и, следователно, неукрепнал организъм. В деня, в който навърша 18, вече ще мога да работя без да се крия. Представете ли си — днес съм още неукрепнал и не може, утре ще съм заякнал и може. Магия за ден време. При това положение съм принуден да слушам дявола. Той ми дава практичен съвет — бачкай и си трай. Знаем, че ме прекарват с парите, но неблагородният труд все пак подобрява стандарта ми на живот.

След нощни подвизи на гарата здравата ми се спи и ако не изпия едно кафе, очите ми залепват. Една сутрин не успях да си взема ухаеща кафява течност и заспах по време на първия час.

И преди бях правил „етюди“: стоях със затворени очи и се правех на заспал. Макар, да имаше нещо като слабост към мен, госпожица Литература нямаше навик да ми икономисва въпросите. Точно в такива случаи неизменно кълвеше и ме питаше за нещо. Аз отварях бързо и бодро очи и отговарях. Забавно беше.

Липсата на чашка кафе може да създаде проблеми. Още повече че след нощното блъскане, даже леко бях прохъркал. Въс ме сръга в ребрата. Госпожица Литература ме попитала нещо, аз не реагирам. Не е възпитано!

Събудих се за нула време и осъзнах в какво положение се намирам. Имах два варианта. Да призная, че съм заспал, защото до късно през нощта съм нанасял вглица. На една бедна бабка, моя съседка. Така лъжех само наполовина, защото наистина през нощта бях търкалял колички с черна топлина. Сложен вариант — трябваше да се унижа, очаквайки проява на естествената човешка доброта на госпожица Литература. Която я се прояви, я не...

Избрах втори вариант. Изправих се бавно до чина, загледах се съсредоточено пред себе си и попитах:

— Бихте ли формулирали по-добре въпроса си?

— Попитах, защо в Шекспир откриваме едновременно и уличния циник, и перфектния поет. По какъв друг начин да ти го формулирам? — малко нервно реагира госпожицата. Явно, само тя не бе разбрала, че наистина съм спал. Мислеше, че пак ѝ въртя номер.

За Шекспир да ме пита... Но не трябваше да тръгвам с банални, високопарни думи.

— Шекспир е касапски син. И не може да не наследи поне нещо от манталитета на баща си. Затова простонародната му реч звучи сочно и натурално. От друга страна, го гази амбицията на способния провинциалист да стане пръв и между столичани. Под индиго ще преоткрием този подход два века по-късно, в историята на Балзак, например. А за да се наложи като любимец на кралица Елизабет, Шекспир трябва да овладее и хватките на изящното слово.

Кралица Елизабет присъства на всички негови премиери. Чест велика. И стои на тръни, защото досадникът Уили не цепи басма на никого, включително и на коронованите особи. За това разказва и най-известната му пиеса. Как един принц убива брат си, краля и сам става крал. После пък синът на убития убива чичо си, след като чичо му не е намерил точния човек, който да убие профилактично племенника. Глава да те заболи! От толкова убийства на знатни особи! Така се предизвикват неправилни мисли в главите на поданиците.

Шекспир не е никакъв учен. Още по-малко — историк. „Хамлет“ уж се базира на хрониката на някакъв датчанин от XIII век. Граматик... Саксон граматик. Но в хрониката липсва даже бегъл намек за сюжета на трагедията. Шекспир е импровизатор, за да не кажа — талантлив лъжец.

— Преобладаващото мнение на литераторите е, че търси обективността — меко ме контрира госпожицата.

— Ами — търси... Защо обрисова Ричард III като морално осакатен комплексар? А освен това — гърбушко и страхливец. Ричард III си е здрав мъж и умира в бой, сражавайки се.

— Вероятно е подведен от Томас Мор, който пише „Историята на Ричард III“ — опитва пак да се противопостави на дебелоглавието ми госпожицата, но аз съм набрал скорост.

— Ако не е историк, трябва да е поне добросъвестен изследовател. Би трябвало да порови нос в хрониката и около нея. Да

съпостави фактите. А той излива неконтролирана злоба по адрес на Тюдорите. Може би се досеща, че така ще се хареса на Елизабет?

Елизабет често хока Шекспир, но от позицията на респектирана жена, която е настроена да прощава. Въпреки че също не е хрисима и кротка християнска душица.

— Откъде знаеш каква е била кралицата като характер?

— Нищо не знам за характера ѝ. Но, просто не е можела да си позволи да бъде добра! Няма добър крал самодържец. От момента, в който той се изяви като такъв, сам си произнася смъртната присъда. Ще го ошушкат неговите приближени знатни.

— Ошушкат не е много изящен израз — промърморва под нос госпожица Литература. — Но пък пасва на фразата и постановката ти.

— Да поговоря ли за отношението на Шекспир към жените? — усещам, че навлизам в свои води.

— Ако искаш, говори, но до първата сбъркана дума — засмива се госпожицата.

— Не е вярно, че Шекспир е работел по двата стандарта — и с мъже, и с жени. Обичал е само жените. И то — много. И жените го обичали, реагирали му като бръснарско ножче... — умишлено правя пауза.

— ... Реагирали му като бръснарско ножче? — въпросително ме поглежда госпожицата.

— ... Реагирали му като бръснарско ножче на магнит. Бръснарско ножче не е сбъркана дума, нали? — Госпожица Литература замислено кимва с глава да продължа. — Лепели се по него. За една жена било чест да му бъде любовница и за месец време. Повече никоя не се е задържала. Която изкарвала цял месец, си го отразявала в автобиографията като актив. Писателят Шекспир е просто иронично коректен към жените. Напомням ироничното му подсещане:

*Моми, любов недейте дава
Без булчински венец!
Мъжът туй чака — не прощава
Подлецът му с подлец!*

Шекспир е вероятно първата любов на монахинята Ан Уотли, даже се женят, но как ставаше рокадото не мога да кажа точно. Тя е добра поетеса, ако се вярва на литературната критика от онова време. Но, моля почитаемата аудитория да се замисли над един, привидно странен факт. Монахините, според тогавашните виждания, са единствено и само „Божии невести“. Формално погледнато, сваляйки монахинята, Шекспир става любовник на жена на Бога. Нещо като Божи баджанак. И това хич не го притеснява. Ако си позволя един израз, в който няма мръсна думичка, Шекспир вдига полата на божията невеста без никакво притеснение...

— Прекали! — госпожица Литература се подсмивва, но ме прекъсва с категоричен жест.

— Тъкмо исках да кажа, че...

— Няма да го кажеш!

Добре де. Няма да го кажа. Но, поне си икономисах главоболията от заспиването. Измъкнах се.

Идилията с литературата продължи до третата година. Съвсем по правилата на подреденото ни общество, госпожица Литература стана госпожа, омъжи се и забременя. И излезе в отпуск по майчинство.

Беше стисната на високи оценки, искаше много да се чете, затова просто не я обичаха. И въздъхнаха с облекчение, когато госпожа Литература отиде да се отдаде на майчинския си инстинкт. Вместо нея, дойде възрастна, усмихната и развлечена лелка. Госпожа Силянович. Пише хубави оценки на поразия. Кажеш две думи от учебника и нямаш проблеми.

Знае как да си създава положителен имидж сред ученическото войнство. След поредния, банален отговор отваря бележника, поглежда предишната оценка по литература и кимва с глава:

— Вървиш нагоре. Браво!

Мнозина гледат умно при тази проява на непривична учителска щедрост. Но бързо свикват. Човек лесно свиква с хубавото. Това е добре премерена политика. Преподавателката бързо повишава успеха по литература в елитното училище. Значи е способна, много способна... Не знам защо, но точно тази безконтролна доброта ме кара да очаквам нещо лошо. Моят ред идва с уводните думи:

— А сега, да видим какво ще ни каже едно величие, набедено за отличник по литература за... — И ми задава банален въпрос.

Анонсът за величие ме подсеща, че мога да очаквам капан, затова се стремя да отговоря възможно най-точно, без да прибягвам до свободни интерпретации. Тя ме изслушва внимателно, а после подпитва:

— А какво е записано в учебника по темата?

Откъде да знам какво е записано в учебника? Предпочитам да чета книгите, статии към тях. Не и възгупавия учебник. Все пак опитвам да отговоря учебнически. Не се получава.

— Н-да. Странно, как си оценяван досега само с отлични оценки? За мен, ти днес даваш слаб отговор. Седни си!

Сърцето ми се разтупква, но осъзнавам, че няма смисъл да споря. Сядам. Трябва да осмисля положението. Пък и, нека видя в бележника си слаба оценка и по литература. Интересно е. Интересното се повтаря и следващия час. След първите три мои изречения, следва весела, несложна за тълкуване реплика:

— Ученици! Слушайте какви глупости дрънка вашият колега. Седни си. Знаеш каква оценка заслужаваш, нали?

Интересното се случва и следващия час. С почти същите думи. И със същия резултат. На четвъртия път, отговарям на въпроса с въпрос:

— Има ли смисъл да Ви кажа каквото и да е? След като и врабците на дървото отсреща знаят как ще ми реагирате?

Госпожа Силянович се усмихва ласкаво:

— Прав си! Даже, днес няма да ти искам бележника. Три двойки ти стигат, нали?

Нещата са ясни, внушенията — разбираеми. Не си вири носа, не се опитвай да измисляш света, а зазубряй утвърдените постановки! Иначе, ще береш ядове! Трюизмът^[1], явно е нейната религия...

Подсказан ми е и вариантът за излизане от положението. Прочитам и запомням записаното в учебника, изключарвам го като папагал и може да бъде даден за пример. Кой казва, че папагалите са глупави пернати?

След часа по литература усещам, че няма сила, която да ме удържи в училището. Но, прескачайки оградата, налитам на д-р Лолов. Измъквам му се, но дочувам през рамо резонната му реплика, че утре

ще трябва да вляза в часа му. Днес унижен, утре — остриган. Живо средновековие.

Като капак, разговорът със Зоя и сестра ми...

Вероятно, като защитна реакция, в главата ми често се навърта и нелепата мисъл, че май съм влюбен в Елизабет? Не в шекспировата кралица — покровителка, а в Елизабет Цимерман. Момичето с двете слънчица в очите.

Беззащитна любов!

Сбъркан съм отвсякъде... Затова ми се присмиват даже стъклата на прозорците.

[1] Трюизъм (фр.) — прен. — сив, банален начин на мислене. — Б.а. ↑

3. ДОБРИЯТ БОГ НЕ Е БУШМЕН

Всъщност, д-р Лолов е толкова доктор, колкото аз космонавт. Няма даже университетско образование. След гимназията попада в школа за запасни офицери. Обичаше да се хвали, че е квалифициран кавалерист, но откакто започна да чува зад гърба си „коняр“, престана да се отдава на романтични спомени от младостта. Конете се върха на научната му кариера. Вероятно, навъртайки се край подковача, е започнал да се интересува от метали? Все пак, дървени петала няма. Освен това, по благородното четирикрако има още юзди, шпори и други метални полезности. На тази основа, г-н Лолов си изгражда легендата, че разбира от метали, значи може да преподава металознание. И понеже усеща и с гърба си иронията не само на ученици, но и на колеги, инженери с дипломи, г-н Лолов стига до следващото блестящо решение. Че има даже докторат.

Най-добрата защита е нападението.

Ако беше някоя дребна риба, никой не би се връзвал на думите му. Но г-н докторът е партиен секретар на училищната организация. Доколкото знам, е и председател на някаква квартална комисия за антиобществени прояви или нещо от този род. Антиобществена проява например е носенето на дълга коса. В упадъчна Англия, такива прически носят упадъчните музиканти. Англичаните, като искат, да си ги търпят. При нас шест-пет няма. Има отговорни другари, които защитават с меч — в случая шивашка ножица — здравия социалистически естетизъм. Д-р Лолов е безкомпромисен воин на соцкаузата. След като се е класирал на тази позиция, даже директорът на училището е принуден да приеме, че наистина има докторат. Не, че вярва в това, но... Колко пъти човек постъпва не според конюнктурата, а съобразно вижданията си? — Малко, много малко...

И аз лъжа. Често. И то не от любов към лъжата. А защото ми се налага. Всеки компромис е вид лъжа. Хората просто обичат лъжата. Тя е в основата на живота ни. Опитайте се да преживеете ден, без да

излъжете. Може, ако сте сами в пустинята. И ако спите. Но ако сънувате, пак лъжете. Защото и сънят е вид лъжа.

Писателите лъжат, измисляйки истории. Поетите лъжат, измисляйки завоалирани химери. Композиторите лъжат, измисляйки съчетания от звуци. Но това са все пак благородни форми на лъжата.

Има и лъжа на обикновения ден. Лъжем, за да живеем по-лесно.

Има и лъжа, от която човек просто трябва да се срамува. По този начин не лъжат всички, а само хора с определена настройка. Но, като правило, те пък са имунизирани срещу срам. В същото време, родът човешки заклемява лъжата като зло. Но под сурдинка признава, че тя е необходимо зло, от което разминаване няма. Нещо повече, сума ти професии се основават на лъжата. Какво е един адвокат, ако не квалифициран лъжец с правна ерудиция?

Сядам до последната маса в ъгъла. С наивната надежда, че в резултат на снощно абонаментно напиване, д-р Ло няма да помни вчерашния инцидент. Но г-н докторът... Не, че не е пил снощи, чак това не мога да си го представя, ала вероятно е пил малко. Днес е почти бодър. Тръсва се до катедрата, пита дружелюбно дежурния:

— Има ли отсъстващи?

Няма. Щом няма, значи...

— Къде е моят вчерашен приятел?... — плъзва поглед по редиците. — А, ето те и теб... Заповядай на дъската! — Казва го почти нежно.

Все пак съм взел мерки. Вчера, след зрял размисъл, посетих бай Хрис и той се занима с растителността по главата ми. Понеже знае стандартите на г-н доктора, бай Хрис се постара да достигне до компромисен резултат — нещо, което удовлетворява естетическите виждания на доктора. И в същото време не ми оформя главата като активист на хитлерюгенд.

Излизам с възможно най-спокоен вид до ешафода и засичам погледа на г-н доктора. Все пак, днес той не е настроен пиански сприхаво. Диалогът започва направо приятелски:

— Днес урокът ни е за?...

— ... Легираните стомани...

— И какво е характерно за тях?

— Чрез добавка на определени метали в конкретни процентни съотношения, в точно определени цикли на... — започвам да говоря, но знам, че това е подвеждащ въпрос. Ще има и други, които нямат нищо общо с металознанието. Г-н докторът слиза от подиума, разхожда се замислено между редиците, слуша ме и от време на време кима с глава. После отново се качва на подиума, застава зад гърба ми и продължава да слуша. Знам, че сега ми оглежда врата, затова, без да бързам, се завъртам към него. Аудиторията леко се подсмива.

— Защо се въртиш? — пита ме д-р Ло.

— Образно казано, Вие сте слънцето. Аз съм просто слънчоглед. И по силата на биологично програмиран механизъм, се ориентирам към нежното Ви излъчване.

— Добре казано — съгласява се д-р Ло. — Звучи поетично. Да те питам за нещо друго. Може ли?

— Учителят трябва да пита и поучава. Ученикът — да отговаря и да се съгласява. Такава е светата подредба на училището.

— Така е, така е... Ама преди да те попитам, защо не си дадеш бележника?

— Заповядайте! — вадя поомачкания тефтер от вътрешния си джоб.

Господи докторът фокусира страницата и разглежда с интерес оценките ми. Така е — прескочиш ли четирийсетака, вече имаш нужда от очила. Не, че си е презорил очите от много четене, ама... Физиологията си е физиология...

— Така... Да... А? Какви са тия двойки по литература? И то, гледай: една... две... три... Ти не беше ли отличник точно по тази дисциплина? — изобразява на физиономията си нещо като недоумение. Под тънкия пласт на учудването, прозира ясно доловима ирония.

— Бях — съгласявам се кратко.

— А сега какво?

— Ами, вече не съм.

— И защо така? — продължава в същия тон инквизиционният разпит.

— Вероятно, разминаване в критериите на преподавател и ученик?... — отговарям добросъвестно.

— Какви са критериите на колежката и по какво се различават от твоите? — Г-н докторът не е заядлив, а просто добросъвестен аналитик.

— Не сме разговаряли точно по темата с любимата преподавателка, така че, моите думи могат да бъдат приети само условно. Затова, ако позволите, бих искал да избягна публичния коментар — правя последен опит да се измъкна.

— Колежката Силянович е много сговорчив човек. Откакто е при нас, чувам, че успехът рязко се е покачил. Значи е способен преподавател.

— Другарката Силянович иска да се поназубри нещо от написаното в учебника. И е така толерантна, че даже може да не четеш книгата. Но бие през устата, ако изкажеш друга мисъл, извън тази в учебника. А аз обичам да чета точно книгите. И статии за тях. За нея това са глупости...

— Така, така... Старата песен: ученикът добър, учителят лош... — замислено се почесва г-н докторът. — А да ти е минавало през ума, че в този живот има правила, на които трябва да се подчиняваш? А не непрекъснато да се напъваш да снасяш собствени идеи. Защо прескочи вчера оградата, а не излезе през официалния вход? — сменя рязко темата.

— Вход означава място, откъдето се влиза, а аз трябваше да изляза.

— А входът не може ли да бъде едновременно и изход?

— Може, ама точно това бях забравил. Човек не може да помни всичко — обяснявам примирително. — Освен това, карам курсове по парашутизъм и тренирам преодоляване на препятствия.

— Вярно ли мислиш да скочиш с парашут? — Д-р Ло е наистина озадачен.

— Имам идея да скачам с парашут. Ама все още не съм сигурен как ще mine първият път — признавам си съвсем искрено.

— Това, че вчера се понесе като житен бегач, го разбирам. Аз съм разбран човек. Това, че си опитал да вземеш мерки и си отишъл при бай Хрис, е направо добре. Това, че си тръгнал да си строшиш я краката, я главата, е от възрастта. Но това, че се опитваш да ме преметнеш с подрязването наполовина само на два косъма е номер, който няма да mine! — Г-н докторът вади безпроблемно ножицата от

задния си джоб и посяга с нея към главата ми. Отмествам се крачка назад и вдигам ръка. Правя опит да продължа диалога:

— Сам казахте, че сте разбран човек. Нека опитаме да уеднаквим естетическите критерии за прическите! — Правя още няколко гъвкави движения, после минавам от другата страна на катедрата. Но г-н докторът е решил да ме вкара в правия път. От любезния му тон не е останал и звук.

— Кротувай бе! Няма да те стрижа. Ще ти направя само някои корекции...

— Вие сте все пак преподавател, а не бръснар. Нека оставим на преподавателя преподаването, а на бръснаря подстригването! — перифразирам христовата постановка, но учителят ми включва на монолог в заповедна форма:

— Трай, че ще ти отрежа ухото! — Понеже ме е затиснал в ъгъла, ножицата изтраква някъде по главата ми. Би могло да бъде смешно, ако не е вбесяващо безсмислено... Прескачам през масата на подиума и се измъквам.

Г-н докторът е дебел и обездвижен. Нищо не ми е да го търкулна на пода. Но последствията биха били впечатляващи за мен. Не в добрия смисъл на думата. Напускам педагогическото полесражение победен.

Аудиторията следи с интерес театъра. Чува се и насърчителен смях. Характерна особеност на колективната психика. Ако ще горят някой друг на кладата, си е направо комедия. Гледаш как жалкият еретик се гърчи като гъсеница и вреци като шопар. Забавно, та забавно. Но... Ако ще горят теб, си е жива трагедия! Когато огънят пламне, започваш трескаво да се чудиш: Защо добрият Бог не се намесва, след като знае, че ти си предано Негово чадо? А би могъл например, само да цъкне с език като калахарски бушмен и огънят да изгасне.

Да, ама добрият Бог не е бушмен. И не цъка с език по желание на обречените.

Г-н докторът отива до стола си и тежко се изтърсва върху него. Взема бележника ми и пише. Постава го на края на масата и ми посочва с поглед: „Ела си го вземи“. Сигурно ми е написал с разкривения си почерк двойката. Все пак има и едно нещо, което ме сближава с г-н доктора. И той, и аз имаме отвратителни почерци.

Сядам на мястото си и се заглеждам през прозореца. На отсрещното дърво са накацали рояк тлъсти пилета и спокойно си гугукат. Перушината на повечето от тях сияе в много интересен, медноцикламен цвят. Гледай ги, махленски клюкарки, затънали са приятно във времето и са готови да стигнат до безвремието, ей така, в сладки приказки...

— Доволен ли си от оценката си? — дочувам гласа на г-н доктора.

— Всяка учителска оценка е безспорно и само справедлива. А човек не може да бъде недоволен от резултата на един справедлив акт — излъгвам с поредица от високопарни силогизми. Лъжа хладнокръвно, с равен глас. И продължавам да гледам гугутките. След малко те отлитат, а аз не издържам на любопитството и отварям бележника.

Неведоми са пътищата ти, Господи! А често, неразбираеми — помислите, които внушаваш на чедата си. Така и не успявам да разбера, защо накара пияницата Лолов да ми постави отлична оценка?

Отличната оценка е вероятно компенсация на простия факт, че подстрижката, която бай Хрис е принуден да ми направи, си е чисто остригване. Нещото, което никога не ми липсва, е апетитът. Но след като се виждам в огледалото на какво приличам, усещам, че стомахът ми изстива. Вместо да хвана трамвая, отивам до градинката с екзотичните храсталаци и се тръсвам на една мръсножълта пейка.

Така ли ще върви животът ми? С внушаване на правилни мисли и стригане като овен... Направо ми се реве, но хапя устни. Не трябва да поддавам. Не трябва! Трябва да има и други варианти!

Отивам до чешмата, измивам си очите и се връщам на пейката. Когато искам да се успокоя и отпусна, търся с очи някоя птица. Следя полета ѝ, изстрелванията нагоре, кацането на дърво или ограда. А врабците са ми направо любимци. Те са такива неизтощими оптимисти...

— Блеем по покривите и се правим, че не виждаме познатите си — дочувам алтовия глас. Зоя. Застанала е срещу мен и ми се усмихва. Приятелски. Явно, не е злопамятна. — Каква е тази прическа? — оглежда ме, но вече без усмивка.

— Компромисна.

— Ама и тия даскали са едни стригачи... — казва го съвсем искрено.

— Не всички са такива — внасям яснота аз. — Но пък е достатъчен само един! Не бих имал нищо против, ако единият отиде в Австралия и се забие в някоя овцевъдна ферма. Там би могъл да се отдаде на призванието си. Но това са само мечти на един остриган.

— Няма ли да ме поканиш да седна до теб? — засмива се отново Зоя. — Ще ти направя психотерапия, та да ти мине по-лесно.

— Предпочитам да стоиш срещу мен и да ми говориш оттам...

— Защо? А да, за да ми зяпаш балконите... Ама е неучтиво, глупчо. Жена се сваля най-добре с обикновена доброта. А не с кокорене като невидял. — И сяда до мен.

Нищо не разбирам от женска козметика, но Зоя ухае наистина добре. Толкова добре, че усещам тръпка. И ми говори за свалка. Почти подканващо. Явно, днес съм предразположен да се отдавам на мечтания — Лолов в Австралия, Зоя под мен... Какво пък, мечтите са безплатни...

— Имам усещането, че нещата май не се подреждат по най-добрия за теб начин? — подхвърля спокойно и подканващо тя.

Вероятно очаква изповед. Забавното е, че и на мен ми се говори. В същото време, в главата ми стърже и друга мисъл: Тарикат мъж не плаче! Докато измисля двете думи, с които да отбия топката, устата ми се разприказва. Е, поне не плача. И се мъча да се надсмивам над себе си. Така правели силните мъже...

Зоя слуша внимателно. И мълчи. Това мълчание ме подлъгва да се разбърборя и за нещо, за което не би трябвало да й споменавам. Нещото е Елизабет. Не английската кралица от шекспирово време, а внучката на немския евреин дърводелец. Всъщност, за нея няма и какво толкова да разказвам. Но, това се оказва интересна посока за разговор. Зоя ми се усмихва по нейния си начин — присмехулно и окуражаващо.

— Хубава ли е?

— А, не знам... Поддавам на общата закономерност: като хлътнеш, мацката неизбежно става хубава... Има белег на бузата, но завехнал. И й отива...

— Много ли си хлътнал?

— Надявам се да е умерено...

— Глупчо — прегръща ме през рамото Зоя. — Не е по-добре да е умерено. Най-хубаво е, когато е безпаметно...

Добродетелно се отдръпвам от прегръдката ѝ, защото... Май малко притреперих. И Зоя се отдръпва от мен. Даже забелязвам в погледа ѝ нещо като объркване, но за малко. Става, оправя косата си, поглежда делово часовника си и промърморва подчертано спокойно:

— Заприказвахме се, пък на мен обедната ми почивка изтече. Трябва да се връщам при брататите. Чао!

Не само балконите ѝ са хубави. И задната проекция си е направо като за световно. Вдигната на кок, предизвикателна коса, елегантни рамене, овалът на дупето, такова... Полата ѝ е добродетелно черна, но частта от краката, която излиза от полата, навява греховни мисли за креват. Ако има одеяло, може и на полянка.

Всякак може, но не е за мен. С какви ли очи я оглеждат ония, сексуалните въздържатели от Синода?

Ако има нещо, което наистина не само не обичам, а направо ненавиждам, това е конструктивното чертане. Каквото и да правя, както и да се старая, все ще цапна някое петно от туш върху пауса. А тази хартия е такъв предател. Изкарва на показ петното, а не чертежа.

Принцеса Руми ми преподава термодинамика и конструктивно. Отказвам да намразя Карно^[1] и предпочитам да се поозоря, но да схвана същността на циклите му. По едно време даже ми става интересно. След това, термодинамиката направо започва да ми харесва. Това поражда смесени чувства между мен и Руми. Всеки учител иска да слуша смислена реч от инквизицията до дъската, а там аз нямам проблеми. Затова си позволявам от време на време да се позакачам с нея. Но когато ѝ занеса поредния оплескан с туш проект, тя започва да пъшка и ме гледа състрадателно. Това пък аз не понасям. И започвам да ѝ разказвам вицове. Тя ме гледа отначало поучудено, после лицето ѝ засиява. Има хубав смях на дете.

... Подавам ѝ рулото с чертежа. Тя го развива внимателно, като че очаква от него да изпълзи змия. Оглежда го и въздъхва:

— Знам ти номерата. Започвай да разказваш виц, защото това, което ми даваш, е всичко друго, не и конструктивна разработка.

Погледни само... Боже...

— Нали може да подкарам мисленето Ви в погрешна посока?

Руми повдига поглед и ме гледа внимателно:

— Какво значи „в погрешна посока“?

— Финалът на повечето вицове е предсказуем. И понеже ще очаквате едно, ще излезе друго.

— Жените обичат, когато мъжете ги лъготят. Но трябва да го правят грамотно, иначе ефектът е обратен. Да ти видя възможностите... — поощрява ме тя.

Странно и тя ме брои за мъж. А е някъде на годините на Зоя.

— Събрали се в кръчмата трима селяни. Били приятели, заедно ходели за риба. Разговорили се, станало въпрос, кой какви ябълки е изкарал тази есен. Първият се похвалил: „Беше ей толкова голяма! Като я сложих на кантара и той се счупи“. По правилата на жанра, вторият бил още по-голям лъжльо: „А моята тежеше толкова, че не само строши кантара, но и масата под него“. Третият започнал да обяснява: „Пък моята ябълка беше толкова голяма, че се принудих да я натоваря на каруцата. И...“.

— Ябълката строшила каруцата, нали така? — поглежда ме разсеяно Руми.

— След „и“-то, така предположили и двамата приятели. Но не било това. Третият лъжльо обяснил, че когато каруцата потеглила и се раздрусала, от ябълката излязъл огромен червей и изял коня...

Руми се засмива. Искрено, по детски, после продължава да рови из чертежа.

— Къде са ти изчисленията?

— В тетрадката под вестника.

Тя разгръща тетрадката и рови из нея. А аз се отдавам на едно от любимите си занимания. Гледам врабците в короната на дървото до прозореца. По едно време чувам гласът на принцеса Ру.

— Това ти ли си го писал?

Обръщам се и проследявам погледа ѝ. Гледа накрая на тетрадката. Вече знам и какво вижда.

— Аз. Признавам. Всеки нормален перко минава през етапа на писане на стихове. Нещо като преболедуване от дребна шарка.

— Не струват! Нали го знаеш? Спазил си ритмиката, но не дишат и не вълнуват...

— Знам го. Мислим по един и същи начин — отговарям наистина спокойно. — Знам, че от мен поет няма да стане, но понякога не удържам на напъна и реда думи.

Работата е там, че принцесата инженер Ру е един, наистина кадърен литературен критик. Чел съм нейни статии. Бих се гордял със себе си, ако се науча да пиша на нейното ниво.

Затова я обичам и не ѝ се сърдя, когато ми мърмори за чертежите. Знам много добре, че две призвания са заключени за мен: конструктор и поет. Няма страшно. Има още толкова интересни професии.

А има и още по-хубав вариант. Да се родиш например гълъб. Няма зубрене, няма чертежи и проекти, няма да те стрижат. Летиш си съвсем естествено, а в останалото време се отдаваш на приятен бърбреж с други хвъркатковци. Ама това късмет не е за всеки...

Естествено, не съм прав. За гълъбите, дядо Бог е сътворил котките.

Тоя свят е създаден по особени правила. Тъкмо да се почувстваш истински щастлив и вземе, че ти падне тухла на главата. Например.

[1] Лазар Карно (1753–1823) — френски политик и учен, основоположник на термодинамиката. — Б.а. ↑

4. ЛЪВОВЕ ПОД ДЪРВОТО НА МАЙМУНИТЕ

Тренировката току-що е свършила. Приятно отмалял съм. В такива случаи обичам да отида до сладкарницата от другата страна на булеварда. Поръчвам си една лимонада и една боза. Сладкарката ме разпознава, усмихва ми се и без да я моля, ми дава още една чаша. В нея размесвам двете течности. За някои може да е нещо странно, но за мен е питие за богове. Обезводненият ми организъм с удоволствие засмуква тинестия на вид еликсир.

Само че, днес нямам пари за този разкош. И ще трябва да се напия с обикновена вода. Малко по-нагоре в парка има чешма. Тръгвам към нея. В късния следобед лъчите на слънцето са особено нежни и ласкави. Провират се през клоните и дорисуват по странен и неповтарящ се начин цветя и дървета. Естествената слънчева доброта е напълнила пейките. Парковата фауна изобилства с мами с дечица и пенсионери с вестници.

Приближавам чешмата и ставам свидетел на нещо, което е естествено да направиш в храстите, но е сбъркана история, ако го вършиш в коритото на чешма. Двама дангалаци пикаят демонстративно и си говорят на висок глас. Няколко пенсионери ручат под нос, но внимателно. С тия добермани шега не бива...

Заставам зад пикаещите юнаци и изчаквам да доизточат организмите си. И да взема да ги поучавам, полза никаква. Такива разбират само от бой, а съотношението на силите не е в моя полза. Пък и какво толкова е станало? Водата ще отмие телесната течност с цвят на лимонада. Щом споменавам на ум думичката, преглъщам. Лимонадата е питие за благородници, а аз мога да си позволя временна знатност само след като вечерта съм бил роб и съм пренасял кюмюр.

Двамата юнаци изтръскват със замах мъжките си гордости. Единият се обръща през рамо към мен:

— К'во чакаш? — интонацията му е убийствено пренебрежителна.

— Пред чешма се чака за водопой — пояснявам очевидното.

— Не чакай! Няма да те огрее! — Към пренебрежението е прибавена и закана.

— След една ракия можеш да цапнеш още една. Но след едно изпразване на бойлера, не можеш да се изпикаеш отново — продължавам кроткия си диалог.

— Казах: Нема да пиеш! Не си ми симпатичен! Точка! — Доста по-едър е от мен, а в момента е и горд със себе си.

Удобно е да носиш гръбна чанта. Ръцете са свободни. А е направо полезно да тренираш бягане. Затова приближавам с още крачка към чешмата и мълча. От диалог с тия полза няма.

— Е, те сега ще му... — започва заканително моя нов познат и замахва бързо към физиономията ми.

Подготвен съм и избягвам удара. Леко неприятното е, че вторият добродушко се опитва да ми мине в гръб. Правя две крачки назад и променям ъгъла така, че и двамата да са пред очите ми. Мълча и им се усмихвам. По принцип, усмивката е подсещане за добро чувство, но те не я разшифроват по тоя начин. И ми налитат едновременно. Отново успявам да избегна единия удар, но другият попада в рамото ми. Силен, но не техничен. Тия са здрави в ръцете, но поне не са тренирали бокс. И са пъргави като динозаври. Отскачам настрани и предлагам:

— Пичове, оставяте ме да пия вода и ви освобождавам от присъствието си! Става ли? — Един човек ми внуши две полезни постановки. Първата от тях е да използвам докрай възможностите на дипломацията.

В този момент засичам погледа на добродушкото. В него има такава дива, животинска злоба, че веднага ми става ясно: от дипломация ползата е нула. Тоя, преди година-две е излязъл от казармата. Понеже е тъповат, в работата го правят за две стотинки. Затова, след като излезе навън, налита да си го връща на който му попадне пред очите. Такъв е в състояние да те убие и въобще няма да се почувства виновен. Забелязвам и нещо обезпокоително. На пръст на лявата му ръка има оловен бокс. Програмиран съм да се пазя отдясно. А неговият удар би бил от неочаквана посока и с разгромен ефект.

Разбира се, мога да побягна. След няколко крачки ще се откажат да ме гонят. Ще се върнат при чешмата, за да вдигат стойки пред

младите майчета.

Но си спомням втората постановка на човека отпреди няколко години. Затова отново се оставям да ме удари по рамото говорещия, но избягвам посягането с бокса. И удрям с всичка сила в корема на мълчаливеца. Втората постановка беше малко по-сложна: след като си създам успокояващо впечатление като шубелия дипломат, удряй бързо. Към постановката имаше и анекс: след това, ако трябва, си плюй на петите.

Не ми се налага да прибягвам до мъдростта на анекса. Лицето на левичаря побледнява и се сгърчва от болка. Опитва да се задържи на крака, после внимателно приляга. Стонът му издава искрено човешко страдание. Това има незабавен ефект върху бърборкото. Той се отдръпва назад и ми изсъсква предупредително:

— Не посягай, щото и аз ще те перна в корема...

Досмешава ме. Подсецам го:

— Преди малко опита, ама не стана. Защо смяташ, че сега ще се получи? — Простичката ми постановка явно не е по ума му. Той мълчи, приятно уплашен. Вече е безопасна карфица. — Не ми се ежи, а дай на другарчето си първа помощ — съветвам го аз. И отивам до чешмата. Пия с наслада приятно студената вода. Може да се каже, че отвоювах правото да заситя жаждата си.

В пустинята, при животните имало такова отвоюване на право на вода. В човешката пустиня, наречена град, май е същото. Та — как сме със социалната еволюция?!

Глътките са направо еликсир, но не се чувствам нито горд, нито доволен. Така ли ще ми върви животът? — Непрекъснато да имам работа вместо с нормални хора, с представители на „полуживотинския вид“? Определението май беше на Ерих Кестнер^[1]. Той пък е трябвало да живее сред нацисти. И, макар че им бил крайно неприятен — оживял. Интересен еволюционен пример. Днес обстановката не беше особено сложна. Но може да ми се случи случка, при която да ме осакатят или пречукат. А учителите ме уверяват, че живея във възможно най-хуманното човешко общество. Какво ли е да живееш в нехуманните?

Мъжът на Зоя е близо два метра. С атлетична фигура, хубава усмивка, леко олисял. Мъж слънце, към което непрекъснато се обръщат женските слънчогледи. Единственият стрък, който почти не го търси с поглед, е Зоя. Много са им странни отношенията. На моменти женичката му го гледа нежно в очите. Но за малко. По правилата на някаква странна цикличност, следва захапване. Това не предизвиква никакви колизии в душата му.

Компанията често се събира в дома на сестра ми, където преживявам и аз. Пийват си, танцуват, флиртуват. После се разделят по полов признак — в едната стая дамите, в другата — кавалерията. Не знам за какво си говорят представителките на нежния пол. И да попадна при тях, е за малко. Излизам, за да ги оставя на спокойствие да се кикотят. Но прекарвам известно време при мъжете. По подобие на рицарите, те си разказват приключенията, изживени с благородни дами. Според автентичните разкази от различни автори, се случва все едно и също. Благородните дами не издържат на устрема на напористите кавалери, предават се... И се превръщат в обикновени, банални, глуповати жени.

Истински майстор в жанра е Вальо, мъжът на Зоя. Не бих казал, че подходите му са кой знае колко разнообразни, резултатът е почти винаги един и същ. Човекът описва с технически подробности кое как е станало. Разказът се финализира с една фраза: „... Тогава станах, закопчах ципа на панталона и хванах пътя“.

Звучи искрено. Вярвам му. Пък и какво ли би могъл да прави един мъж след вълнуващото изживяване с разкопчан цип, освен да го закопчае?

Обикновено не се бавя много и в мъжката компания. След като получа няколко ободряващи съвета как се свалят мацки, излизам. На коняря трябва да му е ясно, че не може да участва пълноценно в сбирките на рицарите свалячи.

Странен е светът. Тая, между мъжете и жените, явно се получава без много мислене и усилия.

На седемнайсет съм, зареден съм, та се пукам, но при мен просто не става. Женските твари на моите години и акъл приемат с удоволствие компанията ми, знам как да ги разсмивам, но когато се опитам да премина към нещо по-сериозно от натискане при танцуване или опипване в някой ъгъл, неизбежно идва засечката. Усещам, че това

не е поради женска добродетелност. Просто с нещо ги наежвам, но с какво?... Знам, че засечката идва от мен. Но не мога да вдяна защо?

А иначе съм изчел сума ти книги по въпроса, вече съм на ниво виден теоретик. Мога да давам съвети, правя го и предизвиквам приятелски смях. Има и още нещо. Веднъж, вече съм го изживял, преди няколко години, в шести клас. Но от тогава нещата не вървят. В шести клас ми беше рано, но сега собствената ми леващина вече ми тежи.

Знам, че има и работещ вариант. Завъртам се покрай някоя професионалистка по нежност, плащам си, и ми се отварят очите. Но съм фукльо и държа преживяването да бъде с момиче, което вълнува душата ми. Например с Елизабет. Там пък съм несигурен. Като я гледам, тя явно още не е стигнала до великата тръпка. Не, че бяга от нея. Но я чака някак много спокойно да си дойде сама. А на мен бушоните ми горят. Вече съм мъж, оглеждал съм се много пъти в огледалото. Да, ама мъжът е мъж, когато често е в прегръдките на жена. Жена, освободена от неудобството на дрехите.

Добрият дядо Бог е измислил нещо и за такива схванати като мен. Изпраща ти сън с бленуван сюжет, в съня се реализираш като расов осеменител без грешка. А после се събуждаш, отиваш до банята и сменяш слипа. Защото течността на живота, залепнала около пъпа ти, не предизвиква приятно усещане. Учената думичка за това иначе прекрасно изживяване, е полюция.

Един път ни изпратиха в училище ограмотители лекари, за да ни отворят очите. Сортираха ни, момичетата в едната зала, момчетата — в другата. Не знам какво е говорила лекарката на младите дами. При нас беше скука, та скука. Докторът каза само едно нещо, над което не бях се замислял. Че полюцията била дар Божии. Пълноценно, разтоварващо сексуално изживяване. Пълноценно, защото в мозъка си го възприемаш, все едно се е случило наистина в прегръдките на жена. За разлика от мастурбирането, което било долнопробна имитация.

Пълноценно, пълноценно... ама няма ли я женската прегръдка...

След тренировката пак нямам пари за удоволствията лимонада и боза. Запътвам се към чешмата в парка и виждам на няколко метра от нея две събрани пейки. Върху тях, четирима играят на карти. Двамата

са моите познати от сбиването. Физиономията на единия от новите е тъповатичка. Четвъртият ми прави впечатление: слаб, небръснат, но с костюм и вратовръзка. Костюмът очевидно е престоял поне половин година под дюшек, върху пружина на легло. Като го мързи да се оглади, да не облича костюм! Но дивчовците от неговата порода мислят за себе си като за небрежно-елегантни мъже. За момент погледите ни се засичат. Изражението му е на Христос автократор^[2] от известна икона. Не толкова волево, колкото фанатично, изгарящо.

Пускам чешмата, навеждам се, но включвам и периферното зрение — все пак съм само на няколко метра от играещите. Не ми обръщат никакво внимание. Наливам се хубаво, а после минавам край групата и изтърсвам бодро:

— Здравейте пичове!

Приятелят с бокса вдига очи, вижда ме. Изражението му претърпява няколко последователни метаморфози, които могат да се обозначат с думите: „Здрасти“. „А, ама това си ти...“ „Много си нахален бе, ей!“ „Е, те сега ти...“

Хвърля картите. Но понеже е седнал напреко на пейката, се измъква доста тромаво. Хуква към мен. Изражението му пак е зло. Явно не може да гледа по друг начин. Аз пък съм самото добродушие. Гледам го с предана, приятелска усмивка. В момента, когато се опитва да ме уцели в главата, се помествам рязко встрани и той профучава край мен като ракета, пропуснала самолет. Следва закана, изречена най-после на глас:

— Е, те сега ти...

За да не го разочаровам, побягвам. Той се затичва след мен. Разстоянието между нас е не повече от два метра. Но не е и по-малко. Държа го под око и му давам възможност още известно време да се надява, че ей сега ще ме хване и...

Все пак, мисля и за собствената си кожа. Затова двата метра си остават два метра. Когато се поотдалечаваме от групата, ми минава подлата мисъл, че мога рязко да се обърна и да му забия пак един в корема. Но, това би било садизъм. Да го изработя два пъти по един и същи начин. Просто не е човешко. Когато динозавърът спира запъхтян, спирам и аз. Но с равно, еталонно дишане. Някой да се съмнява в полезността да тренираш бягане?

Този човек не може да прави нищо друго, освен да мрази. Не, не се изразих точно. В този момент той ме ненавижда. Знам, че ако по някакъв начин му падна в ръцете, с най-голямо удоволствие просто би ме убил.

Не, не съм прав! Освен че може да мрази, може и да страда. В очите му има истинска тъга, че не може да ме дограби, както на него му се иска. Все пак, прибягва до спасителното облекчение на думите:

— Слушай! Ако ми паднеш, кожата ще ти отпоря, да не се жалиш после! — Казва го съвсем искрено, пухтейки като парен локомотив.

— Вярвам ти. Ама ще се постарая да не ти падна.

— То не се знае... — усмихва се криво той.

— Така е. Но и ти внимавай! Така, както търчеше след мен, можех да се обърна и пак да те подпра с юмрук в корема. По-силен си от мен, ама бавно вдяваш. Пази се... — И аз съм искрен. Той се замисля, нещо в погледа му просветва. Съобразява, че съм прав. Но, само толкова. Злобата отново се настанява удобно в очите му. Обръща се и бавно тръгва към пейките. Приятелите му го чакат спокойно и нещо си бърборят.

Сега мога аз да се затичам тихо след него. Да го ударя на сто уязвими места. По мой избор. Да го разпастьрмосам. Но знам, че няма да го направя. Аз съм жертва на хуманитарно възпитание. Той не е обременен с никакви задръжки.

Ето още един пример за мъдра организация, създадена от необходимия Бог. Така, разнокалибрени индивиди съжителстват в едно общество.

Има и друга гледна точка. Преди време гледах документален филм. Под дървото минават лъвовете, на дървото са маймуните. Един шебек протегна дълга лапа и дръпна опашката на минаващия отдолу лъв. Царственият го погледна с убийствено пренебрежение: „Хубаво, дърпай... Ама ако се счупи клоната, ще има едно стадо сити лъвовете в повече и един шебек по-малко“.

Правя какво правя — не трябва да ми се чупи клонът...

Още през първата година, след като нахалното ми държание към госпожица Литература стана нещо обикновено, си имах забавен

разговор с Боби. Боби е умен, обича да чете, има усет към книгите, но това не му помага особено. Госпожица Литература е все пак жена. Разбирай, естествено проклета. Не обича Боби, може би като ответна реакция на това, че и той не я обича. Пише му отлични оценки, но на моменти опитва да го закопава.

С Боби често имаме препокриване в мисленето. Но това, което се приема добре, ако е изказано от мен, се посреща със съмнение, ако излезе от устата на Боби.

„Чувството за вина, отразено в творчеството на Шекспир. И в деянията на Хитлер“. Госпожица Литература обича импровизациите. В случая има основание да ни подхвърли тази посока за размисъл, започвайки точно от Шекспир. Всъщност, цялата трагична драматургия се основава на чувството за вина. Ако си вярващ, това пък е усещането за грях. Има още една, привилегирована позиция: Ако си обикновен тъпчо, си живееш живота и не страдаш от никакви колизии.

Сериозната литература само се подиграва на привилегированите. А си вре нося с неподправено, почти сладострастно любопитство в душевните скривалища на мислещите.

Лесно идваме до простото заключение, че при Шекспир убийство на един е въздигнато в ранг на мащабна трагедия. То предизвиква усещането за вина, което отнема възможността на победителя да се порадва на придобитата власт. При Хитлер, убитите са милиони. Но на австриеца не само не му пука, ами е убеден, че има божествена мисия на земята. Да я прочисти от ненужни хора и да въведе свещената хармония като норма на обикновения ден.

Божествена мисия, а в същото време, Хитлер си е чиста проба атеист. Парадокс?

Никакъв парадокс. Истински действените хора умеят да си вярват. Дотолкова си вярват, че приемат съвсем убедено дните си на земята като Божествена мисия. Това е вид магнетизъм. На който реагират масиви от хора-стружки. Които просто се залепват за мощния магнит.

Боби цитира някакви думи на Сталин. Че убийството на един било престъпление, а на милиони — статистика. От къде на къде статистиката може да предизвиква чувство на вина или усещане за грях? Госпожица Литература се замисля, а после го пита, сигурен ли е,

че това са думи на Сталин? Боби, естествено, не се отказа от твърдението си.

Госпожицата оглежда другите глави.

— Някой знае ли, дали това са наистина думи на Сталин? И ще ги приемете ли? — Реагира по навик, със съмнение на всичко, което Боби казва.

— Могат да бъдат и на Хитлер. Двамата мислят по един и същи начин. А пък, ако ги е измъдрил преди малко Боби, само за тях трябва да му поставите отлична оценка — намесвам се и аз.

— Макбет се тормози от факта, че е убил един. Хитлер е горд с убийството на милиони. Сталин гледа на това като на банална случка от сивия ден. Различава ли се средновековният престъпник от съвременния? — пита по-скоро себе си госпожица Ли.

— Няма начин да не се различава. Но обективния подход просто липсва. За престъпление кантар няма. А може би Макбет не се тормози точно от това. Инстинктът може би му подсказва, че все пак Банко е в бъдещето. „Не крал, но ще родиш крале...“ — подхвърля Боби.

— Все пак има правораздаване — вразумително му напомня госпожица Ли.

— А дали да не се замислим и за „кривото право“ на Балзак? — не издържа да не я подразни Боби.

— Не, имам предвид правото като естествена необходимост за индивида и обществото — държи на своето госпожицата.

— Или като естествен наркотик на обречените?... — не мирясва Боби.

— Всичко тръгва от фалшива постановка. Шекспир пише „Макбет“, когато Елизабет вече се е преселила на небето. Тя не е оставила син и е наследена от Джеймс I, момче от родата. На него му куца въпросът със знатността. Обективно е наследник на някакъв иконом — Уолтър Фицалан. Но преди да стане крал Джеймс, обикновеният хитрушко Джеймс взема мерки и пише книжка. „Демонология“. Пушилките, мистериите, вещиците, в „Макбет“ са взети назаем точно то „Демонологията“. Умен е Уили, умен е! Освен това, Джеймс твърди, че е пряк наследник на шотландския благородник Банко. И ето ти Банко и в „Макбет“! Случайност?

— Лошият Макбет и добрият Банко-Джеймс? Натам ли биеш? — откровено ми се подиграва Боби.

— Излизате от темата като се ровите в дребни факти — напомня госпожица Ли.

— Да, така е. Но има и още нещо. То се нарича развитие на една идея. Хитлер неслучайно се разграничава от църквата. Тя му налага етични рамки, които го сковават. Съобразно задачите, които си е поставил, Хитлер е много логичен. Той действително търпи развитие в морален план. Чисто технологично. Заменя единицата с множество като нещо равнозначно. Малко забавна социална математика. За смъртта на един пък, въобще не му пука.

— Оправдаваш ли го? — Госпожицата ме поглежда иронично.

— Не става въпрос дали го оправдавам или не. Когато се катапултиращ на такава позиция, обикновено чувството ти за вина завяхва. Каквото направиш, все е добро. Диктатурата е нещо много удобно. И за диктатора, и за тия около него. Особено за тия около него. Дребната душица също има философия: Спазваш определени правила на поведение спрямо единствения на върха и прекия над главата си, съгласяваш се винаги, безусловно. Така си гарантиращ сносно преживяване. А фактът, че в резултат на твоето примерно съгласявателство са поумрели десет, сто или милион — чудо голямо... Важното е ти самия да не си сред обреченото множество. Човекът е смъртен. Ако не сега, то после, обречените все едно са щели да умрат.

Мога да го обясня и по друг начин. Войната е официално легитимирана дейност. Задържането на власт също е вид война. На война се убива. Като правило, в името на справедлива кауза. Това се преценява от диктатора, директивата излиза от щаба му. Изпълнението се поема от някакъв вид войници. Войниците са спокойни. Те изпълняват заповед, съвестта им е чиста. И тия отгоре са спокойни, те не убиват хора. Ръцете им са чисти. Всеобща и щастлива социална стерилност. С резултат — малко мърша. Рискът е само тук. Защото разумните хора вземат мерки и заповядват заравяне на убитите. Няма мърша! Както се казва, всичко е въпрос на организация. Другото са брътвежи на сантиментална интелигенция. Която, като я понатиснеш и кляка. От редовете на интелигенцията излизат най-много мърморковци. И най-много предатели. А да... още едно уточнение — мърморковците се самоопределят като естети.

Вместо да се впрегне от зловещите ми думи, Боби започва да се смее. И ме дава за пример. С такава здрава, ориентация, ако се бях

родил по-рано, на двайсет и пет бих могъл да стана групенфюрер от SS, например. Не, че ме е впрегнал, но го подсещам очевидното:

— От мен и от теб есесовци не става, брат ми. Ако попаднем в концлагер, щяхме да бъдем с униформи, но раирани.

Така, за гимнастика на ума, абсолютно безсмислено, си говорим още няколко минути. Накрая, госпожица Ли обвинява Боби в черногледство, но му поставя все пак отлична оценка.

Докато се изнасяме към друг кабинет, Боби започва да философства и да ме обвинява. Същността на думите му е, че госпожица Литература все се заяжда с него, а моите думи били истина от последна инстанция. Дразня го, но умерено:

— Значи, съм по-убедителен!

— Сигурен ли си?

— Естествено не! Ама няма да ти го призная. Винаги сигурен в себе си е само глупакът... Умниците като нас непрекъснато анализират, непрекъснато намират нови думи и постановки на мястото на предишните. Има си приказка: „Докато умните се наумуват, лудите се налудуват!“. В историята остават само големите битки. А те се печелят от лидери, които са повече фанатици, по-малко — аналитици. Поривът е по-действен от дълбоката мисъл.

— Ако си търсим смислено място в този живот, при думите ли трябва да отидем, или при мълчанието?

— При мълчанието ще отидем накрая. Когато ни поставят на два метра под земята. Предлагам да не бързаем за там...

— Има и мълчание, на тия, които добре разсъждават на ум — подсеща ме Боби.

— Мълчанието е добродетел на глупаците...

— Ти ли го казваш това?

— Аз и защо пък не?...

— Лъжеш, казал го е Бейкън — излавя ме в измама Боби.

— Родил се по-рано от мен, казал го! — И понеже вече започва да ми писва от умни разговори, замахвам рязко към главата на Боби с чантата си. Но той не е от породата на парковите динозаври. И спокойно отбива удара.

Спомени от близкото минало. След литературната рокада ми бе умерено интересно как ще се постави Боби в полезрението на любимата Силянович?

Умен е, тарикатът. Без усилие запомня постановките на учебника от един-два урока и с лекота ме детронира от литературния престол. Би трябвало да му се сърдя, ама не ми идва отвътре. А и на тази позиция е удобен за подигравки. Освен това е хубаво момче. Тренира волейбол, с добре оформена фигура. Да ми прости добрият дядо Бог, но веднъж забелязвам нещо интересно. Когато времето е топло, а прозорците отворени, при определен ъгъл виждаш отражението на преподавателката, която се движи зад гърба ти, примерно. Елементарен шпионски трик.

... Така, гледайки разсеяно любимата Силянович, заснемам изражението ѝ. Тя стои зад гърба на говорещия Боби. И откровено се наслаждава на фигурата му. Възрастната дама се държи като баба Меца, видяла бурканче с мед. Само дето не преглъща и не ръмжи от удоволствие. Не знам, на колко години либидото престава да тресе жените? Но явно, половинвековна възраст все още не е предел...

През междучасието информирам приятеля си за проведеното наблюдение. Вместо да ми зададе купчина уточняващи въпроси, Боби изръмжава:

— Пред толкова млади женски дупета, тая ли повлекана да взема да свалям?

Прав е. Пък и любимата Силянович не би поддала на естествената съблазън. Знае, че няма шанс. Просто се радва, жената. Даже, ако се намери някой наивник моралист, който да го направи на въпрос, с лекота би отплеснала топката. Лъжейки само наполовина:

— Радвам му се естествено. За една истинска учителка, ученикът е като собствен син.

Е, ако глупчото реши да се позаяжда още, може да се подпре на моя приятел Фройд и да напомни за Едиповия комплекс. Ама това са подробности при хипотетични възможности.

Малцина притежават дарбата да лъжат отначало докрай. Повечето просто се издават. Тоталното лъгане е трудна работа. Виж, лъгането наполовина е направо благодат. Така и по-трудно се издаваш. Размесването на лъжа и истина си е цяла социална химия, за която не

ти трябва учебник. Достатъчно е да имаш изработен навик за естествено държание.

След като нанизах трите двойки, веднъж си тръгнахме заедно с Боби. Бърборехме си празни работи, а после ми беше зададен очакван въпрос:

— Добре де, защо се правиш на интересен? Знаеш как да изработиш бабата и да си икономисаш главоболията. Защо се инатиш?

За знаене — знам. Ама да се наредя сред бодрата фаланга на слагачите... просто не мога да се накарам. Има и още нещо. Усещам го с кожата си: промяната така или иначе ще стане. Не ми е ясно точно как, но съм сигурен, че ще стане. На глас казвам друго:

— Радвай се, рабе, на лидерската си позиция! Нали по-рано ми завиждаше и мърмореше. Сега си безспорен фаворит с червена лента на лявата ръка!

— Ти за мен не мисли! Пък и... интересно е когато догонваш. Когато виждаш пред себе си потния гръб на задъхания водач...

Така е. Миналата година ни направиха състезание в час по физическо. Бяга една двойка, единият надбягва другия. Победителите правят втори кръг по двойки, а новите победители — трети. И така, докато останат двама.

Докато подтичвах в елиминациите, не демонстрирах възможности. Едни гърди преднина стигаше. Пестях си силите.

Когато стартирахме накрая с Венци, му пуснах метър аванс. Искаше ми се да победея, няма какво да си кривя душата. Още повече че женската аудитория отстрани кудкудякаше възторжено. Нямам поглед на жена, но вероятно, здравата мъжка фигура предизвиква някаква тръпка в женския организъм?

Но, явно и на Венци много му се е искало да победи. Докато му гледах гърба, усетих по излъчването, че е решил да пукне, но да ми натрие носа. Знаех кога и как да дам газ, за да го изпреваря с две педи. Не мога да обясня защо, но когато се изравних с него, не дръпнах още малко. Финиширахме заедно.

В съблекалнята, той дойде при мен. Огледа ме подозрително:

— Нарочно ли ми пусна фъндък с това равенство?...

— Равенството е нещо много хубаво. Произвежда вместо един победител, двама. В обществото на равните пък, победителите са милиони... — промърморих примирително.

— Ти какво го питаш, то какво ти отговаря... — изфуча Венци.
— Не можеш ли да кажеш просто „Да“ или „Не“?
— Не мога!

[1] Ерих Кестнер (1899–1974) — германски писател. — Б.а. ↑

[2] Христос Автократор (самодържец), прен. — строг. — Б.а. ↑

5. ПРИНЦЕСА, ОБИЧАНА ОТ ДЪРВЕН АРЛЕКИН

Все по-често изпращам Елизабет. След последния час, тя обикновено ме чака пред вратата на училището. Вървим и си говорим. Дори да съм ядосан за нещо, след десетина минути душеуспокоително бърборене, някак ми олеква.

... И — кой знае защо — нито веднъж не налитам да я награбвам и целувам. Въздейства ми така, че ме прави кротък. А усещам, че ми трябва малко, за да прескоча границата на спокойствието.

Вероятно има и нещо друго? Не се чувствам подготвен. Не мога да приема един отказ. Освен честолюбив, съм и мнителен... Но пък, осъзнаването на собствените недостатъци би трябвало да означава, че не съм и толкова безнадежден случай...

Човек не може дълго да се преструва на нещо различно от това, което е. И да се опитам да вляза в някаква роля знам, че Елизабет има добре изработен усет към фалшивото. С нея съм кротък като ангорски заек.

Елизабет живее в блок. До него се стига през малък квартал от стари, двустайни къщички. Не знам защо, но щом стигнем до тях, Елизабет ми подава ръка и ми се усмихва. Малките къщи са забранена зона за мен. Ангорският заек обича слънцата в очите на принцесата, но примирено свива уши и си тръгва обратно. Неудовлетворен. Разбираемо. Да сте чували за щастлив ангорски заек?

За да си щастлив, трябва да си хищник, който угажда на безпощадните си инстинкти. За да си щастлив, трябва да си истински хищник. А аз не съм...

Със Зоя пък, ангорският заек се превръща в чакал. Ако ползвам серията от анималистични сравнения, Зоя е лъвица. Ръмжи на чакала, но го търпи. Даже, на моменти, му мърка престорено и присмехулно.

Прави му скомина, като показва как се държи една лъвица с истински лъв. А чакалът го удря на мечти.

Признавам. Отдавна съм прескочил етапа само на мисленото разсъбличане на Зоя. В непоетичните си блянове, я виждам прилегнала срещу мен, под мен... Залепена плътно до мен, изтръпнала... Досещам се, че ѝ е ясно какви видения се мотаят из главата ми. Това явно не я притеснява, по-скоро ѝ е забавно. Това, че съм отворена книга за нея малко ме обърква. Но малко...

Когато изуча занаята, след някоя и друга година, аз пък ще завъртя главата на някое женско пате, седем години по-малко от мен. И така ще си го върна на Зоя.

Глуповата идея. Ако имам нещо към Зоя, трябва да си го уредя с нея. Но как да го направя, като съм още левак?...

Жилището на сестра ми е тавански апартамент. Ако нямаш особен страх от високото, от балкона лесно се излиза на покрива. Правя го често. Покривите на сградите на големия град са един различен свят. Доста по-интересен от този, уличния. Те са някак поестествени, макар и поразхвърляни. Ако улицата е важна госпожа с костюм, покривите са същата дама, но по развлечена и удобна нощница.

В края под един от еркерите има врабешко гнездо. Преди две седмици в него се измътиха сиви грозничета с огромни човки. Майката и таткото неуморно летят за храна, а малките тарикатчета, още отдалеч, по припляскването на крилата, усещат приближаването им. Отварят ненаситни гърла и започват да чирикат подканващо: „Гладен съм!“, „Аз съм още по-гладен!“, „Моето е глад, та знае ли се...“.

Гнездото е направено стратегически. На два пъти видях един черен котарак да се надвесва и протяга лапи. Не успя да дограби дребосъците и това доста го измъчи.

След няколко дни забелязвам, че родителските посещения с пълна човка стават доста по-нарядко. Вероятно единият врабец се е разделил с живота. Другият е бърз, трудолюбив и някак изнервен. Малките растат, с всеки изминал ден и гърлата им стават все по-ненаситни.

Прибирам се по обяд, хапвам нещо и се качвам на покрива. Две от малките крещят неистово, а другите две мълчат някак примирено. Възрастен врабец така и не се появява. Лоша работа!

Слизам от покрива и набързо убивам няколко мухи. Поставям ги в малко шишенце. Вземам пинсета от несесера на сестра ми и запълзвам. Малко ме е страх. Когато пристигам до ръба, разбирам, че няма как да се надвеса — ще се изтърся от покрива. Оглеждам се. На около метър има комин. Ако се завържа за него, ще мога да сляза още половин метър надолу и тогава ще успея и да се протегна от другата страна.

Докато се връщам с въжето усещам, че вече ме е страх на сериозно. Въпреки това се връзвам през кръста, опасвам комина и спускам другия край на въжето. На него си правя стъпенка. Нещо като двойно подсигуряване с едно въже.

Не поглеждам надолу. Поради страха, в главата ми започват да се разхождат и други разсъждения: Какъв е смисълът? Ако се изтърся от седмия етаж, какви ще бъдат коментарите? „Тръгнал да храни врабци“ с въпросителна. И „Глупак“ — с удивителна.

Все пак се спускам и надниквам от другата страна. Като виждат главата ми, два църкащи дребосъка моментално затварят човки. Хващам с пинсетата една муха и я надвесвам над единия от тях. Той гледа уплашено огромната ми ръка. Приятелче, ако не преодолеееш страха, ще пукнеш... Не е нормално, ама аз съм ти шанса... Прибирам главата си, но оставям дланта с пинсетата да им виси над главите. Гледам безкрайното, синьо небе и чакам. След малко, над мен изтрещява пътнически самолет. После прелита нахална врана и ми дава някакъв безполезен съвет. А може би просто играе на гоненица със самолета? Ръката ми е отмаляла. Надвесвам се отново. Малкият пух ме гледа по-спокойно. Увещавам го: „Слушай приятелче. Ти си малък глупчо. Аз съм голям глупак. Трябва да си имаме доверие. Нали сме нещо като колеги...“.

Покрай нас прелита друг врабец. Пляскането на крилата му предизвиква отварянето на двете човчици. Пъхам в едната мухата. Дребосъкът я глътва и изтрещява: „Искам още... Гладен съм. Много съм гладен!“. И другият дребосък врещи. Ще се разберем.

Другите две дребосъчета така и не отварят човки. Когато идвам да нахраня новите си питомци преди сън, едно от предалите се дребосъчета вече е мъртво.

Досещам се, че новите ми приятелчета може и да не издържат на нощния студ. Вадя от възглавницата малко пух и го връзвам с конец. Получава се нещо като голяма мама вrabка. Тя е изкорубена в средата. За да не го избутат, го закачам с парче канап за един пирон. Така изкуствената мама стои над тях, искат или не. За мое голямо учудване, придобивката направо ги радва.

На другата сутрин ставам по-рано и като грижовна мама, пак ги нахранвам. Още едно пиле е мъртво. Но това въобще не притеснява моите нови приятелчета. Те вресят здравословно. Повдигам пухената мама над тях, за да не им пречи.

След свършването на часовете, виждам Елизабет пред входа на училището. Чака ме. Поколебавам се за момент, но отивам при нея и ѝ казвам с две думи как стоят нещата. Доста неочаквано, тя изявява желание да дойде и да види тая, с храненето. Обяснявам ѝ, че няма да я пусна на покрива. А не може ли да се гледа отдолу? — Отдолу? — Защо пък не?... Вкарвам я във вътрешния двор на кооперацията и нареждам: „Клечи тук и гледай нагоре. Ще се появя ей там...“.

Качвам се бързо до стаята си и отново подгонвам мухите. Броя до 10 и ги поставям в малкото шишенце. Когато тръгвам по покрива, се хващам, че съм много припрян, затова си нареждам: „Забави темпото и се оглеждай по-добре. Да не подхвъркнеш от двацет метра за последно!“. Завързвам въжето, правя стъпенката и се спускам. Уж го правя за трети път, но пак ме е страх. Нормално. Страхът е приятел, а не враг. Това пък ми го каза инструкторът по парашутизъм.

Щом виждат главата ми, двата фарфалака въобще не се правят на интересни, а се развресяват. Тъпча ги, а те са щастливи, та щастливи. Забелязвам, че гнездото им е добре оцвъкано. Е, папането от мама и тати може би е по-добро, ама тях ги няма. Явно и те разсъждават по този начин.

Разбираемо, иска ми се да вдигна стойка пред Елизабет с помахване с ръка и оптимистично изкрякване на остроумна мисъл, но се въздържа да погледна надолу. Току-виж ми се разтреперили краката...

Когато приключвам с отговорната птича мисия, слизам до вътрешния двор. Елизабет оглежда със скупаещ поглед олющените кооперации наоколо. В момента, в който се явявам пред очите ѝ, в тях изгряват познатите слънца. Явно, жените обичат мъжете герои. Дори когато хранят врабци.

— Абе човек, не те ли е страх? Аз изтръпнах. Все ми се струваше, че ще полетиш надолу...

— Надолу, ами. Няма как да полетя хоризонтално... — После си признавам: — Страх ме е... Ама сърце не ми дава да ги оставя да пукнат ей така...

— А ако се изтърсиш? От тая височина...

— Това тема за домашно ли е? Щом ти е интересно, кажи само от чия позиция да бъде разказаното? Ако е от позицията на месаря на ъгъла, ще ти опиша човешката анатомия, която също като свинската, се състои от шол, филе, ребърца... След един такъв полет, месото би било сочно, все едно е обработвано с дървен чук. Ребърцата биха били с ниско качество, защото вероятно ще са потрошени. Ако е от името на шивача, ей там е ателието му, тогава...

Елизабет кой знае защо се оглежда, прави две крачки към мен и внезапно ме целува по устните. Целувката ѝ е лека, ефирна... Не знам колко ми беше объркано горе, но тук ми се завива свят. Избухвам отвътре и грубо я прегръщам, но тя ме подпира по носа, измъква се от прегръдката ми и уж спокойно казва:

— Хайде да ме изпратиш...

Изпрацането трае около час и половина. Вървим и си приказваме за какво ли не. А в главата ми се върти: „Усети ли Елизабет характерното схващане в панталона ми? Не съм никакъв конспиратор...“. Всъщност, това не би трябвало да е нещо неочаквано за женските твари. Би трябвало да му реагират като на обяснение в любов по директен, физиологичен път. Но ми е леко притеснено...

Щом стигаме до малките къщи в квартала на Елизабет, тя отново спира и само ми подава ръка. Опитвам се да я привлека към себе си, но тя прошепва припряно:

— Остави, знаеш ли колко бдителни бабоци ни гледат сега?!...

Странна история. Бабоците, преди доста години, са били млади момичета. Които не са имали нищо против да бъдат прегръщани и целувани. А сега са такива строги съдии, че Боже опази...

Забързано си връщам към трамвайната спирка. Имам да правя чертеж по конструктивно. Знам, че това са жалки усилия. Принцеса Ру пак ще отвори внимателно чертежа, очаквайки от него да изпълзи змия. Пак ще пъшка и ще споменава небесния създател. Ей на, старая се, ама толкова мога. Мъча се противоестественно с чертането. Дотолкова се старая, че забравям за пухчетата на покрива. Чак когато притъмнява, се сещам и набързо отнемам живота на няколко мухи. Вече съм квалифициран трапер мухоловец. Безпощаден, зъл убиец, по моралните стандарти на мухарското съсловие.

В хола сестра ми и Зоя пак нещо си приказват. Промърморвам някакъв поздрав и бързо тръгвам към балкона. Щом ме усещат, моите питомци изврещяват. Въобще не се правят на интересни. Доста се колебая, но двете мъртви пилета вече миришат неприятно. Хващам ги внимателно и ги хвърлям във вътрешния двор. Отнякъде моментално се появява котка.

А моите пухчета, заситени, въобще не страдат от раздялата. Доволни са и белят очи. Готвят се за сън. И на тях не им е лесно. Няма я мама да ги стопли с нежните си пера... Затова ги подсигурих с мама врабка, родена от възглавница.

Изпълзвавам обратно, сядам на билото на покрива и доволен се почесвам. Наистина съм уморен, но е толкова приятно да отпусна след спасителната мисия. В този момент виждам Зоя. Стои на балкона и ме гледа с огромни очи:

— Ти си луд! Луд за връзване...

— По-скоро сбъркан жизнелюбец. Ама то, всеки си има някакви психодефекти — усмихвам й се окуражаващо.

— Ако сестра ти види, ще й се пукне сърцето...

— Че кой те кара да й докладваш? За нея съм просто на покрива и това не я стряска. Я се изправи да ти се порадвам на...

— Ох, ако можех да те докопам, такъв щях да ти зашия, че... Хлапе откачено и нахално...

Изпращам й въздушна целувка, а тя се размива. А-а, сещам се вече как трябва да я работя. Трябва да й се подигравам, да я предизвиквам, да я обърквам... Ако можех и да я... Елизабет, извинявай...

След малко, надарената от Бога се връща при сестра ми. Известно време си представям как бих се порадовал на циците й...

Нали хубавите цици покълват по жените за радост на мъжете. Когато слизам в апартамента, разбирам, че Зоя чака мъжа си да се приберат заедно. Чертая в другата стая и псувам тихо. Мъка, мъка... Ако попадна на оня свят в ада и се издигна в йерархията, ще изгася огньовете в моето отделение. И ще карам грешниците да правят чертежи по конструктивно. След седмица всички ще мечтаят за катрана и уюта във врелия казан.

По едно време иззвънява телефонът. Доколкото разбирам, Вальо е намерил повод да се измъкне от съпружеското задължение да си прибере жената. Нещо ми прищраква в ума. Обличам се бързо и слизам пред кооперацията. Заставам до витрината на киното и се заглеждам с подчертан интерес в рекламите. След малко от входа излиза Зоя и тръгва към мен:

— Какво зяпаш?...

— Не зяпам, а съзерцавам. Чисто естетически. Пак цици. Виж я тая русата от афиша какво парче е...

— Пуберски мечти. Не си ли ги надживял вече?

— А, пуберски... Напротив! В психиката на всеки здрав мъж трябва да присъстват перманентно виденията на различни по калибър и сорт женски цици! Да те питам ли, какви миражи се роят в главата на здравата жена?...

— Употреби точната дума — миражи. Това, мъжете, сте прекалено елементарни и неусетливи. Теоретично, между сбърканите би трябвало да има и по някой нормален. Поне един на хиляда. Ама на, още не съм срещала такъв! — Без да иска, Зоя прозвучава искрено. Но се усеща и добавя назидателно: — Но този факт въобще не е основание за женски песимизъм!

— Аз съм единият от хилядата. Вгледай се по-внимателно в мен!

— Ти си драка и откачен за трима. Ама щом си решил да се правиш на нормален, хайде да ме изпратиш — нарежда тя. Не, че имам нещо против, но се правя на интересен:

— Готово. Но ако преформулираш думите си. От фелдфебелска заповед в молба. Нещо от рода: „Виж каква съм крехка и беззащитна... Нуждая се от закрилата ти...“.

— Повелителю мой! Смили се над мен бедната. И не ми гледай само балконите, а ме изпрати! — Зоя веднага влиза в ролята. Тръгваме, тя ме хваща под ръка, а в главата ми избухват разни... видения.

Вървим, говорим си. По-точно, Зоя бърбори нещо за поезия, а аз отговарям механично на разсъжденията и тихите ѝ възклицания. В главата ми се върти друго видение. Че не вървим по софийска улица, а някъде сред полето. Под краката ни се стеле гъста и ароматна трева, прошарена от маргаритки, синчец и друга, естетически изпитана растителност. Аз усещам, че ей сега няма да издържа, ще награбя Зоя и съвсем по закон божи, ще я търкулна върху меката растителност. Тя, разбира се, добродетелно ще се дърпа. А може би даже ще съска. Вече съм сигурен, че ако вървахме не по градска улица, а по горска поляна, това ще се случи. Даже не ми е необходим кураж. Кръвта ми така блъска, че заглушава всяко теоретично разсъждение, всяко морално терзание.

По едно време спираме. Зоя ме гледа в очите:

— Пристигнахме. Чу ли поне две думи от това, което ти говоря от половин час насам?

— Може би даже три-четири... — информирам я добросъвестно.

— А къде ти беше умът?

— Мислех си за една горска поляна и за други неща, които могат да се случат на поляната — признавам неопределено.

Зоя ме поглежда с истинска болка и объркване:

— Ей, момченце, какво искаш ти, а? — Точно така си представях преди малко съскането ѝ.

— Държиш ли да ти отговоря точно?

— Да! — В погледа ѝ вече има ярост.

Гласът, който казва следващите думи, много прилича на моя. Но е задавен, сух и настоятелен:

— Нещо не ми върви с момичетата. Карам ги да се смеят, но ми бягат. Отвори ме на занаята!

— Как да те отворя? — уж се засмива тя.

— Позволи ми да ти вдигна полата. И каквото се прави оттам нататък! Като понатрупам опит с теб, ще знам какво да правя и с другите нежности в поли...

Зоя ме кове с поглед. Въпросително и зло. Но е и обърквана.

— Ако не ни гледаше Вальо от балкона, такъв щях да ти зашия, че свитки да ти излязат. Хлапе нагло! Ама аз съм за бой! С какъв акъл ти се връзвам. И ти говоря за поезия...

— Да, права си. Тая с поезията... А що се отнася до боя, предлагам да го заменим с нещо доста по-приятно — опитвам се да изляза от неловкия диалог. — Например с галене. Като психотерапия на изтерзаната ми и ошашавена душа. — Но не го казвам достатъчно естествено и млъквам. Вдигам поглед към третия етаж. Вальо наистина стои на балкона. Пуши. Приятелски ми махва с ръка. И аз му махвам.

Също приятелски.

Зоя изфучава към входната врата на блока. Припряно търси ключа в чантата си, но не го намира. Усетила погледа ми, се обръща. Махвам ѝ успокоително с ръка. Тя ми показва недвусмислено шамар, после демонстративно ми обръща гръб и продължава да рови за ключовете.

Още едно откритие. И женският гръб понякога дава информация. Иска или не — дава.

Тръгвам обратно. Объркан съм, но не много. Още усещам топлината от допира на тялото на Зоя до лявата ми страна. А как ли бих се чувствал, ако я бях прегърнал? Объркан съм — вярно е. Ама и нейната глава се размъти. Заслужава си го! Да не ми се подиграва! И да не ми показва пестник! Свивам по улицата до канала и сядам на пейката под едно дърво. В небето се е появила привечерна луна и нещо присмехулно ми намига. А всъщност... може би намигането не се отнася само до мен. Повърхността на земното кълбо е пренаселена с леваци. Като мен, та и по-големи. Затова, по-вечерно време, луната се занимава с колективна психотерапия за завързаци.

От друга страна... Арик, арменец пияница, веднъж ми каза нещо, което ми прозвуча правдоподобно: Който много се вторачва в луната, се превръща постепенно в идиот. Излиза, че съзерцаването на луната е колективна психотерапия за идиоти...

Не разбирам женския свят около себе си. Усмивва ми се, радва ми се, а после ми бяга. И ми се подиграва. Зоя, Зоя... Колко по-леко щеше да ми бъде ако не бях те срещал... И не ми съскай! Закъсали сме я и двамата.

След часовете, Елизабет пак ме чака на изхода. Не смея да я погледна в очите. Измърморвам нещо заплетено, че съм зает, защото...

Тя ме оглежда внимателно. Явно проумява, че я лъготя. Но не може да разбере защо. Очите — слънца — леко потъмняват. Подава ми ръка и тръгва към трамвайната спирка. Крехка. Нежна. Самотна.

Май наистина я обичам?!... Принцеса, обичана от дървен Арлекин. Много важно... Идва ми да си ударя шамар. Случвало ми се е какво ли не, но желание да си ударя шамар ме навестява за пръв път. Нещо ново и недотам интересно... Такъв е етапът от живота ми. Израствам. Пукам се по шевовете. Като змия, се опитвам да изляза от една стара, вече стягаща ме кожа. И изпитвам какви ли не желаниа... Те пък ми клатят лодката непрекъснато. Истина е, че след пубертета просто не можеш да останеш в равновесие.

Нищо де. Тоя следпубертетен валяк минава през всеки човек. Ще трябва да му издържа и аз. А когато стана класен любовник, ще бъде върхът. Ама, докато стана... Другото нещо, което ми вдига адреналина, е очакването на скока с парашут. За да не си строшим краката при приземяване, ни обучават. Много е просто. Скачаш от метър височина върху пясък и се претърколваш. Трябва да посрещаш земята не на пръсти, не на пети, а на цяло ходило. При втората тренировка вече правя каквото трябва. Инструкторът ми е само три години по-голям от мен, но вече има стотина скока. Баща му е важна клечка, заместник-министър. И доколкото подразбирам, му е показал червен картон за скачането. Но синът продължава нелегално.

Сигурно е нещо велико?... Само като си представя: земята дълбоко под теб, а трябва да се изсипеш с някаква раница на гърба... Раницата е парашут, ама...

След тренировките си тръгваме заедно с Емо и Надя. Той е доста висок, а самочувствието му стърчи даже над ръста. Обяснява ни в ситни детайли, как ще застане на вратата на самолета, ще се усмихне широко и спокойно, ще се отдели плавно, като птица. Вярва човекът, че точно така ще стане!

Аз си знам, че ще ме е страх! Но съм любопитен поне колкото три маймуни. Ще стигна до вратата на самолета. А там какво ще правя?... Още не знам... Замислям се, като се мъча да си представя поточно това, което ми предстои. А Емо продължава да дорисува в детайли и с подробности образа си на супергерой, който отново и

отново застава на вратата на самолета, усмихва се с очарователната усмивка на киноартист и полита в необятното небе...

Надя мълчи. Жена пък мълчи. Емо го разбирам. Така се самонахъсва. По инстинкт, се прави на велик пред женската твар до себе си. Мъжките пауни в такива случаи разпервали опашка. Що с опашка, що с думи — програмата си е програма. Женското трябва да бъде впечатлявано.

— А ти как виждаш нещата? Ще застанеш ли с усмивка над нищото, като този, от суперпородата? — сбутвам Надя.

Тя се засмива:

— Да си мисля, че няма да ми пука?... Ще ме е страх, няма как. Ама дано се справя...

Минимална програма. Без неотразими усмивки. Думите на Надя са по-убедителни за мен. А очакванията й, по-близо до моите. Какво пък?! Винаги е имало супергерои и обикновени войници.

Усещам и нежния полъх на поредното влюбване. Ако я нямаше Елизабет, с нейните слънца в очите... Ако я нямаше Зоя с нейните балкони за милиони... Тогава, може би Надя?...

Тая, с хормоните, е направо безпощадна. Влюбваш се на поразия. Сбъркал съм времето на раждането си. Боби ме съветваше да съм се родял по времето на Адолф и да съм станел групенфюрер. Притрябвало ми е. Ако зависеше от мен, щях да се появя на бял свят като султан. И да си имам харем от сто жени. Хареса ми някоя, посоча я с пръст и тя допълзява, нежна и покорна. Да, ама тогава би липсвала тръпката на свалката... Пък и нямаше да има скокове с парашут. Май и аз самият не знам какво искам?...

6. НЕ ТРЯБВА ДА КАРАШ ЖЕНАТА, КОЯТО ОБИЧАШ ДА МИСЛИ

Докато пътувам в трамвая, без да искам, заничам във вестника на сериозния гражданин пред себе си. Той чете литературната рубрика. Вторачвам се в разказа и го изгълтвам набързо. Интересен е. За рало, сънища за самодиви, остени, магии. Не разбирам всички думи в него. От други времена са. Ако го чете английски чиновник от банка, ще разбере още по-малко, колкото и добър да е преводът. Но, въпреки това, разказът диша, има пулс. Кара те да усетиш гъдел по боси пети, вдъхваш мириса на земя и узряло жито.

Докато дочитам разказа, забелязвам снимката над стихотворението, в левия горен ъгъл на страницата. Снимката е на Зоя. Класна мадама, със загадка в погледа. В строфите не виждам нито една непозната дума, няма и магия. Равно подредени, умни мисли. Говори естествено за любов. За несподелена любов, за есенни листа, за тъгата от една раздяла.

Какво ли се правя на важен и аз? Сюжет №1 на всички сортове изкуство е любовта между един мъж и една жена. Имам съмнение, че добрият дядо Бог е създал мъжа и жената различни не само по един орган, но и по възможност да уеднаквят световите си. И така е заложил интригата. Всеки търси разбиране и, естествено, не го намира. А толкова му се иска... Това е основание за страдание. В един момент си въобразяваш, че ето този човек все пак е от твоята душевна група. Радваш му се спонтанно, идва ти да му направиш... нещо от радост... и ето ти любов. Готов си да си строшиш главата за него. Е, не че вътре в себе си искаш точно това, но така, мечтаеш си и излиза толкова красиво...

Това се е случило вероятно и между Зоя и Вальо. После Вальо се оказал обикновен и прозаичен. Отнася се равнодушно към собствената жена, при повишен интерес към чуждите. Нормален мъж, какво да го правиш?... А Зоя започва да реди стихове, в които изплаква болката си. Но, понеже тази болка е обикновена като грип, резултатът е скучен.

Защо ли да не въведе нов литературен термин: Поезия на скуката. Нищо чудно да стане най-плътно заредения раздел в литературата.

Не съм прав, разбира се. Шекспир е по-тромав и академичен от Зоя, но като го четеш, пред очите ти застават едни съвсем естествени и затрогващи Ромео и Жулиета. И макар това, което те правят, да са всъщност поредица от пубертетски недомислици, ги заобичваш, все едно са ти приятели от съседната улица.

Напористи хлапета. Отначало има проблем. „Няма туй, що дните ни по-кратки прави...“ Влюбват се един в друг, това, което го е нямало, вече го има. Новото положение дотолкова им харесва, че са готови да умрат, но да не се разделят.

Влюбените се държат за чувството си като удавник за сламка. В океана наречен живот. Но, ако те люлеят дълго вълните, може да получиш и морска болест? След като ти се налага ежедневно да защитаваш крехкото цвете, да вярваш, и само да вярваш, неизбежно идва моментът на просветлението. И се прави логичния извод, че ако искаш да плуваш успешно, да се държиш само за сламка, не е вариант. Тогава започват терзанията.

Просто е бе, хора! Не мислете за любовта като за сламка в океан! Уподобете я на мощна мура в планина през летен ден. Покрай нея упойващо и категорично ухае на клей и борово зелено. Тогава ще ви стане хем хубаво, хем ще си повярвате.

Ако бяха поживели още десетина години, тая с отравянето просто нямаше да се случи. Карел Чапек, с тарикатско намигване, развива друга фабула. За млад англезе, който отива във Верона на поклонение. Романтичният наивник иска да види светите места, свързани с красивото безумие на Ромео и Жулиета. А местният падре, кюфте в расо, му разказва прозаичен сюжет. Жулиета все пак се омъжила за господин Парис, а развеяпрахът Ромео затънал някъде из скучния живот.

Чапековият вариант е много по-реален. Но на мен ми ляга на сърце шекспировия. Или защото Шекспир по-добре лъже, или защото съм по ромеовски глупав...

Но, да се върнем към схемите.

Ако искаш да усложниш сюжета, в двойката вмъкваш трети. Ако това е мъж, значи предстоят касапски истории с шпаги или гърмежи с

пищови. В краен случай, ще има поне яко сбиване. Като правило, вторият мъж се появява там, където женските очи играят предизвикателно. Пушкин е женкар от класа, но когато към Наталия поглежда самият руски император Николай I, нещата се объркват.

Бог сътворил велик поет. Дотук — добре! Но го е обдарил и със спорния талант да се подиграва интересно. Поетите са уязвими. Императорът изпраща фигуранта Дантес, който гръмва поета без грам душевно терзание.

... И така го прави безсмъртен. Нестандартният начин на раздяла с живота предизвиква любопитство, почти сърбеж, към творчеството на загиналия. Всъщност, загиналите млади поети са направо за завиждане. Икономисват си черногледството и болестите на старостта. Летят в облаците, докато не идва моментът, в който падат от голяма височина и се разбиват в твърдата земя.

Впечатляващ живот, ефективна смърт...

Може би, точно по тази причина и мен така ме привлича идеята за скокове с парашут? Аналогия на поетичния процес. Не бих имал нищо против да мога да пиша като Пушкин, но съм на нивото на Зоя. Затова рядко се опитвам да реда по онзи особен начин тръпките на душата си. Ясно осъзнавайки, че се занимавам с нещо възвишено като действие, но посредствено като резултат.

Нещо такова бърборя на Елизабет, докато я изпращам на другия ден. Тя се смее. По някое време ме пита коя е тази Зоя? Обяснявам й: какичка с хубави цици. Даже признавам с прикрита гордост, че като истински мъж, обичам да ги съзерцавам. Елизабет не дава никакви признаци на ревност и продължава да се смее. Подава ми следваща тема: ами ако жените са две, а мъжът — един?

Нещото, което може да се приеме със сигурност е, че двете съпернички ще се намразят. При мъжете, макар и като литература, е възможен вариантът единият да отстъпи. Теоретически, той е губещият. Практически — несъмнено печели, защото си икономисва скуката на един брак.

Да ми посочи някой, случай, при който една жена е отстъпила обичан мъж на друга жена?! Може да й го изсипе, като чувал с портокали: „Това ли искаш, скъпа? Моля!...“. Но да го отстъпи с мотива: „Теб обича повече от мен, затова...“.

Забрави! Просто не може да стане...

— Нали знаеш, кое е най-голямото щастие за една жена?

Елизабет ме гледа уж вече сериозно.

— Сигурно искаш да ти отговоря, че е възможността да се омъжи за обичания?

— Браво, схванала си метода ми. Точно към този отговор те тласках, за да се надсмея после на неусетливостта ти — признавам.

— А отговорът е?... — гледа ме въпросително Елизабет.

— Отговорът е съвсем логичен. Най-голямото щастие за една жена е да се омъжи...

— ... за мъжа, за когото е искала да се омъжи съперничката й...

— Бинго — признавам поражението си. Но въпреки това продължавам да я поучавам. — Зароди ли се двойна женска амбиция към един мъж, крайният резултат е поне скубане на коси. За сметка на това, ефектната смърт на дуела е изключена. А преди това задължително се минава през интриги и капани, които съперничките си залагат. В известен смисъл, съперничката прави живота интересен. Защото край нея се заплита естествена интрига. Иначе, мъжът сам по себе си, доскучава. Ще му извърташ някой номер. Ще му поплакваш, за да се почувства виновен и да те заобича още повече. Ще го водиш на разходка из магазините. Уж интересно, а току-виж, се оказало просто скучно. Не съм сигурен дали се е родило в моята глава, или съм го чул или прочел отнякъде. Питам Елизабет:

— Знаеш ли кои са най-хубавите думи, които една жена може да чуе от един мъж? И къде може да ги чуе?

Тя се замисля за момент и съвсем спонтанно отговаря:

— „Обичам те!“, естествено... Къде може да ги чуе? Във всеки случай, не само в леглото... Сигурно пак ме впрягаш?

— Това са важни думи, но само в началото. Има други, които предизвикват приятен гъдел в женските уши винаги. За тях те са най-съществените. Те трябва да се чуват на точно определено място и това място въобще не е леглото.

Елизабет се замисля. Мисленето й образува малки, нежни бръчици по челото. Изпитвам желание да ги нацелувам, но се досещам, че това е нещо временно. Ако Елизабет ми стане жена, с годините, тези бръчици ще започнат да ме дразнят. И надали ще изпитвам желание да ги целувам... Затова, или не трябва да караш жената, която обичаш да мисли, или не трябва да се жениш за нея.

Елементарно, Уотсън... Елизабет все пак се сеца, че отговора се намира само в моята глава и признава със завидна лекота:

— Ясно е, че няма да се сетя. Ясно е, че е някаква подигравка по адрес на жените. Можеш да я кажеш без да се притесняваш, че ще ти се нацупя.

Правя се на много сериозен и бавно нареждам с гласа на седемдесетгодишен мърморко:

— Думите, които една жена най-много обича да чуе от един мъж са много логични и разбираеми. И трябва да ѝ бъдат изречени в храма на женските желания — магазина. „Добре де, купи го...“

Елизабет избухва в смях. Смее се до сълзи в очите. Смее се толкова много, че ми става ясно — уцелил съм в десетката. Такива са жените. А какви да са?...

Когато се прибирам, усещам, че мога да се захвана с всичко. Не и с четене на скучни уроци. Сядам до масата, вадя химикалката и се замислям. Защо пък да не опитам да напиша разказ? На първо време, естествено, това ще бъде преразказ. Да речем на онзи, който прочетох през рамото на вглъбения гражданин.

Оказва се, че писането на стихове все пак е по-лесна работа. Но съм инат и не се отказвам. Вадя и изтръсквам от праха разни спомени от детството, прекарано на село. Разравям се в тях. Пиша за скърцаща кола, за дядо в потури, с протрит пояс. Той върви и мъдро размишлява за нещо си. Драскам, преправям фразите. Ту са прекалено селски, ту кухи градски. Започвам да се убеждавам, че писането въобще не е от лесните неща. Прозата ми излиза като стиховете — неуцелена.

Сецам се, че на третия етаж в изложбения комплекс има представяне на някакъв художник. Темата, около която са обединени картините му е нещо от рода: „Ралото — христов кръст за селянина“.

Изложбената зала е от другата страна на парка. След няколко минути съм там. Предвидливо съм си взел тетрадката, за да записвам мъдрите мисли, които непременно ще започнат да потропват като пуканки в главата ми.

Картините са хубави. От тях лъха естествена тъга. Проклятието на Бог към синовете на Адам още е в сила. Внуците продължават да вадят с пот на чело хляба си. Земята ги учи на мъдрост и търпение

чрез мъките на труда. Пред една картина с привечерна луна краката ми спират сами. Между разкривените, сухи клони на старо, самотно дърво, наднича безкрайно тъжен, покрит с петна златен диск.

Но... от позицията на петнистия диск, нещата въобще не бият на песимизъм. От земята го зяпат безброй влюбени двойки. Погледнат през техните очи, дискът е малко нещо вълшебен. И ги подлъгва да си говорят неща, които здравият човешки разсъдък просто отрича. След време и двамата ще си спомнят преживяното под лунното облъчване, ще ги гази тиха носталгия, но в същото време ще се чудят: „Леле, какви ги наприказвах тогава?...“

Ако го няма сладкото самозалъгване, душата вехне. Ако му повярваш, изглупяваш. Това Кант нарича диалектика на противоречието.

Стеблото на разкривеното дърво също е във формата на рало. Но е направено така, че трябва да се вгледаш, за да го видиш.

Зад мен застава възрастен мъж с очила. Пита незаинтересовано:

— Харесва ли ти картината?

— Хваща ме — отговарям през рамо.

— Ще те пусне — засмива се той. — Няма вечни ангажименти. Нито за добро, нито за лошо...

— Не съм сигурен, че човек трябва да бяга от всички форми на обвързване. Пък и, предполагам, понякога просто трябва да се обвържеш, за да можеш после да изпиташ приятния ефект от развързването.

— Какво имаш предвид?

— Ами, например, брак и развод. Жениш се с удоволствие за обичана жена. С още по-голяма радост се разделяш с усойницата. Следващият случай от веригата: правиш деца, радваш се на детските им бели, но въздъхваш с облекчение, когато неблагодарниците най-после ти се махнат от главата. И отидат да повтарят грешките ти със своите дечурлига. Ако имаш късмет да се махнат по-рано, още по-добре. Знаеш ли колко ме обичат моите родители! Наистина ме обичат. Но вече трета година живеем заедно само по месец-два.

— Като те слуша човек, може да си помисли, че си имал поне десет любовници и най-малко пет развода — разсмива се очилатият. — На колко години си?

— На седемнайсет. И вече съм виден теоретик по въпросите на взаимоотношенията между мъжете и жените.

— А като практика как си?

— Никакъв ме няма... — признавам очевидното. — Освен това, съм на етап, когато хормонът ме тресе като мечка дряново дърво. И практически все още не проумявам жените. Оттам идва и засечката.

Човекът започва да се смее. Спира внезапно, чеше се по главата, след това ме поглежда неочаквано сериозно:

— Да ти призная, аз съм минал през няколко връзки и един брак. Но не смея да твърдя, че разбирам жените повече от теб.

Докато си говорим, продължавам да се вирам в картината. Има магия. Ако тръгна да я анализирам с думи, ще избърборя купчина празни приказки и пак няма да стигна до същественото. Магията тръгва през очите, но ако отиде при разума, се разводнява в думи и се топи. Виж, ако влезе в сърцето, думите стават излишни. А тръпката просто се получава.

— Не ти ли скучно да гледаш криво дърво и старо рало? — пита ме съчувствено новия ми познат.

— Не, не ми е скучно! — И, кой знае защо, му разказвам за прочетения във вестника разказ и за жалките ми опити да го повтора със свои думи върху хартия.

Човекът ме слуша и кима с разбиране. Почесва се пак.

— Нали не очакваш да се получи още от първия път, тая с писането?

— Не, не очаквам. Но много ми се иска да стане все пак побързичко.

— Да отразяваш живота с картина, дума или звук е катърска работа. А поне поносимият резултат идва след доста време.

— Успокой ме, няма що...

— Хич даже не си помислям да те успокоявам! Ако искаш да се научиш да пишеш, трябва да се настроиш първо за много работа. Тръпката от докосването до другия свят ще дойде много по-късно. В постоянната компания на вечното съмнение.

— Какво работиш? — сецам се да попитам моя нов познат.

— Малко оптика, малко приложна химия. Тия картини съм ги направил аз.

— Защо не каза просто, че си художник?

— Защото все още не съм сигурен, че съм. Ако се захванеш по-сериозно с писането, ще ме разбереш. И един ден може би няма да казваш, че си писател. А човек, който работи с върховете на пръстите си.

След поредно изпращане на Елизабет се прибирам без да бързам. И забелязвам пред себе си позната фигура. Жена в средата на петдесетте с прилично количество килограми над стандарта Венера Милоска. А пък тя, Венера и без това си е порядъчно тлъстичка. Чак сега виждам, че краката на моята позната наистина са дебели. Вероятно има разширени вени?... Любимата госпожа Силянович. Според официалното обръщение, въведено в държавата ми — другарката Силянович.

Жената мъкне две огромни чанти, пълни с нещо тежко. Носи ги по няколко метра, спира, почива, разменя ги и отново, трудолюбиво продължава. Дебела мравка с висше образование.

Идеална възможност да се порадвам на мъките ѝ.

Вървя известно време след нея, но не изпитвам никакво удовлетворение. И правя нещо, сбъркано отвсякъде. Настигам я с бързи крачки при поредната ѝ почивка.

— Искате ли да сключим примирие? И да ви помогна с чантите. А после възстановяваме статуквото.

На пръв поглед, картината е ясна. Грешникът се е разкалял и иска да спечели благоволение. Разбираемо. Но последните думи подсещат, че това е просто сантиментална реакция на фукльо, лишен от естествената способност да се радва на мъките на врага си. Любимата Силянович изобразява на физиономията си всеопрощаваща усмивка и ми кимва към чантите. Наистина са тежки. Конски подкови ли носи вътре? Във всеки случай е някакъв метал.

— По какъв случай си в моя квартал? — опитва да завърже разговор тя.

— По сантиментален. Но предлагам да не разговаряме, за да не си нарушавам ритъма на дишането. Чантите наистина не са за женски ръце — отговарям аз.

Истината е, че ако до мен вървеше човек, с който ми е приятно да говоря, ритъмът ми въобще нямаше да се нарушава. Но в компанията

на любимата Силянович важат други правила. Пристигаме до блока ѝ, влизам във входа и оставям скритите железни врати пред вратата на асансьора. Тя ми благодари, аз я лъжа възпитано, че за мен е било удоволствие и бързо се измъквам на чист въздух.

Кой знае защо, се разбързвам към трамвайната спирка. Леко съм объркан. Не защото съм носил тежки чанти на възрастна жена. Това си го имам в програмата като резултат от благочестиво селско възпитание. Безпокои ме мисълта, че християнската ми постъпка може да бъде оценена като обикновено слагане.

На другия ден, третият час е по литература. Любимата Силянович явно е осмислила положението. Момчето с коравата глава все пак е решило да влезе в правия път. Вчерашната му постъпка потвърждава това. Индулгенцията ми се дава във вид на удобен въпрос:

— Какво описва в романите си Валентин Распутин?

Мисля продължително, а после си задавам учудено риторичен въпрос:

— Кой беше пък тоя Распутин?...

Любимата Силянович ме гледа известно време въпросително, после поклаща глава. В края на устните ѝ се появява горчива гънка. Досеща се, че фуклив многознайко като мен не може да не е прочел нещо от известния руснак. Резюмира положението с една, много сложна фраза:

— Н-да-а... седни си.

Направо харесвам Распутин. Преди година излязоха три тома от него. Изгълтах ги от кора до кора. Сибиряк по рождение, душа и мъдрост. Описва живота в родния си край с такава заразителна любов, че неволно ти се приисква да живееш по десет месеца в годината при минус 20 градуса. Нещо, за което иначе въобще не мечтая.

Предложението ми от вчера се приема. Продължавам да присъствам в часовете по литература като безсловесен дух. Любимата Силянович въобще не се обръща към мен по никакъв повод. През едно междучасие се заигравам на волейбол в двора. Играта така се завързва, че решавам да пожертвам едно неизвинено отсъствие по литература. След края на часа надниквам в дневника. Нямам отсъствие. В главата ми се ражда работна хипотеза. За да я проверя, отново отсъствам от часа ѝ. Отново нямам отсъствие.

Правя си основен извод за частен случай. Понякога, отсъствието е най-добрата форма на общуване между двама. Примери колкото искаш: между ученик и учителка — илюстрация моя милост и любимата Силянович; между съпрузи — Вальо и Зоя... Като се замисля, светът е пълен с частни случаи.

Дали и самият живот не е някакъв частен случай?...

Една нощ, сгазен от безсъница, включвам транзистора и започвам да ровя по скалата му. На едно място дочувам характерния шум на заглушавана радиостанция. Но колкото и да я заглушават, тя, от време на време успява да пробие с някаква фраза. Чувам една такава фраза, подсмивам се и тя се утаява в главата ми.

... Все така старателно мълча в часовете на любимата Силянович. Но веднъж правя гаф. Ловя се за нейни думи: „За пръв път в света, нашият национален поет Христо Ботев стига до прозрението на една, наистина велика фраза: «Тоз, който падне в бой за свобода, той не умира. Него...».“

— Тази фраза не се е родила в главата на Ботев — и млъквам. Можех да си държа устата затворена, ама нали все много знам...

Кратка тишина. Силянович съобразява дали да се направи, че не ме е чула, или да обърне все пак внимание на думите на злоустото хлапе.

— И кой е казал за пръв път тия думи? Според теб.

— Не според мен, а като исторически факт, думите принадлежат на един от дейците на американската революция Патрик Хенри. Казани са стотина години по-рано, през 1775 г.

— Н-да... И къде си го прочел?

— В главата ми е като в кошер. Много мисли жужат, но коя откъде?... — правя тактическо отстъпление аз.

— Но апострофираш преподавателя си съвсем уверено?! Даже с дати...

— Не, направих го доста неуверено... — продължавам с отстъпленската си тактика аз. Как да обясня, че това не е прочетено, а чуто от „черна“ радиостанция?

Успявам да й разваля настроението, но за кратко. Силянович е опитен педагогически вълк, достатъчно рутиниран, за да се спъне в

думите на едно злоусто хлапе. Урокът продължава.

Вероятно, инцидентът ще мине без последствия. Ще мине, ама не... Още на другия ден главният церемониалмайстор, байчото на училището ми предава спешно да отида на аудиенция при д-р Ло. Г-н докторът има свободен час. Седнал е до катедрата и рови с малка отвертка в някакъв механизъм. С появяването ми на вратата пуска първият откос към мен.

— Къде си прочел, че някакъв си американец е изпреварил нашият Ботев и е казал ония думи за смъртта и свободата?

Вече знам, че пораженческата тактика в такива случаи е най-добрата защита. И обяснявам самоунизително:

— В главата ми има насипана много информация. Но не е подредена по най-добрия начин. От два дни и аз си блъскам главата, ама, като не мога да се сетя...

— Имаш бойна задача да се сетиш и докладваш. Абе... и да не се сетиш... По-важно е да си държиш устата затворена. Никакъв американец не може да изпревари нашият Ботев! Ясно?!

— Остава и да не се е изяснило...

— Чупката!

Борецът за национално и политическо достойнство д-р Ло намества очилата си и продължава да рови с отвертката в механизма. Явно, съдържанието на машинарията е по-интересно от съдържанието на моята глава. Може и да е прав, човекът?

Три през нощта е. Вагонът вече е разтоварен. От цимента земята наоколо е побеляла по странен начин под жълтата светлина на немощната перонна лампа. Подухва лек, зъл ветреца. Някъде от мътилката на тъмнината, самотно проплаква влакова сирена. Мургавите паят по цигара. Хюс ми подава кутията.

— Запали!

— А тия пакети с кашони? А запалих — а пламнаха! — отбивам топката аз. Хюс ме успокоява:

— От всяка цигара пожар не става.

— От всяка може и да не става, ама от моята може да стане...

И му разказвам нещо, което ми се случи в трети клас.

... Беше истинска, стегната зима. По стръмните селски улици ставаха пързалки — чудо. По тях можеш да се залетиш с шейна, може да извъртиш и някой пирует по обувки, ако са с гладки подметки. А върхът на удоволствието е да видиш, как някоя стрина, ситняща внимателно, внезапно размахва ръце, разперва ги в отчаяно усилие да се закрепим и рухва на земята. Тирадата ѝ за превръщането на удобния път в опасно препятствие бе направо радост за зачервените ни уши. Обикновено, след такова падане, стрината се прибираше бързо вкъщи, но скоро се появяваше с кофа пепел. Поръсваше трудолюбиво улицата, мърморейки злорадо:

— А сега се пързалайте!

Знае се, че възрастните въобще не са справедливи. А и много лесно се докачат. Какво толкова — едно тупване по задник. На всяко хлапе това се случва по няколко пъти на ден. Но и през ум не му минава да си го изкара на снега.

След училище скитосвахме с още трима приятели. Намръзнахме здравата, а бяхме и гладни. Но пък не ни се прибираше вкъщи, да учим уроци. Донесохме сирене и сланина и се събрахме в една плевня. Хапнахме и въпреки студа, ни беше хубаво. После най-ситния от нас извади от джоба си кутия цигари от лют тютюн и предложи, като сериозен мъж, с прокашляне:

— Да запалим едно дизелче, а?... — Прокашлянето не беше като от гърлото на възрастен мъж, сериозно и продрано. Беше леко на фалцет, ама...

Ситният запали важно и смукна дълбоко. Закашля се, ала съвсем леко. Не му беше за пръв път. Подаде я на следващия. Не, че толкова ми се пушеше, нещо повече, за пръв път ми беше, но като ми дойде реда, смукнах и аз. Естествено, се закашлях. И други кашляха. Но, освен индианската Лула на мира, ние току-що открихме съкровеността на Цигарата на приятелството. Беше наистина хубаво.

... Беше наистина хубаво, но за малко. Кой направи белята, така и не разбрахме. Но плевнята пламна. И сега лесно докарам на мислен екран огромните, яростно пукащи пламъци на фона на сивото, следобедно небе. А миризмата на изгоряло бе направо зловеща. Контрапункт — стана топло. Но за малко. Пръснахме се като врабци, мярнали в небето силуета на ястреб.

Спомням си още, че приятелят, чиято плевня запалихме, си дръпна само веднъж. Понеже знаехме какво го очаква, го скрихме в друга плевня. На старата му, оглушала баба. И, като добри ятаци, ходихме два дни тайно да му носим храна.

Баща му отначало даже не направи връзката, от какво е изгоряла плевнята. Но изчезването на достойния наследник го разтревожи и усъмни едновременно. След два дни възрастните се усетиха, проследиха дежурния ятак и... приятелят си изяде боя. В цялата тая сбъркана история имаше и нещо хубаво. За приятеля първото смукване на никотинов дим беше и последно. През ум не му мина да запали повече цигара.

Мургавите се смеят на разказа ми, а Хюс дълбокомислено обобщава:

— Ако Господ е рекъл нещо да изгори, то изгаря. Кой ще му драсне клечката, е втори въпрос. Невинаги подпалвачът е престъпник! — и смуче спокойно цигарата.

— Така може да се оправдае и една война — опитвам се да го контрирам.

— Вие, българите, сте прекалено тясноскроени. Циганинът по-добре умее и да се радва, и да жали. И да не се тормози от глупости. Да приема нещата такива, каквито са. Все пак си е кеф да видиш голям пламък. Става ти топло на душата.

— Особено, ако живееш в студена съборетина — насмешливо го допълва Митака.

— Тая с пожарите и войните е по-сложна, отколкото изглежда на пръв поглед — все така сериозно, продължава Хюс. — Впрягат учени хора, инженери, да правят топове, танкове и самолети. За да се бият едни войници срещу други войници. Бият се, без да има за какво да се мразят. Да се биеш с някого без да го мразиш, е сбъркана работа. Пушката развалят света, глупаво е да бъдат правени. Умни хора, пък слугуват на тъпанари.

Така погледнато, съм съгласен с Хюсеин. Имало е, има и ще има умни хора. Но умно човечество нито е имало, нито има, нито ще има.

7. ЗАМЪКЪТ НА ТАБУТАТА

Двата рошави пуха вече ме възприемат като роднина. Лапат и не се пазарят. Обясняват ми с възторжено чирикание нещо много важно. Може би имат и желание да се докоснат до мен, но аз ги пазя. Току-виж се изплашат в последния момент от голямата ми ръка и се изсипят. Вече са се покрили с истински пера. Изправят се в гнездото и размахват заканително криле. Предстои им да полетят и са едни такива — горди и неспокойни.

След около две седмици ще скоча с парашут. Намирам се в състояние, подобно на двете врабчета. Макар че, позицията ми е по-подсигурена от тяхната. Те си нямат мама и татко, които да ги подготвят за първия полет. А аз, все пак, ще използвам парашут, измислен преди доста години. Те ще трябва да се борят с въздуха, за да полетят. Изискването към мен е на доста по-ниско ниво. Ще бъда „торба с картофи“, необходима тежест, за да се напълни куполът.

От съседните покриви вече може да се чуе призивното подканване на възрастните врабци към малките, придружено с енергично, подканващо притреперване на крила: „Хайде скачай, тръгвай! Не можеш вечно да стоиш в гнездото!“. Моите дребосъци реагират на призивите към чуждите деца.

От време на време, някой дребосъчко набира кураж и се изсипва. Пърха отчаяно с криле, полита надолу, издига се почти неконтролирано нагоре. Край него подлита майката или бащата и му чирика окуражаващо. Ако успее да се върне някак си, дребосъкът добива шанс. Ако се изгърси върху покрива на бараките в двора, отнякъде изскача дежурната котка и набързо го захапва.

Обикновено ставам по-рано, отмахвам фалшивата мама врабка от дребосъците и ги натъпквам с естествена храна — изобилието от мухи решава проблема. Превръщам се в масов мухотрепач. Както и да планирам нещата, тръгвам към храма на науката в последния момент. Когато се прибера, първата ми работа е да се възнеса на покрива. Стоя там с часове. Изкарвам по някой учебник и чета. Понякога си говоря с

рошавите. Те са вече много неспокойни и непрекъснато пърхат с криле.

Макар да обичам да се протягам сутрин, в събота пак ставам рано. Моите питомци имат малки часовничета в коремчетата и ме посрещат с недвусмислено подканване: „Хайде, гладни сме!“. Тъпча ги и тъкмо се каня да се върна в леглото, дочувам призивно пърхане от съседно гнездо. Дребосъкът там все още се ослушва на ръба. Но един от моите глупчовци излита. Във въздуха се стрелва възрастен врабец, прелита край моя приятел, но се връща при своето гнездо. Мъничето ми се въздига обратно, опитва се да кацне в улука, но се изсипва и полита надолу. Маха с малки крилца, но пропада. Тупва на покрива на бараката и се смълчава. После се разчириква уплашено. Отнякъде изпълзява тлъст, черен котарак, протяга се мързеливо и без да бърза, го сграбчва.

Мразя котките!

А и този врабец можеше да не бъде такъв егоист! Колко му беше да се завърти край моето птиче и да му каже на врабешки каквото трябва? Ама не, моето си е мое, чуждото, котките го яли...

Вторият фарфалак внезапно се смълчава. Оглушава за света.

Прибирам се да закуся, но и при мен, гладника, нещо се е развалило. Не ми се яде. Напрягам си мозъка, сещам се нещо. Новата идея така ме грабва, че се отказвам да губя време за завързване на въжето. Няма да гледам към земята и толкова. Но когато се смъквам, плътно залепнал за керемидите, внезапно усещам, че май ще хвъркна надолу аз, а не врабецът. Безкрайно внимателно се подпирам на една ръждясала ламарина и успявам да изпълзя обратно.

Връзвам въжето и се спускам срещу гнездото. Малкият! Ще трябва да ми гласуваш доверие, защото има котешко дежурство. Рошаво пригладените даже не са гладни, ама пусто чувство за котешки дълг... Ако тупнеш на покрива на бараката, след минути малката ти душица ще се е възнесла при врабешкия дядо Боже.

Дребосъкът изпърхва уплашено, но аз не водя преговори. Изпълзявам обратно. Нямам време да развържа въжето от комина. Бързам. За по-удобно напъхвам пухената топка в ризата си. Дребосък, ама с характер... Издрасква ме с нокти, но после притихва срещу мишницата ми. Сигурно го е ударил наркотикът на потта?...

Слизам в парка и тръгвам по алеята. Дърветата са на по стотина години, с огромни, разклонени корони. Вадя приятелчето, опитвам се да го погала, но то пак започва да буйства. Захлупвам го между двете си длани и плавно го подхвърлям нагоре, разтваряйки ръце.

Дребосъчко изврещява и полита над алеята. В гласчето му има възторг и страх. Много възторг и много страх. Преминава десетина метра, а после се бухва в короната на едно от дърветата. Започва да се премията между листата, но се закрепва някъде между клоните.

Все пак, полетя! И не попадна в зъбите на котка.

Измествам една пейка, поставям я до ствола и се качвам се на дървото. Ето го приятелчето, на големия чатал. Вкопчило се е в клона и кротува. Там стой!

Ще отида до горе да извърша свещения ритуал на мухоубийството. След толкова емоции, хвъркатото сигурно е загладняло. Нямам търпение да изчакам асансьора и хукам към последния етаж. Убивам няколко мухи за минута време. Първият полет е основание за един истински пир. Като направим няколко тренировки, ще го пусна по живо, по здраво да си изживее врабешкия живот.

На връщане така се разбързвам, че се завирам пред тръгващия трамвай. Ватманът ядосано ми изтропва със звънеца и за да не остане недоразбран, отваря страничното стъкло и изпраща към потния ми гръб сочна, орнаментирана псувня.

На пейката под дървото е седнала жена около средата на четирийсетте и нещо преписва от илюстрирана в синьо книга.

— Трябва да се кача на дървото. Бихте ли приседнали в единия край на пейката.

— Да, да, заповядайте. — Помества се и продължава да се рови в книгата. Качвам се бързо на дървото. Дребосъчко го няма! Оглеждам се внимателно, оглеждам и под съседните дървета. Няма го!

— Прощавайте... — Жената отначало не реагира. — Извинете...

— Кажи моето момче... — гласът ѝ е естествено добър.

— Да сте виждали тук едно врабче? — започвам аз, но осъзнавам, че ѝ задавам много сбъркан въпрос. Изтърсвам се от дървото и присядам до нея. Тя ме гледа с приятелска насмешка. — На дървото трябваше да има едно врабче. Да сте чули да пърха, да прескача на съседно дърво?

— Дърветата са пълни с птичета — подсеща ме тя.

— Глупаво поведох разговора, прощавайте.

Тръгвам по алеята, като оглеждам внимателно дърветата. Тук-там по тях има врабчета. Как да позная кое е моето? Оглеждам и тревата. Дребосъчко може да е върху нея... Може, ама не е!

Все още не съм мъж, ясно е. Защото така ми се е свило отвътре, че ми се плаче. Уж не съм ревльо, пък, ето на... Ходя като лунатик посред бял ден и си говоря сам. Когато минавам край пейката с лелята, усещам, че тя ме оглежда в гърба. Връщам се и сядам до нея. Тя, явно приема това за нещо нормално.

— Няма да Ви бърборя нищо, нали може да постоя няколко минути? — стремя се да говоря спокойно.

— Седни. Каква е тази врабешка история? — пита ме точно с такъв глас, какъвто искам да чуя.

Разказвам ѝ набързо за какво става въпрос. Жената ме слуша с интерес и съчувствие. Накрая се усмихва.

— Защо мислиш непременно лошото? Твоето дребосъче може и да оживее. — Помисля малко и добавя: — Има и друго. Вече трябва да можеш да приемаш философски нещата. Според постановките за хранителните вериги, хиляди врабчета ще измрат, изядени от котки. И това не е трагедия...

— Знам, знам... Аз съм от породата на тия, досадните, които много знаят. Това моето е като проблемите на Малкия принц с малката овца. Стои принцът на земята, гледа нощем нагоре, но не се интересува от тайните на звездите, а се терзае дали да сложи намордник на глупавата си овчица. Защото, ако сложи намордник, може да умори от глад овчицата. Ако не го сложи, глупавото къдраво животно може да изяде розата. Като се върне на родната си планета с овца, може да предизвика екологична катастрофа. Същата безизходна проблематика е с котките и врабците. Нямам какво да кажа за свое оправдание...

— И няма нужда да се оправдаваш. Ще се справиш... Човек не трябва да се плаши от тъгата.

Жената естествено ми влиза под кожата. И ме отваря. Вече, съвсем определено, знам нещо за себе си. Жените ми действат добре. Търся ги... и за креватно изживяване, това си ми е в програмата. Но и за обикновен, разтоварващ разговор. Явно съм влюбчив по много начини, само един от които е свързан с леглото.

След половин час душеуспокоително бърборене стигаме до професията на моята нова позната. Преводачка е. В момента се занимава с някакъв английски текст. Наострям уши и я разпитвам, как се казва книгата.

— Любовна история — отвърща тя.

— Те, повечето книги са за любовни истории. Но как се казва тая книга? — държа на своето аз. Жената се засмива:

— „Любовна история“, така се казва. Напоследък често се излъчва един шлагер от филм, направен по нея. И леко ми изтананиква началната музикална фраза.

— Да бе, знам я. Сега върви по купоните и е много добра за свалки. Кой е авторът?

— Ерик Сийгъл.

— И за какво се разказва?

— Сюжетът е банален. Богато момче, бедно момиче. Лоши роднини. Момчето все пак взема отговорното решение, преборва се с ината на роднините, но момичето заболява и умира.

— Да де... — съгласявам се аз. — Схемата е проста, зависи какъв е пълнежът, доколко е убедителен. Кога ще излезе на български книгата?

— Отказаха ми превода... — опитва се да реагира спокойно лелята.

— Защо? Какво опасно има в това, да разкажеш една любовна история? — недоумявам аз.

— Бийгълс уплашиха нашите вождове. Усетиха се, че не е важно само за какво се разказва, но и как се прави. Изкуството не подлежи на контрол изцяло. И може да внушава неправилни мисли — засмива се лелята. — А тази книга има дух, различен от тоя, който витае по радио, телевизия и вестници.

— Тъпо. Нали все пак сме някаква форма на демокрация?

— Сме ли, не сме ли?... — сдържано се усмихва новата ми позната. — Ти как мислиш?

— Честно казано, не разсъждавам по темата. Може да е просто повърхностна демокрация. Има златни пръстени, има позлатени. Видимо не се различават. Но ми е странно да се спира един любовен роман, какъвто и да е той... Ще ми дадеш ли да прочета ръкописа?

— Разбира се, но не е в мен. Тук са само няколко листа с преводачески корекции. Не мога да отлепя още от магията ѝ. И пипам тук и там по нея. Тя все някога ще излезе. В мой превод. Или в друг.

— Да, вода в шепи не можеш да удържиш за дълго. Кога можем да се видим, за да взема ръкописа. Ще го пазя, няма да се загуби.

— Защо не прескочиш следобед до вкъщи? — И ми обяснява къде живее. Всъщност, през три преки. — И мъжът ми ще се радва да се запознае с теб.

Скитосвам още малко в парка, после се прибирам, придрямвам, а към четири часа звъня на зеленикава изтъркана врата на третия етаж на позната отвън кооперация. Отваря ми... мъжът от картинната галерия, с очилата. Засмиваме се едновременно.

— Заповядай, влез. Аз тъкмо се подигравах на Надежда, че е започнала да флиртува с момчета по парковете. И даже да ги кани вкъщи...

— Жена ти не ми изглежда да е от породата на флиртаджийките. Но пък, може би, с напредването на годините, старият кон започва да се плаши от конкуренцията на младите жребчета? — връщам му топката аз. Казвам го така, с равен глас. Шега, приятел, шега. Ама щом се бъзикаш ти с мен и моята уста не е защита с бял конец.

Човекът кимва с глава. Приема закачката и ме подкарва към врата в дъното на коридора. Подвиква:

— Надя! Гостенинът е вече тук. Идвай...

Цялото жилище ухае на баница. И то така, че веднага преглъщам. Чак сега се сещам, че всъщност съм на два-три залъка от сутринта. Холът е голям, но е така претъпкан, че по средата едва има място за една маса. Две огромни библиотеки, много картини, някакви африкански маски, милион дреболии...

— Сядай където ти е удобно — кани ме гостоприемно мъжът.

— Преди да седна, може ли да хвърля по едно око на картините?

— Моля!

Започвам с тая, до балконския прозорец. Импресионизъм по български. Ведра и весела, без да е глупава. Дръпвам се малко назад, защото светлината пада в единия ъгъл.

— Нали няма да ми се смееш, ако не уцеля? Може ли да пробвам? Златьо Бояджиев от първия период, ама не съвсем в началото...

— Браво! Позна. Често ли разглеждаш картини?

— Чак често — не. И не знам толкова много за тях. Но преди два месеца имаше негова изложба. Попрочетох това-онова от някаква диплянка. И два часа стоях пред картините му. Не е необходимо да си кой знае какъв специалист, за да го харесаш. А това е нещо твое, нали?

— Пак позна. Щом е нещо не на нивото на Златьо, значи вероятно е мое?... — Този човек не е обидчив, но дали не е пък прекалено скромнен?

— Аз съм възпитан селянин и щях да съумея да намекна, че картината ти е хубава. А така ми отнемаш възможността да се покажа откъм добрата си страна.

Този път смехът е женски. Надежда стои на вратата, държейки голямо стъклена купа. Пълна е с ароматна баница, от която се вдига изкушаваща пара. Само да се удържа да не преглътна. Но, пазейки се да не размърдам адамовата си ябълка, се издавам с това, че за момент се вторачвам изразително в ухаещата радост. Отмествам поглед, но е късно. Двамата се смеят, но добряшки. Не ми остава нищо друго, освен да си призная:

— Така се случи, че от сутринта не съм ял. Затова се кокоря като канибал на черен дроб.

— Ами, сядай на масата тогава, какво се ослушваш? — поканва ме мъжът на Надежда. Чак сега се сещам, че всъщност така и не се запознахме по име.

След като вече съм разкрит, без повече превземки започвам да ям. Положението се усложнява, когато Надежда внася и изпотена кана с айран. Баница с айран — неустойимо. Стремя се да не се тъпча поне гладнишки. Благочестиво, но трудно изпълнимо. Продължаваме да бърборим. По едно време забелязвам, че двамата си разменят кодирани погледи. В ъгълчетата на очите на Надежда блясва прозрачна капчица, която тя не успява да скрие навреме. Намалявам темпото и ги оглеждам.

— Яж, яж, не ни обръщай внимание. Просто... — започва мъжът, но подпрян от предупредителния поглед на жена си, спира думите на средата.

Изтривам устни с розова салфетка. Изведнъж ми се отяжда.

— Когато някой започне да дава обяснение с думата просто, обикновено нещата въобще не стоят просто! — Усещам, че с гладорията си разблокирах нещо, което те са пазели скрито.

Въпреки предупредителния поглед на жена си, мъжът продължава, без да ме гледа в очите:

— Веднъж Виктор...

— Константине!

Точно така, казваше се Константин Павлов, пишеше го на афиша пред залата.

— ... се върна от езерата в Рила, Надежда пак беше направила баница и той налетя като теб...

— Значи не съм първият гладник, седнал край тази маса? — бърборя оптимистично. — Свикнали сте. Утре, когато Виктор пак се върне от някое езеро, отново ще... — и спирам на средата на фразата. Какъв глупчо съм, ей...

— Виктор никога повече няма да отиде при никое езеро. И няма да се върне от него — безизразно изсипва думи Надежда. Двамата гостоприемни, добри хора, някак много бързо се превръщат в състарени мъж и жена.

Днес, в градината, Надежда ме поучи, че човек не трябвало да се плаши от тъгата.

Дали са приели, че вместо с Виктор, се налага да живеят с тъга?

Тоя ден не само върви траурно, но и завършва така. Когато се прибирам, разбирам от сестра ми, че е починала майката на Зоя. Ясно! Ще трябва да го впиша в програмата и да се държа внимателно. Тая с балконите пък се заключва в най-високата кула на замъка на табутата. Не познавам майка й, но това няма значение. Майката си е майка. Даже когато е създавала усещането за досада, смъртта подсеща, че това е нещо преходно. А връзката на кръвта е доста по-категорична.

Мъжете на Зоя и сестра ми са колеги. Военни. Верни на занаята и затова често отсъстват. Утре следобед е погребението. А Вальо в това време трябва да бъде на 500 километра оттук. И отказал да отложи търгването. По този повод имало гръмове и мълнии от страна на Зоя, но Вальо държал на своето. Сестра ми, естествено е на нейна страна. С

логичния аргумент, че за такива случаи се полагат три дни отпуск. Но зет ми се държи по мъжки колегиално и пояснява, че тая е валидна само за цивилните. Военните са хора на дълга. Първо на дълга, а после всичко останало! Като го слушам, аха-аха да му повярвам, но си спомням за разказите на Вальо. И за свещената фраза „Тогави си закопчах ципа на панталона и...“. Явно, в списъка на многото задължения на военния на първо място е да си закопчава ципа на панталона. А доста по-нататък, ако може, да участва в погребението на тъща си.

Не разбирам Вальо. Вярно, моят опит е несъпоставим с неговия, но доколкото съм чувал, един от запомнящите се моменти за женения мъж е да участва в погребението на тъща си. Явно, тая с военните задължения е толкова сериозна, че човекът не може да се отдаде даже на тази естествена радост. Правя се на корав мъж. Но усещам, че ми е тъжно за Зоя. По някое време телефонът звънва. Вдигам слушалката. Тя е. С изтръпнал глас, споменава името на сестра ми. Сварва ме така неподготвен, че не успявам да й кажа две обикновени думи на съболезнование. Сестра ми взема слушалката. И реагира по женски — на хлиповете с хлип, на плача с плач. В същото време се опитва да успокоява Зоя.

Двете май наистина са приятелки... Говорят си близо час, вече знам как е протекло продължението на драмата с Вальо. Човекът отстоял позицията си. Да си прави сметката, Зоя не изглежда да е от тия, които лесно забравят и прощават...

По някое време слизам до уличния автомат. Успял съм да си препиша незабелязано от бележника на сестра ми телефона на Зоя.

— Здравей. Извинявай, но не можах да измисля по-интересна дума от съболезнования...

— Невинаги трябва да се измислят интересни думи. Благодаря, че се обади. Как си? — гласът на Зоя е леко дрезгав, но спокоен.

— От всяко положение, по-добре от теб сега. Мога ли да ти помогна с нещо?

Зоя се замисля. Вероятно има нужда от човек, защото тичането по погребение не е само за един човек. И не може да се икономиса. Но съобразява може ли да се опре на мен?

— Имаш ли възможност да дойдеш утре към един след обяд?

— Имаш ме. Къде да дойда?

Появата на нов човек на белия свят било вид магия. Може, но само дотам. От самото му появяване на бял свят, та до спускането му на два метра под земята тече безкрайна и безнадеждна борба с това, което се нарича бюрокрация. В най-различни форми. От това, че те подкарват да ходиш на училище прилично подстриган, като се премине през стандартното изискване да се оформиш като послушко и се стигне до почти нормативната необходимост да се окалъпиш като чиновник.

... Зоя се нарежда на едно гише, а аз пазя място на второ. И прескачам на третото, когато тя заема моето място. Все пак се справяме бързо. И това, при положение че Зоя е наистина оправна. Умее да очарова с измъчена усмивка, умее и да се озъби. А пък да погледне някого пренебрежително и смачкващо — там няма грешка.

Ловим такси към църквата. По пътя Зоя ми отваря очите, защото мъжът ѝ е побягнал като гърмян заек. Ами защото за военните не било препоръчително да влизат в божия храм. Не, че било чак категорична забрана, но... Хората с пагони да помнят, че другарят Ленин вече ги е предупредил: Религията е опиум за народите. А военният човек трябва да е с трезв разсъдък. Никакви наркотици!

Браво! Три пъти браво!

Нещото, което ми остава като спомен от този следобед. Зоя с угаснал поглед, но не се разплака нито веднъж. Очите ѝ останаха сухи. И, ако не ме сметнете за циник — черното ѝ отива.

Другото нещо. Засичам доста погледи на възрастни жени. Те се впиват укоризнено в Зоя — защо не плаче?

8. МНОГО ГЛУПОСТ И МАЛКО ЛЮБОПИТСТВО

Прибирам се от тренировка и пак съм жаден. Но този път имам две ценни монети в джоба. Те не стигат за разкошния коктейл от боза и лимонада, но с тях мога да си позволя две чаши от нещо, което е газирано и е с вкус на череша. Автоматът е инсталиран пред магазина срещу парка. Знам, че двете чаши са нищо, виж ако имаше поне литър, но и това е радост за организма и принадлежащата му душа. Бързам към автомата, в движение вадя едната паричка. Край машинката стои някакъв човек, май го познавам, но това после. Първо да излея течността в ненаситното си търбухче.

Изпивам чашата на екс и тъкмо вадя втората монета, намествам на фокус личността отстрани. Тоя, вечно брадясалия, небрежен еlegant с костюм и вратовръзка. С костюм изваден изпод дюшека. Приятелят от тумбата на бичетата побойници явно също е жаден. И още по-явно няма пари. И той безхаберен като другите добичета. Но и безхаберните могат да бъдат много жадни.

Измивам бавно чашата, поставям я и пускам монетата. Пие ми се, та знае ли се... Но вече съм се спънал в погледа на елегантния. Преглъщам, докато гледам струята, ръката ми иска да посегне, но я държа насила в джоба. Кимвам на човека в костюм: „Пий!“. Толкова е жаден, че даже не ми благодари, а на три едри глътки изпразва чашата. Чак тогава ме поглежда:

— Жив да си, приятел!

Иска ми се да му напомня, че сега ми пожелава живот, а гледаше равнодушно оная корида, когато бичето ме гонеше под дърветата с идеята да ме смели. А сега благославя като дядо поп по Великден. Но, да поучаваш жадния е безсмислено. Тупвам го по рамото и се забързвам обратно към парка. Двеста метра по-нагоре има чешма, от която тече хубава, прохладна вода. Ще стане леко неприятно, ако бичетата в това време пикаят в коритото ѝ. Трети път номерът с

пиенето в тяхно присъствие просто няма да мине. Но да не мислим за света с лошо...

Няма ги. Включвам помпата и се зареждам, като камила след седмичен преход в Сахара. Толкова съм се налял, че коремът ми дотежава.

Бавно тръгвам към изхода на парка. Сега и да искам, не мога да бързам. По едно време ми минава през ума, че би било добре да отида зад едни храсталаци и да си постеля якето. Половинчасово придремване би ме освежило.

Толкова ме мързи, че решавам на първо време да приседна на пейка, и да се попека на слънце. Сядам, затварям очи. Умората прави дрямката особено приятна. Както си стоя със затворени очи, усещам, че някой се настанява до мен. А аз тъкмо си мислех да прилегна на пейката. Нищо де, ще отида на съседната.

Ставам с позамайна глава, но нечия ръка ме дръпва за ръкава да приседна обратно. За част от секундата ми минава през ума, че може би, току-що настанилият се компаньон е някое от чифтокопитните. Така, както съм се отпуснал, боят ми е сигурен. Бавно отварям едното око.

Зоя. Това е добре. Промърморвам сънено:

— Тъкмо се канех да прилегна, а ти ми прибра половината пейка...

Зоя се измества до края, закача чантата си отстрани и ми нарежда:

— Легни и постави глава в скута ми.

Въобщо не се пазаря, а изпълнявам стриктно нареждането ѝ. Но когато главата ми докосва бедрата ѝ, изведнъж разбирам, че съм направил ужасна грешка. Прилягам на една страна в напразен опит да скрия, че панталонът ми, който знае защо, се е изпънал в една непривична посока.

Положението се усложнява още повече, когато ръката на Зоя погалва лицето ми. А моята лови нежните ѝ пръсти и ги поднася към устните ми. Уж мисля да я целуна леко и неангажиращо, но не се получава точно така. Притискам с тик дланта ѝ, а тя не се дърпа. В следващия момент виждам огромните ѝ, пълни със сълзи очи. Тъкмо да ѝ кажа, че тия очи трябваше да се разплачат на погребението, а не тук и все пак се сецам, че е ужасно глупаво точно сега да се правя на

ведър остроумник. Усецам как главата ми се изпразва от кръв и мисъл. За сметка на един друг орган.

... А целувката ѝ направо ме зашеметява.

Лежането в женски скут може да е приятно, но не е много удобно за целуване. Притискам главата ѝ към себе си, тя се отдръпва и изръмжава много сърдито:

— Ще ми счупиш гръбнака бе, дивак! Не мога да се огъвам толкова...

Сядам до нея на пейката. Ръцете ми я притискат грубо, цялата ми кръв се стреми към нея. Усецам, че тялото ѝ притреперва. Май не съм презареден само аз... Толкова съм непохватен, че тя ме подпира с ръце и се откъсва от мен.

— Ей, ей, по-внимателно! Не съм за един ден! — Смее се, леко е смутена, но явно ѝ е приятно. Оправя косата си, оглежда се. Паркът не е пренаселен, но все пак има някакъв дядо, който ни наблюдава от двайсетина метра със спортен интерес. — Ставай! — нарежда ми Зоя.

— Виж, така не бива! — яд ме е, но се опитвам поне да не повишавам тон. — Вдигаш ми кръвното, пощуряваш ме, а после „Ставай!“.

Тя обаче става. Взема чантата си от ръба на пейката. Гледаме се в очите. Не знам какво е изражението на моите, но в нейните зеници има и болка, и смях. После тя плъзва поглед към върховете на дърветата.

— Не се кокори нагоре, гледай в мен! — това е моят глас. В него има грубост, но и хлапешка безпомощност.

Тя не сваля очи, въпреки моето нареждане.

— Знам, че ще си патя за това, което ще ти кажа, но... Тръгвам пред теб, ти ме следваш на прилично разстояние. — И допълва равнодушно: — Вкъщи няма никой.

Не вярвам на ушите си. Наистина ли?... Май че да!?... Пък и, досега поне ушите не са ме лъгали.

... Зоя върви величествено и плавно, спокойно, без да бърза. Чуплива фигура, изправена глава с кок. В него има втъкната сребриста шнола — нещо малко, но предаващо завършеност на излъчването ѝ. Съсредоточена в себе си, не се раздава на дребно. Мъжете на подходяща и неподходяща възраст я заглеждат с откровено опипващи погледи, но тя явно е свикнала с това. Аз не я заглеждам. Изпивам я с

очи, а в главата ми се търкалят един през друг разни, оптимистично недоверчиви въпроси.

Тя влиза в кооперацията си, а аз се размотавам уж разсеяно по правилата на конспирацията, а после хуквам по стълбите. На кой етаж живееше? Май — на четвъртия. Не го ли прескочих? Заставам на стълбищната площадка и се оглеждам. Нито една отворена врата.

Ами ако просто се е прибрала и е затворила след себе си? Да започна да блъскам? Всъщност, аз даже не знам фамилията ѝ. За мен винаги е била просто Зоя, жената на Вальо. Не знам къде точно бих могъл да блъскам. Слизам към долната площадка. И виждам полупритворена врата. От тъмнината зад нея чувам познат глас:

— Какво се ослушваш?

Влизам и затварям вратата. В антрето става доста тъмно, фигурата на Зоя има неясни, размити очертания.

— Така се разбързах, че не успях да преброя етажите — обяснявам, за да кажа нещо. Устните ми са сухи. Заставам на метър от нея и стоя неподвижен. А изпитвам страшно желание да я наградя така, че да чуя пропукването на костите ѝ.

— Заклучи със секретата вратата — казва го равно и спокойно. Е да, сега тя води играта.

Отново се връщам при нея и заставам на познатия метър разстояние. Тя се засмива в тъмното.

— И докога ще стоиш така?

— Ако ти кажа, че съм объркан, ще се учудиш ли? — Все пак, не съм чак дотолкова безнадежден случай. Краят на фразата казвам, докато галя с устни прегъвката на шията ѝ. Знам, че съм грубиян, още повече че не мога да заповядвам на ръцете си. Те се плъзват по кръста ѝ. Колко е приятно да галиш хубаво женско дупе, Боже... Прости, че точно сега споменавам името ти, ама виждаш, че не съм с всичкия си...

Устните ѝ са топли, меки, влудяващи. Колко ми и трябва... Повеселото е, че така се разтрепервам, та се чудя какво да кажа. Зоя хваща ръцете ми, развързва ги и тихо нарежда:

— Пауза за влизане в хола.

Пердетата на прозорците са пуснати, но все пак е по-светло, отколкото в коридора. Зоя ме шляпва покровителствено зад врата и тихо нарежда:

— Събличай се... — Правя го, разбира се. Толкова бързам, че чак се бавя.

Тя се смее.

— По-спокойно де, не си връзвай пръстите.

Още не съм в час, защото за момент спирам, преди да сваля слипа. Какво се размотавам и аз?... Изтърсвам дрехите си на пода. Тя стои срещу мен. Облечена е в пенъор на лъскави петна. Вероятно са зеленикави, но е доста тъмно и не мога да определя точно цвета им. После, с едно движение го смъква от себе си.

... Нямам спомен как съм я пренесъл до дивана. Притискам я под себе си така, като че искам да я убия, а не да я... После, една опитна и безкрайно добра ръка застава между нас, прави каквото трябва и в следващия момент усещам, че съм навлязъл в тялото ѝ. От колко време съм очаквал точно този миг? Оказва се, че не съм имал достатъчно въображение, за да си представя истински удоволствието от навлизането.

... В следващия миг усещам експлозията. Спермата ми излита на няколко тласъка, краката ѝ обвиват моите и ме притискат към тялото ѝ. Чувам в ухото си гальовен, тих глас:

— Милото ми момче...

Това май се отнася за мен...

Сигурно е сън. Но, невероятно красив. Не бе, никакъв сън не е! Това е тялото на Зоя. Нейното е. Искам да усетя отново експлозията. Когато целувам върховете на гърдите ѝ, тя се засмива и притиска главата ми към тях. Малко не ми достига въздух, но, от друга страна тия длани са толкова добри и топли. Тия длани вероятно ми подсказват, че циците нямат нищо против да бъдат целувани и галени...

Лежим на леглото, един срещу друг и се гледаме. Очите ми свикнаха с тъмнината и вече виждат доста по-ясно света около себе си. Зоя ме погалва по лицето. Притискам дланта ѝ:

— Честито, вече си мъж.

— Благодаря. Макар че, теоретично станах още в шести клас.

— Какво, какво? — смее се тя. — Какъв шести клас бе? Я разкажи... Шести клас!

Ами да. Нормално минаваш и през своя шести клас.

Към края на Втората Световна война започват да падат бомби и над София. Този факт повдига цената на роднините от провинцията. Защото при тях има повече за папкане, а селското небе е мирно и синьо. Мнозина от гордите столичани хукват да спасяват кожата. Създават се и нови приятелства — къде по интереси, къде по необходимост.

Фамилията на достопочтения ми чичо също се сприятелява с млада столична двойка. Вероятно е имало нещо интересно през ония дни, защото стринка обичаше да разказва разни случки от тогава. А когато бомбите престават да падат от небето, младоците се връщат в непокътнатото си жилище.

Имам спомен, че после си пишеха. На младите софиянци се раждат син, после дъщеря. Поддържат отношенията с милите домакини от тежките дни. Когато се наложише чичо да отиде до София, нямаше нужда да търси хотел. Връщаше се горд и доволен разказваше колко любезно е бил посрещнат.

Столичаните пък идваха да летуват на село. Идилия.

Бях виждал Лидия като малка, но нито аз я бях запомнил с нещо особено, нито тя мен. Вероятно, следващите няколко години не бяха се мяркали на село?

... Бях в шести клас. Пубертетът ме зашамари, израснах за месеци, и определено не се чувствах уютно в кожата си. А нощем сънувах сънища, за които, според мама, ми беше рано... Добрият дядо Бог явно има ироничен характер. Въпреки че и той е знаел за несъмнено добрата идея на мама, не можех да програмирам сънищата си.

Понеже бях дръпнал един от първите в класа, започнах да усещам, че женските твари се отнасят вече по друг начин с мен. Но бях толкова зелен, че не съумявах да се възползвам от предимствата си. Направо си бях схванат. За разлика от мен, най-добрият ми приятел го даваше велик свалач. И постоянно ме поучаваше, а аз непрекъснато го

разпитвах. На моменти усещах, че въпросите ми са прекалено сложни даже за него, но ни беше приятно да си говорим по „оная“ тема.

Няма да вземем да говорим за това с майките си, я!

А през юли изгря Лидия. Друга, не онзи дръглив фарфалак от спомените преди няколко години. А една истинска столичанка. Носеше главозамайваща червена рокля на ярки, големи цветове. Освен че бе три години по-голяма от мен, категорията ѝ се извисяваше поне три етажа над моята. Дотолкова бях ошашавен, че не смеех да я погледна в очите. Очи иронични и разбиращи, които с лекота проникват там, където им е интересно. Плашех се да не разчете по какъв начин влиза в съня ми.

Виж, приятелят ми беше нещо друго. Беше очевидно уверен в себе си. Започна небрежно да я сваля. Започна, ама не достигна до никъде. Тя го сложи в малкото си джобче и престана да му обръща внимание. Това го вбеси. От нежен поклонник, той се превърна в жесток критикар. Което явно, само я забавляваше.

... От небето се изсипа внезапен летен дъжд и аз побягнах към къщата на чичо ми. Едри като сачми, студените капки ме блъскаха без никаква жал. Нямах време да търся ключа на дворната врата, а я прескочих. Врълетях в къщата. Лидия стоеше до масата в кухнята. Сама. Четеше някаква дебела книга.

— Здравей, аз само за малко — смотолевих с пресъхнал глас и застанах вкопан до вратата.

Тя се обърна, огледа ме мълчаливо, с безразличие. От водата ризата бе залепнала за плещите ми. После, в погледа ѝ се мярна някаква светлина, която ме облъчи.

Стана бавно, протегна се, а връхчетата на гърдите ѝ изпъкнаха неустойимо изпод червената рокля. Знаеше как да ме работи и го направи без никакво притеснение. В този момент предпочитах да съм вън, на дъжда.

— Влез де, не ми стой мирно! — погледна ме лукаво и някак покровителствено. Жените понякога са милостиви към прогизналите кутрета.

Беше ми едновременно приятно и объркано. Много приятно и още по-объркано.

— Всъщност — каза бавно тя — ела горе да ти покажа нещо.

— Аз... той, дъждът май вече спира...

Тя тръгна пред мен, спокойна и уверена. Подхвърли през рамо, пренебрежително:

— Вали още повече!

Наистина валеше още повече.

Стълбата към втория етаж беше дървена. Стръмна и скърцаше дразнещо. Това съм запомнил най-ясно. Стълбата скърцаше. А пред носа ми се движеха две ужасно съблазнителни бедра. И да исках, не можех да отлепя очи от тях.

Стаята беше пълна със скъпоценности — пътеки, килими и губери, натрупани на големи купчини. Тъкани от майки и баби. Тогава, това беше мерило за самочувствие и очакване за благодарност от бъдещите поколения. Които ще наследят тези несъмнени съкровища.

Миришеше отвратително на нафталин. В ъгъла беше оставено място само за единично легло. Лидия тръгна към него, а аз вървях като хипнотизиран след нея.

Не, че до тоя момент не си бях мечтал за жена. Но тия мечти бяха едни такива, зализани, за бъдеще неопределено време. А сега, изведнъж, май щеше да се случи нещо, което просто не ми се побираше в главата.

Тя се обърна, застана пред мен и се вгледа в очите ми.

— Ама погледни по-бодро де, няма да те изям... — измърмори насмешливо. Хвана ме подчертано внимателно за ризата, приближи ме към себе си, после, без да бърза, залепи устни до моите. Ръцете ѝ се наместиха удобно върху гърба ми и ме притиснаха настоятелно. Устните ѝ бяха парещи, изгарящи. Усетих, че ми се завива свят. Пръсти ми се впиха в нея. По едно време усетих, че не ми достига въздух. Лидия си играеше с мен наистина като котка с мишле. Отдръпнах се, макар че това бе последното нещо, което исках да направя. Поех си дълбоко дъх, извадих носната си кърпа и избърсах устни. Тя пак се засмя.

— Абе, левак, ти май не си се целувал досега с момиче...

— Май не съм...

— Ами какво се дърпаш тогава. Отпусни се! — При второто слепване на телата ни усетих гъвкавия ѝ, нежен език да навлиза между зъбите ми. И това беше последното нещо, което помнех относително ясно. Другото, с борбата в леглото, се е утаило доста мъгливо в мозъка ми. Лидия се опитваше да въведе ред, обясняваше ми нещо, но то така

и не стигна до съзнанието ми. По едно време, потен и объркан, се изправих и бързо вдигнах смъкнатия до коленете панталон.

Това ли е вълшебството на любовта? — Май... не точно това.

През малкия прозорец проникваше сива светлина, дървото, разтрисано от вятъра, блъскаше с клони стъклото. Ударите откънтяваха в душата ми. Бях объркан здравата, имах усещането, че съм направил огромна глупост. И просто не знаех какво да правя оттук нататък, какво да кажа...

Лидия стана, оправи без да бърза дрехите си, мина край мен и ме оципа пренебрежително по корема. Тръгна към вратата, но се сети за нещо и се върна. Доближи устни до ухото ми и каза тихо, макар че бяхме сами в стаята.

— И да не пропуснеш да се похвалиш на онзи левак, Любо, че си се изучкал с мен. Чуваш ли? Отиваш и докладваш!

Не отидох. Бях прекалено объркан и исках първо да смея случилото се, а после да търся съвет от приятел. През нощта заспивах на няколко пъти, сънувах разголеното тяло, усещах топлата му кожа, усещах върху дланите си приятната еластичност на гърдите ѝ, но от това не се чувствах нито щастлив, нито удовлетворен. Толкова си бях мечтал за първото истинско сливане с жена, че случилото просто не се връзваше с мечтите ми.

Сгазен от безсъницата, на два пъти излизах на двора. Присядах на един пън и гледах звездите над главата си. Имах усещането, че мълком ми се кикотят с очи. По едно време ми мина през ума, че всяка звезда е блестящо, диамантено око. И за да е още по-неглиже картинката, щурците режеха слуха ми с безкрайно еднообразното си проскърцване. Добре, че поне луната я нямаше. Иначе щях да измисля нещо и за нея — че е надменна и любопитна, със зло, жълтеникаво излъчване.

Усещането, че съм направил превелика глупост не ме остави с дни. Не съжалявах, че мога да се броя вече за мъж. Но виждането ми за жените, формирано основно от четенето на любовни романи, тотално се различаваше от преживяното. Ако любовта е точно това, мога да се покалугеря. И няма да загубя нищо съществено.

Е, преживях го. Но в основата на по-късния ми блокаж с женския свят вероятно бе застанал на подсъзнателно ниво споменът от изживяното през онзи юлски следобед. От друга страна, сам не разбрах

как, но респектът ми от Лидия доста бързо изчезна. Когато се срещнем, вече я гледах в очите. И откривах в тях доста по-малко от това, което бях видял в началото. А и тя, по никакъв начин не показва, че случилото се между нас е някакъв съществен спомен за нея. Все още не бях размагнетизиран от тялото ѝ, то бе взривоопасно за мен. По това време трупях първия опит с момичета, в които се разбуждаше — къде по-бързо, къде по бавно, жената. Ръцете ми вече търсеха допира до младите тела, но нито веднъж не тръгнаха към Лидия.

Веднъж само, тя се опита пак да ме оципе по корема. Нищо, оципах я и аз. Тя изпъшка хем с насмешка, хем с досада, хем с учудване:

— Ох бе, пръстите ти са като клещи!

— Само тия са ми, други пръсти нямам — осведомих я аз.

Повече не се докоснахме и не разговаряхме. След време, когато тя се стопи във времето, след някакво колебание, все пак споделих с Любо, че... Той ме изслуша, опипа ме с въпроси, за да провери дали не го впрягам, а после изфуча:

— Кучка! Нарочно го е направила с теб, за да се избъзика с мен.

— Аз пък мисля, че чукна по носовете и двама ни. Направи го, защото е по-напред в материала от нас.

— Както и да е — обобщи Любо. — Повече не ми говори за нея!
— С някаква, нехлупешка категоричност, наистина повече не я споменавахме в разговорите си. Но тя остана да присъства между нас. Може би като някакво подсецане...

Докато разказвам нескопосаната си любовна история, Зоя лежи срещу мен и ме наблюдава внимателно. В очите ѝ няма присмех, а само съчувствен интерес. Когато свършвам, ме погалва по бузата.

— После видяхте ли се някога с нея?

— Мярнах я веднъж в трамвая, но не ѝ се обадох. Пък и имах усещането, че тя вече ме е заснела, но по съображения се е вторачила в пейзажа.

— Можехте да си кажете по две думи...

— Явно не е имало пълнеж и за две думи...

— Първата любов се е оказала фалстарт...

— Бърнард Шоу бил казал, че първата любов била малко глупост плюс много любопитство. И при мен беше така, само че в обратно съотношение — много глупост и малко любопитство. На кой какво се падне. Пък и не съм сигурен, че първа любов и първо изчукване са едно и също?

— Да видим, каква ще излезе втората? — в гласа ѝ има насмешка, предизвикателство и прикрита неувереност.

— А... днес си ми хареса. Даже не съм допускал, че може да бъде толкова силно като изживяване. По едно време усещах ужасно приятна тръпка в гръбначния стълб... — признавам си, без да се замисля. — Ама това втора любов ли е, първа истинска ли?...

— Младият господин все пак милостиво прие днешната копулация като проява на любов? И май изказва нещо като комплимент?...

— Етикетът го лепиш ти. Мечтаех да ти вдигна полата, ето че стана. И се получи много по-добре, отколкото очаквах. Не смея да се фукам, защото засега ти водиш играта.

— Засега?...

— Засега! Лаская се от мисълта, че съм възприемчив.

— Слушай, надявам се вече да си узрял достатъчно... Договаряме се — никакво влюбване! Ще те науча на каквото знам, това ще ти върши работа, за да станеш поне добър любовник, ако не класен. След три месеца се разделяме и...

— ... Леле-е за три месеца ще те разнебитя от чукане! — не скривам радостта си.

— Не се изхвърляй! Ако тръгнеш с много ентузиазъм, ще ти омръзна. Освен това съм ти какичка...

— Беше! Щом ме допусна да проникна в теб, си партньорка ли, любовница ли, що ли?... Но какичка вече не си!

— Дано да е така... Първото нещо, на което ще трябва да се научим, е използването на презерватив. Нали знаеш за какво служи?

— Знам, ходих преди време в лабораторията на един завод. Бяха си завили епруветките с презервативи, защото химикалите се изпарявали — демонстрирам ниво на осведоменост.

Зоя се смее. Хубаво. Същата тази мадама, която умее да гледа и с леден поглед. Тази класна женственост лежи срещу мен. Ако поискам,

мога да поставя собственически ръка на ханша й. И мога да я привлека към себе си... — което и правя в следващата секунда.

— Не си ли изморен?

— Ще съм изморен след петнайсетина минути. Но преди това ще ми бъде пак много хубаво...

— Знаеш ли, когато спомена преди малко за това, че съм те допуснала да проникнеш в мен, това ми подейства ужасно възбуждащо. Да започнем с първия урок. Ако тази ръка се смъкна с галещо движение по вътрешната страна на бедрата и...

9. НЕ ВЯРВАМ, НО НЯМАМ ОСНОВАНИЕ ДА СЕ СЪМНЯВАМ

Първите два-три дни минават много бързо, като в сън. Зоя непрекъснато е пред очите ми. Все още не мога да повярвам в случващото се. Би било потискащо, ако се събудя и разбера, че това, което е минало през главата ми, са били само фантазии. Преживявам всичко отново и отново.

Преди да си тръгна след първото издивяване в хола, отново си говорихме делово. И тържествено си обещахме: Никакво влюбване! Три месеца и нито ден повече! За това време аз ще съм станал забележителен любовник, жените ще бъдат отворена книга за мен. А след това, при бъдещите ми победоносни любовни завоевания, ако все пак се усъмня в нещо, ѝ се обаждам. Срещаме се, аз описвам кое как е станало. Тя ме подсеща сбъркал ли съм и къде. След три месеца и един ден, Зоя ще е вече само верен съветник.

Забавното е, че в този момент и двамата вярвахме, че подалечните дни ще текат точно по този сценарий. Това, че аз не съм можел да предвидя реакциите си, е разбираемо. Но и Зоя си вярваше. Всъщност, предполагам, че е изглеждало логично. За три месеца, всеки любовник омръзва. Женска сексуална филантропия, ама и тя — до време!

А дотогава...

... Учение и труд! Труд и учение! Това го пише над всяка черна дъска, във всяка класна стая. Наистина съм старателен. А тялото на Зоя просто предразполага към задълбочени изследвания. Да има как да не си губя времето с това училище, а само да изследвам, да изследвам... Ама няма как. Предупреден съм под страх от смъртно наказание, че трябва да си държа устата затворена пред сестра ми. Вальо пък е абстракция, която просто може да не ни притеснява.

Вероятно има и още нещо. На слепите птичета Господ им прави гнездото. И аз, като сляпа птичка Божия...

А с Елизабет става направо интересно. Не знам как звучи, но аз все така си я обичам. Все така, макар и не точно така. Даже, в известен смисъл, ми падат част от блокировките. След като изкарам квалификационния курс при Зоя, много по-уверено ще се приближа към момичето със слънца в очите. Но, нейното отношение към мен се променя. На моменти ме оглежда с поглед, в който има куп въпроси. Тя определено влиза в някакви мои планове, но сега се пазя даже да я докосна. А тя, на моменти просто търси това докосване. Все пак, имаше и някаква случка до една барака. А заради някакви врабци ми налетя и почти ме целуна. Тогава това беше разтрисащо изживяване. Сега имам преподавателка, пред която импулсите на Елизабет са упражнения в детската градина. А и беше много отдавна — преди около месец.

В петък, след края на часовете, Елизабет пак е пред входа на училището. Обяснявам ѝ, че ще я изпратя само до трамвайната спирка, тъй като бързам.

... Наистина бързам. Влакът на Вальо пристига довечера в шест, а до това време от стаята трябва да се е изпарила дори миризмата ми. Учителката ми обясни, че ревнивците имали чувствителни носове и улавяли миризмата на другия мъж, ако той е бил скоро в стаята. Не вярвам, но пък и нямам основание да се съмнявам.

А Елизабет въобще не бърза. Предлага да хапнем по един сладолед и бръква в чантата за портмонето.

— Извинявай, ако ти кажа, че днес не ми се яде сладолед, ще те излъжа, защото винаги ми се яде. Но е вярно, че бързам! — Ако се налага да лъготиш, хубаво е поне да е наполовина смесено с истина. А още по-сигурно е, когато лъжеш, споменавайки само истинни постановки. Стари рецепти, от преди Христа.

— Среща с гаджето ли имаш? — Виждам очи без блясък. В тях има просто въпрос.

— Имам среща с достопочтена дама с големи цици, за които съм ти споменавал и друг път — информирам я с възможно най-точния отговор.

— Да бе... и заради нея така бързаш? — Уж точно тази интонация не е характерна за Елизабет, но... явно я има в програмата

на всяка жена.

— Да ти се кълна в здравето на бъдещите си деца ли искаш?

— Всъщност — не! Какво право имам да те разпитвам къде ходиш и с кого се срещаш? Но ще те подсетя нещо. Светиш отвътре. Мъжът свети така само когато се среща с жена, която му харесва. А ти, ако искаш, ми повтори, че имаш среща с какичка. Ще ти повярвам... — Този тон наистина не е характерен за Елизабет. Защо ли си мислех, че е отнесена Офелия? — Благодаря, че ме изпрати! Бягай да си хванеш трамвая — и ме побутва настойчиво пред себе си. Оказва се, че има доста здрави ръчички.

Отново се докоснахме... Макар и не по класически любовен начин...

Зоя има бенка на рамото. Душа я демонстративно с нос, после я докосвам внимателно с устни. Галя я зад врата, като внимателно роша косата ѝ. Тя ляга по корем и започва да ме поучава:

— Легни върху мен, но не се изтърсвай като пълен чувал, а се подпирай внимателно на колене и лакти. Не отнемай на женското тяло възможността да се движи под теб. Ръката ти има усет, не натиска, а гали, това е добре... Сега можеш да ми направиш масаж на гърба и плешките... Какво се смееш?...

— Асоциация. Като каза плешките, си представих месарски магазин, тлъстак зад тезгяха. Вътре влиза пухкава, руса дебеланка и си поръчва агнешка плешка... — не мога да сдържа смеха си.

— Ще ти перна един! Ти го учиш, то ти се подиграва — опитва се да бъде сериозна Зоя.

— Обикновена мъжка неблагодарност, не си ли свикнала с нея? Така добре ли е?

— Ако от теб не стане Казанова, имаш поне перспектива като масажист. Господ ти е дал каквото трябва. Сега можеш да пуснеш ръка надолу. Мъжката ръка, гали каквото гали, трябва да минава през женското дупе. Продължава нанякъде, пак минава оттам. Не наgrabвай като невидял, жената трябва да бъде провокирана отначало с внимателно докосване. Така ще я докараш до положение сама да поиска да бъдеш груб. Само не бързай.

— Не знам как напредвам, но виждаш, поне съм старателен. А това погалване по гръбнака харесва ли ти?

— Ох, точно така е много добре. Откъде го знаеш? — Гласът на Зоя за момент излиза от контрол. Макар и само за момент. Ако не ми бяха заети ръцете, бих се потупал окуражаващо по рамото... Схватлив съм, да не ми е уроки. — Така, но сега вече леко прекаляваш с деликатността. Можеш да пипаш и малко по-плътно. Та откъде знаеш този трик?

— От една баба в махалата. Бях още в малките класове и обичах да ходя при нея. Не знам как ще ти прозвучи, но тя умееше да гали по-добре даже от мама. А тази хватка се нарича броене на прешлените. Може да се прави и с върховете на пръстите, свити в юмрук ето така.

— Женчо, почнал си направо с бабите... — смее се във възглавницата Зоя.

— Там беше друго. И сега като си спомня за тая жена, усещам буца в гърлото. Много я обичах. Макар че беше дива и заядлива. Да не ѝ кацнеш на върха на езика — ще те направи за две стотинки. Но ме е карала да захлипвам от смях. Когато умря, светът ми се стъжни. Цяла седмица гледах накриво всичко край себе си.

— Добре, да оставим спомена за бабата. Плъзни ръка по външната страна на бедрото, след това...

— На лявото или на дясното?

— Не се прави на идиот. Вече можеш да се поразделиш с деликатността. А, ако напипаш и деликатната граница на показното насилие... Ало, това пък какво е?! Добре де, получава се...

Явно светя, права е Елизабет. И сестра ми го е забелязала. Гледа ме насмешливо, а след вечеря подхвърля:

— Имаш ли да казваш нещо за свое оправдание?

— А за какво трябва да се оправдавам?

— Брат ми, хубава ли е?

— Кой бе?

— Ти кажи кой?

Не е надушила за Зоя, това е добре. От друга страна, теорията за лъжата наполовина направо работи. Обичам си сестричката, защо да не задоволя поне част от любопитството ѝ?

— Да не би да питаш за Елизабет? — правя се на завеян.

— Елизабет? Хубаво име... — насърчава началото на признанието сестра ми.

— И мацката е хубава. Има слънца в очите, белег на бузата и прадыдо — немски еврейин дърводелец.

— Откъде знаеш чак за дядото? — продължава да любопитства сестра ми.

— От фамилията ѝ. Цимерман значи дърводелец.

— Откъде я намери тая екзотика бе, брат ми? Сигурно е кестенява и къдрава?

— Ами. Руса с прави коси.

— Еврейките обикновено са къдрави и тъмнокоси.

— Може и така да е, но Елизабет е необикновена. Нали знаеш, моето гардже и моето гадже са най-хубавите.

— Кога ще ми я покажеш?

— Когато се получи подходящо съчетание на звездите. Засега и в моята глава, и в космоса цари хаос — пазя се от прекалени ангажименти.

Преди две седмици любимата Силянович обяви, че ще даде най-важното есе за срока. От него, до голяма степен ще се оформи крайната оценка. Темата е оригинална, та дрънка: „Моят любим поет“. Така че, който иска, може да започва да пише, а не после да се оправдава, че не му е стигнало времето. Никой не кълве на ценната препоръка. Ден-два по-рано напругаш мозъка и каквото излезе — излезе. Един ден, връщайки се от училище, минавам край една от градските библиотеки. След кратък размисъл, се напъхвам вътре.

Приятно прохладно е. Лелката при картотеката ми се усмихва приятелски. Понякога си казваме по някоя нищо незначеща дума. Нали знаете, един човек или ти харесва, или не. После идва мотивацията защо. Лелката просто ми харесва. Обичам да се ровя като мишок по рафтовете. Ако някоя книга ме хване с нещо, взимам я, зачитам. Ако ми хареса — продължавам, ако не — връщам я на рафта. Неволно си спомням за купчините тъкани съкровища в чичовата къща. Струват пари, но миришат на нафталин. Край книгите ми е определено по-интересно.

Мога да използвам и да поразоря за някоя слабо известна поетеса. Покровителствено ще я обявя за моя любима. И ще напиша хвалебствено слово за нея. Всъщност, има един поет, който наистина много обичам. В класацията по баналност е на първо място. Вапцаров. Работата е там, че той е провъзгласен за национален и значим по политически съображения. Години след смъртта му. Приживе, сам не е смеел да се брой за поет. Биографията е измислена и не съответства на живота му. А грубоватите стихове, в които малцина вникват, са истинска, естествена, поетична философия. Външно груб, а ужасно нежен. Ясен, изразителен, умеещ да внушава прости, но не банални истини.

Представян е като поет комунист. Поет — да. Но не и комунист. Симпатизира на течение, което се нарича лява идея, но то е модерно и сред млади английски интелектуалци. Например. Ако се откажем от излишното морализиране, трябва да приемем един привидно странен факт. Доста от тия млади интелектуалци, по късно, под въздействието на тежки обстоятелства, фактически предават интересите на страната си. С идеята, че така подпомагат тоталното прилагане на един нов модел на справедливост. Болшевизмът по това време генерира някакво неповторимо и неподражаемо облъчване. Под влияние на това облъчване, Вапцаров се формира като уникален поет. По това време, това течение се нарича сталинизъм.

По това време още не са разбрали, че Сталин е тиранин от най-чиста проба. Толкова маниакален, че вгорчава за десетилетия животът в една огромна държава. Защото, освен диктатор, той е и добър конспиратор. Закрива територията на страната си. За тази страна и за него се знае това, което той иска да се знае. Толкова, колкото той допуска да се знае. В същите тези години, той съумява да се превъплъти в поетичен символ на дързост и устрем. Харесват го учени, писатели, поети от цял свят. Вярват, че това, което се строи в сталинската държава, е бъдещето на света.

Вапцаров също поддава на този импулс на влюбване. Не бива да бъде обвиняван в късогледство. Като правило, поетите са слаби политически анализатори. Те измислят свой вътрешен свят, а не се вторачват в баналния външен.

Преди време си взех запис на Реквиема на Керубини. Първият път ми прозвуча като водопад от звуци. След няколко дни отново го

изслушах. И усетих, че водопадът всъщност бучи доста хармонично. След няколко изслушвания, влязох в музиката му. Сега я слушам с удоволствие. Беше нещо като постепенно влюбване.

По същия начин навлязох и в поезията на Вапцаров. И открих колко дълбока човечност е закодирана в нея. Но няма да пиша за Вапцаров. Именно защото мнозина ще се захванат точно с него.

С външната му, показна страна. Разбираемо. Трудно е да напишаш неговата дълбока, човешка същност.

В понеделник, мъжът на Зоя не отива в командировка. И остава цялата седмица в София. Ало, имам отпуснати само три месеца от жена ти! Кой ти дава право да ми отнемаш от времето?! Това ми се иска да му кажа. Но не му го казвам, разбира се.

В сряда звъня целия следобед, но никой не вдига слушалката. А привечер дочувам отсреща гласа на Вальо:

— Прощавайте, Зоя?

— Кой я търси?

— Един многознайко, братът на Вили.

— Момент да я извикам. Поздрави сестра си. — В гласа му няма мътилка. Откъде пък съмнение точно към мен? Каква конкуренция може да му бъде едно хлапе?

— Кажи многознайко? — гласът на Зоя е делнично ведър и спокоен.

— Вальо отиде ли да си допива ракията в кухнята?

— Да.

— Имаш два варианта. Единият, да сложиш в чашата на мъжа си силно приспивателно и да ми отвориш в полунощ вратата. Другият — да се видим утре в парка.

— Другият. В колко?

— Два следобед. На оная пейка. — В това време чувам отново гласът на Вальо. Пита насмешливо Зоя да не би да си урежда среща с пубертет? Тя му отговаря много спокойно: „Стига, пораснало е момчето“. — Предай на Вальо поздрави от пубертета — благовъзпитано й казвам аз.

— Ще му предам. Чао. Донеси тетрадката със стиховете.

Ха! Откъде знае пък Зоя за нескопосаните ми поетични еквилибристики?

В два без десет приближавам пейката. Нося и тетрадката, в която има три поетични бълнувания. Две оптимистични, и едно доста тъжно. Зоя вече е там. Протяга се на слънцето, а от полата ѝ излизат такива бедра, че свят да ти се завие. И аз съм допускан между тях... Направо съм късметлия, но не трябва да ѝ показвам това. Ще си навири хубавия нос. Чувал съм, че жените трябвало да се държат по-изкъсо! Ей, ама па колко много знам?...

Иска ми се да я целуна по устните, но откъде мога да бъда сигурен, че наоколо не се навърта някой информатор, пратен от Вальо. Тия, военните много обичат засуканите фабули. Затова ѝ целувам ръка. Усецам, че това наистина я радва. Приятно ми е да я радвам.

— Откъде знаеш, че се правя на поет? — задавам ѝ въпроса, който от вчера се върти в главата ми.

— От една приятелка и твоя преподавателка — информира ме, без да се прави на интересна Зоя.

— Коя бе, да не е принцеса Ру?

— Същата — кимва Зоя. — Така ли я наричаш? В такъв случай, аз коя съм?

— По тая система, принцеса Зо. Ако искаш да икономисаш цяла буква от името си. — Ако на света има разни братства, явно има и мистериозни сестринства. — Откъде се познавате с Руми?

— Тя е редактор на стихосбирката ми. Боря се догодина да излезе моя книга.

Щом Зоя е тръгнала да се бори, направо ще стане. Разбира се, няма грам смисъл да ѝ разяснявам, че е перфектна в едно нещо, но това нещо не е точно поезията. От мен не става поет, от нея — поетеса. И двамата сме с двата крака в гилдията на бездарниците. Нещо като колеги по съдба, което ни сближава. Все пак, съм достатъчно съобразителен да не споделя мислите, които се търкалят в главата ми.

— Принцеса Зо... — мърмори на глас Зоя. — Нещо като зозичка, префантосана, лековата жена. Не ми харесват твоите съкращения.

— Услужливата ми мисъл веднага ми подхвърля приемлив вариант. Вместо Зо — Зу! Има една такава, проклета магическа птица

с която юнакът Гилгамеш брал ядове.

— Кой беше пък тоя? А да, шумери, акади и някакъв техен хвалипръцко, с който наследниците много се гордеят. И каква е тази, проклетата?

— Ако започна от началото, докато стигна до нея вече ще се прозяваш. Докато скитосвал да произвежда подвизи, Гилгамеш се засякъл с богиня, наречена Инана, Ищар, Инин. Тя си била лакома за мъже и искала да го употреби по сексуално предназначение. Ама глупакът се дръпнал. А не трябвало — била хубаво парче...

— Ти би ли се отдръпнал?

— Абе, кой бяга от хубавото... Та, човекът отказал на богинята с логичен аргумент: По-добре да любя робиня, отколкото да стана роб на богиня. Като всяка уязвена жена, тя се разфучала и тръгнала да му крои номер. В своята градина на любовта, в короната на някакво дърво тя поселила някаква птица-буря, наречена Зу. Тя трябвало да направи кал на глупавия юнак. Но, по правилата на жанра не успяла.

Това, в резюме. Иначе мога да ти измисля стотина литературни финтифлюшки за колоратура на образите.

— Няма нужда. Разбрах за какво става въпрос — промърморва Зоя и взема тетрадката от ръцете ми. Наднича разсеяно в нея, но явно нещо разсъждава на ум. После пита неангажиращо:

— Не се ли получава нещо сходно и между нас? И аз те употребявам по предназначение.

— Дай Боже употребата да продължава... И то, по възможност по-често. Това не ме притеснява. Нали не си птица-буря и не се каниш да ми въртиш номер?

— Няма бе, няма. Дишай спокойно. В този тефтер има само формули.

— И поезията използва формули, но различни, често закодирани. А това, което търсиш, е от средата нататък.

— Така... Какво е това „Страданията на третото дяволче“?

— Закачам се с Гьоте. Нещо като „Страданията на младия Вертер“.

— Абе, той, Гьоте не е много актуален днес, ама ако само се закачаш... Така „В нощ на бялата зима,/покоят на тиха рекичка,/виелица зловна разтърси./И ето, всред лунният блясък...“. Много

умозрително бе. Има ритъм, думите ти предизвикват свирене в ушите, но е някак...

— Ти настоя да ти донеса тетрадката. Признавам в аванс, че съм бездарник. И съм убеден в това — казвам го и съм искрен.

— То не се знае? И какво е това трето дяволче?

— Ами, светът е пълен с дяволи. Средностатистическият глупак най обича да се ласкае от мисълта, че е голям дявол. Малцина са наистина дяволи — втората линия. Но има все пак и хора, които просто не искат да бъдат дяволи. Те непрекъснато се терзаят от разни неразрешими проблеми. Без да искат, също правят нескопосани дяволии — животът ги гърчи. Третото дяволче е еманация на личност от третия вид.

— Много е сложно. Не е за твоята глава...

— Като ми е дефектна главата, защо я галиш и целуваш?

— Не съм казала, че е дефектна, а само недозряла... И в това няма нищо обиждащо. Я да видим какво има още тук? Така... „Бряг“
Защо избра това заглавие?

— Брегът разделя нещо от нещо. Брегът е преход между...

— Така, така... Отново вятър, вълни — естествено, водно огледало... Знаеш ли, че не е лошо?

— Напротив, не струва. И принцеса Ру каза същото. Искане ми се да съм, но просто не съм поет. И — по вътрешно усещане — няма и да стана.

— Не се отчайвай бе, човек. Сега си в началото. Ако положиш усилия, ако не пестиш времето си и...

Не, че ми е неприятно това, което Зоя ми говори, но просто не й вярвам. Наистина, за да успееш да направиш нещо голямо, трябва да положиш много усилия, но... Ако си се родил лястовиче, ще полетиш. Ако си се родил кокошка — най-много да подхвъркнеш от плета към зеленчуковата градина, при тиквите.

— Може ли поне да те погалия по бедрото?

— Ама, слушай какво ти говоря, недей да се въртиш само около това! — Спира за момент, мисли нещо, засмива се. — Всъщност, може, но ще сложим ето така мантото ми. Сега леко и внимателно подпъхни ръката си. За какво си мислиш?

— За Зоя без дрехи. За Зоя срещу мен в леглото. За Зоя под мен, за...

В този момент усещам ръката на Зоя. Галеците ѝ движения предизвикват светкавична реакция.

— Протегни се назад, все едно се печем на слънцето. Точно така. Я да видим колко време ще издържиш на атаката? Как си?

— Ако в този момент си махнеш ръката, ще те убия. Мисли за живота си! — Как се изменя само гласът ми... Бучи и клокочи.

Мярвам отстрани Зоя. Пече се на слънцето, спокойна една такава... Ако си на десет метра от нас, въобще няма да стоплиш каква велика драма се вихри под сгънатото манто на коленете ни.

Май ще стане весело... Чувам гласа ѝ, уж учуден:

— А? Какво беше това топло фонтанче?... Всъщност, аз съм довиждане. А ти как си?

Става, без да бърза. Напъхва в чантата си тетрадката. Даже не ме поглежда. Не знам как да го обясня: цялата излъчва присмех към левака. Наистина присмех, но не злобен. Без да ме целуне, поема по алеята.

Хем ме е яд, хем... Тази жена прави с мен каквото си иска. А аз ѝ стоя на задни лапки, като кученце. Само и само да ме гали. Да ми се усмихва. Да ме облъчва. Да подпъхва с галецо движение ръката си в панталона ми. Да...

И това ми било мъж!

А, от друга страна, наистина се чувствам точно мъж!

10. СВЕТЪТ ИМА НУЖДА И ОТ УМНИ, И ОТ ЛУДИ

Утре не съм на училище. А на изпит и то доста сериозен. Точно според дадената препоръка се напивам хубаво, сутринта ставам рано и уж от немай-къде, си плюя в пазвата. Всъщност, си ме е страх, но любопитството стърчи над шубето.

Повече от час досадно пътуване. И някаква пареща мисъл, неопределена, но настойчива. Какво ще стане ако?...

Товарим парашутите на камион, изкарваме самолета от хангара, вършим още сума ти необходими неща. Трудлюбиви сме като мравки. В мравешката йерархия аз съм на най-ниското ниво и изпълнявам каквото ми кажат. Толкова съм изпълнителен, че сам не вярвам на очите си.

Понеже за пръв път слагам парашут, а представите ми кое и как са доста общи, се обзавеждам с асистент — началник. По-точно, асистентка. Тя е поне две-три години по-голяма от мен. Издава отривисти команди: „Пъхни ръката тук!“. „Щракни токата!“ „Дръж запасния докато го превържа!“ На нескопосаните ми опити да изглеждам ведър шегаджия, реагира с една дума: „Млъкни!“.

Когато съм опакован с двата парашута, следва нещо средно между пожелание и напътствие, изразено този път с цели две думи: „Айде, умната!“.

Инструкторът спускач, който явно е главният тук, ни строява в редица, напомня ни няколкото прости хитрини, които не трябва да забравяме каквото и да се случи. Оглежда ни още веднъж. Въобще не изглежда притеснен.

— Към самолета, ходом — марш!

За пръв път ще излитам със самолет. А първото приземяване трябва да бъде на собствени крака. Екзотика, от която имам пощипвания по кожата. Съобщена ни е и спасителна възможност: Ако някой усети, че скокът не му е по мярка, има право да върне на заден ход. И да не скочи.

Да бе! Ще се кача горе, другите ще го направят, а аз ще се приземя с машината, защото, виждате ли, безкрайно чувствителната ми психика... Без тия!

Докато самолетът набира височина, всички се заглеждат уж небрежно през плексигласовите илюминатори. И аз съм небрежно любопитен. Височко е, но поносимо. Ще скоча. Май?... На 800 метра инструкторът отваря вратата.

... Струята боботи и блъска ъгъла на балатума. Един нит е изтървал и парчето пришляпва уплашено. Земята мътнее и синее безкрайно далеч и надолу. Това само 800 метра ли са? Сигурно е станало грешка. От недоглеждане, вероятно са ни качили на доста по-голяма височина?!

Да, ама висотомерът над вратата е категоричен: 800!

Грешката не е във висотомера. Грешката е в мен. Просто, не ставам за тази работа. Нещо много обикновено — хлапешко надценяване. Май, ще трябва да се откажа?! Как трябваше да го кажа на инструктора: „Извинете, но поради това, че се чувствам наистина неразположен, налага се...“.

Развъртам се, все едно ме хапят хиляда бълхи едновременно. Мярвам едно око срещу себе си. Едно, другото е затворено, а това е на максимална бленда. В него се е спотаила болка и ням, примирен кравешки ужас. И тоя го лаят инсектициди.

Набитият мъж се надвесва от вратата и гледа към земята. После изнася ръка извън борда и сочи с палец надясно. Явно има външно огледало, пилотът вижда пръста и машината послушно изменя посоката на движение с някакви градуси.

Все едно, каквато и да е посоката, моето място не е тук. Ще трябва да...

Над вратата има сирена. Тя изчегъртва влудяващо, до нея светва червена лампа. Инструкторът командва: „Стани!“. Първите двама се изправят послушно, с изпразнени погледи. Не кравешки, а... телешки. Голяма разлика... Светва жълта светлина. Чудото пак изчегъртва. „Пригответи се за скок!“. Слагат ръцете на запасните си парашути. Зелено. „Скок!“ Тръгват. Правят две неуверени крачки с омекнали крака. Луди са! Струята е силна и подпира първия, но инструкторът поставя ръка под парашута му и леко го подбутва. Момчето се изтърсва извън борда. И вторият празноглавец се изсипва.

Краката им се влачеха, но се отделиха. Някак си... Самолетът рязко завива наляво. Вторачвам се в илюминатора. И двата купола са се напълнили нормално. Щастливци! Техните парашути се отвориха. А ако аз скоча, моят дали ще се отвори? Уж били много надеждни. Веднъж на десет хиляди пъти се получавала засечка. Какъвто съм карък, дали няма да уцеля точно числителя на дробта?... Как се задействаше запасния, ако основния не се отвори? Въобще не помня. Не, ще трябва да си кажа, че се отказвам...

Самолетът завършва кръга и отново се насочва по права линия. Инструкторът гледа през вратата, как да го накарам да погледне към мен? Вдигам ръка с два пръста. Ама съм ученик, тук трябва да... Как да накарам този човек да погледне към мен?! Уж ти дават право да се откажеш, пък тоя се кокори навън през цялото време! Никакво внимание към аудиторията. Протягам ръка, прибирам я...

Отново влудяващ звук на сирена, отново червена светлина. Стават следващите. Надето е втора. Лицето ѝ се е свило като премръзнала ябълка и е бледосиво. Послушно изпълнява командите, краката ѝ са от пластилин, всеки момент може да се пречупят. Струята я мята безпardonно зад опашката на самолета.

И тези парашути се отвориха.

Самолетът отново прави завой. За мое учудване, инструкторът поглежда към мен. Видял е оперения ми крайник преди малко. Шумотевицата от струята и ръмженето на двигателя произвеждат някакво размито буботене. По-скоро по движението на устните му, отколкото по звук разбирам, че ме пита: „Кажи?“. Сега е последната възможност да споделя с него, че...

Да споделя какво?! Ама че напарфюмирана лаф измислих: „Да споделя“...

Ако си отворя устата, трябва да си призная, че се пукам от шубе. И Надето се е чувствала не по-добре от мен, а скочи...

Без тия! Може да се утрепя, но ще скоча! Надето го направи, а аз да се откажа!?... Ще ме стопят от подигравки. За нула време ще научат всичките ми познати. Жив или мъртъв, но скочил! Честолюбие то е по-силно даже от откровения страх от смъртта!

Две насмешливи очи ме бодват отново. „Имаш ли да казваш нещо?!“ Вдигам рамене, колкото се може по-спокойно и поглеждам в

отсрещния илюминатор. През него, в далечината се вижда някаква планина. Казва се Витоша.

В щастливото си битие на пешеходец, планината ми се навира по сто пъти на ден в очите. Колко е хубаво да се разхождаш по земята. А не да клечиш до отворената врата на самолет...

Влудяваща сирена! — Да си чегърта! Свети червено. — Да свети! Подсецащото жълто. — Да свети! Много бързо светва и зеленото. Тръгвам, мамка му, тръгвам! В знак на протест, краката ми предателски омекват. Но неистовия ми инат ги стяга пред вратата.

Струята ме грабва. Слънцето се премята, дробовете ми се напълват със студен, свеж въздух.

... А това над мен е един добре напълнен купол на парашут!

Отвори се, мамка му, отвори се! Вреция като откачен, а после млъквам. Толкова е тихо... Някъде, доста дълбоко под мен, се простира разграфената от пътища и синори земя. На няколко места, върху масленозеления фон небрежно са пръснати огромните петна на плантации макове. Импресионистична картина, със свежест на границата на човешката сетивност. Който и да се опита да я прерисува, ще направи само бегло подобие на чудото под краката ми. Въздухът е свеж, леко хладен, усещам ефирно погалване на невидим вятър.

Вися на едно място. Това е първото впечатление. Но, ефирното погалване просто подсеща, че всъщност се снижавам към земята.

Ето, самолетът се насочва някъде над главата ми. Как ли треперят сега ония новобранци пред вратата? Първият се отделя, после вторият, има даже и трети.

Всъщност, минават само три-четири секунди, през които куполът се напълва. Като гледаш отдолу, даже е много бързо. А горе имаш усещането, че текат часове. Илюстрация на теорията на относителността. Едно и също време, а тече по два различни начина.

Има още сума ти неща за разглеждане, но земята, някак отведнъж, се затичва срещу мен. Стягам краката в коленете и изравнявам ходилата. Интересно ми е. Спокойно ми е. Ударът е доста по-лек от очаквания.

Вече съм друг човек. Мамка му, друг човек съм! И ще съумея да надуя перки по правилния начин пред Елизабет. Всъщност, защо ли си помислих първо за нея? Сега Зоя е по-близо до мен. А по инстинкт

трябваше да помисля първо за мама. Пък аз — Елизабет! Както и да е... Когато си така ошашавен, трудно подреждаш приоритетите...

Прибирам парашута в торбата и тръгвам към старта. Сутрешната ми позната ме приближава, подава ми ръка и ме изритва без грам деликатност. Такава била традицията.

— Честито, новобранец! Браво! — и ми дава гръб. Толкова внимание ми се полага. Нямам никакви основания да недоволствам. Употреби вече цели три думи. Какво повече мога да искам от нея?!

Понеже усещам, че ме газии еуфорията, предпочитам да си държа устата заключена. Защото, ако я отключа, няма сила, която да ми я затвори. За сметка на това покрай мен има ръкомахания и възклицания в неизмеримо количество. Приближавам Надето, прегръщаме се. Лицето ѝ вече не е ябълка в зимен ден. А е едно такова, зачервено, сияещо и уморено едновременно. Засмивам се на ухото ѝ.

— Как беше?

— ... 'ба си майката, как?... — Направо си е интересно да чуеш спонтанна женска псувня. — А при теб?

— Няма да споменавам майката от добро възпитание.

От силния импулс на адреналина, или от нещо друго, но усещам страхотно желание да наградя истински Надето. И докато реша какво да правя, тя се оказва отново в ръцете ми. Нещо като второ поздравление, но не точно това... Притиска се спонтанно към мен. Кое то ме подсеца, че адреналиновата тръпка ѝ действа по сходен начин. В същото време дочувам в ухото си тихо, но настойчиво:

— ... Ало! Нали ме поздравя веднъж... Това вече не прилича на поздрав, а на... — Очите ѝ се смеят неподправено, но в тях има и нещо предупредително. Измъквам се с думите:

— Поздравих ли те вече? Извинявай...

В това време се строява следващата група. Пръв ще трябва да скача Емо. Надето го доближава и му подхвърля лъчезарно:

— И нали помниш, с усмивка?!

Емо я поглежда отегчено:

— Естествено! — Тонът му е категоричен. Това е мъж!

Докато самолетът набира височина, се събираме по групички, бърборим си. По-точно казано — надприказваме се. Всеки иска да докаже, че неговото изживяване е единствено и неповторимо, различно

от това на тия, околните. А думите, които описват случилото се, са същите като на тия, другите.

— Самолетът в курс. Дик, на рогатката!

Дик е рус и слаб, има над сто скока. Този факт го прави равен с Бога, или поне му дава право да стои до дясната му кълка. А рогатката е вид артилерийски бинокъл на триножник. С него се вижда ясно вратата на самолета. Един човек трябва да следи от земята, ако горе се случи нещо. Всъщност, самолетът се вижда доста ясно и с просто око, фигурите на отделящите се, са добре различими.

Първата фигура се превърта под вратата, но куполът се напълва нормално. И вторият купол бухва като франзела.

— Хоп-па, на първия краката му артисаха във вървите — подсмивва се Дик.

— И какво като са във вървите? — любопитства някой.

— Ако ги измъкне, нищо особено. И става лесно. Но ако се блъсне надолу с главата при приземяване, ще си остане малоумник до края на дните си. И то — ако оживее... — отговаря сдържано Дик.

Вече всички гледат само първия купол. А Емо със сияйната усмивка продължава да виси надолу с главата. След минута и Дик дава първите признаци на притеснение. Поставя мегафона пред устата си и отсечено нарежда:

— Извади краката от вървите! Извади краката от вървите!!!

Куполът нараства все повече, Емо продължава да виси надолу с главата. Дик продължава да повтаря отсечено командата, но мъжественият приятел явно е дал накъсо. Май както върви, вместо Емо, Сияйната усмивка, от тук нататък ще има Емо Малоумното... Ако въобще го има!

По гърба ми пролазват мравки. Преди малко, горе — бълхи. Сега — мравки. Много се навъдиха тия твари...

Все пак, някъде малко над земята, лъчезарният герой се усеща. Измъква бавно дългите си крака от вървите и след секунди тупва на земята. Дик ме побутва по рамото:

— Бягай и помогни на тоя смотаняк. Ако има някаква травма, вдигни ръка да пратим доктора с линейката.

Побягвам към сгърчения купол. Още няколко души тичат след мен. Емо лежи със затворени очи, лицето му е сиво като на Надето в самолета. Свалям бонето му.

— Емо, как си? — Отваря очи, гледа в небето с безизразен поглед. — Има ли ти нещо?

Сяда и мълчи. Мисли. После бавно се изправя. В погледа му най-после проблясва изражение. Истинска, неподправена злоба.

— Егати идиотите! Кой е измислил тая глупост — да се скача с парашут? Егати идиота! — Изправя се неочаквано енергично и тръгва решително право пред себе си. Към оградата. Сеща се, обръща се на 180 градуса и поема към портала.

— Чакай бе, свали поне сбруята! — подсеща го някой. Но Емо вече е възвърнал увереността си, влачи купола след себе си без да му обръща внимание и повтаря непрекъснато:

— Човек трябва да е наистина откачен, за да тръгне да скача с парашут! А тия, които му предлагат това, са убийци и са за пандиза. Копелета скапани...

Успяват все пак да го задържат, свалят му сбруята, скоковите обувки и го пускат. А той хваща пътя. Бос. Минава край групата на старта с решителна крачка. Оставам да натъпча парашута му в торбата. Мярвам отдалеч, че Сияйната усмивка внезапно посяга към Надето, но тя, пъргава като коза, отскача настрани и нещо се смее.

Човекът с желязното хладнокръвие след минути е вече далеч, далеч, при портала.

Изгързвам торбата на купчината и приближавам Надето.

— Защо ти налетя?

— Попитах го, дали се е усмихнал достатъчно широко, преди да се отдели от самолета? — отвръща ми спокойно тя. Някъде встрани на очите ѝ проблясва искрица. Не, че се смее, държи се направо сериозно.

След първия скок съм в състояние, подобно на онова, след истинските прегръдки със Зоя. Чувствам се нов, прероден. И усещам нещо като обида, че тези глуповати хорица край мен не ме спират, за да ме разпитат. Изживях толкова интересни неща... А те, вместо да проявят здравословно любопитство към неповторимото ми изживяване, си говорят за кебапчета и паприкаш...

Всъщност, светът се държи нормално, аз съм леко превъртял. Нищо де, полага ми се. Макар и мъничко. Все пак звънвам на Зоя.

Вчера ѝ се похвалих, че ми предстои нещо много сериозно, сега имам право да ѝ разкажа необикновеното си преживяване.

— Не ми обяснявай по телефона. Ела вкъщи. Нали знаеш къде живея?

„Нали знаеш къде живея?“ Знам разбира се, но щом ми задава така въпроса, значи ме подсеща нещо. Сигурно Вальо е край нея. Колебая се, но малко. Трябва да ѝ подсказва, че съм схванал посланието.

— Помня кооперацията, но не помня етажа.

— Трети. Врата вляво, свежо боядисана, жълто-кафява. — „Кой е?“, чувам Вальовия глас. — Братът на Вили. Това не е за теб. Вальо разпитва. Хайде, чао. Чакаме те.

Добре де, разбрах, че мъжът ти е вкъщи. Май не ми се иска да се срещам точно с него, но щом така стоят нещата... Пък и днес, дори да изглеждам по-особено, на никого няма да направи впечатление.

Изкачвам се до третия етаж пеш. Имам нужда да изразходвам енергия. Вратата наистина е свежо боядисана, жълто-кафява. Би трябвало да го знам, но предишният път умът ми беше в панталона. Тогава бях на друга вълна.

След позвъняването ми отваря Вальо. Наистина е доста по-висок от мен. Подава ми ръка:

— Холът е насам. Заповядай! — Тонът му е добряшки и леко покровителствен.

Знам къде е холът. Знам и как изглежда отвътре. Знам някои неща, които Вальо не знае, че знам. Сядаме до масата, в следващия момент влиза Зоя с изпотена бутилка ракия и купа със салата. Ракия, питие за истински мъже.

Леко се колебая как да реагирам, но тя просто взима инициативата.

— Стани, ела така да те нацелува. Всеки ден не се прави първи скок с парашут. Браво! — Прегръща ме, целува ме, гледа ме насмешливо в очите. Въобще не изглежда притеснена от нещо.

— Ами така е, за браво съм си... — не се правя на особено скромен. Но си признавам: — Браво, браво, ама страшно...

— Да ме заколят, няма да скоча с парашут — признава си със смях Вальо. Налива чашите, поставя ги пред нас. — А наздраве!

— Без да искаш, май уцели дилемата. Като отвориха вратата горе, и аз се чувствах раздвоен почти по този начин. Не бях сигурен кое би било по-добре — да ме колят или да падна отвисоко?

— Добре де, а кой те караше все пак да се качваш на дърво без корен? — недоумява домакинът.

— Вероятно хлапешки порив за себедоказване?... Знам ли? Точно по този въпрос нямам яснота.

— Случва се човек да не се замисли и така да предизвика дявола. Сега, след като си го разбрал какво е, трябва да си направиш извода. Скочил си, имаш го в биографията, стига толкова! Човек не трябва да поема повече рискове от тия, които обстоятелствата му налагат! — покровителствено ме подсеща Вальо.

— Прав си, ама може и да не стане...

— Какво искаш да кажеш? — гледа ме вече предупредително.

— Вероятно е проява на слабохарактерност... Хареса ми. И най-вероятно няма да спра. Не съм се замислял още...

— Замисли се и спри! Дръж се отговорно към хората край себе си. Нямах право да ги караш да треперят заради теб.

— Ще потреперят и ще претръпнат. Този свят има нужда и от умници, и от луди...

— И защо не останеш при умниците, а се забиваш при лудите? — намесва се и Зоя.

— А де, казва ли ти някой?...

Говорим си още, оставам даже за вечеря. Хапваме в кухнята и Вальо бързо се връща в хола да гледа някакъв мач. В края на краищата, каквото имаше да ми каже — каза го. От тук нататък е моя работа да си направя изводите.

Когато оставаме сами със Зоя, тя се навежда през масата и ме целува мълчаливо по устните. Ръката ми залепва за бедрото ѝ, но тя я отстранява с категоричен жест. На усмивката ми реагира недвусмислено: „Ще ти плесна един зад врата!“

— Аз пък няма да те пляскам, а ще те галя. Да видиш, че не съм проклет човек — прошепвам ѝ съзаклятнически.

Тя се засмива и ме подбутва:

— Тръгвай си!

Хич не ми се иска, но е права. Почуквам на вратата на хола:

— Чао! Вкара ме в грях с тоя алкохол, ама беше приятно и благодаря!

— Може и друг път да те вкарам в грях. Мяркай се насам! — Вторачен в екрана, Вальо само ми махва с ръка.

Докато слизам по стълбището, се замислям над последните думи на Зоиния мъж. Ще го послушам. Ще се мяркам насам. Ще влизам и в грях. Но понеже алкохолът е вреден, ще го заменя с нещо друго, доста по-приятно. Обещавам!

Вече съм много съсредоточен. И мисля основно по две направления — Зоя и летището. И двете ме намагнитват и разтрисат душата ми. Получава се съвсем спонтанно и естествено.

Добрият човек Вальо отново се изнася в другата част на родината, верен на войнския си дълг. След училище аз се прибирам, но не в жилището на сестра ми. Предобедът е достатъчен Зоя да досади достатъчно на светите отци от Синода. Въпреки съблазните на греховно впечатляващата ѝ външност, те вероятно въздъхват с облекчение, щом тя се изнесе, дори когато не им дава никакви обяснения.

Без да искам, ускорявам ход, приближавайки познатата кооперация, а видът на жълто-кафявата врата предизвиква направо сърцебиене. Имам си специално, конспиративно почукване, до няколко секунди вратата се отваря. Често налитам на Зоя още в коридора, понякога се гоним като котки, щипем се като маймуни, борим се като диви прасета. И всичко се получава много истинско, макар точно тези форми на ухажване да бият на детска градина.

При поредната визита засичам на площадката две бодри баби. Едната държи метла с дълга дръжка, а другата — парцал. Нямаат си работа и се правят, че нещо чистят. Стоят, говорят си явно отдавна, без идея да свършат скоро. Ако взема да се размотавам, ще наострят уши. Значи, трябва да сменя подхода.

— Прощавайте, бихте ли ме ориентирали, търся Зоя..., момент, как ѝ беше фамилията, да проверя в чантата... Нали това е трети етаж?

— Погледни бе момче, написано е... — Вярно е написано, на доста голяма табелка, с римски цифри. — За какво ти е Зоя?

— Куриер съм от една редакция, нося ѝ писмо, което трябва да се предаде на ръка.

Бабата, която някога е била руса, а сега просто е добре боядисана, ме оглежда бдително, но явно приема думите ми. Отива до вратата, звъни и съобщава на висок глас:

— Зоя! Някакво момче куриер те търси. Зоя! — И се обръща към мен: — Не ходиш ли на училище?

— Ходя разбира се, госпожо. Но понеже ми трябва пари, се налага да работвам, колкото мога.

Двете баби ме оглеждат с нескрита симпатия. Другата обобщава:

— И правилно! Не можеш да лежиш само на кесията на баща си. По колко ти плащат?

— Не е много, но бива...

В това време вратата се отваря. Ако сега Зоя се издаде, че ме познава, ще стане малко сложно. Зоя да се издаде?... Какви ги мисля аз!?

— Добър ден, Вие ли сте Зоя? — за всеки случай загърбвам бабите и се вторачвам предупредително в очите ѝ.

Тя ме поглежда високомерно, така, както двадесет и четири годишна стилна мадама трябва да погледне един седемнайсетгодишен зеленак.

— Ти ли си куриерът?

— Нося Ви съобщение от редакцията на...

— Знам, позвъниха ми вече. Влез. — Кимва на двете госпожи, пропуска ме пред себе си. Така се вкарва в апартамента домашното куче след разходка по кални улици.

Понеже кукумявките може да слухтят пред вратата, не посягам на Зоя още в коридора. Но щом свиваме зад чупката, я дограбвам през кръста и я захапвам за врата. Вече усетих, че това ѝ харесва. Тя се обръща и ме захапва за носа. Това пък аз не харесвам и тя го знае.

— Няма ли какво друго да захапеш по мен, та се захвана с носа ми?

— Има и може би ще го захая, но не сега... Ох бе, по леко, ще ми скъсаш ластика на пликчетата... Дивак!

— Вече го скъсах. Ще си ги държиш ли с две ръце, или за по-лесно ще ги свалиш?

— Казвала ли съм ти, че трябва да се държиш възпитано с дамите, а не да им късаш ластиците на пликчетата?

— Точно за това въобще не е ставало на въпрос. По-леко де, ще ме повредиш. Това твоето е жив садизъм.

— Ами, да те върна тогава вън, на бабите. Те ще бъдат много внимателни с теб. Ще си приказвате до довечера...

— Да, така е. Но тук някъде имаше цици за милиони. Искан ми се да ги погаля.

— Добре тарикат. Провери ето тук. Дали не става въпрос за тия? Ласкател безсрамен: „Цици за милиони“...

Особено обичам тия минути, след първия рунд. Лежим един срещу друг, обикновено Зоя ме гали по лицето, докато моите ръце се разхождат почти успокоени по тялото ѝ. И си говорим тихо за обикновени неща. Вече я няма показната агресия на борбата по коридора. На моменти, през главата ми подухва някакъв ветрец-въпрос, който звучи може би като „Това любов ли е?“. Отговорът е спокойно уклончив: „Ако е, не е лошо. Ако не е, направо е хубаво“.

Споменът за първата целувка в парка пък направо ме топли. Казвам ѝ това, но доста по-сдържано. Подмятам, че, ето какви чудесии стават по земята Ти, Господи. Ако не се бяхме засекли случайно край онази пейка... Зоя се смее:

— Глупчо. Още ли продължаваш да мислиш, че случайно сме се засекли в градината в центъра? И още по-случайно — в парка? А най-голямата случайност — че те доведох на каишка вкъщи?

Въпросите ѝ ме сварват неподготвен. А за това, с каишката, е много права, така беше! Гледам я умно, а тя продължава да се смее. После се сеца нещо и ми нарежда:

— Трябва ми твоя портретна снимка!

— За да я разглеждаш и въздишаш, когато ме няма ли?

— Няма да ти кажа защо, но снимката ми трябва.

— По една случайност, в портмонето имам две. Извадих си серия, защото ми трябваше за карта за библиотеката. — Ровя в портмонето и вадя снимката. — Не горя от желание да ти я покажа, защото на нея съм остриган като овен. Имаме си един дебел пияница в училище, който ходи с терзийска ножица в задния джоб.

— Помня. Когато се срещнахме в градинката, ти бяха потънали гемиите точно заради това. Я да видим? С дълга коса си по-добре, но... и така бива. Има блясък в очите! Знаеш ли, че си фотогеничен?

— Знам, измамите ми се отдават. Не съм първи хубавец, но на снимки излизам добре. Каква тайна ще разкриеш на невестата днес?

— Вече не си толкова невеста. За сравнение ще ти кажа, че... — Спира и ме поглежда в очите. Явно е съобразила, че думите ѝ може да не ми прозвучат приятно.

Гледам я подканващо. Тя още се колебае.

— Хайде де. Изплюй камъчето. Какво засече? С Вальо ли искаше да ме сравниш?

— Точно с Вальо. Той например е силов боец. И в леглото държи да докаже, че е отгоре. А твоите ръце умеят да галят. Все още има на какво да се учат, но това, което вече знаят, не е малко...

Покажете ми мъж, който би пропуснал край ушите си такъв комплимент? Признавам, въздейства ми и пускам добрите си ръце. И виждам в очите срещу мен тази смесица от нежност и присмех, която така обичам...

Но, Зоя си е Зоя. Ако малко поддаде, после тръгва с рогата напред. И сега ще каже нещо поучаващо.

— Малкият, не си вири носа! — Пази се от сантиментални настроения. Изражението ѝ се сменя за секунда. Нежността изчезва, остава присмеха.

— Малкия ще накара голямата да се огъне на пружина. Защо потръпваш, като пипна тук, а?

— Дивак! Ще ти...

„Дивак“ ми действа направо първосигнално. И ме зарежда с очакване за нещо тръпно, вълнуващо и наелектризиращо. Дивак, хубава дума...

11. ВОДНО ОГЛЕДАЛО

Понеже напирам здравата, се оказва, че мога да бъда включен в програма и да направя не един, а цели пет скока. Петият няма да бъде с автоматично отваряне, а с ръчно. За всеки случай, парашутът има монтиран и автомат, който го отваря, ако дадеш на късо.

А след петия скок, ако бъда одобрен, може да продължа системно със скачането. Имам шансове, защото съм спортяга. Освен това се оказва, че съм от малцината, които са напуснали без грам помощ самолета. Бил съм се стегнал и съм напирал към вратата, а не съм се влачел на меки крака. Ошашавен, но напорист. На този етап, това е висшата похвала, до която мога да се класирам.

Нощта преди втория скок спя доста нервно. В просъница мярвам на разкъсани кадри самолетна врата с мъглявееща се земя и ярко, синьо небе. Съвсем реално чувам буботенето на струята край корпуса на машината. Сънят е толкова натурален, че сънувам и вид колеги по небе. Гарги някакви. Летят в спирала около купола ми и нещо ми се подиграват.

В автобуса за летището се заговарям с Тони. В един ден направихме първите си скокове, имаме какво да си споделим. Нещото, което ми харесва в него е спокойната сдържаност. И е един такъв отмерен, точен. Хубаво би било да се сприятелим с него.

Вторият скок определено не е като първия.

... И е точно като него...

Вече доста по-грамотно слагам парашута, знам какво трябва да правя, докато привързват запасния към сбруята. Правилата, които ни напомнят преди качването ми звучат познато, направо съм ги наизустил. Но това не ми гарантира, че горе няма да ми се изпразни главата.

... Което и става, когато инструкторът отваря вратата. От няколко минути ме яде съмнението, дали не беше по-добре да си остана с един скок? Хората в човечеството не се делят на такива, с един и други с два скока. А на скачали и не скачали. Аз съм вече в привилегированата

каста на скачалите. А се знае, че който прекалено настойчиво се възползва от кастови привилегии, често бере ядове.

Има още едно, статистическо терзание. Първият път парашутът ми се отвори, но кое ми гарантира, че това ще стане и втория? Практически, що едно на десет хиляди, що две?... А каръкът е здраво залепнал за мен. От опит го знам.

Така, терзаейки се благородно, се бухвам в свежата струя. Тя ме превърта, в разстояние на две секунди мярвам вратата на самолета и лицето на инструктора, който ме гледа със сдържан, леко ироничен интерес. Усещам, че краката ми минават край вървите, но понеже съм ги притиснал един към друг, не се случва нищо лошо.

Снижаването под отворения купол е много по-приятно от първия път. Съзнанието ми е освободено и имам възможност да се радвам на свежарската красота, ширеща се пред очите ми. Ето, там са маковите петна, вдясно се гърчи гъсеницата на малка рекичка, а онова е параклисът. От другата страна е гарата, в която, точно в този момент навлиза едно детско влакче. В далечината сияе с мътен блясък планината. Погледнати отгоре, всички тези квартали, ниви и долини изглеждат едновременно познати и особени с различните си, неземни измерения.

Макар и доста изморен, след скока отивам до библиотеката. Трябва да си избира поет, да скицирам моменти, цитати и факти. А като се прибера, да започна да пиша. Интересно ми е.

Ровя по рафтовете с книги. И колкото повече ровя, толкова повече се обърквам. Просто не мога да се спра на поет, който да ме хване. По едно време се зачитам в малък сборник на Олга Бергхолц, Родена в Санкт Петербург. Започва с поезия. Отречена при един от параноичните изблици на Сталиновата литературна цензура. Минава през „освежителната процедура“ на концлагер. Губи невръстен син. Но не се срива. По време на Втората световна война остава в окупирания Ленинград, работи в радиото. Съпреживява искрено и отговорно мъката на хората, хванати в клещите на обсадата. Докато си мисля за нея, ми зазвучава Шостакович. Ами да, двамата са свързани със сходни съдби. По същото време той композира „Ленинградска симфония“. И той отнася шамари от биячите на бдителната Сталинска пропаганда. Но поне се разминава с пречистващата процедура на концлагера.

Шостакович умира в един и същи ден със Сталин. Понеже за диктатора плачат милиони, не остават сълзи за композитора. Близките му не успяват да го погребат три дни. Улиците са блокирани от тълпите, които плачат и стенат: „Сталин!“. „Сталин!“

Без унищожителя на милиони няма бъдеще. Без някакъв си там, композитор — какво толкова?! Нищо, че композиторът е талантлив.

... Ето го и сходството: убиец; и убийствено талантлив композитор...

Защо, Господи, наказваш умните си, чувствителни и стойностни хора чрез ръцете на посредствени, готови на всичко службогонци? Знам, че добрият Бог няма да благоволи да ми отговори. Но това не означава, че не трябва да се задават въпроси.

... От снимката ме гледа фина и интелигентна жена с безкрайна умора в очите. Строфите ѝ излъчват беззащитно сияние. Стиховете са изящни, усеща се полъх на символизъм. По вътрешна настройка и светоусещане имат нещо общо със стиховете на Вапцаров. Освен другото, са родени в две последователни години. Има и разлика. Вапцаров умира, преди да се разочарова от магията на сталинизма. Тя го надживява и не успява да се размине с разочарованието. Така е — умри млад, чаровен, блажен и наивен. Или — стар, износен, изнервен и мъдър.

Не, няма да е тя. Но кой да бъде? Ще се посъветвам със Зоя. Така, докато лежим разопаковани един срещу друг.

Чудни са тия минути...

... Разопакованите.

Ако не бях толкова бездарен като поет, би имало смисъл да напиша стихотворение със заглавие „Разопаковани минути“. Заглавие с недомлъвка и провокация.

Но Зоя иска да отидем на кино. Някакъв филм на Анджей Вайда. Предлагам да направим това след онова, но тя ме засича:

— Малкият, предупредих те, налиташ без мярка! Бързо ще ти омръзне. Любовта изисква разнообразие...

— Ама нали нашето не е любов, а тренировки?...

— Така ли го схващаш?

— Така предложи ти.

— Понеже съм тръгнала да те ограмотявам, ще ти кажа една безспорна истина. Имай я предвид винаги, когато някоя мацка започне

да те работи. Не слушай жените докрай и за всичко! Опитвай да разгадаваш мислите им, провокирай ги със странни, но приятни желания. Гъделичкай въображението им. Прави с тях всичко, което вътрешният глас ти подсказва, че можеш да правиш. Но, в никакъв случай не им ходи по акъла. Ако го допускаш, ще ги караш да се чувстват нещастни и ти ще го отнасяш. Жената е програмирана от природата да отвоюва позиции от мъжа. Затова, сядена доброволно позиция е отнета радост от една победа. Разбра ли ме?

— А ти разбра ли какво точно искаш да ми внушиш?

— Проекцията е от шест и петнадесет. Чакам те пред киното.

— Да беше казала поне кое е киното?

— Одеон — и затваря телефона.

Хубаво, ама кавалерът в такива случаи купува билетите. А аз нямам пари. Ако ѝ го кажа, тя разбира се ще вземе билетите и ще го направи тактично. Ако се ослушвам и не го кажа, излиза направо мекушава история. Набирам я отново.

— Ако ти кажа, че нямам пари за билети, ще се върнем ли към основната програма?

— Ако ми беше казал, че имаш пари, щях да се учудя. Билетите вече са купени. А към основната програма не можем да се върнем и по други съображения.

— Какви?

— Да си чувал за женско, циклично неразположение? Днес ми стартира, та не е желателно да ти ходя по акъла и мераците.

— Мамка му. Чувал съм и за тая женска радост, ама изглежда не ми се е искало днес да го чуя. Затова така намирам.

В слушалката прозвучава съчувствен смях.

— Толкова много ли ти се чука?

— Не толкова. А много повече... — Вече знам, че когато си признаеш чистосърдечно за някои неща, можеш да разчиташ на женско разбиране. Поне понякога. Поне за някои неща...

Филмът вероятно е хубав?... Уж го позаглеждам. Споменът ми е за сцена, при която някакъв гол, млад мъж гони един кон. От двете младости се излъчва красива, първична енергия. Зоя ги изпива с очи.

Изглежда стресът от летището влияе на либидото. Не съм в състояние да мисля за нищо друго, освен за тялото на Зоя. Опитвам се да задържа ръката си, но тя се плъзга и се напъхва под роклята ѝ. Не се гордея със себе си, но явно го има и това — понякога човек не може да заповядва даже на собствената си ръка. Като капак, Зоя поставя длан върху пръстите ми, погалва ги и ги насочва към едно много чувствително за нея място. В следващия миг измъква ръката ми обратно с рязко, стреснато движение. Обръща се в тъмното към мен. В очите ѝ има нещо много сложно — хем е възбудена, хем объркана, хем ядосана. В същото време има и нежност.

— Защо го правиш, момче глупаво? Казах ти, не ставам за...

— Във въпроса се съдържа и отговорът. Защото съм глупав. И защото не мога да се удържа...

— Да не мислиш, че на мен ми е лесно?

— Точно в този момент съм блокирал с мисленето...

Тя се опитва да се съсредоточи отново във филма, но вече не се получава. Пошепва в ухото ми:

— Да се преместим по-назад.

Салонът е наполовина празен. А на последния ред има само тричетири двойки. Зоя ме побутва да седна на края на реда, а самата тя изчезва нанякъде. Докато я чакам да се върне, опитвам да вляза във филма. Той вероятно е интересен, но точно днес не ми е ден за гледане на кино.

След малко Зоя сяда до мен. Поставя мантото в скута си и лови дланта ми. Ръката ѝ пари. Вече се досещам, какво се иска от мен...

— Първо е мой ред. Да не си ми вдигал кръвното!

... Пръстите ми явно са си научили домашното. Зоя притреперва, захапва ме за бузата доста болезнено. Обръщам се към нея, а тя впива устни в моите. Стене тихо, затиска пръстите ми... В тези минути изпитвам истинско и неподправено желание да я накарам да изтръпне. Започвам да вниквам в истината, че колкото повече даваш, толкова повече приближаваш звездите. Едни такива, особени звезди...

Пореден важен урок. Ама съм ученолюбив, та знае ли се... Външният свят го няма. Сами сме, в цялата вселена и въобще не се намираме в някакво си квартално кино. В този момент мога да се закълна, че летя — много по-освободен, отколкото в прозрачното небе над маковите ниви.

В един момент тялото ѝ се сгърчва. Затиска ръката ми.

— ... А... Спри... Спри! — Стои известно време, вперила невиждащи очи в екрана. После се обръща към мен, притегля главата ми към своята. Целувката ѝ е разкошна. Сложното е, че аз вече съм пред избухване. От удоволствие. И от неудовлетвореност.

Зоя откъсва устни от моите.

— Благодаря ти! Ще се постарая да изпиташ поне малко от това, което преживях аз...

Ръката ѝ с точно движение разкопчава панталона ми. В следващия момент виждам главата ѝ в скута си.

... Не знам това огромно удоволствие ли е, или огромна болка?

Очаквах да се случи между нас, но по-късно. И не в киносалон. Двете ми ръце затискат главата ѝ, пръстите ми захващат косите ѝ, дърпат ги, вплитат се в тях. По някое време, някакъв глас на дивак изстенва така, че кара доста хора в салона да се обърнат към последния ред:

— Тихо ей, там!

— Селски, това да не ти е плевнята с леля Мара в сламата?...

Кикотът на поне двајсетина съпричастни подсказва, че се е получило нещо... ангажиращо съпричастността на хората.

— Завиждам ти, ей, приятел...

Дивакът май бях аз?... Малко съм зашеметен, но виждам смеещите се очи на Зоя. Чувам категоричния ѝ глас:

— Измъкваме се! — Сбутва ме доста грубо и настойчиво.

При изхода виждам в полутъмното още две, смеещи се очи. На разпоредителката. Тя ни отваря вратата, изтиква ни навън и отново я затваря.

Защо ли жените толкова много ми се смеят? Във фоайето няма жив човек. Това е добре. Зоя ме оглежда критично:

— Как си?

— Ошашавен. Не трябваше да правиш това!

— Защо?!

— Защото вече няма да можеш да се отървеш от мен. Знаеш ли колко досаден мога да бъда?...

— Знам. Но ако искаш, закопчай си все пак ципа!

Всъщност, за едно нещо Вальо е безусловно прав. В определен момент, наистина, първото, което трябва да направиш, е да си

закопчаеш ципа!

И това е семейно кредо: на него и на жена му.

Явно, имам полза от връзката не само със Зоя, но и с мъжа ѝ.

Стремя се да не изключвам нищо от програмата. Старателно ходя на тренировки, мъча се със скучни уроци. Виж, проектите по конструктивно ги оставям за последния възможен момент и продължавам да ги правя едни... Обяснителната документация към тях е правилна, изчисленията точни, но чертежите са боклук. Нищо де, казахме, че поет или конструктор са две забранени за мен професии. Няма смисъл да мисля за тях като бъдеще.

Благодарение на непрекъснатото зацепване от едно нещо към друго, постоянно ми се спи. Не го приемам на сериозно. Като се пенсионирам, ще си отспя.

... Вероятно не съм чул будилника. Пак вероятно, звънът му е въздействал на някакъв мой мозъчен център — въпреки глупостите, които непрекъснато правя, явно имам и мозъчни центрове, поне рефлекторни... Будя се сам, мярвам циферблата и след секунди съм на стълбището. В трамвая ми задават два въпроса: Знам ли, че имам на главата си пухче от възглавница? — Не, не знам, но благодаря за подсещането. А знам ли, че по чехли се ходи в хола, но не е препоръчително това да се прави в трамвая? — Защо, знаете ли колко е удобно да ходиш по чехли точно в трамвай?...

Еврейски трик. Да отговаряш на въпроса с въпрос. Така разпитващия бързо се превръща в мълчащ.

Лошото е, че първият час ми е при доктор Ло. На човека му се случва, след някой героичен запой да влезе в час, да направи с мрачен поглед проверка по дневника и да захлупи чело на масата. И така минава часът. Той релаксира, ние тихо си бърборим и се пощипваме.

Но, д-р Ло винаги прави проверки за присъствие. А моите неизвинени са вече на границата на главоболието. Влизам в кабинета показно забързан. Не, че ще ми повярва, но може да се наложи да пусна брадата фантазмагория за трамвая, който закъсал заради катастрофа на кръстовището на булевард... с улица...

Всички се обръщат към мен с неочаквано внимание. Д-р Ло, до тоя момент чете нещо много интересно от някакъв вестник. Моето

появяване го кара да ме огледа също с интерес, доста по-голям от друг път. Имам усещането, че са одумвали точно мен, а аз съм влязъл и съм прекъснал приятната беседа.

— Добър ден! Прощавайте за закъснението, но трамваят...

Д-р Ло се усмихва добродушно:

— Момче с фантазия, ей... — Одобрителен кикот. — Нищо не му е да съчини за секунда история за един трамвай, който бутнал заплесната бабичка на кръстовище...

— Сюжетът беше друг. Трамвай и линейка. Има много силна драматургия. Особено, ако се окаже, че при удара, от линейката се е изсипал дядо с гипсиран крак в прединфарктно състояние... — Кикотът става още по-силен. — Да разкажа ли за стенанията и воплите, които...

— Няма нужда — освобождава ме от бремето на ненужната лъжа г-н д-рът. И промърморва насмешливо под нос: — Момче с фантазия, ей... Такъв може и поет да стане...

Настъпва ме по мазола. Тетрадката не би трябвало да е попадала в неговите ръце. Но, това подхвърляне...

— ... Такъв може да стане и поет, но е гаранция Франция, че ще стане добър поет. А... — Запъвам се, в момента ми е трудно да сглобя ясна мисъл.

— Какво „А“?

— Не се изразих точно. Не „а“, а „ама“. Ама не е хубаво да си калпав поет...

— Защо, има калпави кондуктори, инженери, магазинери. Даже и калпави учители има — прави неочаквано признание д-р Ло. — Защо да няма и калпави поети?

Докато вървя към мястото си, се опитвам да се предпазя.

— Не, че защитавам посредствеността, но... Калпавият кондуктор най-много да прибере в джоба си парите, без да издаде билет. Калпавият инженер може да направи капан, на който мишките да се подиграват. За да станеш магазинер, трябва да имаш в аванс настройката на дребен мошеник. Все несъществени дефекти. Но лош учител и лош поет разнебитват духа на много хора, а това вече е съществено. Не бива...

— Така е. Но стихотворението ти не е лошо...

— Стихотворението ми?!... — Гласът ми прозвучава неподправено объркано. — Какво стихотворение?

— Вижте го, колко е естествен само... — смее се д-р Ло. — Едно стихотворение се пише, после се носи в редакция, там те размотават, а като видят, че си на седемнайсет, обикновено се отръскват от теб. Ако имаш късмет, ти искат снимка. В деня, в който излезе написаното от теб, ставаш рано, нареждаш се пръв пред павилиона за вестници, отваряш с разтреперани ръце страниците... Бас държа, че в чантата ти има точно вестник „Старт“ с днешна дата!

Мога, разбира се да впрегна д-р Ло. При друг случай, не бих пропуснал възможността да го направя. Но сега съм достатъчно объркан. Затова отивам до катедрата и вадя съдържанието на чантата си. Погледите ни се засичат. За пръв път не виждам в очите на д-р Ло нито злоба, нито присмех, нито закана. Обикновено човешко изражение на нормален чичо.

Той ми подава мълчаливо вестника си. На дясната страница се мъдри снимка с остриганата ми глава. Под нея, чупливата подредба на думи и редове със заглавие отгоре. „Бряг“. Майко мила... Тая Зоя! Ще ѝ откъсна главата! И с каква лекота ме впрегна... Дай ми снимка! А аз остроумнича, че я искам, за да си въздиша...

— Виждаш ли, колко добре изглеждаш така, прилично подстриган... — бащински ми се радва д-р Ло.

— На снимката изглеждам не подстриган, а остриган. А стихотворението беше за домашна гимнастика на ума, не за пред хората, ама...

— Ако си толкова против него, как е попаднало във вестника? Сигурно са ти го откраднали от ЦРУ при секретна операция? Само не мога да разбера, защо не са го засекретили в сейф, а е изтупано на литературните страници на четен вестник? — Засипва ме с убийствена ирония д-р Ло.

Все пак г-н д-рът усеща, че моето не е показан изблик на скромност, а обикновено объркване.

— Как е попаднало във вестника не е сложно да се досетя, за това много акъл не трябва. Но, на един човек ще му откъсна главата!

— Който и да е човекът, трябва да му благодариш, а не да му се заканваш. Когато излезе за пръв път мое стихотворение, три нощи не спях като хората от радост.

— Вие сте поет?!

— Малко нещо... Имаше един такъв армейски вестник, „Народен страж“. Там се изяхих за малко...

Ако тръгнем да си правим профсъюз на поети бездарници, вече си имаме подсигурен управляващ екип. Д-р Ло председател, Зоя — секретар. С връзки и аз мога да се набутам в ръководството.

Сериозно погледнато, трябва да последвам примера на г-н доктора. Малко резил се надживява. Виж, да се правиш на поет цял живот, си е хронично заболяване. И сигурно предизвиква страдание.

А аз предпочитам да съм здрав...

Ако съм някакъв болнав умник, Зоя би ме подминала като бърз влак селска гара.

... А на Зоя ще й...

Като капак, последния час имаме термодинамика. Принцеса Ру влиза с леката походка на сърна, свършва си набързо работата до катедрата и изкарва човек на дъската. Докато посоченият от пръста на съдбата си блъска главата, чертаейки диаграмата, принцесата тръгва между масите. Застава до мен, заглежда се през прозореца разсеяно и небрежно подхвърля:

— Не издържахме на съблазънта на поетичната слава...

— Напротив, издържам й. И съм наясно със себе си — какво мога и какво не. Но, на един човек ще му откъсна главата! Нищо, че според кавалерските правила, не трябва да се късат дамски глави...

Принцеса Ру се вглежда внимателно в очите ми. Съобразява нещо.

— Всъщност, в какви отношения си със Зоя?

— В много сложни... — признавам това, което е трудно да скрия.

— Нещо мирише на руски одеколон...

— В смисъл?

— А, нищо... Едни го използват за самочувствие, други — за напиване... Помисли си, ти от кои си! — И продължава разходката си между масите. Нещото, което си помислям в този момент: Принцесата наистина има лека и пластична походка.

След края на часа настигам принцеса Ру в коридора:

— Зоя каза ли Ви предварително за стихотворението?

— Да. Даже ми показа и снимката ти. Можеше да не се афишираш остриган като Далай Лама, но това е твой избор. Не знаех само, че ще излезе точно днес.

— Ами, като ми казахте, че не струва, с което и аз съм съгласен, защо не ме предупредихте какво мисли да прави Зоя?

Принцеса Ру се спира, обръща се към мен.

— Виж... Какви са отношенията ти със Зоя, си е твоя работа. Бих те предупредила само да внимаваш, но нищо повече. Стихотворението наистина не е добро, но не е и еталон за брак. Просто е посредствено. Бях ли задължена да те предупредя?

Приятно или не, принцеса Ру е права. Но, някак не ми се иска да оставя нещата неизчистени.

— Не, не може да се говори за такова задължение. Ама, ме е срам и яд. И тръгвам да си го изкарвам на който ми се мерне пред очите. Извинете ме! — Обръщам се на другата страна, но принцеса Ру ме лови за рамото.

— Преди малко те попитах нещо. Сега ще ти задам същия въпрос. Какви са отношенията ти със Зоя?

— Сложни... Отговорих вече! Но и разбираеми. Вчера например ходихме заедно на кино.

Принцеса Ру ме гледа съсредоточено. И аз я гледам. Ето, в угълчетата на очите ѝ блясва искрица. Поклаща глава.

Прочете ме. Нищо, нека чете... Изсумтява присмехулно.

— Ще ти дам глупав и безполезен съвет: Внимавай! Понякога, жените не са толкова безопасни, колкото изглеждат. Това разбрал ли си го?

— Отдавна. Аз съм виден теоретик в областта на взаимоотношенията между мъжете и жените.

— Сериозно?!

— Толкова сериозно, колкото и безполезно. Изглежда няма разминаване. Трябва да си направя глупостите по програма... Благодаря ти, че ми обърна внимание...

— С преподавател се разговаря на „Ви“, това младият господин не го ли знае?

— Знае го, разбира се. Той много знае. Но невинаги има полза от това многознаене. Ала Ви благодари за подсещането.

Постъпвам правилно, като не отговарям на въпроса с въпрос. По тарикатската еврейска методика. В трамвая номера върви. Но не и когато разговаряш с принцеса. А Ру е чистокръвна принцеса, нищо, че носи дънки.

Които ѝ стоят добре...

Елизабет, естествено също знае. Странно е устроен светът Ти, Господи... Ако има нещо съществено, за което ти се иска да поговориш с обичани хора, най-често разговорът така и не се състоява. Или избива в съвсем друга, непрогнозирана посока. Но ако темата е хем глупава, хем неприятна, разминаване няма.

— Стихотворението не е лошо...

— Ама не е и хубаво...

— Не бъди чак толкова скромна. „Водното огледало“ предизвика в мен асоциация за пречупен слънчев лъч, който те бодва в очите...

— Особено, ако си го чела пред отворен прозорец, в който слънцето се е отразило...

Елизабет се замисля за момент, после се размива.

— Знаеш ли, точно така се е получило... Четох го в кабинета на Лолов, а по това време слънцето занича странично в тия прозорци. Откъде се досети?

— Просто предположих. Стихотворението е слабо, не успява да предизвика асоциации. Значи е имало някакъв допълнителен, чисто физически ефект.

— Защо го публикува тогава?

Понякога, най-трудно се отговаря на най-обикновен, логичен въпрос.

— Сложно е за обясняване...

Елизабет ме оглежда внимателно.

— При теб май нещата често са сложни?...

— Това е, защото се опитвам да бъда перфекционист. Резултатът е, че перфектност няма, а това, което може да изглежда ясно като чаша вода, понякога се превръща на... гаспачо.

— Гаспачо. Гаспачо? А да — таратор от домати. И така ли мислиш да продължаваш да си живееш живота?

— Така мога, така го живея. Пък и, във всеки човек има заложен като програма естествен, жизнен инат. „Така го живея, значи за мен друг вариант няма!“ А варианти обикновено има.

— Ами, замисли се тогава за друг вариант.

— Вече го измислих. Само че, мога да ти го кажа само на ухо...

— Да чуя...

Вариантът е, че я целувам по ухото. И я ухапвам лекичко. Да се усети и да не ме поучава. После я ловя за раменете и я побутвам пред себе си. Ръката ми даже посяга да я шляпне по дупето, но успявам да я удържа. Все още не сме дотолкова интимни.

Имам да си връщам едно непочтително побутване.

Тръгвам бързо през градинката, но не издържам и след няколко крачки се обръщам. Елизабет се държи за ухото и гледа след мен. Объркано. В момента, в който погледите ни се засичат, ми се оплезва и ми дава гръб.

Вече женски гръб. Който излъчва някакво послание. Умен гръб. Но аз не мога да проумея какво точно иска да ми каже?

Май не е лесно да си мъж? Жените... Абе, ще видим...

12. ЛЕТЯЩАТА ОВЦА ОТ ОРДЕНБУРГСКИЯ МУЗЕЙ

— Идвам, за да ти откъсна главата! Ако искаш, купи си венец от живи цветя. В съчетание с него, ефектът от обезглавеното ти тяло ще бъде направо затрогващ за следователите...

— Какво ти става бе, откачен?

Не отговарям, а закачам слушалката на вилката. Нарочно тръгвам пеш към блока на Зоя. Казват, че ходенето успокоявало. Но ефектът не е кой знае колко добър. По едно време се усещам, че не ходя бързо, а направо подтичвам. Под контрол, забавям ход. Добре де, да потърсим основание и за оптимизъм. Все пак, принцеса Ру каза, че стихотворението не е отчайващо, а само посредствено. С колко посредствени неща, така или иначе, ми се налага да се съобразявам. Приемам ги. А сега се правя на важен.

... Ама вече съм в състояние да направя нещо по-добро. Защо не ми каза, да седнем, да обмислим нещата? Освен другото, нечия редакторска ръка е пипнала тук-там по текста и го е позагладила. За сметка на вътрешното звучене, което от тих звук е спаднало до немощен шепот.

Добре, няма да ѝ късам главата, ама ще я накарам да се замисли върху проблемите на поетичната филантропия!

В момента, в който посягам към звънеца, вратата се отваря. Очите на Зоя са огромни и предупредителни.

— Как можа?...

— А ти може ли да се държиш малко по-възпитано?

— Мога да бъда образец на добро възпитание, ама надали ще е днес. Защо не ми каза?... — А това е Вальо... В погледа му се четат учудване, но му е весело. Има го и това, високомерието на баткото към хлапето. — Оп-па, губя по точки. Двама срещу един. И то на ваш терен...

— Как връхлетя — подсмивва се Вальо зад гърба ѝ. — Зоя ме е дресирала, не смея така да ѝ се озъбя, а ти... Браво! Честито! Разбрах,

че си изгрял във вестник.

— Нещо не се виждам точно като слънце, та да изгрявам.

— Що бе, стихотворението ти не е лошо, четох го. Макар че трябваше да вкараш малко учени думички — нещо от рода на хидромелиорация или прогнозни дебити — подпомага ме със съвет Вальо. — Колко ще ти платят?

— Стихотворението може да не е лошо, ама не е и добро. А дали ще ми платят и колко, питай жена си, тя има представа.

— Колко ще му бъде хонорарът бе, Зоя?

Зоя вече не ме гледа с големи, предупредителни очи, а с типичната си, присмехулна усмивка. Доволна е, справих се с положението.

— Двайсетина...

— И ти, за някаква анемична двайсетачка, се напъваш да пишеш? Аз, за толкова няма да се изкашлям бе, мой човек. Я гледай по-спокойно на живота. Ако имаш за нещо да се терзаеш, то е само за скръндзавия хонорар...

Какво да му обяснявам? — Че не съм мислил за никакви пари, докато пишех. Че ако той за двайсетачка няма да се изкашля, аз за петарка нося цимент цяла нощ. Че животът през моите и през неговите очи изглежда по различен начин.

Той е увоен държавен чиновник-булдог. С отговорна позиция в отговорно ведомство. Аз — проскубан и вечно неудовлетворен млад пес. Който може да бъде допускан най-много до позицията на пазач пред паяжинясал склад. В склада най-ценната вещ е кална, разкривена количка.

На този етап позициите ни са несъпоставими.

Той е ценен за държавата. Аз — евентуална надежда. Която я се реализира, я се пропие, защото е по-лесно.

Това, че не обичам този човек, е обяснимо. Не ми пасва като мислене, от две различни планети сме. Има го и другото: някаква разновидност на най-банална ревност. Той може да легне когато си поиска със Зоя и на нея през ум няма да й мине, да му се прави на интересна. Най-много, да се разминава от време на време с нежността му под предлог, че я боли глава. Това бил спасителният трик на жените. А аз крада от неговото отсъствие, за да го превърна в свое присъствие при тази жена, която ме влудява. Е, с мен никога не я боли

глава, но... Знам, че е хлапешки порив, който ще изветрее. Който трябва да изветрее... Дано изветрее...

Ама ще ми бъде тъжно, ако изветрее...

Само че, мой човек, с теб Зоя не може да изпита тръпката, която преживя с мен в киното... Горедолу това си мисля, докато вървим в коридора към хола. Вътре е добре одимено.

— Запознайте се с моя приятел. С него ще можете да си побърборите за поезия. Той е бил учител по литература, нали така беше?

— Така е — съгласява се моят нов познат. И ми подава ръка. — Раев. — Има внимателни, сиви очи. Много добри, сдържани сиви очи. Харесва ми още от първия миг.

— Я му пийни едно и ще видиш, че ще ти олекне — съветва ме свойски Вальо, наливайки ми чаша уиски. — Такова нещо пил ли си?

— Кръчмарската ми култура е на доста ниско ниво. Но мирише добре.

Досега само съм чел за това питие, но практическите ми познания стигат до водката. Приятно е не само на аромат, но и на вкус. След минута усещам, как алкохолът се разнася по кръвта ми и ме отпуска.

— Ще запалиш ли? — подава ми Вальо отворената кутия.

— Не.

— Не пушиш, това е хубаво. А аз, на твоите години ги започнах и вече няма отказване — споделя той.

— А, не... Паля понякога, но в компанията на приятели, които са ми равни по грамаж на акъла.

— Ако можеш въобще да не палиш — най-добре. Пък, ако пропушиш, не си го слагай толкова на сърце. Нали, като остарееш, все от нещо ще трябва да умреш...

— Засега, умиращката не е номер едно в планировката ми.

— То не се знае. Размисли ли за скачането? Преди седмица скочи с парашут — споделя с Раев. — И иска още да скача. Пък аз му казвам: „Едно е да скочиш, друго — да скачаш... Веднъж може да ти се размине, но много пъти — едва ли?“. Не е ли така? Не, че не го разбирам — на неговите години в кръвта ти плуват змиорки. Този лаф пък съм го чувал от баба, майката на татко. Нали така?

Раев ме оглежда внимателно, засмива се само с очи и промърморва:

— Може и така да е?... А може и да не е така? Знам ли?...

— Не е лошо момчето, ама просто не може да ми обясни защо му е това хвъркане. Не се раждаме с пера и крила, нали така? Човек трябва да е верен на същността си!

— Който измисли как да летим, ще премахне всички граници — опонирам му аз.

— Това ти го казваш. И за какво ти е да премахваш граници? Границите дават спокойствие, предпазват от неочаквани главоболия...

— Не го казвам аз, Ницше го е казал. А границите са нещо временно. И подлежат на промяна.

— Не е лошо, момчето, ама по гръб не пада. Пък аз му казвам...

Вальо ме поучава още известно време. Леко високомерно, но добронамерено. И понеже спирам да споря, той постепенно се успокоява. Чашата уиски ми харесва, но отказвам втората. Главата ми леко се замайва, говори ми се, а не искам да ми се отключи устата.

Раев също прочита „Бряг“, но нищо не казва. Нито с думи, нито с изражение. След около час си тръгвам.

— Зоя, изпрати си приятелчето — нарежда Вальо.

Докато стоях до масата, така и не разменихме нито дума с нея. Когато приближавам вратата, се колебая какво да правя. Тя мълчаливо ми отваря и ме избутва направо грубо. Даже не ми подава ръка за довиждане.

А ключът ядосано превърта бравата отвътре.

Вече няма за кога да отлагам. Трябва да седна и да пиша за любимия поет. Вапцаров няма да е, макар че предпочитам да пиша точно за него. Олга Бергхолц няма да е, защото... Не знам защо, тя ми харесва, но... А какво би станало, ако напиша за... Олег Бергхолц? Нямамо било такъв поет... Какво от това? Изключено е любимата Силянович да знае точно този маловажен факт. Взела си е изпитите в университета преди три десетилетия и оттогава, гарантирано, не е прочела ред повече от това, което ѝ трябва, за да упражнява благородния си, папагалски занаят. Олег Бергхолц не звучи лошо, направо е аристократично... Значи, така решаваме: Олег Бергхолц!

Олег Бергхолц се е родил в... Талин. Интересен, средновековен град с култура, която лъха даже от стените на старите му сгради. Това, с лъхщата култура, трябва да бъде вмъкнато, отбелязваме го. В семейството на... доктор по философия. Не, бащата трябва да бъде интелигентен, но практичен човек. Значи, бащата бил... железопътен инженер. С широки интереси в областта на... живописиста. Бил приятел с Марк Шагал^[1], в негова чест шантавият художник нарисувал картината „Блянове за моето село“ с летяща овца. Картината днес се намира в експозицията на Орденбургския музей. Ако някой, случайно попита къде се намира този Орденбургски музей? — Отговарям „Не знам“, така пишеше в една от книгите. Това предава допълнителна достоверност, човек невинаги знае всичко за това, което преписва.

Пък и, щом има летяща овца, защо да няма и Орденбургски музей?...

Майката? Завършила женските педагогически курсове. Тогава хората в Русия били умни и не коткали жените да губят време по университети. После изкарала курсове и за милосърдна сестра. Така наричали тогава медицинските сестри. И доста години се занимавала с отглеждането и възпитанието на сирачета от Новобелинския приют. Тая, с Новобелинския приют е като оная, с Орденбургския музей. По време на Първата световна, майката на Олег изоставила, не, лоша дума, поверила четирите си деца на своята свекърва и отишла като доброволец на фронта. Там й дали орден... какъв беше орденът?... „Света Ана“, с диамантена люспичка.

Та, благодарение на това, малкият Олег изпитал благотворното въздействие на аурата на великолепната си майка, от една страна. А неговата баба, Надежда Дмитриевна, с простонародната си мъдрост положила в основите на личността му бъдещия голям хуманист. Подсъзнателно, човек включва за нянята на Пушкин и това предава допълнителна достоверност. Навремето, както и сега, важните госпожи не губели време с възпитаване и грижи за собствените дечурлига. Няните били за това. Замествали мама. Но, както е известно от случая с Пушкин, много често мамите се класирали на по-задни позиции в хлапешките глави. Леля Ана казваше, че който бърше дупето, него прегръща хлапето. В случая обаче няма конкуренция — важни са и майката, и бабата.

... Вероятно баба Надежда му е пяла и народни песни? Затова, първите му, наивитетни стъпки в поезията били повлияни не толкова от бащиния интелект, колкото от бабината естественост. Бащата му се намесил по-късно. След като юношеския хоризонт се разширил и Олег разбрал какъв умен татко си има.

В годините на Първата световна, момчето мечтаело да попадне на фронта, даже избягало от бащиния дом. Хукнало към първа линия, но още на гарата добър чичко войник го заговорил, видял какви мисли вилнеят в главата му и го върнал обратно вкъщи. В по-късни години, поетът осъзнал, че се е впрягал във фалшива идея, защото Първата Световна била обикновена, капиталистическа, човеконенавистна. Май Ромен Ролан^[2] го беше казал: „Мислим, че се бием за родината. А се оказва, че се бием за търговците на оръжие“. На двайсет, по времето на масовизацията в Съветска Русия, Олег бил вече убеден комсомолец. Болшевиките почерпили от американския опит, но нарекли своите скаути комсомолци. След тях, онзи тарикат, Фюрерът създал хитлерюгенд. Щом проработи една идея, пръкват толкова варианти, колкото са необходимостите.

Та... Отишъл Олег да учи в института, завършен някога от баща му. За да може да влее, младите си и свежи сили в изграждането на Съветската държава. На двадесет и две издал първата си стихосбирка „Пролетарски мечти“. От нея лъхал искрен патос, духът ѝ бил ясен и разбираем, стилът малко понакуцвал... Не всеки може да бъде на двайсет Есенин или Пушкин. И може би точно поради тия си качества, поезията на Бергхолц била приета добре от моряци, женици, механици и мърморковци. Последната категория, естествено, няма как да влезе в списъка, ще трябва да измисля друга дума, започваща с „м“.

Добре, стигаме до съзряването. Ентусиазмът на младостта бил попарен от очевидната нелепост на Московските политически процеси^[3] в края на 30-те години. Не, че стигнал до преосмисляне, но разочарованието се прокрадва в стиховете му. Поради това, или защото такъв му бил късметът, попаднал на подсъдимата скамейка при един от поредните юридически спектакли. Няколко години дишал чист и студен въздух в Сибир в концлагера „Беръозка“. Това го има, знам. Местата, в които имаш номер и не си човек, носят поетични наименования.

По време на Отечествената война, подал рапорт и от концлагера попаднал директно на фронта. На първа линия, в наказателен батальон. Стиховете му от това време са едни такива, прости, разбираеми, решителни и еднопластови. Първо трябва да унищожим врага, а после ще видим какво ще правим... Не, че е хубаво да живееш в концлагер, но... нашият строй си е наша работа. А е просто немислимо да наведеш глава пред човеконенавистния фашизъм.

Бил се като истински лъв, убедено и безразсъдно. След наказателния батальон идва службата в 342 пехотна дивизия.

Завършил войната като... старши лейтенант. Не, като майор! С купчина ордени и медали. Ала стиховете му вече звучали по друг начин. Леко изтерзани, раздвоението просто лъхало от тях, но пък като естетика били направо хармонично съвършени. Вече бил истински поет!

Працаме го пак за малко в концлагер, но Сталин умрял, а Олег излязъл от „заведението“. Започнал да работи по основния си занаят, като железопътен инженер. Но тежките години си казали думата, на петдесет и осем умрял от инфаркт, оставяйки безброй разпилени стихове по второстепенни вестници. Великолепен и неразбран от съвременниците си. Литературният критик Татяна Постишева — трябва да има и такова име — преоткрила стиховете му десет години по-късно, вдигнала пушилката и за Олег Бергхолц се заговорило с подобаващото уважение. Стихосбирките, по ред на номерата са: Първата, естествено — „Пролетарски мечти“ — такова било времето; Втората — „Твоите хора, страна...“ — двусмислено около сталинските процеси; Третата — „Беръзка“ съмнителната концлагерна романтика. И последната — „Цикламено слънце“ — за декадентския период преди смъртта. Тук вмъкваме характерна особеност: Обикновено, поетите са декаденти на младини, тогава човек е естествено шашав и обича да се прави на интересен. При Бергхолц е обратното.

Сега, цитатите... За „Пролетарски мечти“: „сърца стоманени в стоманени гърди туптят“, „машината е с пулс, като човека...“, „през парата прозира слънце и тътенът на времето напират...“. За „Твоите хора, страна“: „човекът — враг, така прилича на трудещия се леяр...“, „... да вярваш, значи да мечтаеш. Да съдиш, значи да простиш...“. Ето, заради тази мекушавост го пращат да сече дърва... За периода „Беръзка“ подходящи цитати биха били...

... Да пишеш за несъществуващ поет е къде-къде по-интересно от това, да ровиш в стиховете на този, за който всички знаят.

Поглеждам часовника. Кога минаха тия четири часа и половина? Леле, два след полунощ е. Сега, с такова удоволствие ще се наспя... Да не забравя да навия будилника. Че току-виж, утре пак съм влетял по чехли в трамвая. Декориран с перушина по главата...

Скокове няма. Училището е скука. Зоя, щом чуе гласа ми, хлопва слушалката. Елизабет е болна от ангина. Принцеса Ру ме гледа насмешливо, а на последния проект ми постави тройка с минус. Ама па и живот...

Денят е влажен и топъл. Вятърът гони по небето стада купести облаци. Времето ме вълнува и влудява, а животът край мен сивее. Не се чувствам добре в собствената си кожа. Нищо де... Има лекарство за лошо настроение. Ходенето. Ще се разтъпча за два часа, после се прибирам и придремвам. А довечера отивам да поработя на гарата. Съществуване без петак в джоба направо е противоположно.

... Знам, че това е разпределителна гара. Тук докарват влакови композиции и се прави преподреждане на вагони за други столични гари. Интересно е да гледаш, как малкият локомотив размества вагоните по различни линии. Нещо като детско занимание, но с големи играчки.

А от този вагон така упоително мирише на смола. Да видим какво има вътре? Борови греди. Ухаят великолепно. Какво ще стане, ако се излегна върху тях? Стените на открития вагон пазят от вятъра, а слънцето така приятно подпича. Всъщност, мога да предремя тук.

... В просъница чувам равномерно туп-туп. Като сърдечен ритъм. Това е сърцето на великана Грух с мустаци като опашки на муфлони. Муфлоните имаха ли опашки и то дълги, като мустаците на великана Грух? А кой беше пък този великан? И неговото сърце ли прави туп-туп?

... Колелата на вагона добросъвестно отброяват снадките между релсите. Пък аз сънувам великани. Изправям се бързо и надниквам навън. Вятърът е свеж и топъл, а пейзажът — съвсем непознат. Заспал съм, а влакът тръгнал. И сега ме мъкне към неизвестно място в родината. Майтап...

А след хубавия сън май съм и гладен... Освен другото, вече притъмнява.

Влакът не се движи особено бързо. На моменти спира. Някъде в полето. После пак тръгва. Но подминава удобните гари. Бих могъл да опитам да скоча от него, но това не е добра идея. Голяма е вероятността да счупя крак или да се травмирам. Пък и, каква полза да се изтърся някъде в полето? Ще чакам до поява на сериозна гара, на която пуф-пафът ще благоволи да спре. Даже мога да предремя още.

Да, ала вече не ми се спи. Не може да се каже, че ми е неприятно. Приключението с непозната земя под краката има интересен привкус. Ама май вече съм доста гладен? И жаден.

Влакът върви, върви... Мъкне се като трудолюбиво, тежко натоварено магаре. Не бърза. И пак спира само насред полето. Мисли по десет-петнайсет минути и пак тръгва. За да спре пак насред полето. Край него се изнизват безброй села.

... Най-после някакъв град. Гара, влакът изскърцва със спирачките си. Изсипвам се.

Лошото е, че нямам никакви пари. А билет срещу никакви пари никой не дава. Първи вариант, возя се гратис. Кондукторът ме излавя, подигравки... „Ей така си се качил и си легнал на борови бичмета, казваш? А защо не си остана там, да си доспиш?...“ После, най-вероятно униформени от пътната, обяснения, главоболия...

Трябва да се търси друг вариант. Той, естествено, не е да се прибера пеш. Мога да изляза извън града и да вдигам ръка на автостоп. Вече притъмня, кой ли ще ми спре? Ще трябва да разпитам за обратен товарен влак.

Ето, в онзи край на гарата има дизелов локомотив с нанизани товарни вагони-цистерни. Някакъв чичо се разхожда край него и занича между стоманените му колела.

— Добър ден, мога ли да попитам нещо?

— Вие питате, ние отговаряме... — поглежда ме човекът. Има малки, франтовски мустачки, които не се връзват с грубоватия глас и сините, дочени дрехи.

— Получи се една засечка и попаднах тук не по собствено желание. Нямата ли път към София?

— За пътя към София си има пътнически влак. Касата е ей там...

— Мислих и върху този вариант. Ама билет срещу умолителен поглед не дават. А пари нямам...

— И как попадна тук „не по собствено желание“?

Разказвам му, възможно най-кратко перипетиите си. Усещам — вярва ми. Мисли нещо, почесва се.

— Абе, виж какво... Тръгвам точно към София, след два часа. Ама нямам право да те возя в кабината. Ако ме хванат, такава глоба ще ми тръснат, че ще ми стане мъчно. Не знам какво да ти кажа?...

— Кажи ми, че ще си плюеш в пазвата и все пак ще ме вземеш!

Човекът се засмива.

— Ей, че си... Лепнал си се за мен като репей за овча опашка... Добре, разходи се нанякъде. В десет без пет да си тук. Ама се появяваш уж случайно. Ако те поканя, влизаш, ако се направя, че не те познавам, съжалявам. Трябва да поговоря и с чирака. И той трябва да си даде съгласието, защото двамата сме за мустака, ако ни хванат с теб. Айде, чупката...

Все пак е някакъв вариант. Първо, да потърся вода, че вече здравата съм жаден.

Лесно намирам гаровата чешма, но след като се наливам, усещам още по-недвусмислено колко съм гладен. Виждам малка къща и дърво до нея. Когато приближавам, отвътре изръмжава куче. Говоря му успокояващо, докато късам няколко джанки. Но то изхвърча от колибата и се мята на мрежата. Нищо, че съм му никакъв. Мрази ме... И това не е всичко. Иззад къщата се показва баба с мустаци на подпоручик фустогонец. Мустаците се виждат даже на слабата светлина от прозореца. Подпира се на бастун, едва ходи, но не ѝ липсва самочувствие.

— Какво се размотаваш покрай къщата бе, багабонтино? Искаш ли да те подпукам с бастуна? — Към солото ѝ се включва и замълчалият за момент пес. Дует без грешка...

— Позволете да Ви поправа госпожо — опитвам се да ги надвикам.

— К'во? Млъкни бе, Душко...

Това куче е Душко?! А как ли се казва лошото ѝ куче?

— Позволете... — Заговарям тихо. Така този, който крещи, от любопитство също превърта потенциометъра. Яростта често върви в комплект с любопитството. — Позволете. Казва се не багабонтино, а вагабонт. Френска думичка.

— Голяма работа, френска думичка. И к'во значи? Тихо, Душко...

— Значи лош човек. Много сте внимателна госпожо, благодаря!

Бабата ме гледа с недоумение. Крещи ѝ се, но аз я обърквам. Защото не крещя. Но, явно добрината ѝ не е в излишък.

— Майни ми се от главата! Пък дали си багабонтин или вагабонтин, все тая... — завършва тя с една, наистина логична фраза.

Не ми остава нищо друго, освен да изпълня нареждането ѝ. А си представях друг сюжет. Че се заговаряме, тя ме пита не съм ли случайно гладен? И ми предлага топъл краешник с буца сирене. Мечтанията на гладния рядко съвпадат с намеренията на сития.

В десет без десет приближавам локомотива. При машинистите има и чиновник в униформа. Подписват някакви документи, говорят си тихо. Смят се. Оставам в сянката на вагоните, на трийсетина метра от тях. После униформеният си тръгва, а машинистите се възнасят в кабината си.

Притичвам последните метри, за да стигна до тях. Помощникът ме вижда.

— Шефе, онзи навлек дойде. К'во да му кажа?

Шефът се показва за момент и изрича на скоропоговорка:

— Не става, изчезвай! — и се скрива. Локомотивният клаксон изригва бодър звук, толкова силен, че вътрешностите ми се свиват. Потегля уж бавно, но бързо ускорява.

Не става, не означава, че не става... Изчаквам да се изнижат край мен няколко вагона и се закачам на стъпенката на един от тях. Мирише тръпно на сярна киселина. Намествам се в малката кабинка на спирача и затварям вратата. След десет минути ми е вече здравата студено, но... това предлага заведението.

Как преминават следващите три часа и половина, няма да ви разказвам, за да не ви превърна в черни песимисти. Премръзвам така, че не усещам нито ръце, нито крака по себе си. Все пак, в четири без петнайсет сутринта се изтърсвам на Подуянската гара.

И правя нещо, наистина нелогично. Тръгвам да звъня на Зоя. Ако се обади Вальо? Просто ще затворя. Пръстите ми са така вкочанени, че едва на третия път успявам да набера номера. Обажда се Зоя.

— Ало... — гласът ѝ е тих, уморен, но не сънен.

— И аз съм ало. И то така, че не ме държат краката...

— Какво е станало?

— Ще ти разказвам, като те видя. Вальо вкъщи ли си е?

— Няма го. — Следва доста продължителна пауза. Не изключвам варианта, след кратък размисъл да хлопне слушалката. Но, явно, в главата ѝ се търкалят мисли в благоприятна за мен посока. — Идвай! Но да знаеш: първо ще си получиш заплатеното, а после ще изслушвам брътвежи и оправдания...

— Не мисля да се оправдавам.

— Страх те е от шамарите?

— Ял съм достатъчно бой като хлапе, за да ме е страх. Идвам. Макар че, не очаквах да посрещнеш точно с шамари...

Тихо се намъквам в кооперацията, без да паля стълбищното осветление. Зоя ме чака. Още преди да вдигна ръка към бутона, врата се отваря. Влизам вътре, тя притваря, пали лампата, застава пред мен, оглежда ме. Не знам до какви изводи стига, но ми удря наистина здрав, мъжки шамар. Това сигурно е форма на специфична женска нежност? Естествено, изпитвам желание да ѝ хвана ръцете и да ѝ покажа, че върша тази работа по-добре от нея. Но стоя и я гледам в очите. Тя замахва още веднъж. Никакво сваляне в грамажа.

— Свърши ли?

— Знаеш ли как ми се иска да ти откъсна главата?! И колко съжалявам, че се захванах с теб?

— И аз изпитвах желание да ти откъсна главата. Но, не съжалявам, че се захванах с теб. Сега какво: ще си късаме главите ли, или ще правим нещо друго? Доста по-приятно.

Зоя избухва в смях. Прегръща ме, целува ме по ушите, а аз неволно се дръпвам. Гъдел ме е и не обичам да ме докосват точно там.

— Защо си такъв леденясал? Смърдиш на... нещо. Неприятно!

— След обяд си мечтах за топъл хляб и буца сирене. Ако отидем в кухнята и ме нахраниш, ще ти разправя интересна история.

— Очаквах, че ще ме помъкнеш първо към хола.

— Еволюирам. Вече съм в състояние да мина първо през кухнята и банята.

— Еволюираш... Ставаш типичен мъж. Любовта на мъжа минавала през корема.

— А маршрутът на женската любов през къде минава, казваш?

— Искат ти се да си направя харакири с неразумни признания?

— Чак харакири... Ако вътрешностите ти станат външности и се разсипят по пода, ще ме натикат в панделата по подозрение.

Предпочитам да си останеш в това състояние, защото мисля да се възползвам от теб...

— Стига обяснения. Първо през банята! Ухаеш, та се не траеш.

Водата отмива от мен не само миризмата на сяра, но и лошото настроение. Светът пак е добър. Зоя... за нея не може да се каже същото, шамарите ѝ бяха направо на ниво. Но и аз ѝ казах нещо. С това, че издържах и не ѝ хванах ръцете.

След малко, по слип, сядам до масата. А Зоя вади от хладилника разни вкусотиини. Ям като невидял. Зоя мълчи и си намира разни занимавки, щъкайки из кухнята. По някое време не издържа и ми изръмжава насмешливо:

— Ама пък как добре си хапваш...

— Никога не ми е липсвал апетит. Вече се понатъпках. Мога ли да се оригна? Било полезно.

— Ако ми направиш този свински номер, ще ти е за последно. Бия ти дузпата и няма апелация!

— Мир, любов и легло. Ще ме поканиш ли в спалнята?

— Не разбира се. Там е друга територия.

— На Вальо?

— Да, на Вальо! Да не би случайно да не знаеш, че съм омъжена точно за него?

— Знам, разбира се.

— А знаеш ли, че любовничеството си има доста корави правила? Почти мафиотски. Често несправедливи. Но целесъобразни. Аз съм омъжена все пак точно за Вальо!

— Пък аз съм благодарен на Всевишния, че е точно за него.

— Защо?

— Защото ми е безразличен. Ако ми беше симпатичен, нямаше да мога да тръгна към теб. И аз си имам скрупули.

— А има ли въпрос, за който нямаш готов отговор?

— Много са, но не съм толкова глупав, че да ти ги кажа точно кои са...

Доближавам я, подпирам я с тяло до стената, но леко. Държа ръцете си настрана и започвам да я целувам. Но, като спящо, малко дете. Едва, едва... По челото, по бузите, по раменете. Тя стои, затворила очи и мълчи. Рядко ѝ се случва, но сега мълчи. По някое време тихо казва:

— Разкопчай сутиена. В него има едни цици.

Разкопчавам го с два пръста. Кафявите връхчета са доста втвърдени, ала аз продължавам с внимателните целувки. Тя се засмива, притиска главата ми към себе си, но аз се дърпам назад и продължавам да използвам само върха на устните си. Тя лови ръцете ми и ги поставя на дупето си, аз ги отварям и се подпирам на стената. Така и да ме придърпва към себе си, ще мога лесно да ѝ се противопоставя.

— Малко ти бяха двата шамара...

— В момента изпълнявам указанията на една моя позната. Тя ме посъветва да започна с галене и целувки без натиск, докато жената срещу мен започне да вибрира...

— Защо не вземеш да изучукаш тая глупачка, заради тъпите ѝ внушения?!

— Добра идея! — Притискам я рязко и грубо и усещам как краката ѝ с готовност се разтварят пред коленете ми.

[1] Марк Шагал (1887–1985), руски, впоследствие френски художник. — Б.а. ↑

[2] Ромен Ролан (1866–1944), френски писател. — Б.а. ↑

[3] Московски политически процеси. Протичат през 1936–39 г. Чрез тях, Сталин ликвидира политическите си противници. — Б.а. ↑

13. ФАНТОМЪТ ОЛЕГ БЕРГХОЛЦ

Нещо наистина неочаквано. Звъни ми Елизабет. Когато чувам гласа ѝ, усещам, че пулсът ми се учестява. Нищо де, по гласа ми това не трябва да проличи в никакъв случай!

— ... Откъде ми намери номера?

— Една пчеличка се блъскаше в стъклото на прозореца и когато я доближих, ми го избръмча — чувам от другата страна насмешлив глас. По интонация ми прилича на... На кой, в момента не мога да вдяна?

— Чувал съм за врабчета, които съобщавали разни неща, но за пчеличка за пръв път чувам — признавам аз.

— Щом има врабчета, защо да няма и пчелички? — тоя подход, щом има това, защо да няма онова, вече ми е познат.

— Чух, че си болна от ангина. А гласът ти звъни...

— Ако знаеш как чувствено шептях. И то до вчера... Слушай, защо не ми дойдеш на гости? — казва го съвсем естествено. Мацка кани кавалер на гости за пръв път и го прави така естествено... Това пък какво ли значи? Ако?!

И после тая със Зоя? — Става сложно. Но истинският мъж не трябва да се бои от усложненията. А аз вече се броя за истински мъж! Почти...

След пет минути вече съм в трамвая.

... А след петдесет съм пред апартамент 14. Докато вървя през улицата с малките къщи и дворчета, виждам на едно място храст, за който очите залепват. Не му знам името, но цветовете му са разкошно оранжеви. Оглеждам се, оградата не е проблем. По асфалта — никакъв пешеходец.

... След по-малко от минута, съм отново на улицата.

Ще трябва да измисля нещо за това, че целофанът...

Ето защо Елизабет ме покани така спокойно на гости. Врата ми отваря възрастна жена. Вероятно баба ѝ? Вглежда се в цветовете, засмива се.

— Добър ден, търся Елизабет...

— Намерихте я, в хола е. Елизабет, твоят човек дойде! Заповядайте! — И пак заглежда растителността в ръцете ми. Сигурно много ѝ харесва?

Елизабет е по панталон и блуза в зелено и червено. Добре ѝ стоят. Поглежда букета в ръцете ми, засмива се и се споглежда с баба си. Тия цветове наистина са особени. Малко се колебая, но я целувам внимателно по бузата, поднасяйки ѝ свежата растителност. И смотолевям нещо за целофана, който... Двете пак се споглеждат и пак се засмиват.

Тия двете, много обичат да се споглеждат и да се смеят...

Сядаме с Елизабет край масата и започваме да си бърборим. По някое време започвам да ѝ разказвам историята за нощното пътуване с влак. След малко влиза бабата. Явно е чула нещо в коридора:

— Може ли да приседна при вас и да послушам?

Нормално суетен съм. Щом разказът ми е толкова интересен, моля! Онази част от повествованието, за госпожата с мустаци на поручик фустогонец дава необходимата поанта. Направо съпреживяват приключението с мен. По някое време бабата внася голяма чиния, пълна с парчета баница и аз усещам, как коремът ми приятно се присвива. Какво да правя, като толкова обичам баница? Явно съм като кучето на Швейк, което пък си умираше за варен дроб...

Усещам, че съм направо убедителен, когато споделям мечтите си от оная вечер. За топлия краешник и буцата сирене. Баницата ухае под носа ми, затова разказът е направо достоверен. Разбира се, мемоарите ми са само до пристигането на Подуянската гара, не по-нататък.

Когато свършвам, баба Елиза побутва пред мен чинията:

— Хапвай, хапвай, а аз ще отида да ти направя айран.

Добрата жена е решила да ме убие! Опитайте да откажете на такова предложение. Аз не мога... След третото парче спирам, но Елизабет ме сритва под масата:

— Яж, че като те гледам и на мен ми се дояде — и също посяга към чинията.

Бабата влиза с изпотената кана в ръка и ме поглежда весело.

— Два дена не мога да я накарам да сложи троха в устата си! Ще те викам и друг път да я разяждаш!

— Бабо...

— Ами, не ѝ давай трохи, а баница. На такава нещо не може да са устои — съветвам я аз.

— О-о, не я знаеш какво злоядо е още от малко. Беше като щиглец, а не ще да яде, та не ще...

— Бабо! — Втората употреба на обръщението определено е с удивителен знак. Но баба Елиза не изглежда особено разтревожена. Видимо, имат отработени тактики как да си досаждат една на друга, как да се подиграват една на друга, как да...

— Моята майка никога не е имала такива проблеми с мен! — Решавам да успокоя добрата жена, че има и друга порода хора по тази земя.

Още докато разказвам приключението си, виждам на ъгъла на масата някакъв албум с репродукции. Пресягам се, взимам го и така, говорейки заничам в картините. Албумът е луксозен, репродукциите са с много добро качество. Издаден е във Виена преди доста години. Мярвал съм в лоши копия картини на Ботичели. Но сега, след като гледам в албума, направо се заплесвам.

Въобщо, двата часа преминават много приятно. Бабата не ни притеснява, говорим си за какво ли не. Основно с мое участие, бива изпразнена още една чиния с баница. От време на време, двете поглеждат към свежите цветове във вазата, после се споглеждат и се засмиват. Може би, днес за пръв път, кавалер поднася на младата госпожица сантиментална растителност?

На тръгване си поисквам за няколко дни албума. Елизабет ми го подава с готовност, но бабата май има някакви резерви. И понеже няма как да се противопостави на внучката си, грижливо ми измърморва:

— И да го пазиш! Да не се изцапа! Да не го загубиш...

Елизабет я подбутва покровителствено:

— Бабо, човекът е сериозен! Виж колко много баница ти изяде!

Бабата се засмива, но не излиза от антрето. Явно, държи да присъства на ритуала по прощаването. При пристигането си, целунах Елизабет. И това беше прието добре. Значи, сега трябва да направя същото. Когато се навеждам към лицето ѝ, тя ми подлага бузата си. Целувам я и незабелязано я ухапвам по ухото. Странно. Не се стряска. И не прави учудена гримаса. Спокойно и неангажиращо се навежда към моята буза. И така ме ухапва, че ми идва да изврещя...

Докато вървя по улицата между малките къщи, се сещам за присмехулната интонация на Елизабет по телефона. На кого ми прилича? — Ами, на принцеса Ру, разбира се...

Направо се влюбвам в Ботичели. Два следобеда затъвам в библиотеката, изравям по парче и трошица за него от различни книги, сборници, албуми. На повечето места картините са цапаници. А албумът на баба Елиза е разкош.

Особено ми харесват две картини с еврейката Юдит. Едната представлява вътрешност на палатка, пълна с мъже войни. И едно обезглавено тяло пред тях. Суровите мъже са обезсърчени като малки деца. Точната дума е срутени! На другата, две млади жени се прибират, вероятно от палатката. Едната от тях носи торба, от която занича отрязаната глава. Мъжът явно е бил хубав. В смъртта изражението му е някак спокойно и примирено.

Отново ровя и си опреснявам сюжета на легендата. Младата жена е извършила подвиг с това убийство. Всъщност, мяркал съм и други картини по тая легенда.

Опитвам се да си представя нещата не като стилизиран сюжет, а като нормално човешко изживяване. Явно, дотолкова съм обсебен, че една нощ сънувам нещо, доста завързано.

В съня съм в кожата, тялото и душата на художника Сандро.

Опериран съм от минимална дарба да рисувам. Усещам картините, вниквам в тях, но с рисуването съм като с поезията — бездарник. А в съня съм художникът. Светът ми е интересен чрез цветовете.

Реагирам на вътрешните импулси. Сядам и се опитвам да опиша видяното в съня. За някои неща се получава, за други — не. Затрогващата история е в мен, но не мога да я изкарам на повърхността. Пиша безброй варианти, снаждам, връщам се, обърквам се. И не успявам да изразя напирещото в мен. То се оказва неизразимо...

... Нещо като грип, нещо като треска. Но е колкото мъчително, толкова и завладяващо. Знам, че случващото се е нещо нормално. Никой не се е родил научен.

Зарязвам историята. Чета за структуриране на сюжет. Интересно ми е. Връщам се отново към Юдит и Сандро. Нещо се е получило добре, нещо не... Сполучливото и неуцеленото са се оплели в едно кълбо.

Осъзнавам, че трябва да спра. Да изчистя съзнанието. Още повече че в заплесията си съм изключил, че утре трябва да представя в писмен вид на любимата Силянович вижданията си за любимия поет Олег Бергхолц.

Уж правя само редакция, а всъщност обръщам с хастара навън вече написаното за Олег. Май излиза поносимо?

При третия скок се получи нещо, малко по-различно. По-точно казано, доста по-различно. Докато вървя към самолета, пак ме е страх. Но, в същото време, ако трябва да остана на земята, направо бих побеснял. Неприличен пример — аналогия: да се възбудиш и да не свършиш по закон божи, с жена под себе си. Звучи ли ви фалшиво?

Нещо такова изпитвам и докато пътувам с трамвая към училище. Първият час имаме литература. Не знам, дали наистина толкова мразя любимата Силянович? Изглежда, най-много ме дразни очевадната ѝ бездарност, съчетана с усетливостта на посредствения. Изпитвам такова желание да я вържа на фльонга, че ме тресе като пред парашутен скок. Не знам как точно ще постъпя? Но Олег Бергхолц, поетът, роден във въображението ми, е по-жив и реален и от дядото с дамаджаната срещу мен.

Малка изненада! Ще имаме на посещение инспектор...

Дали да не отложа спиритуалистичния сеанс?

Точно на минутата, в стаята влизат любимата Силянович и... приятелят на Вальо, Раев. За такива случаи, руснаците си имат идиоматичен израз: „Вот это да!“. На български е „Те ти булка Спасовден!“.

Ще има промяна в сценария, няма начин! Любимата Силянович ще трябва да изтъпани на дъската някой, който да си прочете темата. Желаящ, естествено няма да има. Кой глупак би искал да си направи

харакири в присъствието на инспектор? Погледнато от друга му страна, този някой мога да бъда аз.

Но, Раев определено не е глупак. И надали е изветрял в главата, като любимата Силянович? Ако ме излови, издънката ще бъде впечатляваща, а поправителния изпит ми е в кърпа вързан. Ще ми се подиграват и най-големите леваци. И ще бъдат прави!

Тактически погледнато, просто трябва да си затрая и да пъхна тетрадката в купчината, при другите, накрая на часа. Силянович няма да вдене номера, а следващия час просто ще опита да омаловажи написаното от мен. Ще се лиша от удоволствието да си направя гаргара с нея, но ще се опазя жив и здрав.

Това е разумното решение. Шушумигарско решение.

Шушумигите нерядко са умни хора. С усет към компромисните решения. Формулират ги съвършено. Но са шушумиги!

А с такова удоволствие и настървение писах снощи...

Жалко! Казано на български. *Dommage* — на френски... Характерен израз на руски не мога да си спомня.

Любимата Силянович прави проверката по дневника, застава на катедрата. Спокойна е, колко ли инспектори са й минали през главата? В това време Раев сяда на последния чин. Слага пред себе си бележник, държи в ръката си химикалка.

Погледите ни се засичат, но аз не давам да се разбере, че се познаваме. Очите му се засмиват за момент. И той не ме позна...

— Ученици! Днес имаме гост, инспектор Раев. Това въобще не трябва да ви притеснява. Провеждаме нормален учебен час. Кой ще прочете есето си?

Наистина — кой ще си пъхне в корема самурайския нож? С успокоението, че е достатъчно остър, за да му среже карантите безболезнено...

Естествено, никой не вдига ръка.

— Ученици! Не се притеснявайте. Инспектор Раев е много толерантен човек. Проверката касае мен, а не вас. Кой?

Върви между чиновете. Спокойна. Реакцията на тълпата е очаквана. Сега ще вдигне някой от абонираните отличници, такива не липсват.

Засичаме погледите си с Боби. Написаното от него при всяко положение е добро. Но, той ще почака някой гладък мозък да разстеле

постни мисли, за да изплува после убедително отгоре. Бензин над вода. Умен е, дяволът...

— И така ученици, кой?...

Някаква сила вдига моята ръка. Сила извън мен. Любимата Силянович е печена. Плъзва равнодушен поглед в моята посока.

— Андрей, излез до катедрата.

Андрей е гордостта на класа. Несъмнено, бъдещ добър инженер. И при госпожица Литература беше добър, но не блестеше. При любимата Силянович разцъфтя пролетно и е запечатан отличник. Излиза, отваря бавно тетрадката си и с ясен глас обявява: „Борбата на пролетариата за свобода и справедливост в поезията на Смирненски“.

Всеки, който влезе в някаква схватка, има усещането, че се бори за справедливост и свобода. Така са мислели и създателите на Коза Ностра, преди да измайсторят мафията. Не, че искам да кажа нещо лошо за борбите на пролетариата, но...

Часове преди да изтекат земните му дни, смачкан от туберкулоза, Смирненски пише неподправено весел разказ: „Как ще си умра млад и зелен?“. Подиграва се на света и безнадеждно глупавите роднини, които го ожалват показно, а в същото време не им пука за него. Младият, влюбен в живота мъж знае, че изживява последните си часове. Хуморът му е искрен, четеш, смееш се, а като свършиш, ти иде да се разревеш.

Жалко е, наистина. Момче с чувство за хумор, около средата на двайсетте си години. И... смърт!

Смирненски се възхищава на жестоката, но впечатляваща революция в Русия. За него тя е огнен път към желано бъдеще. Като поет има неистова усетливост към вътрешната ритмика на стиха, символиката му разкрива свят без дъно, с необятно небе. Всеки поетичен фрагмент е зареден с динамит.

... Но в есето на Андрей, това усещане за поетическа магия липсва. Човекът е направил изложението си по безукорно изпипани правила. Цитат, обобщение, заключение. Цитат, обобщение...

След няколко минути привършва и затваря тетрадката. Любимата Силянович го облъчва с обичац поглед. Добро е момчето, как да не му поставиш отлична оценка?...

— Кой ще направи разбор на есето на Андрей? Кой?

Ръка вдига злоустото момче Ангел. Сега ще стане театър.

Андрей го бодва с поглед, защото знае какво може да очаква от него. Но Ангел отказва да забележи предупредително свитите му вежди. Андрей не сваля поглед от него. Любимата Силянович се усмихва с разбиране. Злоустникът ще налее вода в нейната воденица. В часовете ѝ има истинска, освободена дискусия.

— Говори, Ангеле...

— Щ-ще говоря, ам-ма не мн-ного. Р-ромони, р-ромони, ромони... — На третия път уцелва думата и не засича. — Н-не ме гледай т-такъв, Андро! Р-рендосана дъска си ти, от д-двете страни. Ст-трашен си... Браво! — И си сяда.

Всички се размиват. Смее се и Андрей, но леко навъсено. Смее се и любимата Силянович, смее се и инспекторът. Оригинална рецензия. Вместо да употреби думите умно и шаблонно, Ангел намери алегория, която предизвиква опрощаваща усмивка.

До тук, две на нула за любимата Силянович.

— Кой ще е следващия? Има ли някой самочувствие на пишец изчерпателно, но нестандартно. Кой? — По този начин подканва Боби да стане. Написаното от него няма да ромони гладко. Боби има ум в главата си.

Силата, която преди малко опита да направи белята, повтаря номера си. И отново вдига ръката ми. Любимата Силянович отново отказва да ме забележи и гледа подканващо към Боби. Но, на него му става интересно и отказва да вдигне ръка.

— Няма ли друг желаещ? — ведро и подканващо ни подбутва Силянович, като продължава между редиците и ми дава гръб.

— Колежке, има един ентузиаст от втората маса — обажда се инспектор Раев.

Любимата Силянович най-после ме забелязва.

— Излез на катедрата.

Дали не сгафих? И да съм, плюя си в пазвата...

— „Летящата овца на Марк Шагал и трепетът на революцията в поезията на Олег Бергхолц“ — обявявам с възможно най-равния глас. И пускам бърз, но разсеян поглед към последния чин.

Инспектор Раев вдига въпросително очи, замисля се, а после се засмива. Отбелязва нещо в бележника си.

Любимата Силянович ме гледа заинтересовано. И дивотията със заглавието може да сработи за нея. А може да ѝ даде възможност, да

ми отвърти впечатляващ рецензионен шамар накрая. Във всеки случай не се впряга. Кима с разбиране. При нея, широкоскроения педагог, и шантавото се толерира. Стига да е по литературните правила.

„На 29 юни 1900-та година, в Талин се ражда Олег Бергхолц. В същия ден, на хиляди километри, във Франция, се ражда Антоан дьо Сент Екзюпери. За Екзюпери днес знаят милиони по целия свят. Овцата от «Малкият принц» символизира безконтролната природна стихия, която може да направи добро. Или да нарани нечие сърце. Марк Шагал рисува картината «Блянове за моето село» през 1902-ра и я подарява на бащата на Олег Бергхолц. На тази картина също има овца, но летяща. Глуповатото животно провокира въображението на малкия Олег Бергхолц.

Олег Бергхолц наистина е роден с въображение. Той...“

Стъпих на твърдо! Погледът ми следи написаното в тетрадката, но в същото време, някаква небесна сила ми нашепва още думи, които аз произнасям на глас. Лесно ми е, леко ми е. Въображението на поета така се е наместил в съзнанието ми, че разказвам за него, като за свой близък приятел. Възхищавам му се, гордея се с него, шегувам се с житейските му неудачи.

Добре споменавам за бенката на врата му. Тя е основание за забележката на очарователна дама, госпожа Лезвиевич, която при един спор...

До някое време Раев си води записки. После спира. Гледа ме преценяващо, засмива се за малко, почесва се. Любимата Силянович стои до катедрата и замислено съзерцава скучният дворен пейзаж.

По някое време поглеждам часовника си. Шестнадесет минути. Стига толкова! Поувлякох се...

„... Олег Бергхолц така и не дочаква излизането на бял свят на двете си стихосбирки. Умира обезверен, измъчен, но все пак вярващ, че поезията, макар и не създаваща хляб, е необходима на хората. Защото е призвана да храни техните души.“

Вече мога да се огледам. Някои ме гледат с интерес, други дремят. Това е светът...

Любимата Силянович ме премерва спокойно.

— Свърши ли?

— Имам още какво да кажа, но...

— ... и това е достатъчно. Правилно! Ангеле?

Дежурният литературен критик става, почесва се по корема, мисли още малко.

— Н-написаното от т-това селянче не р-ромони! Н-не всичко успях да р-разбера, ама н-не р-ромони. К'во ми се х-хилиш бе Андрo — т-твоего р-ромони, а н-неговото — не...

Съдържателна рецензия, ей...

Любимата Силянович е усетила, че нещо я будалкам. Поглежда ме добродушно насмешливо и вдига по ученически ръка с два оперени пръста.

— Може ли да попитам и аз нещо?

— За мен ще бъде радост да удовлетвори любопитството Ви...

— Благодаря! — кимва подчертано кокетно. — Изложението ти беше безспорно интересно. Имаше и оригинални мисли. Добре си усетил същината на лириката на известния съветски поет. Но... — Гледа ме все така усмихнато — ... Всичко това, което произнесоха устата ти, има ли го записано в тетрадката?

За да не ме хванат в голямата лъжа, трябва да си призная малката.

— Не, естествено. Но толкова много неща ми се искаше да кажа, освен написаното в тетрадката, че...

Всички се размиват. Даже и тия, които дремеха. Когато един баламурник си признае на всеослушание, че е баламурник — как да не се засмееш? През главите на повечето явно е минала елементарната мисъл: Това, което изрекоха устата му, не е записано на магнетофон. Защо му трябваше да си признава?

Краят на часа завършва почти водевилно. Любимата Силянович заявява на всеослушание, че съм си заслужил отличната оценка. Инспекторът също ме похвалява, но доста по-сдържано. В дъното на погледа му просветва някакво пламъче. Появява се за малко, бързо изчезва, после пак се появява.

Шутът на групата прави финала на часа наистина запомнящ се. Вдига ръка и се обръща към инспектор Раев:

— М-може ли д-да Ви п-предложa н-нещо?

Раев не се прави на интересен.

— Разбира се. Кажи!

— Б-бихте ли п-попитали т-този г-гений на л-литературата к-какви оценки има досега?

Това не е само смях. А взрив. Минават доста време преди хората се поуспокоят. Раев поглежда към любимата Силянович, но тя отклонява поглед. Раев се вторачва в мен.

— Явно, има някаква интрига. Какви са оценките ти досега?

Наистина съм доволен, че не ми се налага да лъжа.

— Ами... Три слаби. И една отлична. Днес.

Вечерта, към осем и половина, телефонът иззвънява. Сестра ми вдига слушалката.

— Здравей! Как си? Да, тук е, ще ти го дам. Зоя.

Бяхме се разбрали, никакво търсене по телефона. Нали сме конспиратори. Но пък, от друга страна — какво толкова?

— Здравсти симпатяго. Защо не прескочиш до нас?

— По това време? Спи ми се... — Тъкмо да опитам да изкръшкам и усещам през тялото си тръпката, която гласът на Зоя предизвиква в мен. Защо пък да не отида? — Добре, идвам. — Радост за две секунди. Чувам край нея още гласове. Ами да, Вальо днес трябваше да се прибере. Сигурно си имат гости...

За какво ли съм й притрябвал?

Музиката се чува леко и на стълбищната площадка. Явно, вътре е весело. Звъня. Очите на Зоя се смеят, целува ме, но така, внимателно, както какичка целува симпатично хлапе. Ама аз не съм симпатично хлапе и посягам към кръста ѝ. Ръката ѝ бързо лови моята.

— Ще ти перна един! Къщата е пълна с хора...

— В моя организъм има доста повече. Във вид на сперматозоиди.

— Освен сперматозоиди в тестисите, хубаво е да имаш и малко акъл в главата — посвещава ме в очевидната истина тя.

— Когато долу са се обединили милионите, горе се получава вакуум...

— Стига ми философствал, а марширувай към хола! — подчертано строго ми изръмжава Зоя.

Осветлението е приглушено. Три двойки танцуват, но без страст някакъв одреман блус. И си говорят, хората. Обстановката все още не е

на ниво плътни прегръдки. Всички са ми непознати. С изключение на Вальо.

Мъжът на Зоя се е вторачил по недвусмислен начин в някаква зеленоока прелест. Има основание — цветните очи блестят направо провокиращо. Поредно потвърждение на старата истина, че след двеста грама, мъжете престават да бъдат конспиратори. Зоя въобще не изглежда изтерзана от този факт. Вальо реагира механично на появяването ми, вдига ръка за секунда, после отново се съсредоточава в пъстрооката.

... Оп-па! Има още един познат. Раев!

Стои до единия ъгъл на масата и си пийва благородната напитка уиски. Тия пламъчета в очите му днес... Вижда ме, махва ми да седна до него. Когато го доближавам, ми подава ръка.

— Сядай, тарикат!

Толкова! Разкрит съм. И какво от това?

Без да ме пита, Раев ми налива чашка уиски.

— Грешна стъпка! Учителят не трябва да пие с ученика си! — правя се на интересен аз.

— Според по-новите и модерни теории, това се нарича неформално общуване. И е даже препоръчително. Скъсява дистанцията между преподавател и обучаем. Пък и, ти не си ми ученик.

— Принципно, сме от два, противникови лагера.

— Е, чак противникови... Зоя, ела седни до нас, направи ни щастливи!

Тя идва, царствена, величествена. Настанява се до нас и ме тупва покровителствено по ръката. Хващам се, че я гледам като хлапе сочна какичка. Бързо изтривам от физиономията си ококорения възторг. Но се забавям със секунда-две. Раев ме поглежда насмешливо.

— Какво е това уиски пред тебе бе, пубертет? — Иронията на Зоя е направо убийствена. Тия правят комбина срещу мен. Единият ми налива алкохол, а другият ме кълве точно за това.

— Ако имаше малко от малко поглед на жена, щеше да забележиш, че поне физиологически, вече съм мъж! — леко й се озъбвам аз.

— Мъж е Зоя, мъж е — съгласява се с мен Раев. — Забеляза ли как похотливо те гледаше?

— Да гледа и да пълни очи! — Зоя е олицетворение на женска щедрост и безразличие. Как ми се иска да ѝ напомня нещо?... Но няма да го направя. Тя знае и затова издевателства.

— Та, да ти разправам Зоя! Днес бях на инспекция в неговото училище. В неговия клас. И изслушах неговото есе. Страшно есе...

— Той пише нелошо — съгласява се тя. Оглежда ни внимателно, защото още не може да се ориентира накъде бие Раев.

— Беше писал нещо за един много известен съветски поет, как се казваше — да бе, Олег Бергхолц...

— Да, за него беше — потвърждавам аз.

— Е, и какво? — недоумява Зоя. Вече усеща, че съм обект на издевателство, но все още не може да проумее защо.

— Да ти разправам Зоя. Интересен поет. И, оказва се, много известен. А аз си спомням само за една поетеса със сходно име — Олга Бергхолц. За Олег Бергхолц, ей на — убий ме — нищо не мога да си спомня!

— Тук сме събрани все цивилизовани хора. Убийство няма да има — считам се за задължен да го успокоя.

— Направи ме щастлив! — радва се Раев. — Аз съм възрастен човек, позабравям вече. Нали няма да ти е проблем да ми припомниш някои неща около Бергхолц. Къде мога да пипна с ръка поне една книга, написана от него? Или за него.

— Ами, нали казахте, че правите връзката за Олга Бергхолц? — напомням му аз. — Ленинградска поетеса. По време на войната...

— За Олга правя връзка, ама за Олег — не! Той пък беше от Талин, нали?

— Тази вечер нещо не ми се бърбори за литература. Вие си говорете, а аз ще си потърся един нормален мъж, който да не се прави на умен, а да ме покани на танц — става от стола си Зоя.

Разминаване няма. Изпуктявам, надувайки бузи и въздъхвам.

— Твоят приятел ти е поръчал да ме извикаш, за да ме разобличи. Аз съм голям лъжец! — признавам си примирено.

Зоя ме поглежда пренебрежително.

— Това и аз отдавна го знам. Кажеш нещо ново! Пък и, като лъжец, не блестиш особено ярко. Какви лъжци има само... За какво точно си го излъгал?

— Него персонално — за нищо. Но малко поизмислих един поет...

— А, че тя, поезията, по самата си същност е една измислица. Ако се измислят стихове, защо да не измислиш и поет?

Благодаря, Зоя! Навреме ми даваш рамо.

— Права е дамата. Щом има Олга Бергхолц, защо да няма и Олег Бергхолц?

Раев се засмива, повдига рамене:

— Щом има Олга, защо да няма и Олег? — Правилно! Наздраве за Олег Бергхолц!

— Да се свети името му на поетическия хоризонт от нине до присно и во век и веков! Амин! — Казвам го леко патетично. Като млад поп.

И двамата се засмиват. В този момент усещам, че ги обичам.

По два различни начина, разбира се...

14. ЦЕЛУВКАТА, ПЪРВА КРАЧКА КЪМ КАНИБАЛИЗМА

Няколко месеца навиване на километраж в паркове и на стадиона си казват думата. Вече се класирам в челната тройка на разни състезания. Даже получавам някакви купи, направени от позлатена, лъскава тенекия. Казано на жаргон — израствам. Но усещам и още нещо — бягането започва здравата да ми омръзва.

На тренера, напротив, започва да му става все по-интересно. Обръща ми доста внимание. Говори ми за програми, лагер школи... Чертае разни планове, според които, след четири години ще се борим за олимпийски медал!

Нещо, хич не ми се бори... Даже за медал. Даже, за олимпийски...

Къде-къде по-приятна е борбата със Зоя, например. Когато ме подсеща, че половината време на връзката вече е изтекло, леко се стряскам. Но се успокоявам. Все пак, имам още месец и половина. За всеки случай, уточнявам във формата на подпитване:

— А ако се окаже, че имам пропуски в подготовката, няма ли да има допълнителни уроци и поправителни изпити? — Не, че поставен по този начин, въпросът е неприятен на Зоя. Тя, разбира се, се засмива. Но отговаря безцеремонно:

— Както казахме, три месеца и нито ден повече! — Все пак, за една жена си е удоволствие не само да дава, но и да отказва.

— Накрая ще има и матуритетни изпити, нали? По цялата програма?

— Естествено. Ще има и неочаквани задачи! Но, на края на третия месец!

Инат жена, ей! Три месеца, та три месеца! Все пак не искам да натягам обстановката и подхождам оптимистично:

— Виж, това е добре. Обичам неочакваните задачи... — правя се на герой аз. Истината е, че само уроците при Зоя усвоявам с истинско, неподправено удоволствие.

Постепенно откривам, колко много може да даде една жена на един мъж. Дори ако той е на ниво новоизлюпен любовник. Особено, ако се усети и се възползва не само от тялото ѝ. Доста често успявам да сработя нещата така, че Зоя стене в ръцете ми съвсем неподправено. Понякога, в момент на вдъхновение, ми казва на скоропоговорка думички и кратки изречения от които пощурявам. И ставам още по-старателен.

Тази обречена връзка започва да навлиза в някакъв, много уравновесен етап. Няма ги неочакваните взривове на първите дни, телата ни започват да се опознават и харесват. Хубаво им е едно с друго. Доста неща си представях и се оказаха приблизително верни. Но за доста други, даже не съм предполагал. А те са направо фантастични...

Просто ми е приятно да си говоря с нея. За каквото ми дойде на ум. Понякога изплуват спомени, които ни карат да се смеем.

... Сестра ми учеше в гимназия с пансион. Седмица преди да си дойде във ваканция, вече започвах да броя часовете до пристигането ѝ. Обичах я така безпаметно, както малък фарфалак може да обича добрата си какичка. Когато си тръгнеш, седмица преболедувах отсъствието ѝ. И често си мечтаех, че ето, тя се прибира и остава за много-много дни въщи. Така ми се искаше да бъде до мен... Като резултат от тия мечтания, направих и нещо конкретно. За което се полагаше шамарено възнаграждение.

Една сутрин, петгодишният фарфалак реши. Отиде, качи се на автобуса. И, по инстинкт, или просто така, се маскира по възможно най-добрия начин. Като досади на всички хора в автобуса. До към средата на пътя — добре. Ама кондукторът се оказа много любопитен човек: „С кого пътуваш?“ „Сам.“ „Сериозно те питам бе... На кого е това дете?“ И т.н. „Къде си тръгнал бе, откачен?“ „При кака, в гимназията.“ „А знаеш ли как да стигнеш до нея?“ Да пита селско куче дали знае къде е месарницата, моля ви се?...

Както и да е. Човекът явно беше решил да се отърве от мен. И се вмъгляса още щом стигнахме до автогарата. Да намеря гимназията ми беше за малкото пръстче. След половин час се изтъпаних пред портиера на входа. „Кажи бе, юнак?“ „Идвам при кака.“ „С кого си?“ „Сам съм, защо?...“ Машината се задейства. Освободиха сестра ми от час, качиха ме в спалното. Обадили се и на мама, в аптеката. „Знаеш ли

къде е синът ти?“ „Мога ли да знам? Той другарува със селските кучета“. „Е, днес е при градските...“

Седнахме на едно легло, сестра ми се опитва да ми се кара, пък се смее, гушкаме се, аз доволен... След малко влетяха другите момичета. Моя милост — султан в харем. На никоя мацка не отказва нежност. До тук — неориентирани спомени през мъгла, допълнени от съпътстващи разкази на очевидци. И един съвсем ясен спомен. Какичките си сушаха бельото в общото помещение. Имаше един прозорец, който беше над покрив на съседна по-ниска, залепена сграда. От сушилката до прозореца, подхванати от течението, излетяха сини, момичешки гащички. Точен спомен — сини. Подхвъркнаха и паднаха на по-ниския покрив. Докато какичката се тюхка и кудкудяка, маймунекът скочи, отиде, донесе ѝ гащичките. Овации, гушкане, щастие.

С днешна дата, сестра ми ме поднася, че вкусът към жените май се е зародил още в онзи ден. Така е. Един рискува за златно руно, друг — за сини гащички. На кой, каквата задача му постави животът.

Зоя кима подчертано сериозно. „Да, така е!“ И пояснява, че за да му върви на един мъж с жените, трябва още от малък да е търчал подир женски гащички. Мащабно и направо философско обобщение.

Освен другото, разликата в годините си казва думата. Зоя е доста по-добре ориентирана от мен в света, който ни заобикаля. За поетичните ѝ напъни си оставам все така скептик, но за способността ѝ да се справя с живота, направо ѝ свалям шапка.

Веднъж споделям с нея за проблемите с д-р Ло. Тя незаинтересувано, ме разпитва това-онова за него. После сменяме темата. Около седмица по-късно си уговаряме среща, за да отидем на някаква художествена изложба. Отначало се опитвам да кръшкам, но като чувам името Николай Ръорих^[1], наострям уши и бързо се съгласявам. Питам за всеки случай, няма ли да направим тренировка преди културната проява, но тя късо отговаря:

— Не. После. Ако проявиш необходимата любознателност, докато разглеждаме картините.

Добре де, аз съм сговорчив човек. Щом ще има тренировка, ще изтърпя и една изложба. По нейно предложение, се разбираме да се

срещнем в градинката, където се заговорихме първия път. Вероятно, подсъзнателно и нея нещо я дърпа към това място?

Когато приближавам пейката, се вкаменявам.

Зоя. Но не е сама. Бърбори весело с... д-р Ло. Старият пръч се държи като светски лъв, говори й галантно. Нещо. Тя се смее, той се смее. Много им е весело... Ама моето място май не е тук? Тъкмо се замислям как да направя завоя и погледите ни се засичат. Тя ми махва с ръка. Отивам при тях, разбира се... Д-р Ло ми подава приятелска мъжка лапа. Усмивва ми се. Малко покровителствено, но с подчертана симпатия. Все едно, епизодът със стригането не се е случвал.

Докато вървим без да бързаме към изложбата, разговорът между двамата продължава. Не горя от желание да любезнича с г-н доктора, но това не се схваща откъм лошата страна. Умно е момчето, мълчи си, докато очарователните възрастни флиртуват. Двадесетината години разлика явно не го притеснява. И тя се държи така мило с него, че направо да започнеш да ревнуваш... За да не се получи явлението „присъствие като отсъствие“, Зоя подава реплики, адресирани и към мен. Отговарям възможно най-кратко. Нищо не коментирам.

Ръорих е наистина голяма работа. Странен, непредвидим в особенния свят на тайнствените планини. Магичен. Гледаш и онемяваш. Възприемаш го първосигнално, даже нямаш нужда от посредничеството на думите. Думите тук са нещо излишно.

Отдалечавам се от Зоя и д-р Ло. Свалката продължава с пълна сила. Г-н докторът прави задълбочени художествени анализи, вплетени в двусмислени намеци по адрес на очарователната дама. Е, доста често повтаря едни и същи думи, ама такъв му е речникът на човека. Толкова си може. В края на краищата, преподава металознание. Железар.

Краката ме разнасят напред-назад. Гледам една картина, връщам се към предишна, пак вървя напред. Това е свят, различен от останалия. Какво ли би излезнало на платно, ако Ръорих беше погледнал към земята от отворената врата на самолет? — Не е могъл, не е погледнал. В това отношение аз имам привилегирована възможност. Лошото е, че какъвто съм като поет, такъв съм и като художник...

След скитането между картините, отиваме до заведението на партера. Явно, г-н докторът има идея да ме разкара, за да продължи да

говори за изкуство със Зоя, но тя променя с лекота сценария му. Изпива делово кафето си и обявява:

— Беше ми наистина приятно с вас, но ще трябва да се прибера. Имам си капризен мъж, който обича да бъде нахранен добре за вечеря! — Поглежда д-р Ло в очите: — Обади ми се пак. Приятно ми е с теб...

Г-н докторът грейва като електрическа крушка. И, разбира се, обещава да се обажда. Интересно ми е как ще се разделим на улицата? Защото знам, че капризният мъж на Зоя е на другия край на родината и тая с ролята на примерна съпруга е само за пред д-р Ло.

Д-р Ло е еталон за галантност... Целува ѝ ръка с такъв двусмислен блясък в очите, че сигурно и бабите от градинката отсреща имат отблясък в очилата си.

— А ти не се послушвай, а тръгвай да ме изпратиш! — нарежда ми строго Зоя. Трябва да минем през плод-зеленчука.

Д-р Ло ме успокоява, че ние мъжете, искаме или не...

Наистина минаваме през магазина. От махленско благоприличие, се разделяме две преки преди блока на Зоя. Пликът със зеленчуците остава в моите ръце.

Вървя на петдесетина метра след нея и усещам, че никога няма да ми омръзне да гледам тази влудяващо пластична фигура. И за пръв път ми минава през ума, че тая, с раздялата, може би няма да мине толкова безболезнено за мен?

На площадката пред апартамента на Зоя възниква леко усложнение. На боен пост, с метли в ръце, са застанали моите познати баби. Разговорът им естествено, е безначален и безкраен. Да продължа нагоре е глупаво, не мога да мина за непознат. Ако остана при тях, ще започнат да разпитват. Ами, ще се наложи да им разкрия една пикантна тайна, в която те просто няма да се усъмнят.

Добре изрусената ме оглежда с абонаментното съмнение в очите:

— Накъде, младеж?

— А, къде може да бъде, освен при госпожа Зоя — споделям доверително аз. — И май ще идвам тук и друг път...

Двете разведки си разменят бързи погледи.

— И защо ще идваш и друг път?...

— Не знам дали мога да споделя с вас едни съмнения?...

— Защо да не споделиш? — учудват се и двете в дует.

— Защото, ако се разприказвате, може да си изпатя от Главния — признавам терзанията си.

— Кой главен бе, младеж?

— Главният редактор на вестника. Те, с вашата съседка, май че... — и потърквам показалци. — Тет-а-тет, както казват французите...

— Сериозно?! — Русата баба просто не може да си повярва на късмета. Ето, точно покрай нея да мине един бърбْرِивец, който да снесе направо безценна информация... После въздъхва: — Е то, на тия години що да не си хванеш любовник?

— А хубав ли е? — подпитва другата.

— Когато един мъж се вози в кола като неговата, винаги е хубав — философски отговарям аз.

— Така е, така — съгласяват се в хор двете. Вероятно умеят да мислят в синхрон, защото отново ме поглеждат леко подозрително. — Тя, Зоя, хубаво си е хванала любовник, ама ти защо си тук? — задават ми най-логичния въпрос.

— Защото уча в готварското училище. И вече съм наистина добър. А Главният плаща добре, когато... Нали се сецате? Знаете ли как се прави фламбе по филипински? И колко е вкусно... — Понеже се опасявам, че двете любознателни госпожи може да започнат да ме разпитват, посягам към звънеца. — И, това, което споделих, ще си остане само между нас, нали?

— Разбира се, младеж! И друг път, пак можем да си поговорим...

Зоя отваря, чак след четвъртото позвъняване, поглежда ме като графиня кочияша си и кратко ми нарежда:

— Влизай! Защо закъсня? Взе ли от ония пурети в сините опаковки? — и захлопва вратата под носовете на моите нови приятелки.

Награбвам я още в антрето и я помъквам към хола. Тя няма нищо против и се смее заразително:

— Голям лъжльо си... Беше ми много интересно как ще се справиш с бабоците. И как ме натопи само! Сега, целият блок ще знае, че си имам любовник Главен редактор. Като стигне до Вальо, какво да му обяснявам, а?

— Че редакторът не е Главен, а второстепенен. Или нещо такова... Ако мъжът ти си е на място, за любовна връзка с някакъв

Главен ти се полага голям пердах! А за второстепенен, най-много два-три шамара да отнесеш.

— А за връзка с едно досадно хлапе, което не може да бъде вписано даже като някакъв второстепенен любовник?!

— Затова не би трябвало да има санкция. Аз съм ти най-безопасния вариант. Кога ще започнеш да носиш сутиени, които се разкопчават нормално?

— Никога! Нали трябва да те гледам как се мъчиш... По-леко де, не можа ли да се научиш поне как се свалят женски пликчета? Не си се бръснал и бодеш като таралеж...

— Не е опасно, ако таралежът легне върху теб. Бодлите са му на гърба.

— А как се прави фламбе по филипински, ще ми кажеш ли?

— Откъде да знам? Познанията ми стигат само до пържене на яйца...

Когато дланта ми докосва втвърдените връхчета на гърдите й, между нас преминава ток. Ала много приятен. Ръката ми е вече поизучена, знае някои хватки.

— Искях да ти кажа...

— Ще ми го кажеш, ама после. Сега съм зает... — Затисвам устните й с устни, но леко. Преди време, докато ме огромяваше на елементарно ниво, Зоя ми разкри една тайна, който наистина не знаех. Че най-възбуждащият орган за жената е не фалоса, а ръката на мъжа. С нея могат да се правят даже по-големи магии. Това било секрет от най-висок клас и даже не всички жени го знаели.

Но аз го знам. Освен това, имам не една ръка, а две. Да видим, дали ще успея да направя и двойна магия?

Идва ред и на четвъртия скок. Когато снощи минах край сградата на аероклуба, постоянното присъствие бе там. Там бе и инструкторът спускач на самолета. Капо ди тути капи, шефът. Подаде ми ръка и ме попита, искам ли да се включа в списъка. В кой списък? — Ами, за продължаване на обучението след петия скок. Дали искам?! — Едва ли има на планетата земя някой, който повече от мен иска да продължи да скача с парашут...

През нощта спя лошо. Имам усещането, че нещо има да ми се случи. Но утрото е толкова чисто и лъчезарно, че бързо забравям нощните терзания. На автобусната спирка се засичам с Тони и половин час си говорим за летището. Отстрани, може би изглеждаме досадни и скучни перушани, които едно знаят, за едно си баят. Но заразата ни е хванала здравата...

Все пак, съм неспокоен. Преди да тръгнем към самолета, спускачът и старите кучета нещо обсъждат южния вятър. И май имат някакви терзания?

Какво му е на вятъра? Лек, едва-едва подухващ, топъл, галещ. Не вятър, а мечта. Освен това, днес ми предстои да скоча в първа двойка, с Даниел. Даниел има сини, ококорени очи и мощна фигура на тежкоатлет. Можеш да му се подиграваш колкото си искаш, той те гледа лъчезарно и не му пука.

Четвъртият скок не е първи. Вярно е. Но боботещата струя си е същата. Самонавивам се, че няма проблеми, но отвътре нещо ме подпира. Почти като първия път.

... Отделяне, разлюляване под опашката на самолета, куполът се пълни бързо. Всичко е о, кей.

... Ама не е чак толкова о, кей... Скоро установявам, че южният вятър доста се е засилил. След минута вече знам, че няма да падна на поляната на летището. След две, че това вероятно ще се случи някъде между сградите на военното поделение. Когато слизам под сто метра, направо ме хваща страх. Вятърът е много силен, доста над разумните граници. Ще се бухна здраво в земята, после куполът ще ме повлече. Ако съм счупил крак, което е много вероятно, влаченето няма да е от приятните изживявания...

В последните секунди очите ми вероятно са ококорени като на Даниел. Тази ласкава земя... Предишният път беше ласкава, ама днес не е...

... Ударът разтриса и тяло, и мозък. Нещо изхрущява в десния ми крак, куполът моментално ме повлича, но само няколко метра. След това се залепва за някаква ограда. Продължава да пърпори яростно, но оградата няма намерение да го пусне.

Присядам и поемам дълбоко дъх. Добър си Господи, благодаря!

... Добър си, ама не чак толкова. Защо ти трябваше да изпращаш този вятър? — Да де, знам. Обичаш да изпитваш любимите си чада.

Май невинаги е на далавера да си точно любимо чадо Божие?...

Опипвам ударения крак, после събувам обувката. Диагнозата е почти успокояваща: само съм го навехнал. Все пак ставам внимателно. Размърдвам се. Не, че е добре, но можеше да бъде доста по-зле. След минути дотичват двама войници.

— Тоя май е здрав...

— Абе, не те ли е шубе?

— Шубе ме е, ама мина. Защо казваш, че тоя май е здрав. Знаете ли нещо за приятелчето?

— Приятелчето ти пътува на аванта с линейка към травматологията. Счупил е крак. Влачи го едно може би дваесет-триесет метра. Беше страшно и за гледане, а на него какво му е било... Вие сте хора без акъл! — Последното изречение е произнесено с категорична убеденост.

Може и да е прав, човекът?!...

Усещам неприятен хлад в стомаха. А здравият ми крак леко се разтреперва. Весела история. Имам си два крака: единият навехнат, а другият — треперлив... Само дано тия край мен не се загледат прекалено внимателно в долните ми крайници.

Оказват се добри момчета. Помагат ми да разкача от оградата купола и ме извеждат до портала. Застанал на завет, дежурният офицер се пече на слънцето. Пита без особена емоция:

— Този ли е вторият откаченяк?

След неизбежния преглед при лекаря, има две новини. Първата е, че поне две седмици мога да не се тормозя с мисълта за скокове. Най-малко толкова трае възстановяването. Но втората си е направо добра. Категорично оставам в списъка на продължаващите. Стига да искам...

Искам, разбира се!

Вероятно е съвпадение? Точно в деня на интересното преживяване, излиза второто ми стихотворение. С анонс, „млад поет с бъдеще“. Този път не беснея, а само се смея. Че съм млад, млад съм. Надявам се, също така да имам бъдеще, въпреки идеята да се занимавам с парашутизъм. Но че не съм поет, това и кокошките го

знаят. Писането е нещо увличащо, но трябва да прецениш къде има хляб в теб и да не гърмиш много патрони нахалост. Два стигат!

Зоя превантивно минава в атака и ми зачита конско по телефона, но отсъствието ми ѝ отнема вдъхновението. Затова идва на гости на сестра ми и продължава. Заявява твърдо, че нямам акъл, ако продължа със скачането. Прав бил Вальо! Не възразявам. Вальо има достойнства, Зоя неслучайно си го е избрала за мъж. Освен това, е съобразителен. Взел си е жена, която така дискретно си подбира любовниците. Какво лошо да кажеш за човека?...

Един от начините да ядосаш качествено моралиста срещу себе си е, като се съгласяваш едностранно с всичко, което той ти изрежда като аргументация. Точно така подхождам и аз.

По някое време Зоя не издържа и ме пита, няма ли да ѝ се закая пак, че ще ѝ откъсна главата. Отговарям по християнски, че няма. А тя любопитства — защо?

Сестра ми се информира за какво късане на глави става въпрос? Зоя доста точно, даже по интонация, ѝ предава разговора ни по телефона след излизането на първото стихотворение. Добър имитатор е, не може да ѝ се отрече.

— Затова трябва да ѝ благодариш, а не да се държиш грубо с нея! — добросъвестно ме просветлява сестра ми. Съгласявам се без възражение. Това, кой знае защо, наежва и двете дами. Следва реплика: „Днес нещо много се съгласяваш...“.

А, отиди и ги разбери, жените... Ако не се съгласяваш — защо си такъв инат? Ако приемеш думите им — защо си такъв съгласителен? Хубавото е, че лошото в тях бързо изветрява. След малко и двете започват да ме разпитват за Елизабет. Интересното е, че Зоя се прави, че за пръв път чува за нея. А аз имам един спомен. Когато, остриган и посрамен, стоях в градинката. И ми идеше да се разрева. Тогава се появи Зоя, аз се разбърборих, похвалих се и за Елизабет — те, фукльовците, обичат да се изкарват големи свалачи. После получих едно характерно, приятно схващане. Всичко помня, ама Зоя явно няма моята памет.

Да де, знам, че просто хитрува. И добре го прави...

Разказвам им това-онова за Елизабет, за баба Елиза, за вълшебната ѝ баница. Споменавам и за цветята. Двете се смеят. Но, това явно не им стига. Започват да подпитват, докъде са стигнали

интимните ни отношения? Понеже съм пределно честен, ги осведомявам, че засега само се хапем по ушите. И че зъбките й май са доста остри... Пак смях, естествено.

Но и това явно не стига на сестра ми. Дискретно намеква: ако нещата са понапреднали, да си поговорим с неповторимия — така нарича с умерена ирония мъжа си. Да си поговорим по мъжки. Примерно, на тема за какво служат презервативите и как се използват.

Знам, но отношенията ни още не са стигнали дотам. А Зоя успокоява сестра ми:

— Малко е още момчето, не му давай зор! Нещата ще се подредят от само себе си. Нали така, симпатяго?

— Така е, разбира се.

— Така е, ама не е много така — промърморва сестра ми. — Помниш ли какви ти ги наприказва моя примерен брат? Така се държат мъжете, когато ги заблъска неудържимо хормона...

— Моят ме блъска удържимо — снижавам тона аз.

— Дано да е така... — кимва с ясно изразено съмнение сестра ми.

Усещам, че и двете вече нямат нищо против да се лишат от присъствието ми. И понеже Елизабет не е никаква тайна, й се обаждам по телефона.

Баба Елиза вдига слушалката.

— Здравейте. Обажда се съученик на Елизабет. Бях взел един албум с репродукции на Ботичели.

— Здравей симпатичен крадец... — засмива се бабата.

А?... Това пък какво е?

— Защо крадец? — питам честно и недоумяващо.

— Ще ти обясня, като дойдеш. Но, ако искаш да измъкнеш внучката ми навън по това време, няма да стане. Вече е късно.

— Точно това беше идеята ми и въобще не е късно — пробвам с елементарна дипломация аз.

— Идвай, пак съм опекла баница. Просто усещах, че ще се обадиш — и затваря телефона.

Почесвам се и се ослушвам, но понеже наистина ми се иска да видя Елизабет, обявявам:

— Чао, дами! Надявам се да не ви липсвам.

— И бъди малко по-смел — съветва ме сестра ми.

— Не го насилвай, нещата ще се подредят от само себе си — повтаря постановката си Зоя. Не знам защо, но не поглежда към мен, макар гласът ѝ да е съвсем доброжелателен.

Придвижването по божията земя с навехнат крак, определено не е от раздел радостни изживявания. Затова съм внимателен. Непривично внимателен. Никога не съм допускал, че може да се замислям над това, как да си движа краката, ама на — случи се...

Небето е покрито със сиво-черни облаци. Скоро ще завали. Между къщите се провира заядлив, пулсиращ вятър и вдига във въздуха листа, парчета хартия, найлони и други произведения на нескопосаната ни цивилизация. Някъде далеч, зад хоризонта, предупредително изтрещява първата гръмотевица. Въздухът е така освежен, че е удоволствие да дишаш. И да се чувстваш жив, та жив...

Когато приближавам блока на Елизабет, ми притропва някаква идея в главата, но се сецам за „Здравей симпатичен крадец!“ и се отказвам. Пък и има много хора, та моментът не е за прескачане на ограда.

Въобщо не ми се иска да се запознавам с родителите ѝ, затова имам първоначална идея да подам през вратата книгата и, ако мога, да изведа дулцинеята навън. Поне пред блока. Ще гледаме неизбежните светкавици, ще им се кокорим с най-чисто чувство и ще произведеме мащабни обобщения с двусмислен подтекст. А като завали, ще загребваме с шепи вода и ще се пръскаме като малки дечурлига. Но, после се сецам за баницата. Преглъщам, естествено. Като кучето на Павлов. Замислям се, дали си струва да извеждам младата дама от домашния уют на тоя ветрилник? Въобщо, докато куцукам, имам над какво да мисля. И се раздвоявам непрекъснато, почти като Хамлет. Е, изхвърлям се — Хамлет мисли нещата на едро, а в моята глава витаят подвизи от фолклора на детската градина.

Вратата отваря баба Елиза.

— Влизай де, какво се ослушваш — кани ме приятелски тя.

— Аз, само за малко... — и се сецам, че тази реплика много напомня за леля Ана от село, която каже ли „Аз само за малко“, стои вкъщи поне три часа.

— За колко, после ще го разберем — въвежда ме бабата. — Хайде към хола!

— Добре, но недей да мъкнеш баница. Похапнах, преди да тръгна. — Пак звуча като леля Ана. Когато тя каже...

В това време, в антрето излиза Елизабет. Фигурата ѝ е нежна, крехка, но вече подчертано женствена. Облечена е в модерна къса пола и жакет, които добре се връзват. Понеже съм първичен, се опитвам да отклоня поглед встрани. Не обичам да четат мислите ми! Получава се малко сбъркано, защото хем погледнах настрани като левак, хем май не успях да прикрия това, което исках. Нищо де, на моята възраст трябва да ми е простено.

Не нося цветя, така че, може и да не се целуваме ритуално. Подавам ѝ ръка, но тя доближава лицето си до моето. Това, че не я ухапвам по ухото, не ми помага особено. Тя ме ухапва. Е, поне не така садистично, като предишния път. Баба Елиза ни гледа разсеяно, но ни гледа. Май не успява да види номера с хапането?

Имам късмет. Родителите на Елизабет са на гости. Защо да не се понатъпча с баница тогава?... Разказвам, разбира се, за преживяното на летището. Изслушват ме с интерес. После, Елизабет вади вестника и започва да ме гъделичка по самочувствието. Уж. Всъщност, рецензията ѝ е милостиво одобрителна, но не е лишена от ирония. Бабата взима от ръцете ѝ вестника и също прочита стихотворението. Думите ѝ са доста точни:

— Имаш какво да кажеш, опитал си да го кажеш, но не се е получило както трябва. Не искам да те плаша, но засега просто ти липсва усет за вътрешен поетичен ритъм — безапелационна е тя. — Умните и точни думи все още не са поезия и невинаги са поезия.

— Щом на тия години ми липсва усета, просто няма и да дойде — допълвам думите ѝ аз.

— Хубаво е, че си го осъзнал — усмихва се баба Елиза.

Симпатична ми е. Не чак колкото внучката, но все пак...

За мое успокоение, сменяме темата. Заговаряме за Ботичели. Бабата знае доста за него. Разказва разбираемо, доближава го към мен. Някои неща залепват в съзнанието ми и се свързват с това, което вече съм мислил и писал за него.

Докато хапвам баница и разменяме мъдри мисли, неволно, поглеждам към Елизабет. Много е хубава. Излъчването ѝ се засилва. Е,

не е чак като на Зоя, но...

Дочаквам удобния момент и подхвърлям към бабата, че не съм разбрал думите ѝ по телефона.

— Кои думи по-точно? — бабата обича да издевателства като внучката.

— „Здравей, симпатичен крадец“, или нещо такова...

— Какво не си разбрал? Симпатичен си ми, казвам ти го...

— Баба не живее в този апартамент, а в къщичка на стотина метра от тук — внася яснота Елизабет.

А пък аз, предишния път що хипотези изработих... Първа сантиментална растителност от кавалер за младата дама; Младата дама много обича интересни цветя... И какво ли още не?... Най-глупавото сега е, да тръгна да се оправдавам.

— Не можех да знам за това. Гледам — къща. Пред къщата — цветове. Знам, че жените обичат това, което расте над зеленото. Останалото са детайли и предразсъдъци...

— Точно така е — засмива се малко тъжно баба Елиза. — Да имаше кой да ми поднесе сега цветя. Па даже набрани от собствената ми градина...

Когато дочувам, че родителите на Елизабет трябва да се приберат всеки момент, се разбързвам. Баба Елиза настоява да се запознаем, но аз си знам своето.

В антрето само подавам ръка на Елизабет. Тя се опитва да приближи муцка до ухото ми. Без тия! Нищо чудно, първата крачка към канибализма да е просто хапането на ухо. Услади ти се... а после отиде, та се не видя...

Навреме се измъквам. Виждам родителите на Елизабет пред блока. Правя се на разсеян и ги подминавам. Майката ѝ още лови окото. Макар да е много възрастна — някъде около четирийсетте...

Припръскал е лек дъждец. Вече не вали, но небето е все така мръсно тъмно и тягостно. Искане ми се да се забързам, но с тоя крак...

... Направо би било полезно двата ми крака да бяха в ред. Защото не е достатъчно тъмно. Можеш да познаеш нечия фигура. Могат да разпознаят и теб. А двете фигури, които се изпречват пред мен са на пикаещите бичета от парка. „Вот это да!“ — казано на руски. Dommage — на френски. На руски или френски, бичетата са все тия.

Опитвам да ги заобиколя, но те застават като образцови телохранители, от двете ми страни:

— Здравсти бе, спортяга! Накъде по това време из нашата махала? — приятелски ме заговаря той, с оловния бокс. Не съм сигурен, защото е тъмно, но имам съмнение, че даже ми се усмихва.

— Бях до едни роднини — споделям аз.

— Ама тя, малката Бети роднина ли ти е? Сигурно ти е четвърта братовчедка?... Значи и ти си чифутин? — вметва се в разговора и другият.

Защо да бързат? Както се казва, в кърпа съм им вързан. Вероятно са ме засекли още при пристигането ми, изчакали са ме търпеливо и сега в това мръчково време ще ме олобутят както на тях им харесва. Перспектива, няма що...

— Нали ти е ясна ситуацията? — преборва модерната думичка по-якото биче. — Сега ще те заведем при Пеликана. Той ще определи колко бой ти се полага. Без бой, просто няма как да минеш. Ние сме само обикновени изпълнители на танци. Нали така брато?

— Точно така, брато! — съгласява се другото биче. — Ама за да не си помисли, че ще яде бой просто така, вземи му обясни за какво става въпрос — предлага той.

— Правилно брато! Тук става въпрос за принцип. Мацките от нашата махала, дори ако са чифутчета, не са за негри. Ясно?! Т'ва е наша ловна територия. Само наша!

— Мяркал си ме на светло. Даже с едно око се вижда, че нямам нищо общо с негрите — разпервам ръце аз.

— Всички пришълци в махалата са негри. Т'ва е!

За да не се разтревожа, другото биче ме успокоява:

— Днес тупаникът ще бъде само предупредителен. Така предполагам де, последната дума е на Пеликана. Но, ако ти мине през ума да се веснеш тук още веднъж, не мога да ти обещаю нищо радостно...

Вървим си кротко, те нещо ми говорят. Ако някой гледа отстрани, ще си помисли: приятели се прибират отнякъде. Придружителите ми са от породата на завързаците добермани. Не могат да си свалят мацка, но могат да счупят със сладострастно вдъхновение костите на този, който е имал неблагоприятното да мине през ловната им територия.

Уличните лампи са с изпотрошени крушки. Ние се приближаваме към единствената, която свети. Вятърът полюлява капака ѝ и той жалостиво проскързва.

— Пеликане, ето го нашия човек — докладва едното биче.

Някаква фигура се отделя от оградата на метри от лампата и бавно се приближава. Застава на светло.

Джентълменът с изпомачкания костюм. Оглежда ме внимателно и съвсем неочаквано ми подава ръка:

— Здравей, приятел! Помниш ли ме?

— За мен е направо полезно да те помня. Не знам само дали ти правиш връзката?...

— Естествено, че я правя. Тогава пих най-сладкия сок през живота си...

Неведоми са пътищата ти, Господи! Наистина неведоми... Неволно се засмивам.

— Пеликане, виж тоя как ти се смее — опитва се да налее масло в загасващия огън едно от бичетата.

Но джентълменът в омачкания костюм обявява:

— Пичове, тоя приятел може да минава по всяко време през територията. Под моя лична закрила е! А сега го изпратете до спирката, да не стане грешка и да отнесе някой шамар от Овена или Петела... — И ми подава ръка. — Чао приятел!

Тази територия е пълна с какви ли не животни. Някои от тях доста проклети. Но можеш да се чувстваш направо в безопасност, ако си имаш за приятел Пеликан.

Куцукам към спирката с показно самочувствие. А светкавиците и ветрилника нека стряскат беззащитните. Аз просто не съм от тях.

Куцукам и се смея на глас. И аз не знам защо...

[1] Николай Ръорих (1874–1947) — руски художник. — Б.а. ↑

15. WHAT CAN I DO?

Отново имам час по металознание. Интересно, дали д-р Ло ще се сети, че сме били заедно на художествена изложба?

Пак ухае на водка, но снощи явно не е прекалил. Бодър е, един такъв, усмихнат. Когато минава край мен, в движение, приятелски ме потупва по рамото.

— Излез на дъската!

Имах си едно на ум и вчера добре се подковах. Затова започвам с планирания първи израз:

— Легираните стомани с магнезиево съдържание...

— Остави ги легираните стомани. Разкажи ни нещо за Ръорих...

— За кой: за Николай, или за сина му? Освен това, има и една руска княжеска фамилия Ръорих, която... — Фукльо съм. Бяхме на изложба на Ръорих, но дали д-р Ло знае, че Ръориховичите са двама? Освен князете, които...

Д-р Ло се засмива с неподправено удоволствие:

— От умници като него, глава да те заболи... — споделя с аудиторията. — Разкажи за онзи Ръорих, на когото картините сега са в Националната галерия.

Не, че няма какво да разкажа за художниците — баща и син — Ръорих. Не, че не мога да измисля хиляда неща за това, за което нищо не знам. Не, че съм против това, че д-р Ло най-последно се държи добре с мен. Но... Някак си предпочитам да си изпея урока на дъската, да си седна и да не бъда обект на симпатиите му. Прибягвам към спасително решение:

— Ако не ми е дошъл реда за екзекуция на дъската, може ли да не демонстрирам добра обща култура? Боли ме зъб, та умирам. Ако позволите...

— Бягай при стоматоложката! Къде те боли? — бащински ми влиза в положението д-р Ло.

— Гореляво, на края на редицата...

— Сигурно ти расте мъдрец... Бягай! И се готви за клещи...

Човекът си има стил. Даже когато се грижи за някого, се опитва да го направи щастлив с неприятни перспективи.

В часа по термодинамика, зъбът вече не ме боли. Може би, защото като видя принцеса Ру, лошите мисли просто се изпаряват от мен. Тя влиза с леката походка на сърна, прави набързо проверка по дневника и споменава името на поредната жертва. Ангел става, почесва се по любимото място — корема, но не тръгва към дъската.

— Хайде де, какво се ослушваш... Излизай, начертай диаграмата, говори — меко, но настойчиво го подканва тя.

— Н-не ставам з-за из-питване.

— Защо?

— Т-технически съм в-възпрепятстван и н-не м-мога да ч-чертая...

— По-точно?

Ангел вдига демонстративно дясна ръка и показва фалически символ с пръсти. Средният е бинтован. Всички започват да се смеят. Принцеса Ру — също.

— Голямо магаре си, Ангеле... Наистина ли ти е порязан пръста?

— Н-наистина.

— И как стана?

— В-вчера х-хич не ми с-се з-занимаваше с т-термодинамика. Просто н-не можех да се н-накарам да п-прочета р-ред. З-затова си р-рязнах пръста. З-за да бъда т-технически в-възпрепятстван — добросъвестно си признава Ангел.

Смеят се всички, смее се и принцеса Ру. Смее се, но не се увлича. И споменава друго име. Тя е една, такава... Мека, добра и не крие това. Ако изпишаш добре номера при нея, минаваш. Като Ангел сега. Но друг път ще те изкара на дъската и ще ти изцеди водата и заради днешния зигзаг.

Докато Елена чертае, принцеса Ру застава до мен.

— Продължаваме да се изявяваме... — невинно подхвърля тя.

— Може ли да излезем за две минути в коридора? Не искам да давам обяснения пред много хора... — Впрегнах се. Не е добре, но е факт. Харесвам принцеса Ру и точно затова не ми се ще да си говорим само с подмятания. Тя вдига рамене:

— Щом искаш.

Излизаме и заставаме до прозореца.

— Който обяснява, се оправдава. Не ми е добра позицията, но не съм и за гилотината, нали? — опитвам се да започна с нещо като шега.

— Въобще не си за гилотината. И стихотворението е добро, но...

— ... посредствено. Знам. Тетрадката престоя при Зоя известно време. Просто не се сетих, че може да пусне и второто. Както наистина не знаех, че пуска първото. Трето няма и няма да има. Т.е. има, но тя определено не го хареса. А друго няма да ѝ дам.

— Тая със стихотворенията ще се забрави, но от друго можеш да получиш монументален главобол. И не само това! Наясно ли си какво правиш в момента? — гласът на принцеса Ру изразява вече леко осъдително любопитство.

— Правя много неща...

— Само не се прави на две и половина. Зоя е интересна, но мястото ѝ просто не е при теб. И твоето — при нея! Не го ли разбираш?!

— Не, не го разбирам! От нея научих неща, за които иначе щях да загубя време и нерви.

— Не знаех, че гимнастиката в леглото за мъжете е труд, който коства време и нерви — засмива се предизвикателно принцеса Ру.

— Не се чувствам виновен. Освен другото, връзката е определена по време. Три месеца и нито ден повече!

— Интересно... А ще можеш ли да си тръгнеш от нея ей така, въртейки на пръст връзката с ключовете си? — поглежда ме с искрено любопитство принцесата.

— Вероятно не... — гордост ми изведнъж пада. — Но, явно ще трябва да си тръгна. А преди това да ѝ благодаря... Зоя е особена, напориста, вятърничава по женски, но е читава като човек. С днешния си ум си мисля, че тази кратка връзка е всъщност късмет за мен — признавам си пред принцеса Ру неща, които не съм признавал и пред себе си. Тя ме гледа съчувствено и насмешливо. Повдига рамене по нейния си начин и ми махва с ръка да тръгна към кабинета.

Влизам, сядам до масата. В едно принцеса Ру е права. Прекалено лесно се залепихме един към друг със Зоя. А раздялата ще бъде късане на кожа на живо. В главата ми кънти един рефрен от някаква песен на

Smokie „What Can I Do?“ — „Какво бих могъл да направя?...“. Наистина — какво бих могъл да направя?...

Лисицата каза на Малкия принц, че раздялата, след като си обикнал, боли... Но все пак помолила за обич...

А аз, първоначално имах простата идея да си хвана какичка, която да ме учи на секс... Баналното оправдание е, че човек се движи в комплект с грешките си. Като кучето с бълхите си. Знам, че за кучето има препарат. Напръскаш го и — няма бълхи! Дали има такъв препарат и за човешките грешки. Май, става въпрос за доста сложна химия?!

Тренерът сбърчва вежди, когато ме вижда да влизам в залата, накуцвайки. Казва нещо на групата и тръгва към мен. Подава ми ръка:

— Какво стана? Как се случи?

— Ами, стана. При скок с парашут.

— Какъв скок с парашут?!

— Такъв, с автоматично отваряне — пояснявам аз.

— Хич не ме интересува с какво отваряне е... Толкова ли не можеш да съобразиш, че парашутизъм и бягане не се връзват едно с друго?

— Така е. Затова преустановявам с едното.

— Добре де, не е фатално. Три седмици почивка, в това време ще те изпратя в спортния диспансер при един приятел, много добър лекар рехабилитатор. Важното е, че си си направил изводите.

Наистина ми е трудно да кажа следващите думи. Искане ми се да отложам за друг път произнасянето им, но просто сега е моментът.

— Спирам с бягането...

— Какво?...

— Това, което казах.

— И защо?! — Гледа ме наистина учудено. — Какъв спорт е парашутизмът, обясни?!

— Пасва на мързеливата ми психика. Тук тичам, моря се, киселина във венците... А там: самолетът те вдига нагоре, парашутът те сваля надолу. Само се возиш...

— Майтапиш се, нали? Перспективите на двата спорта са просто несъпоставими. Имаш хъс и инат за трима. А това е много важно. Само след няколко години името ти може да стане известно по целия

нормален свят. А ти ми говориш за тоя измислен спорт. Който, освен другото, хич не е безопасен! Знаеш го, нали?!

— Имам такива съмнения... Но това не променя положението. Получи се нещо като влюбване. А ти ми предлагаш брак по сметка. Все още не съм дораснал до пълния рационализъм.

— Ясно. Сега си зациклил и каквото и да ти кажа, няма да ти влезе в главата. Помисли си! А довечера ми се обади вкъщи да ти кажа кога да отидеш при доктор Власов. — Подава ми жилава, мъжка ръка. Наистина е по-голям от мен не само на години. Поемам ръката му и я стискам здраво.

— Тренер, няма да променя решението си. Неудобно ми е да те използвам! — В гърлото ми се насъбира топка, преглъщам и се чувствам като предател.

— Какво общо има едното с другото? Имаш нужда от лечение, помагам ти — гледа ме с недоумение той.

— Тренер, няма да се върна при теб, извинявай.

Той се усмихва:

— Не се заричай! Но, дори и да не се върнеш... Успех! Не те разбирам, но...

— Няма нищо за разбиране, порив е. Но е много силен! Напоследък ми е влязла в главата една песен на Смоуки. Там има едни думи, които ме разтърсват. „Не мога да понасям, че нямам криле...“ Може би я приемам прекалено буквално, затова тръгвам към парашутизма.

— А не те ли е страх?

— Страх ме е, разбира се! Но това не променя нещата.

— Обади ми се довечера. Ако наистина усещаш, че това е пътят ти, не поемай раздвоен по него! — Тупва ме окуражително по рамото и тръгва към групата.

Поемам към парка, а в главата ми кънти музиката на Смоуки.

И се чувствам виновен, яд ме е на себе си... Броя се почти за мъж, а усещам, че ми иде да се разрева... Не ми пука за бягането, но Тренерът определено ще ми липсва.

Ако можех поне да ходя, щях да навия километраж за успокоение. Но все още куцам здравата. Повъртам се из стаята, после

взимам някакъв учебник. Взимам и тетрадката с нескопосаните си писателски опити.

Сядам под шарена сянка на една пейка в парка. За четене на уроци и дума не може да става. Ровя из написаното за Юдит, опитвам се да подредя нещата. Усещам, че имам добре уцелени моменти, но като цяло, разказът не се връзва. Разхвърлян е, разцентрован. Удачно уцелени пасажки. И кухни, които бият на кухо. Дали, просто не ми липсва за писане на проза това, което ми липсва и за поезията? На тия години е нормално да се надценяваш. Искат ти се, но не можеш. Явно, само желанието просто не стига...

Все пак, Този горе е милостив към мен. Не ме е лишил от способността да усещам музика, поезия, закодираното в картините. Не е малко... Но, може би с това приключва цялата работа? Трябва да мога да приема, че за едно ставам, за друго — не.

Бих могъл да стана сносен инженер или икономист.

Опитвам да разсъждавам трезво, но усещам някаква обида. Добрият дядо Бог е дал на едни способността да отразяват неповторимостта на света чрез цветове, на други — чрез музикална хармония, на трети — чрез магичната алхимия на непривично премерените думи. А на мен какво е оставил? — Само възможността да се радвам на направеното от тия, другите. Поне да не беше ме правил толкова честолюбив... Не е лесно да си Салиери, ако непрекъснато чуваш кикота на Моцарт... От всякъде. От целия, заобикалящ те свят.

Не знам, дали не си говоря на глас? Във всеки случай съм блокирал към външния свят. И това продължава, докато някой не сяде до мен.

Добрата жена на добрия художник. Неговата Надежда.

— Здравей. Как си? — и ми подава ръка.

Появяването ѝ ми е направо приятно. Целувам подадената ръка, а тя се засмива:

— О! Колко сме галантни...

— Все още не ми е привично, правил съм го само два-три пъти. Но усещам, че това се харесва на жените.

— Да, така е. Защо не се обаждаш? — Гласът ѝ е естествено топъл и спокоен. С този глас може да извади от мен всичко, което си поиска.

— Казва ли ти някой?... Може би, защото липсва навикът? А може и да е заради нещо друго — знам ли?...

— Пък аз си помислих: На това момче му хареса моята баница. И се размечтах, как и друг път ще идваш при нас, ще си говорим, а аз ще ти се радвам, като гледам как сладко ядеш...

Следващите думи просто не трябва да ги казвам. Но, те все пак излизат от устата ми:

— Много ли ти липсва синът ти?

Тя приема въпроса неочаквано спокойно. Плъзга поглед по върховете на дърветата:

— Много не е точната дума. Просто, светът стана друг, след като се върнахме от гробищата. Друг, непоправимо различен, празен... Има неща, които не трябва да се случват. А ако се случат, изцеждат от душата ти оптимизма. Бог е подредил нещата така, че децата да погребват родителите си. Обратното е патология...

— Как стана? — подпитвам, но ненастойчиво.

— Константин има наследствен дефект на сърдечната клапа. Малко по-малка е от необходимото. Не мога да ти кажа в момента какъв беше точно медицинския термин на заболяването. Този дефект се извява само при претоварване на сърцето. Иначе, можеш да изкараш прилично число години и с такова сърце. И понеже този дефект често се предава, е бил наследен и от Виктор. Уж го държахме под око, през пубертета направо му висяхме над главата. Беше много жизнено дете, тичаше, захващаше се с какво ли не... Това ни поуспокои.

Нещо ни мина през ума, когато се записа да се занимава с подводни спортове. Консултирахме се с лекар, отговорът беше уклончив. „Може би ще е по-добре да се откаже, но вие си преценете...“ Всичко тръгна нормално. Даже, когато започна да се потапя в ледени планински езера, нищо не се случваше. Докато един ден се случи... — Спира, поема дъх, преди да продължи: — Сърцето му блокирало. В експедицията имало и лекар, но нищо не могъл да направи. А е действал правилно.

Това е! — Опитва да го произнесе с нещо като философско примирение. Но не се получава точно така. Все още не е претръпнала.

Не съм сигурен, че ще успея да намеря необходимите думи, ако се опитам да я успокоя. Между нас увисва неприятно мълчание.

— Виж, знам, че връщане няма... Но все пак, би трябвало да има защо да продължиш да живееш. Мъжът ти е свестен човек, имате си изграден свят за двама... — Опитвам се да не демонстрирам прекалена, натрапчива доброта.

— Да, така е. Даже часове преди бесилката, животът има стойност. Ако успяваш да вложиш смисъл в него.

— Тая, със стойността на живота е много относителна история — закача се някаква невесела мисъл в главата ми. — Всеки човек е уникален. Абсолютно — за себе си. Много — за близките си. В някаква степен — за по-широк кръг от хора. И в нулева степен — за природата, която го е създала.

— Формално си прав, но това е опасен начин на мислене. Защото стига до обезсмисляне. — Поема дъх и ме облъчва с добър поглед: — Остави тия разсъждения. Ти как си?

— Знам ли как съм?... Би трябвало да съм добре. Напоследък има едно нещо, което ме е хванало и ме тресе. Има един човек, който ми е ужасно необходим, а знам, че трябва да се разделя с него. Има още един, който напоследък започва да значи все повече за мен, ама и там нещата са объркани. Абе, не знам... Много ми е интересно, но и много объркано — признавам си аз. — Хаос, в който се опитвам да открия хармония. Ама нея май, никаква я няма...

Надежда се усмихва. Поглежда ме приятелски, погалва ме като куче по главата.

— Не си в състояние да го проумееш, но... точно сега си щастлив.

— Чак щастлив...

— Щастието се осъзнава с по-късна дата.

— Може и така да е — съгласявам се аз. — Но тогава излиза, че е вярно и друго. Няма щастие в този миг, а само в спомените. Ако в този момент ми е приятно с една жена, ако тя ме прегаря, значи това е нещо друго, хубаво, ама не щастие?

— Опитваш се да ме вържеш. Има разбира се и щастие на мига, но то е, като...

— ... направата на кашкавал, например. Продуктът е вкусен и в първия момент, но е най-добър след отлежаване — опитвам се да й помогна. Тя се смее:

— Откъде пък ти дойде на ум това сравнение, с кашкавала? Точно е, макар че...

— Ами, обичам кашкавал. Като дете не понасях даже миризмата му, но веднъж бях много гладен, а имаше само кашкавал. Нямах се на представа колко ми беше вкусно... По същия начин ми вървят нещата и с жените...

Тя пак се засмива, искрено, неподправено:

— Оп-па, жените били първи братовчедки с кашкавала...

— Не бе, механизмът е същият. Природата ме дърпа към тях, но отначало ме плашеха, защото не знаех как да подхожда. Сега имам вече някакъв опит — не е нещо кой знае какво, но все пак... И започва да ми харесва все повече възможността да чувствам край себе си женско присъствие...

— Това е направо хубаво. Жените обичат мъжете, които обичат жените... Макар че си патят от това...

— Не те разбирам?

— Когато един мъж натрупа бързо опит с жените, това го провокира да пробва и с тази, и с тази, и с тази... А нормалната жена иска да си хване мъж и да го държи край полата си.

— В краен случай, тя да го разкара, а не той нея...

— Точно така! Много знаеш...

— Не си спомням дали съм ти се хвалил: Аз съм велик теоретик в областта на взаимоотношенията между половете. Напоследък натрупах и малко опит и с мен вече не се говори...

Истината е, че Надежда с непонятна лекота ми влиза под кожата, надниква ми в душата, а аз не изпитвам никакво притеснение от този факт. Напротив, приятно ми е. Разказвам ѝ за скачането. Имам усещането, че самият парашутизъм не я интересува особено, но ѝ е забавен моят възторг на перушан.

Пак така, без да се усетя, споделям мъките си около опитите ми да напиша един хубав разказ. Тук вече става интересно и за двамата. Тя ме разпитва и доизглажда някои мои мисли. Вадя листата от тетрадката, прехвърлям се от един на друг, обяснявам, тя взима, четете...

... Когато поглеждам часовника, не вярвам на очите си. Два часа и половина са минали, без да ги усетя. Имахме договорка със Зоя да ѝ се обадя преди час. Дали ще вземе да се муси за закъснението?

Прекъсвам разговора с някакво объркано обяснение, от което се разбира само едно — че бързам и трябва да се обадя по телефон. Започвам да ровя из портмонето си за монета, но се оказва, че нямам. Надежда не приема нещата от лоша страна. Кимва с разбиране, сипва в дланта ми три монети. Набързо ѝ подавам ръка, но тя я задържа за момент:

— Защо не ми дадеш тетрадката за някой ден? Искам и аз да помисля. Стана ми интересно.

Щом ѝ е интересно... Давам тетрадката и забързвам по алеята. Мисълта за срещата със Зоя ме прави нетърпелив. Първият телефонен автомат не работи. Вторият — също. Третият ме свързва. Зоя вдига слушалката:

— Ало...

— Другото ало се обажда. Извинявай, закъснях малко...

— Въобще не си закъснял! — Гласът ѝ звучи глухо и много, много уморено. — Виж какво, повече не ми се обаждай... — и затваря.

Това пък какво беше? Думите ѝ ми действат като внезапен шамар. Имаше и такъв момент, отнесох два шамара, но после беше върховно...

... Поручик Ржевский имал невероятен успех сред жените. Една вечер, възторженият баламурник, корнет Оболенский започнал да го разпитва каква е тайната на успеха му. А г-н поручикът обяснил с две приказки:

— Когато една дама ми хареса, я приближавам, кимвам почтително пред нея, траквам с токове и ѝ казвам: „Госпожо (или госпожице), разрешете да Ви изчукам!“.

Корнетът простенал:

— Но, господин поручик, след такива думи, казани на почтена дама, автоматически следва шамар!

— Да, така е корнет! Но след шамара следва чукане... Автоматически!

Нещо такова се получи преди седмица. Даже не ми се наложи да чукам с токове на ботуши. След шамарите беше наистина върховно. Сега просто не знам как да постъпя?

Набирам познатия номер. Един сигнал, втори, трети... десети. Тази вечер Зоя няма да вдигне слушалката. Тръгвам си с провлечени стъпки, а освен другото и куцам. Яд ме е на Зоя, бесен съм, но знам —

само да ми щракне с пръсти и ще хукна като послушна болонка към нея.

Не знам защо, но краката ми тръгват към дома на Надежда и Константин. Посрещат ме без учудване и ненужни въпроси. Току-що са вечеряли, а Надежда прибира масата. Мълчаливо сипва ядене, което ухае приятно. При друг случай не бих се правил на интересен и бих хапнал добре, но сега усещам, че не мога да сложа и хапка в уста.

Вероятно физиономията ми е порядъчно вкисната. Изписаното на нея не предполага нито весел, нито задушевен разговор. Но те са усетливи. Константин ме побутва към един от фотьойлите и поставя в ръцете ми някакъв албум с репродукции.

— Днес получих колета с доставката. И писах обяснения...

— Пред кого си се обяснявал?

— Пред „съответните органи“ — сбръчква насмешливо нос художникът.

— И какво имаше за обясняване? — недоумявам аз.

— Ами, доставката е от Франция, па макар и от известно издателство. Та, хората от органите проявиха здраво професионално любопитство. Преровиха албумите да няма някаква шифрована информация, позяпаха картинките...

— ... „позяпаха“ не звучи особено ласкателно...

— Но е точната дума. Даже ги харесаха. Спонтанно. Ала ме посъветваха да си набавям албуми от издателство „Москва“. Гарантирано високо качество. И пак голямо разнообразие.

— Руските репродукции са наистина качествени. Не по-лоши от тия, френските.

— Да, така е. Но досега руснаците не са издали нито Хенриетс, нито Роуланд^[1]. Както и да е, дадоха ми албумите, без да ми създават повече проблеми. Може би ме вписаха в някакъв тефтер, но само толкова.

— Заинтригува ме. Дай първия албум.

— Ето ти Хенриетс.

Заравям любознателно нос. И нищо чудно, ако носът се зачерви. Картините са нещо съвсем различно от вижданото от мен досега.

... Чайки, вероятно. Морето липсва, но го има полетът. Млада жена, изправена до тънък ствол на дърво. Гледа замечтано птиците. А може би вижда и още нещо?...

... Друго изящество. Пак женско. Вероятно балерина, която си събува... как се наричаха обувките на балерините? Толкова красива и хармонична, че предизвиква комплекс за малоценност. Пред нея се чувстваш като мечок. Този комплекс е преграда. Красивите жени не обичат мъжете комплексари.

И пак цветя. Много, много цветя. Същото съчетание на одухотворена белота и синьо.

... Млади майка и дъщеря. Бял воал обвива тялото на майката и насочва мисленето в определена посока. Искат ти се да прегърнеш майката. И дъщерята. Тя е все още дете, но още за малко. Господ бог, господарят на мислите и настроенията ни, може да бъде разточителен в раздаването. На красота. И на грозота, но тук грозотата просто няма как да присъства.

Как ли се е чувствал в нелепия си живот Квазимодо? Не лошо, не зле, а отвратително. И най-отвратително, когато съзерцавал Есмералда^[2].

... До тази приседнала, изваяна жена стои котка. А може би котарак. Важен, разнежен и тъжен. Гален от връхчетата на пръстите на една съвършена ръка.

Хем завиждам на котарака, хем му съчувствам. Ако имах как аз да застана под ласките на тази ръка... Признавам, не бих издържал дълго, без да тръгна да отговарям на нежността с нежност. По доста настойчив начин. Независимо от доброто си селско възпитание.

А котаракът може само да мърка. И да се поогалва. Но нищо повече.

Нещастни сме и двамата — и аз, и котаракът. По различни причини. Защо пък по различни?! Поводът за неудовлетвореността ни е един и същ — тази съвършена женственост остава недостъпна за нас.

... Вятър, раздухващ гривата на бял кон. Неговата белота почти се слива с белотата на жената, която го прегръща. Момичето и конят явно се обичат, гушейки се доверчиво един в друг.

Тук пък започвам да завиждам на коня.

... Искам да съм виолата в тези ръце. Макар че, най-после открих несъвършенство. Ръката е прекалено слаба. Всъщност и тялото

също. Но излъчването... не, съвършенството не липсва.

Искам да съм виолата. Момичето да притиска муцунка към мен. И да се опива, да изтръгва от мен стон — музика. Подробност е, че свиря срещу някаква статуя. Опитва се да обясни чрез музиката нещо на онзи, металния. Явно, пак има процес на доизмисляне, статуята буди в женската глава някаква асоциация. Следва обяснение в любов чрез музикален инструмент. Зоя ми подхвърли веднъж нещо, на което много се смях. „Не разбираш жените? Значи вече си истински мъж.“

Направо съм съгласен, да обяснява чрез мен, на някакъв отмрял метализиран спомен, какво иска да получи от един жив мъж.

Иска ми се да разглеждам тези картини до безкрай. В същото време, на табуретката до мен отлежава следващото изкушение — Джеф Роуланд. Посягам и към него.

Подзаглавието насочва. „Любов на фона на дъжда“. Сигурно е някаква травматична, английска меланхолия.

Сигурно, ама не съвсем...

... Влакът е съчетание на сребристо и черно. Димът от комина е сиво-жълт. А те се прегръщат. Кой „те“? — Вечните любовници. От древността до днес. Дъждът вали и не спира, а тя, червено-кафява загатната фигура, прегръща мъжа. До безумие. Безумието се загатва от нервно повдигнатото дясно краче.

Вярно е, че много вали. Но бих искал да бъде точно на твоето място, приятел.

... Кола. До нея отново две, прегърнати фигури. Едва очертани. Близо една до друга, но в далечината. Край тях гора, дърветата се сливат. Въпреки тъмния фон, светлината извира отвсякъде. Най-вече, от прегърнатите фигури.

Ако картината има някаква философия, то тя се изразява с недвусмислено внушение: „Хората трябва да се прегръщат!“.

... И отново те. Може би други, но същите „те“. Вървят прегърнати. Срещу нещо, което е може би луна. А може би лампа върху пилон в парка? Прегръдката и разходката са започнали от самото начало на света.

... Гаровият часовник е като привечерна луна. Влакът в дъното е търпелив и безразличен. Вагоните му, доста често са ставали свидетели на човешка нежност. Вероятно „той“ тръгва нанякъде, а „тя“ го изпраща. И искрено страда от раздялата.

След като локомотивът отпухти и затъне в дъжда, тя ще се прибере вкъщи. С усещането за безкрайна самота. Ще плаче, ще си налее чашка коняк. А после направо ще се разреве в разхвърляното легло. Леглото, където преди два часа се е развихряла любовта им.

Вечерта, за да се утеши поне малко, ще отиде с приятелка в някое бистро. Там ще срещне строен мъж в същия тъмносив шлифер. Въпросително нежен, с настойчив поглед.

И вълнуващата история ще се повтори отначало. До следващото изпращане пред търпелив и безразличен локомотив.

Не, не се подигравам. Даже не иронизирам. „C'est la vie“, това е животът.

Животът с неговата неподправена искреност и красота. Животът, в който висшето изкуство, е да се научиш да не се учудваш на нищо и нищо да не мразиш. Животът — такъв, какъвто е.

Винаги скроен по различен начин. От това, което ни се иска да бъде.

Следващите няколко дни са кошмарни. Раздвоявам се между желанието да позвъня или да отида до познатия блок. Прематам през главата си последните разговори. С какво може да съм я засегнал? Не си спомням нищо извън нормалното, което се случваше между нас напоследък.

Може би някой е подшушнал на Вальо? — Едва ли?... Ако имаше нещо такова, щеше да се вдигне пушилка. Или поне сестра ми щеше да го разбере, да ме подложи на разпит.

Веднъж, на вечеря споменават името ѝ. Подпитвам с невинен вид:

— Какво прави дамата с хубавите балкони?

— Нещо я е прехванало — обяснява с усмивка мъжът на сестра ми. — Носи се като градоносен облак над земята и се кара с всички наред. Женска ѝ работа... Горкият Вальо... Дъвче го като кисела краставица. Не, че той пък си го слага на сърце, ама...

Сестра ми заема разбираема позиция:

— Не говори така! Ние, жените, възприемаме живота по-емоционално. Може би има някакви неприятности в работата?...

— Точно пък в работата... Че тя нищо не работи! Поповете ѝ стоят на задни лапи и се радват, когато им се махне от главата. Тя си е такава, вятърничава. И ако нещо не става така, както на нея и се иска, светът ѝ става крив. Нищо ѝ няма! Ще ѝ мине...

От многото думи, които се изприказват на този обяд по неин адрес, не може да се разбере нищо.

Липсва ми! И да се лъжа, че не е така, си е за моя сметка! Освен това, краят на третия месец приближава. Не е честно — съкращава ми учебната програма!

Опитвам се да разсъждавам като изпечен тарикат, но си давам сметка, че принцеса Ру май е права? Направил съм нещо, което не трябваше да правя и сега ще си плащам. Наречи го ако не влюбване, то някаква доста силна привързаност, но все пак се забърка някаква алхимия.

Защо алхимия? — Ами, защото от нещо съмнително като материал — простото желание за секс, май се получи любов? Това е същината на алхимията. От някакъв некачествен материал да получиш злато. Не, че самият секс е нещо некачествено... Навремето, алхимиците се опитвали да получат злато от олово. Пинтии. Аз поне бях щедър — при мен, макар и несъзнателно, от среброто-секс май се получава златото-любов.

Уж се държа на положение, реагирам с чувство на хумор на женските дивотии на Зоя... А ето, тя ме разкара и аз съм готов да се разцивря... Зелен съм още. В подходящи случаи мога да вдигам стойки, но пред себе си трябва да си призная — зеленак съм.

Така е! Не съм се явявал още на матура при Зоя, за да добия самочувствие. А тя, освен другото, май въобще не се кани и да ме допусне до обещания изпит?

И с Елизабет нещата също се объркват. Заговаря ме на няколко пъти, но усеща — просто ми липсва хъс да флиртувам. Държа се като мокър котарак. Тя се опитва да хване погледа ми, но аз не мога да се накарам да я погледна с усмивка. Това, в края на краищата, успява да я ядоса.

Вече се разминаваме с хладно кимване по коридорите.

Един ден правя нещо наистина нелогично. Случайно разбирам, че след обяда женски отбор от училището ще ходи на някаква олимпиада по волейбол. Елизабет го дава волейболистка. Макар да не е достатъчно висока, играе сносно. Това означава, че ще се забави поне два-три часа.

Ловя веднага трамвая и тръгвам към територията на животинския развъдник. Знам, че по това време шантавите бичета сигурно пасат в някой парк. Пред познатата къща със странните цветове спирам. Улицата е следобедно пуста. Прескачам оградата и започвам да бера. От къщата излиза баба Елиза. Смее се. Отивам до нея, целувам ѝ ръка и поднасям цветовете. Тя разперва ръце:

— Хайде, хайде, това не е за мен...

— Точно за тебе са! Нали каза, че би се зарадвала, ако някой ти поднесе цветя даже от собствената градина — напомням ѝ аз. — Знам много добре, че Елизабет не е вкъщи, а на състезание.

Възрастната жена ме оглежда недоумяващо. После пак се засмива:

— И сега какво: като я няма внучката, ще се обясняваш в любов на баба ѝ? Не, че от това ще излезе нещо, но все пак — приятно е! Влез да те почерпя едно кафе. Доста отдавна не съм глезена с вниманието на млад мъж.

Вече и бабите ме определят като мъж. Забележително!

Къщата, погледната отвън, е доста скромна. Но се оказва, че двете стаи не са малки. Пълни са с мебели виенски сецесион. Всичко е подредено под конец, но не създава усещането за педантизъм. Баба Елиза приготвя със съсредоточен вид кафето и го поднася в чашки с интересни орнаменти. Ароматът му е наистина великолепен.

— И все пак, след като знаеш, че Елизабет не е вкъщи, защо тръгна насам? — незаинтересовано подпитва тя.

— Казах ти, за да ти поднеса цветя, па макар и от собствената ти градина!

— Шегуваш се, нали?

— Говоря истината. Развалям магия. Нещата край мен са се завързали на мъртъв възел, но не искам да ги развързвам със сила, а с добро... — Отпивам от кафето. — Всъщност, направих го съвсем импулсивно, нямам сценарий. Така ми бръмна...

Възрастната жена ме оглежда внимателно. Съчувствието ѝ е искрено. Кимва с глава:

— Объркан си, разбирам го... Но, все пак си мисля, че Елизабет би била по-добрият доктор за теб...

— Елизабет е същият завързак като мен. Вместо тя да ме излекува, съществува вариантът аз да я разболея. Така си мисля, но не съм уверен. Тия дни хич не съм уверен в себе си...

— На всекиго се случва — успокоява ме баба Елиза. — Човек има добри и лоши дни. Сега газиш през блато. След това ще стигнеш и до поляна с хубава зелена трева под краката. Искат ли ти се да поговорим за това, което те тормози?

— Искат ми се, и то — много! Но няма да го направя.

— Защо, притесняваш ли се?

— Не е въпросът до притеснение. Ако ти разкажа как стоят наистина нещата покрай мен, сигурно ще ме изхвърлиш с ритници. А за довиждане е много вероятно да започнеш да ме замеряш със скъпите си порцеланови чинии...

— А! Само тая няма да стане! Знаеш ли какви са ми чиниите? Не са златни, но са по-скъпи от злато... — смее се бабата.

— Нещо „арт ново“ вероятно? — предполагам аз.

— Виенска порцеланова класика не бива да бъде жертвана за дървена българска глава. Все пак, опитай да поговориш с Елизабет!

— Би било голяма грешка! Ти не можеш да си прежалиш чиниите, но Елизабет би потрошила доста от тях с удоволствие върху главата ми...

Приятно ми е с баба Елиза, ала тайно си поглеждам часовника. После си тръгвам. На вратата, бабата ме целува:

— Благодаря за цветята!

Странни същества са това, възрастните жени. Скубеш цветя от собствената им градина, а те ти благодарят. И даже те целуват.

На улицата почти се сблъсквам с единия екземпляр от развъдника. Не този с бокса, а другия, уж по-малкият злобар.

— Здравсти шефе! — поздравява ме той и ми подава ръка.

— Здравсти чифтокопитен! Как е животът?

Той се ухилва, без ни най-малко да се засегне:

— Ние, чифтокопитните сме щастливи. Има ли трева, няма проблеми — отговаря ми в тон.

Заслужава си да се замисля, дали да не стана говедо? Ако му повярвам излиза, че да пасеш трева си е живо щастие...

[1] Willem Haenriets — холандски художник, р. 1940 г.; Gewff Rowland, р. 1974 г., английски художник. — Б.а. ↑

[2] Квазимодо, персонаж от романа „Парижката Света Богородица“ на В. Юго, синоним на завършена грозота; Есмалда — героиня от същия роман, олицетворение на женско физическо съвършенство. — Б.а. ↑

16. БОЖИЯТ БАСТУН

Когато се прибирам, сестра ми чете нещо в хола. Книгата явно ѝ е интересна, защото само подхвърля:

— До телефона съм ти оставила някакъв номер да се обадиш.

Ще се обадя, защо да не се обадя. Вечерта се очертава порядъчно скучна. Я! Раев... За какво ли съм дотрябвал на Негово Инспекторско Превъзходителство? И как е намерил телефона ми? Тази работа без Зоя просто няма как да стане. Дали не е почнала да излиза от мизантропичната криза?

След сигнала чувам мелодичен женски глас.

— Ало. Слушам Ви.

— Добър вечер. Търся господин Раев.

— В тази държава господа са само посланиците на западните държави. Тук живее другаря Раев — откровено ми се подиграва женския глас. — Той върши ли Ви работа?

— Може и да свърши? На листчето, което ми е оставено са записани телефон и име. Пред името няма нито господин, нито другар — връщам топката в нейното поле.

— Ало — чувам познатия глас. — Как си?

— Само за да се информирате за субективния ми статус ли оставихте телефона си?

— Чух, че си голяма драка и явно е вярно... Обаждам ти се за нещо, което може да те заинтригува. Ще попиташ ли за какво става въпрос?

— Не съм голяма драка, а малко бодливо храстче. И се държа глуповато, като розата на Малкия принц. Та, храстчето умира за интрига и веднага пита...

— Но преди това, аз ще те попитам. Силянович съобщи ли ви за някакъв конкурс?

— Освен ако не съм го проспал, май не е казвала нищо? За какво става въпрос?

— Конкурсната тема е „Още нещо за Шекспир...“ Организира се от учебното министерство и някакъв институт към английското посолство. Подзаглавието си го измисля авторът. Ще се оценява основно импровизацията, а не натрупването на факти. Има и някакви награди... Имаше ли смисъл да те търся?

— Да! Като виден световен шекспиролог, мисля, че имам какво да кажа на човечеството...

— Информацията ми за теб май не е била пълна?... Освен драка, май си и фукльо... — засмива се гласът от другата страна.

— Бихте могли да се изразите по-внимателно. Например „с фрапантно позитивно несбалансирано самочувствие“. Фукльо звучи направо пейзански... Къде трябва да предам написаното?

От другата страна следва лека пауза. А след нея, внимателно обяснение:

— Ще го предадеш на Силянович. Бъди здрав! — И затваря телефона.

Преди да включи за Шекспир, да помисля по комуникационната тема. Силянович не е съобщила на всички, за да не попадне информацията в моите уши. От друга страна, има слабост към Боби. Дали не го е спряла случайно в коридора и да му е подхвърлила каквото трябва?

— Здравсти Боби! Любимата Силянович да те е светвала нещо. За някакъв конкурс?

— Беше забравила да го съобщи в часа. Затова ме спря в коридора и ми каза. Нещо беше за Шекспир... Защо питаш?

— Защото, старата крава случайно съобщи на теб и още по-случайно, пропусна мен. А ти бе, егоист, мълчиш си, а?

— Не, канех се да ти кажа, но нещо се заплеснах. Утре щях да ти го кажа. Без конкуренция не е интересно. — Гласът му звучи искрено. Боби не е дребна душица.

Мислим нататък. Пиша, давам го на любимата Силянович, тя случайно го загубва... Не, няма да го направи. Особено, след като споделя с нея откъде съм получил информацията.

Ще слеза до парка да подишам чист въздух. Трябва да намеря отправната точка. После сядам. Ще трябва да бъде малко шантаво. Откъде да тръгна? — Например че най-маститият драматург, безжалостен хирург на плесенясалата човешка душа, е просто син на

касапин. Или някакъв търговец на кожи. Занаятът му имаше нещо общо с животните, изразяващи се със звукосъчетанието „Му-у-у...“.

Всъщност, може и да икономисам слизането до парка.

ЛИТЕРАТУРНА БАТЕГА „ШЕКСПИР & КО“

Във времето, в което живее, Шекспир е превъзнасян като великолепен актьор и нелош драматург. След смъртта си е позабравен за няколко десетилетия. Интересът към него се възражда постепенно. За да дойде времето, когато е обявен за най-великият драматург на всички времена. Да, ама обявят ли те за „best“, почти веднага се появяват завистниците. В случая, това са професионални литератори. Които започват да говорят разни неща. Говорят ги вече близо четири столетия. И не спират. С годините, „разните неща“ стават все повече.

КОЙ ВСЪЩНОСТ Е ШЕКСПИР?

Ако искаме да демонстрираме пренебрежение, можем да кажем: Ами, син на касапин. Наследил занаята на баща си, макар да не го практикувал цял живот. Занимавал се и с още нещо. Бил актьор или нещо подобно... Напивал се често. След поредната запивка „като касапин в петък вечер“, взел, че умрял от препиване... На връх рождения си ден. По случайност или не, в един ден с друг известен литератор — Сервантес. Така се класира на авантаджийска позиция: като споменем за безспорния литературен корифей Мигел, се сещаме и за Уили.

Казаното по-горе е безспорна истина.

Някои автори намекуват за суицидна настройка на Шекспир. Бил му вече поомръзнал живота. И даже очаквал смъртта с нетърпение. Но, това може да бъде разглеждано само като гарнитура, пикантерия към основния сюжет.

Съществува и втори вариант. Уважителен. Драматург, който няма как да не класираш на първо място, въпреки разнообразната конкуренция на театралния пазар. С колоритен, авангарден за всички времена стил, ювелирно размесван с остри, пиперливи думички. Тези думички пък го приближават до говоримия език. Умеещ да предизвиква както усмивка, така и сгърчване на кожата на гърба от ужас. Философ и академик.

И това е безспорна истина.

Има и трети вариант. Без превъзнасяния и премълчавания. Бащата на Шекспир има отношение към кожата, но е по-скоро търговец, а не касапин. Във всеки случай, заработва нелоши пари от клане. Синът е с настройката, че не трябва да остане при сигурните пари, които този занаят дава.

Често е ставал свидетел на среща на мучащите със смъртта. От една страна, какво толкова, говеда някакви... От друга — смъртта може да е безинтересна за наблюдателите, принадлежащи само към една категория. Безразличните. А Шекспир е човек, любопитен към

живота. Към всички прояви на живота — от безличния телешки, до впечатляващия човешки.

Но, през всичките си земни дни, умело прикрива това свое любопитство. Цял живот вместо с автентичния Шекспир, хората край него общуват с някакъв друг, публичен образ. Действащ със защитни функции. За да опази безкрайно ранимия оригинал.

Талантливите хора са лесно раними. Ранимостта е цената, която се плаща, за да съхраниш таланта си.

Вдига се, отива в Лондон и го „превзема“. Като други амбициозни писатели преди и след него — с талант. Създава собствен театър. В този театър, той е Бог и Цар. С великолепа усетливост към реакцията на публиката. Влиза в образа, като в собствена кожа. Притежава, развит във висша степен талант да води зрителя за носа. И то така, че зрителят да мисли и казва: „Искам още!“. Остроумен и приятно злоуст. Женкар от класа. Пич! Умее да влиза не само в кожата на всеки персонаж. Умее да влиза и под кожата на важните персони, от които зависи развитието на кариерата му. И процъфтяването на театъра, който ръководи. Да си приятел на Шекспир е чест и за интеллигентните простосмъртни, и за родените със синя кръв. Самата кралица Елизабет с индекс I се прекланя пред таланта му, макар да приема пиесите му, стоейки на тръни.

Специално за женската аудитория. Активен мъж, определено хетеросексуален. Намеците в книги и филми, че се е заглеждал и по хубави мъже, просто не са истина. Приятно ексцентричен, забавен. Да му бъдеш любовница, макар и за месец, е нещо, което се помни до живот. Мъж с добро сърце. Явно, оставил доживотни спомени на доста свои съвременнички. Красиви съвременнички.

Няма да анализирам сюжети от негови пиеси. Няма да разказвам интересни истории, свързани с тяхното представяне. За това е писано доста.

НЕКА ПОГОВОРИМ ЗА ВТОРОТО РАЖДАНЕ НА ШЕКСПИР!

Шекспир умира през 1616 г. Смъртта му е отразена в съответните тефтери — англичаните винаги са били педантични архивари.

Пиесите му продължават да се играят. Спорадично. Като правило, те не са в състояние да засенчват модерните пиеси на модерните автори след него. Просто ги има в общия каталог.

Знае се, че големите неща започват от дребни начинания. През 1770 г. се пенсионира един свещеник, Джеймс Уилмат. По време на примерната си служба, той се подвизава в името Божие в Burton on the N. E. A. T, на няколко километра от Stratford. Страдфорд пък се свързва с Шекспир. Та, преподавателят Уилмат е човек умен, учен, с култура на високо ниво. Има си и слабост към две имена на хора, които безкрайно уважава: Уилям Шекспир и Франсис Бейкън.

Освободен от ангажиментите на професията, преподавателят Уилмат започва да рови из архивите на околията, в която живее. И колкото повече рови, толкова по-не намира това, което търси. Каквато и да е материална следа от живота на почти боготворения Шекспир. В скоби ще вмъкна: както се приема от някои, че Омир е не конкретен автор, а събирателен образ, така може да се приеме, че и Шекспир е някаква фикция. Преподавателят Уилмат добросъвестно анализира литературното наследство на Шекспир и започва да си задава някои логични въпроси. Как така, касапският син, лишен от системно образование, демонстрира в писанията си култура на високо ниво, която практически може да бъде придобита само в реномиран университет? Дали, зад името Шекспир не се крие някой учен човек, който, по различни съображения, просто не иска да се афишира със собственото име? Дали, този човек — прости Господи еретичната мисъл! — не е самият Франсис Бейкън? Преподавателят Уилмат и без това дели любовта и преклонението си точно между тези две имена.

Отец Уилмат е толкова шокиран от логиката на собствените си разсъждения, че дава на късо. И тридесетина години си мълчи. Но,

малко преди душата му да се пресели на небето, си отваря устата. За да продължим нататък, нека споменем:

КОЙ Е ФРАНСИС БЕЙКЪН? И С КАКВО ВЛИЗА В ИСТОРИЯТА?

Енциклопедист. Основната му заслуга е, че систематизира по един полезен и рационален начин наличното научно познание до момента. Кое то, от времето на гръцките философи, е в доста „насипно“ състояние. Казано малко опростено, но разбираемо, Франсис Бейкън го подрежда по етажерки и лавички, в отделни кутийки с надписи. Изчиствайки посоките и направленията в науката, той позволява на учените след себе си да отсеят зърното от плевата, без да се лутат в лабиринтите на познанието, между полюсите на метафизиката и натурфилософията.

Бейкън има славата на най-учения мъж на своето време. Потискащо ерудиран.

Колкото суперлативи могат да се сипят по негов адрес като учен, толкова negliже се поставя той като човек. Кариерист, безскрупулен. Когато е на 19, баща му умира. И се оказва, че синът е лишен от наследство, защото то е прибрано от чичо му. Последната мисъл, която може да се роди в главата на амбициозния млад мъж е, да вземе да се самоожалва. И да отпусне ръце. Става адвокат. Великолепен и ловък. Оглежда света около себе си с пресметливи очи. Съумява да стане протеже на фаворита на кралица Елизабет, графът на Есекс. Така влиза и в полезрението на самата кралица. Пикантно допълнение: застаряващата кралица, останала в историята като Девица, за известен период от време с удоволствие „консумира сексуално“ въпросния граф, по-млад от нея с близо четири десетилетия. Девица е условно казано. Имала си апетит за мъже, жената. В епитета „Девица“ просто има голяма доза ирония.

Но, това встрани от акцента на историческия пейзаж...

Дотук — нормално начало на кариера за младия човек Бейкън. Стандартна технология за утвърждаване в елитното общество, в която няма нищо осъдително. Но следва завръзка №1. Последвана от доста подобни завръзки, които очертават един доста „кален“ характер.

След неприятностите около загубена поредна битка с ирландците, граф Есекс се лишава от височайшето благоволение. Коронованите глави обичат да протезират удачници. Но, определено губят интерес към тия, които не се справят с поставена, отговорна задача. А започват да се държат леденостудено, когато загубилите започнат да „произвеждат“ обяснения защо не са успели.

Граф Есекс явно не е лишен от самочувствие. Вместо да сведе смирено глава, се опитва да шантажира Елизабет. Източник на допълнителна увереност е и фактът, че има актив като любовник на кралицата.

Зле премерен ход! Любовник, ама бивш, вече отписан. Елизабет се отнася отговорно към професията, която упражнява. Жена с професия кралица просто няма право да проявява мекушавост към неспособните мъже на отговорни позиции. При това, бърбиви като махленски лелки.

Господин графът е вкаран в панделата, а после осъден и убит. В процеса, предхождащ затвора, взема участие и ловкият млад правист Бейкън. Без каквито и да е задръжки, той оплюва бившия си благодетел. По интелигентен, професионален начин, като перфектен юрист. За това получава астрономическата за времето сума от 1200 лири. Кралицата е осъзнала, че трябва да се отръска по убедителен начин от баласта, наречен „предишен любовник“. Дори това да й струва 1200 лири. Това не е прищявка, а акт на политическа необходимост. Бейкън получава добър хонорар. Но не и благоволението на коронованата. Тя не му се доверява. И с основание. Никой не вярва на предателите.

След смъртта на Елизабет, Бейкън започва „да се слага“ на доста посредствения ѝ наследник Джеймс I. Резултатът е, че става Главен прокурор, а после и Лорд-канцлер. Изловен в далавери, е изритан и от стаите, и от коридорите на властта. Последните години от живота си прекарва в научни занимания. И в ходене по кръчми.

БИ ЛИ МОГЪЛ БЕЙКЪН ДА БЪДЕ АВТОРЪТ, ПОД ИМЕТО ШЕКСПИР?

Привържениците на тази теза, предлагат интересна интерпретация. Бейкън е всъщност Хамлет, незаконороден син на Елизабет. А граф Лестър, един от поредицата любовници на кралицата, е бащата. В литературния вариант на този сюжет, следите са преплетени, за да може пиесата да види бял свят. Неслучайно, кралските особи, като съсловие, не обичат „Хамлет“. Имат си корпоративна философия: коронованите са божествени по своята същност. А в тази сбъркана пиеса принцове и крале се ръчкат като пощурели. Да се роди такава пиеса в главата на касапски син — иди-дойди. Ама, какво да прави Бейкън? В чиито жили, оказва се, също е текла кралска кръв? Ами, сменя фасадата! И слага друг надпис — Шекспир! Истина или не — интригува като постановка...

По късните изследвания обаче, недвусмислено доказват, че Шекспир не е фикция. А реално живял човек. Преподобният Уилмат, просто не е търсил както трябва. И където трябва!

В пиесите с автор Шекспир, Шекспир присъства като такъв, какъвто го описахме в реалистичния вариант. Макар че, в амалгамата Шекспир има и добавката Бейкън.

Моля, запомнете този факт!

ДАЛИ ВСЕ ПАК, ПИЕСИТЕ НА ШЕКСПИР НЕ СА ПИСАНИ ОТ НЯКОЙ „ЧОВЕК НА ШЕКСПИР“?

Например от Кристофър Марлоу? Виден драматург, известен и като хомосексуалист. Мек и деликатен човек, както повечето истински хомосексуалисти. Творчеството на Шекспир някак „ухае“ и на Марлоу. Двамата са лични приятели. От обкръжението подхихикват: „А може би и нещо повече от приятели...“ Около името на Марлоу има завързана интрига, но проследяването ѝ би ни отместило от релсите на основната тема за Шекспир.

Или може би, това е чаровната монахиня Ан Уотли, с която вездесъщият коцкар Уили е имал отношения, докато е бил още седемнадесетгодишен? И за която, за кратко, май се и поженва. Съавтори са и на две-три дечица. Някои признати от бащата, други — не. Но това са детайли от пейзажа. Същественото: Една монахиня няма шанс да пробие на пренаселения литературен пазар. А ако отвътре ѝ идва да каже нещо на света, защо да не го направи чрез името на мъжа, който ѝ е взел акъла още на младини? Жените са склонни да попадат в доброволно робство на обожествяван мъж.

Истина е, че в шекспировото творчество има някакъв поляритет. Грубоватите изрази често се съчетават с някаква, почти женска деликатност. Шекспир „ухае“ и на Уотли.

Има аргументирани теории, според които, шекспировите пиеси са писани от: Даниел Дефо — основоположникът на модерния роман. Едва ли? — Дефо съумява да си изгради творческо име. Защо да работи за чужда слава...; Едуард де Вер, 17 граф на Оксфорд. Допустимо: Ако де Вер има талант и иска роденото в главата му да види бял свят...

Според други, пиесите могат да са писани от сътрапезниците от последната вечер — драматурзите Майкъл Драйтън и Бен Джонсън.

Явно, Шекспир е добър стратег. Не може да му се отрече. Може да е умрял от препиване, ама го е направил с когото трябва. Умрял е в почетната компания на приятели драматурзи, а не на касапи...

В еkleктичното, според някои, творчество на Шекспир, се долавят безброй литературни „ухания“.

ЗА ДА НЕ СИ БЛЪСКАМЕ ГЛАВИТЕ С ОЩЕ ИМЕНА И АРГУМЕНТИ, НЕКА ПОГЛЕДНЕМ ПОД ДРУГ ЪГЪЛ НА ТАЗИ ЕКЛЕКТИЧНОСТ!

Още по време на Възраждането, след появата на монументалната живопис, става ясно, че изкуството струва пари. Понякога — много пари. По-известен и модерен художник — повече пари. От друга страна, създаването на картината е свързано с много труд и време. Желан, но объркващ вариант: натрупват се поръчки. Известният художник се раздвоява. Нито е да изпуснеш поръчката, нито можеш да смогнеш да я направиш.

След кратко творческо почесване, се появява логична технология. Нека я онагледим с пример. Чрез преплетените съдби на трима: майстор художник, добър професионалист помощник и дете, желаещо да стане художник.

Детето усеща, че рисуването е неговото призвание. Просто не може да се противопостави на магнетизма му. Какво прави като първа крачка? — Отива да чиракува при известен художник.

Майсторът художник има „бригада“. Това е автентичният термин. Група от трима-четирима помощници, добри, но не чак талантиливи художници. Майсторът прави композицията, разполага конете, фигурите на героите, скалите, облаците... И възлага задачите на помощниците. Един например рисува коня в центъра на композицията.

Тук, в „бригадата“ е и скромното място на хлапето чирак. То се заема със задницата на коня. Унизително?! — Съвсем не!

Наистина, хлапето получава мижави джобни пари. Защото работата е механична, често има нещо в главата си, но не може да го уцели с четката. Помощникът го хока, понякога даже самия майстор благоволява да му мърмори. Хокане, мърморене, но и „отваряне“ в тайните на занаята.

След като се отхвърли грубата работа, майсторът довършва картината. Със собствения си, автентичен стил. Накрая поставя

подписа си в долния десен ъгъл. И — най-приятният момент — прибира парите.

Всички големи художници са имали своите художествени работилници, наречени батеги. В тях талантиливи чираци са влагали труд и амбиция, защото също са искали да станат професионалисти в занаята. И — дай Боже, майстори...

А СЕГА СИ ПРЕДСТАВЕТЕ, ЧЕ СТЕ ШЕКСПИР!

Талантлив актьор, с дарба и в писането на пиеси. Много можете, но не за всичко ви достига време. Пък и, честно казано, ви се иска да заделите време и за себе си. И за многото влюбени жени край вас. И за простото мързелуване, което така лесно се маскира под елегантната и уважителна форма на съзерцанието.

От друга страна, добри приятели с вкус към литературата, често дават и добри съвети. Склонни са да работят в сътрудничество с вас. И нямат авторски претенции. За тях е достатъчно, че работят с вас и за вас.

Сложете си ръката на сърцето! Ако пиесата ще излезе с вашето име, какъв е смисълът да поддавате на разни скрупули?

Ако има вече утвърдена практична структура в художественото изкуство, наречена батеха, защо да не създадете и драматическа батеха? В която, с удоволствие ще работят талантлив помощници. Без да се засягат, че така строят замъка на вашето бъдещо безсмъртие.

Е, после, след години, пиесите ви ще бъдат охарактеризирани като еkleктични. От тях ще се носят творческите „ухания“ на вашите приятели.

Лошо няма!

А пък горките литературни анализатори от следващите поколения да си блъскат главите имало ли го е Шекспир? И кой точно е бил той...

Безспорно е. Щом предизвикваш творчески главоблъсканици, значи си талантлив. И имаш право на своя Кула на славата.

Пиша до три през нощта. Заспивайки, си спомням, че и Дюма баща си е имал батеха, но за проза. Тогава са били на мода романите тухли. Изпиши толкова думи, колкото се съдържат в един обемист роман. Само с дясната ръка. Ще получиш тендовагинит.

Заспивам за секунди, но в шест и половина ставам. Защото първият час имаме литература. А аз като примерен и любящ ученик,

верноподанически ще поднеса във височайшите ръце на любимата Силянович скромното си творение.

Часът протича по обичайния сценарий. Присъствам само физически. Нито обелвам дума, нито има индикация, че съм забелязан. В следващия час, след историческото посещение на г-н инспектора, любимата Силянович леко опита да поднови диалога, но мен пак ме заболя зъб. Милата жена бързо съобрази, че така всъщност е по-добре. И за двама ни. Отново престана да ме забелязва.

След свършването на часа отивам до катедрата. Любимата ме гледа въпросително:

— Нося едно есе за конкурса?

— Какъв конкурс, моето момче? — облива ме със светлина тя.

— „Още нещо за Шекспир“ с подзаглавие. Казаха ми го по телефона и е възможно да не съм разбрал добре формулировката.

— И кой ти го каза?

— Гласът беше на инспектор Раев. Или на добър дух Божи, но беше същият като на инспектор Раев.

— Господ надали би ти обърнал толкова внимание, та да ти праща куриер... — промърморва кратка логична хипотеза любимата Силянович.

— И аз мисля, че по-достоверно е да се допусне инспекторска намеса, а не божествена.

Любимата Силянович кимва с философско примирение и прибира листата ми. Добра жена, ей...

Кракът все още ме наболява, но съм в състояние да прикляквам енергично, да се въртя и усуквам. Вечерта минавам край сградата на аероклуба. Утре ще се скача. Записват ме, а после Дик се сеща:

— А с крака как си? Я покажи?

— Бомба — и му демонстрирам няколко леки кълчотения.

— Добре. Но времето нещо се разваля и утре може и да не става за скачане. Сутринта прецени за последно, дали да идваш на летището.

Не ми се прибира. По небето плуват розови, привечерни облаци. Подухва лек, влажен вятър, но е приятно топло. Първите звезди вече надничат от небето със смутена, безлична светлина. Природата се

намира в състояние на неубедителна романтичност. Вероятно забелязвана само от малцина заплеси от моята порода.

Вървя уж напосоки, а краката ме повеждат точно към блока на Зоя. Още отдалеч виждам, че прозорецът на хола свети. Зоя стои на балкона и пуши. Доближавам, но тя гаси цигарата и се прибира. Не съм сигурен — видя ли ме или не?... Осъзнал съм го — яд ме е на нея. Здравата ме е яд. И затова съм тенденциозен. Зареден с един вид енергия, която, ако не бъде изразходвана, предизвиква разпаянтване на личността. Все пак съм личност. Май?...

Характерна особеност на въпросната енергия. Проявява се в две противоположни състояния. Прави живота ти великолепен. Или те разнебитва. С двата крака съм във второто състояние.

Утре, петият скок ще бъде първи с ръчно отваряне. Има и прибор. Ако се заплесна, той ще отвори парашута. Но вече ще мога да го казвам небрежно: „Отделих се от самолета, дръпнах ръчката и...“

Откакто Зоя ми отрязва квитанцията, нещо става с мен. Почти постоянно ми е свито отвътре. Фаталистите го наричат предчувствие за предстоящи тежки изпитания. Уж не съм фаталист, пък...

Поне външно се стремя да не показвам страховете си, но дали успявам? Прибирам се, лягам и може би час се въртя, преди да започна да затъвам в съня...

Спя непробудно и тежко. Като след целодневно бутане на пълни миньорски колички. По едно време се чувам в просъница, че бърборя. Обяснявам нещо на някого. Обясненията явно не се приемат.

Утрото е сиво, навъсено, размазано. Слънцето не се вижда. Подухва лек, но студен вятър. До последно се колебая, дали да слеза на спирката на училището или да продължа към летището. Не знам защо, но продължавам към летището.

Нощният объркан сън сгъстява кръвта ми. Светът не е нито приятен, нито интересен. Би трябвало да избутам как да е деня по минимална програма. А утре да се надявам на нещо по-красиво и смислено.

Обикновено пътуването към летището ме зарежда с адреналин. Сега отивам да изпълня неприятно задължение. Казват, че парашутизмът бил непрекъснато самопреодоляване. Днес ще се

затисна, а следващият път ще грее слънце, адреналинът пак ще ме тресе, ще се чувствам като състезателен кон пред бариерата на пистата. За да имаш право на дни със слънце, трябва да можеш да надживяваш тия, сивите. Така е поне според теорията на константните оптимисти.

Оказва се, че около половината от записалите се снощи не са дошли. Умните инструкторски глави се събират и решават: Ще се направи само една машина и то след замерване на силата на вятъра. Изнасяме се на средата на поляната, разстиламе старта.

Вятърът... бива.

Ще скачаме в двойка с Тони. По-тежкия трябва да бъде пръв, а ние сме на едни килограми. Капо ди тути капи нарежда: Тони води. Знам, че този скок не е по-опасен от предишните, но свитото отвътре не ме отпуска. Ако ще треперя така преди всяко възнасяне, май ще е по-добре да се върна на стадиона...

Дик ни помага да поставим парашутите и обяснява:

— Отделяне с хваната ръчка. Броене: 121,122,123,124,125 и рязко дърпане. Ясно ли е, новобранци?

— Ясно.

— Ъхъ.

— Не чувам в гласовете ви ръмженето на тигър. Ясно ли е!?

— Ясно! Р-р-р...

— Ясно! Ръ...

— Бройте високо на глас, за тренировка!

Броим. Филип стои отстрани и се подсмива:

— Тук стигате до петата секунда. Ама горе ще дръпнете ръчката още на втората. Шубе, мамо... — Малко ми е, че трябва да прикривам треперенето си, а и този остроумничи за моя сметка. Че сме зайци, зайци сме. Ама Филип да си гледа работата! Озъбвам се:

— Ще отворя на петата секунда, а не на втората!

— А да видим...

— Тихо. Равнис! Мирно! Към самолета! — командва спускачът.

Не знам защо, но нещо ме наежва в този човек. Още от първия ден. Не ми се е карал, напротив, хвали ме, но... просто не мога да му повярвам. Обяснимо е в този момент да мисля така. Отвътре ми е натегнато почти като при първия скок.

... Земята не синее, а сивее, някъде много надолу. Днес не ми е ден за летището. Липсва ми вдъхновението. И защо ми трябваше да се заяждам с Филип, че няма да бързам да отворя? Хем съм новобранец, хем много знам. Червената лампа светва, сирената изчегъртва: „Стани!“ . „Пригответи се, ръка на ръчката!“ Зелена лампа. „Скок!“

Тони изхвърча, държейки с две ръце желязото. Като тапа от шампанско, почти залепен за него, излитам и аз. Бързо изброявам и а-ха да дръпна ръчката, в съзнанието ми присветва присмехулната физиономия на Филип. Забавям още малко.

Парашутът бързо се напълва. Ура!

... Какво ти ура?!... Вися на двайсетина метра над купола на Тони. Зоната на понижено налягане може да ме всмуче. Тегля бързо предни колани и се разминаваме. Тони остава някъде зад гърба ми.

Напирях на вратата, но инструкторът е трябвало да ме задържи две-три секунди, за да се получи здравословен интервал. Не го е направил — от хуманно уважение към порива ми. Или от... Може да е проспал момента, човекът?

Какво да правя с ръчката? Да я нахлузя на ръка? Не, ръчката ми не влиза. Да опитам да я вържа за колана? Опитвам, но не се получава. А ни предупредиха да пазим скъпоценния метал да не падне на земята, защото тревата е вече висока и трудно ще го намерим. Къде да ѝ търся място на тая ръчка? Добре, в джоба на гащеризона.

... И пак виждам, че отново се нося към купола на Тони. Но този път съм само на десетина метра над него. Дърпам рязко задни колани и му изкрещявам да направи същото. Той реагира на крясъка, но явно бонето му пречи да чуе ясно гласа ми. Не ме вижда и не разбира какво му казвам. Започва да ме търси с поглед.

... А аз се изтърсвам на средата на купола му. Той е приятно еластичен и в първия момент неволно се засмивам. Във втория усещам, че коланите ми омекват. Бърз поглед нагоре. Моят купол започва да се погасява. На четири крака побягвам по еластичната гърбица и се изтърсвам от нея. Оплитам се във вървите на парашута на Тони. Краката ми достигат някъде до главата му. Моят купол започва да се пълни отново и започва да мачка неговия. Завъртаме се...

Чак сега поглеждам поляната. Половината височина се е стопила, докато се ослушвах къде да сложа ръчката. Въртим се и падаме доста

по-бързо от нормалното. Ако се блъснем в земята с тая скорост, първо ще се осакатим, после ще поритаме с крака, а едва след това, ще се възнесем при небесния повелител. Безсмислено праведни, с неизразходвана енергия.

— Да опитаме да отворим един от запасните парашути за още площ? — предлагам бързо.

— И той ще се оплете!

Прав е! Остава само един вариант.

— Ще ми разтваряш сноповете върви да опитам да се развържа по обратния път?

— Пробваме!

Въртенето продължава, но аз не гледам към земята. Знам, че видът на малкото оставаща височина ще ме гипсира. Действаме и... докъдето стигнем!

... Тони размества вървите, а аз стъпвам по раменете и главата му и се измъквам обратно. Не, че на моята глава и е хубаво, но с главата на Тони се отнасям направо безочливо. Но човекът мълчи възпитано, даже ми дава съвети. Ето, въртенето започва да намалява. Спира.

— Теглим странични колани!

— Давай!

Двата купола се отделят тромаво един от друг. И още докато разстоянието между тях е по-малко от метър, тупваме на земята.

Мамка му! Май ни се размина?!... Мамка му!

При нас дотърчава Филип. Смее се с всичките зъби в устата си:

— Абе, пирати... Оживяхте! Бяхме ви отписали... Ей за толкова оживяхте... — и сочи върха на показалеца си.

То и ние май се бяхме отписали, ама... И от къде на къде точно пирати? В този момент усещам, че съм в някакво особено, крайно състояние. Ако Филип беше дошъл паниран и уплашен, може би щях да се разрева. Но той се смее, маймунекът! Започвам да се смея и аз. Смехът ми е малко нервен, но се смеят и другите край нас, та мога да не се грижа чак толкова за артикулацията. Голям смях пада...

Главата ми е още замаяна. Все още не съм сигурен, че това не е сън. Дали няма просто да се събудя, облян в пот. — Едва ли е сън?... Аз не сънувам кошмари. А това, което току-що ми мина през главата, беше кошмар на квадрат!

А, не сънувам кошмари... Това нощес какво беше?

В това време самолетът каца. Спускателът се изнася от него бързо, като хлебарка. Дотърчава при групата. Лицето му е преbledняло:

— Какво стана бе? — обръща се той към мен. Защо не към Тони, а точно към мен?!

Все още ухилен, повтарям жеста на Филип с върха на показалеца си:

— Ей за толкова не се утрепахме... А ни бяха отписали... — После усмивката замръзва на физиономията ми.

Очите на спускача са огромни. На челото му е залепнал кичур мокра коса. А на мястото на притеснението, в погледа му се намества гневът. Чувам задъхан глас:

— Идиот! Млъкни! И си обирай крушите! Да не съм те видял повече на летището!

Край нас внезапно става тихо.

— Ама аз...

Отегчено и студено, през гръб, той повтаря безапелационно:

— Марш, казах!

Товарим багажа на камиона и се прибираме към залата. Вече няма смях. И коментари няма. Всички ме заобикалят някак много внимателно. Говорят си по системата всеки с всеки. С мен никой не разменя и дума. Все едно че ме няма. След като се преобличам, отивам и почуквам на вратата на инструкторската стая.

— Влез. А, ти ли си? Марш казах, нямаш работа тук. Карък!

— Няма ли да чуете?...

— Марш казах!

— Може да сме се заплеснали и да сме допуснал опасно сближаване, но после направихме много по-трудното. И оживяхме! Защо не се замислите върху това?

— Марш, казах!

— А друга дума знаеш ли!

— Абе ти... Идиот!

— Един от двама ни явно е идиот! Но, извинявам се, това не съм аз! — Трясвам вратата така, че отгоре пада мазилка.

Не обясних на инструктора, че „идиот“, в автентичното си звучене означава различно мислещ човек. Аналитичен човек. И не е нещо обидно. Но, с годините, „идиот“ е придобил още една, вкоренена

функция — глупак. Не успях да вляза в обяснителен режим с човека. Защото бях изритан.

... Вървя край шосето. Вървя и рева така, че и най-гласовитото магаре би ми завидяло. От яд. От болка. От разочарование. Отбивам се на една полянка, лягам по корем. Вече мълча. Мълча и слушам. Онази песен звучи в душата ми:

*Моята мечта се понася като облак
В развихреното небе...
Стъпките, които правя,
са само грешни крачки
по грешен път...
Какво мога да направя?
Какво бих могъл да направя?
Сега всичко е различно.
Целият ми живот се преобърна!^[1]*

Смоуки са направили тази песен за мен. И за такива като мен. Химн на каръците. Затрогващо красив и отчайващ.

Навлизам в града. Краката ме болят, но ходенето временно ме спасява от самия мен. Какво бих могъл да правя сега?

Ами например — да скоча пред трамвая... — И да вкарам ватмана в затвора. Мисленето в тази посока не води за никъде. Затова ли оживях? Мамка му, не знам как, но оживях... И трябва да мисля как да живея отгук нататък, а не как да вкарвам невинен в панделата, за да удовлетвори уязвеното си честолюбие. Животът не ми е даден като вещ, която мога да продам. Или захвърля. Животът — объркан, неудовлетворяващ, глуповат на моменти — е все пак най-хубавото нещо, което ме свързва с белия свят. А и с отвъдния...

Опитвам да си правя някаква оптимистична психотерапия, но май не се получава особено добре. Постепенно, до отчаянието, тихичко започва да се намества страхът. Обикновен, мръсен, пълзящ като гъсеница страх... Сега, в този момент, можех да бъда труп. Още

топъл. Защото нямаше да умра веднага след удара в земята, а постепенно, мъчително...

Вървя, вървя... И току се виждам на хирургическа маса, гол и съвсем неподвижен. Любознателен доктор ми разпаря корема с особен, лъскав нож. Старателно пише нещо в някакъв тефтер. Рутинна процедура, наречена аутопсия. Занимание за любознателни доктори. А което е по-важното — нито един разпран не се е оплакал...

Направо е интересно, да се виждаш отстрани гол. Интересно, та знае ли се... А не можеш да се сърдиш на доктора, който ще те разпори. Прави го в името на науката и обективността. Едва след като те разцепи добросъвестно, след като детайлно ти разпастьрмоса карантите, ще се убеди на 100%, че си умрял от удар в земята.

По презумпция, човекът на науката трябва да бъде убеден в това, което записва на хартия. Така изгражда личен авторитет, застрахован с доверието на хората.

— Какво ти е, ей, приятел? — Пеликанът. Приседнал е до витрината на някаква бакалия. И, явно ме е видял още отдалеч. А аз съм в такова състояние, че можех да се блъсна в него и да го подмина.

Пеликанът ме гледа разтревожено. Според теорията на вероятностите, шанса да го засека точно сега е едно на безброй. Но, ето го, пред мен е. Явно, освен тази теория работи още някаква система. Обозначавана с обикновените думи Божа работа.

— А, какво да ми е?... Направо съм си добре. Само дето днес щях малко да поумра...

— Ела с мен!

Сядаме на пейка в някаква квартална градинка и аз започвам да говоря. Говоря и не спирам. Изливам насъбраната болка. Изригвам злобата. Направих почти невъзможното, оживях, а ме изгониха като мръсен пес. Признавам и за коварния лед, който се е наместил в гърдите ми. Усещам, че ще се разрева, заеквам и затискам очите си. Млъквам. След малко поглеждам Пеликана. Той ме гледа с неподправено, приятелско съчувствие. После ми се усмихва окуражаващо:

— Ей, имаш да черпиш! Осъзнай го! Жив си! А можеше вече да си на оня свят. Сега, в този момент... Господ те е подпярал с бастуна си да не се търкулнеш в трапа. Господ ти е обърнал лично внимание! Проумей го, благодари му и не реви! Засмей се бе, идиот!

Още една смислова функция на думичката. Усмихнат идиот = оптимист!

Явно, освен всеобхватната теория на вероятностите, основен фактор, определящ съдбините ни, е и божият бастун. Едва сега се засмивам. Странен смях, който се кърти от гърдите ми.

— Прав си. Ще почерпя, но друг път. Сега нямам къорав петак в джоба...

— Това не го мисли. Ела с мен.

Отиваме до бакалията. Пеликанът хлътва в нея. След малко излиза с половинка коняк и започва да ми дава напътствия:

— Сега ще започне да те пролазва един такъв страх...

— От час и нещо ме лази. Казах ти вече...

— Ето, виждаш ли? Трябва да го затиснеш! Прибираш се и изжулваш половинката. Трупясваш се. Утре ще си кукуряк! Айде, чао!
— Потупва ме окуражаващо по рамото. Колко свестни хора могат да бъдат понякога пеликаните...

Качвам се в трамвая, по пътя задрямвам прав. И в просъница преживявам отново случилото се. Страхът продължава да ме мачка. Сега можех да съм...

Прибирам се, пълня шише с вода и оправям леглото си. Доста е рано за лягане, но... Отварям коняка и опъвам яка глътка.

Не налитам на пиене, липсва ми тренинг. Успявам някак си да изгълтам първите стотина грама, но оттам нататък става сложно. Наливам се, стомахът ми се гърчи, изливам обратно коняка в тоалетната чиния. Главата ми се замайва, но недостатъчно. И пиенето не може да ме спаси от страха, залепнал за душата ми.

По някое време до мен присяда сестра ми:

— Какви са тия пиянски изцепки?

— Следвам съвета на един приятел?

— И защо?

Разказвам й. Доста по-накратко. Вече, с някакво мършаво чувство за хумор. Следват очаквани реплики:

— Имаше ли човек покрай теб, който да не те предупреди? Кога ще се научиш да си отваряш ушите и да не знаеш повече от всички?

— Най-вероятно никога, сестричке... Сега ме тресе от страх, като си спомня какво ми мина през главата. Но съм бесен, че ме спряха!

— И честолюбието трябва да бъде с мярка. Ти просто не знаеш какво искаш!

— ... но го искам сега и веднага. Класическо определение за женско поведение. Дали не съм минал през небесна дъга без да го забележа? И да съм вече мека китка?

— Не ти е това проблемът... Като те гледам как се зазяпваш по женски дупета и цици... Прекалено здраво е закодирано мъжкото в теб. Няма да се промениш!

Случило се нещо. Случило се! Извадил си късмет, оправил си се. Отново имаш чист терен пред себе си. Просто, остави времето да направи своето. Нещата ще се избистрят. Хайде, спи! — Целува ме по бузата.

Уж се унасям. Но през нощта, много пъти, досадно, превъртам обратно лентата. Без да го искам. Преспивам, кошмарът ме събужда. Отново заспивам. Кошмарът олеква до неприятно изживяване. После просто до изживяване. На сутринта съм недоспал, но доста успокоен.

Дали наистина имам чист терен пред себе си?!

Какво да правя, от вчера умирах десетки пъти... Постепенно свикнах и с умирачката. И вече започва да ми поомръзва...

Съобразявам очевидното: След такова изживяване или трябва да се върнеш в нормалния коловоз, или ще перколясаш. Защото добрият дядо Боже не е детска учителка, за да ти бърше сълзите и сополите. И да те успокоява.

Добрият дядо Боже помага, ако искаш да си помогнеш сам! Заявки от мами, татковци и близки за хуманитарни намеси не се приемат! „Спасяването на давеците се, дело на самите давещи се!“ Не съм го измислил аз, а двама руски шегаджии. Прави са. Просто са прави!

[1] Фрагмент от песента на Смоуки „What Can I Do?“. Превод авторът. ↑

17. ЧЕРНИЯТ ПЕТЪК НА ЧЕРНОТО КУЧЕ

Сутринта, докато се бръсна, виждам в огледалото големи, недоспали очи с торбички под тях. Ама пък съм красавец, не може да ми се отрече... Мозъкът ми е доста бистър, но имам усещането, че ако някой ме почука по главата, ще изкънти като празен варел.

Първият час е при принцеса Ру. Сърната влиза, свършва работата с дневника и обявява, че днес ще изпитва по номера. Който ѝ дойде на ум. Естествено, уцелва моя номер. Ставам неохотно. Даже нямам представа какъв е последният урок. Ако се понапъна на дъската, от това, което вече знам, вероятно ще мога да погълбя нещичко, но е мизерна перспектива.

— Защо са ти такива големи очите? — подсмива се принцесата.

— За да мога да виждам по-добре света. Но зъбите ми не са големи. Нямам и опашка. И не съм Кумчо Вълчо. А вие Червената шапчица ли сте?

— Подготвен ли си за днес? — вече делово ме пита принцесата.

— Въпросът е направо на философско ниво...

В това време става малко чудо. В стаята влиза една от прислужничките, обявява тържествено името ми. И казва на принцесата, че д-р Ло моли колежката да ме изпрати в неговия кабинет. Трябвал съм му за нещо.

Принцеса Ру се подсмива:

— Щях да ти извадя душата, ама ти се размина. Отивай при колегата. В такъв случай, на ешафода №12...

Не, че ми се ходи при д-р Ло, ама все пак икономисах едно главоболие. С принцесата можеш да говориш по всякакви теми, но изкара ли те на дъската, наистина ти вади душата. Нежна е като статуетка от китайски порцелан, но има обратна захапка като доберман.

И очите на д-р Ло са големи като моите. Още щом прекрачвам вратата, той ми нарежда:

— Ключът е от вътрешна страна на бравата. Заклучи.

— Нали няма да извадите ножицата и да ме подгоните между масите? — информирам се за всеки случай.

— Няма бе, мъжка дума! — Измъква ножицата от задния джоб и тържествено я слага на първата маса. Отива до един от шкафовете, вади от него вече започната бутилка водка и две чаши. Занася ги на катедрата и заповядва: — Сядай срещу мен! — Налива с отработено движение и ми кимва: — Наздраве!

Гледам го с прикрит интерес. Тая, с големите очи е ясна. И той снощи се и съвкупявал с чашката. Любовните отношения с алкохола, като всяка друга любов, трудно се прикриват. Но защо съм му дотрябвал точно сега?

Течността прерязва корема ми. За пръв път ми се случва по това време на деня да надигам чашката.

— Харесва ли ти водката? — подкарва по мъжки разговора д-р Ло.

— В тая дисциплина познанията са ми на ниско ниво. Да давам експертни оценки не ми е по възможностите — признавам си аз.

— Време ти е вече да направиш още крачка напред — бащински ме съветва д-р Ло. — Кога ще направиш 18?

— След около месец.

— На твоите години, аз току-що бях влязъл в армията. Армията е голяма работа, да знаеш. Там момчето става мъж! — завършва убедено.

— Защо, до тогава жена ли е? — пръква се въпрос от устата ми.

— Не, разбира се. Ще ти направя друго сравнение. До армията си гърне от прясна глина. Там се изпичаш и ставаш това, което си. Придобиваш мъжественост. Ставаш интересен за жените. — Отпива сочна глътка и подхвърля: — Между другото... Какво е мнението ти за нашата обща позната Зоя?

— Има големи, хубави балкони, по които, искам или не, се зазяпвам...

— Нормално — кимва с разбиране д-р Ло.

— Имам един естествен проблем. Тия балкони са на висок етаж, поне за мен — продължавам в избраната посока. Лъготя убедително.

— Това да не те притеснява — потупва ме по рамото г-н докторът. — И аз ги харесах, тия балкони, забелязал си го... Тъкмо да си помисля някои неща малко по-конкретно и... Ще ти кажа, но между

нас да си остане... Онзи ден, когато ходихме до изложбата на тоя руснака, как се казваше?...

— Николай Ръорих.

— Да де, Ръорих... То, не че аз толкова си падам по зяпане на картини, ама на такава жена отказва ли се... Та, тогава, както виждаш, нещата потръгнаха много добре. Но изтървах инициативата. После ѝ се обаждах, тя уж аха-аха, ама все нещо не се получава...

Милият д-р Ло... Наивник на средна възраст. Как да му обясня, че при Зоя инициатива не се взима? Тая жена, каквото реши, това прави. Слушам изповедта му с внимание и съпричастност, но откривам в думите му толкова трогателен, детински наивитет. Използвам паузата, докато той посяга към бутилката, дръпвам чашката да не ми долее и го подпитвам:

— Всъщност, вие откъде се познавате? И откога?

Познават се от някаква комисия, в която Зоя дошла, изпратена „отгоре“. Случайно запознанство. Интересното е, че това е станало малко след онзи разговор, в който ѝ се ожалих от проблемите си с г-н доктора. Естествено, запознанството им е случайно. Какво друго би могъл да си помисли човек?!

— А ти откъде я познаваш? — вглежда се внимателно в очите ми г-н докторът.

— Приятелки са със сестра ми. Мъжете и на двете са колеги, военни — с лекота излизам от положението.

— Мъжът ѝ що за човек е? — продължава да ми задава невинни въпроси д-р Ло.

— Два метра висок. Непукист. Пада си по тънката част в честите командировки... По непотвърдени сведения. — И за да не изглежда прекалено лека перспективата, добавям и нещо за контрапункт. — Доста ревнив, доколкото знам, слухар. Обича да му бъде угаждано. Носи по-голямата заплата вкъщи и държи да е №1. Това знам...

— Обадох ѝ се пак оная вечер — продължава с изповедта си д-р Ло. — Гласът ѝ нервен, само дето не ръмжи. И доста бързо ме разкара. Пък аз очаквах нещо друго...

— Доколкото знам от сестра ми, напоследък я гази някаква мизантропия — включвам на вълната на г-н доктора. — Изпокарала се е с доста народ. Понеже е разглежена от мъжко внимание, може би се е

получила засечка с някой засукан любовник и затова светът ѝ е крив. Но и това е само хипотеза.

— Интересна жена — въздъхва г-н докторът. — Интересна, ама вятърничава. А, то, часът свършил... Да вдигам, че след малко ще нахлуят хуните — и помъква чашите и бутилката към шкафа.

Без да се замисля защо, прибирам бързо ножицата в чантата. За секунди откривам и мотивация. След такъв откровен разговор, можем да се броим вече за нещо като приятели. Защо да не си взема нещо за спомен от него?

След последния час се засичам с Елизабет. В погледа ѝ вече няма обида или объркване. От там отново грее слънцето.

— Не ми се измъквай — смее се тя. — Сваляч на баби...

— Ако ни бяха малко по-интимни отношенията, за тази подигравка щях да ти перна един шамар — отвърщам ѝ назидателно. — Баба ти е много свестен човек и, определено по-умна от внучката си.

— Да, така е — без грам обида се съгласява Елизабет. — И аз много си я обичам. Взел си ѝ акъла с тия цветя.

— Цветове. От някакво увивно растение, вероятно със сложно латинско наименование? — поправам я аз.

— И как ти мина през ума да направиш точно това?

— Напоследък всичко ми върви наопаки. Помислих, че трябва да опитам да разваля магията.

— И получи ли се?

— Ами! Вчера щях да се убия. Все още потъвам.

— С парашут ли щеше да се утрепеш? — очите на Елизабет блясват от нормално, женско любопитство.

— С парашут оживяваш. Ако скочиш от високо. Можеш да умреш от удар в земята. Но, затова не беше виновен парашутът — поставям нещата на мястото им.

— Разкажи де...

Вървим по улицата, а аз разказвам. Вече доста по-весело. Докато описвам станалото в небето. Когато продължавам за разговора със спускача на земята, чувството за хумор ме напуска.

— Плаши се, човекът, влез му в положение — опитва се да го защити Елизабет.

— Като се плаши от занаята си, да отиде да продава моркови на пазара! — изръмжавам. — Въобще не си даде труда да огледа нещата от по-различен ъгъл. „Каръкът вѐн от колектива!“. Така е най-лесно. Има един професионален афоризъм. Че, в авиацията няма дребни неща. Никой не ми беше казал, че на запасния парашут има специална джаджичка, за закачане на ръчката. А проблемът възникна от това, че се тутках къде да оставя точно ръчката.

— Защо се ядосваш? Господ ти подсказва, че това не е за теб? — поглежда ме с искрено и неподправено съчувствие Елизабет.

— Всички сте си плюли в устата и ми бърборите едно и също. Благодари, че си жив и бягай! Ама има и втори вариант. Заплетох се в прост проблем, но се справих със сложен. Не е вярно, че не съм за парашутизма. Ставам бе, ставам! Това, което се случи вчера показва, че не съм безнадежден случай... — усещам, че се разгорещявам. — Да сменим темата! Искаш ли да те изпратя до вкъщи?

— На тренировки съм. От мен няма да стане волейболистка, ама ми е приятно и интересно. Ако искаш, изпрати ме до трамвая...

След това отивам до градинката. Сядам на моята пейка и въздъхвам. Не ми се прибира, чернотията на живота ме мачка, не ми се прави нищо. Още не мога да приема поражението си. Иде ми да се гръмна, ама и това не е вариант...

— Пухтиш като парен локомотив — чувам до себе си познат глас. Зоя сяда до мен, все едно че сме се разделили вчера с целувка. — Хубава е...

— Ние по грозно не се заплесваме! — държа на положението си аз. — Видя ли я отблизо?

— Вървах на пет крачки зад вас и изслушах целия ви разговор — без грам притеснение ме информира Зоя.

— То, не е имало и нещо за криене. Ти какво, детектив ли го раздаваш?

— Като ми писне компанията на поповете, обичам да се разхождам. Вече ти знам и графика. Кога, къде ходиш... На няколко пъти вървах след теб, без да ме усетиш. Голям заплес си...

— Кажй нещо ново. Тая, със заплесията ми е по рождение. Отече ли се мътната вода край теб?

— Още тече, но вече не така обилно — въздъхва Зоя.

— Имаш ли напън да споделиш? Ако искаш...

— Първо ти ми кажи, наистина ли беше така сериозно, както го описа? Или се възползваш от някакъв случай, за да се правиш на интересен? — във въпроса ѝ няма грам ирония.

— По преценка на един квалифициран зрител, разминало ни се е ей на толкова — показвам върха на показалеца. — Говори лошо за мен, но вчера шубето така ме награби, че снощи се опитах да се напия като казак...

— Знам, сестра ти ми се обади тая сутрин и каза, че нещо се е размътило край теб. Алкохолът помогна ли?

— Нямам необходимата квалификация да го ползвам като средство против стрес. Скъсах се от повръщане. И сега главата ми е празна... Като музикална кутия е. В нея кънти само една песен, която много обичам. Много тъжна песен.

— Реакция на изживяното?

— Сигурно...

— И коя е песента?

— What Can I Do...

— Знам я, на Смоуки е. И какво ти казва песента?

— Подсеца ме, че нямам крила. И това ми разнебитва самочувствието...

— Крила, чудо голямо. Месо, тънки кости и перушина... — подсмивва се Зоя.

— Деликатна инженерна конструкция. С крилата се лети. Без тях пълзиш...

— Имаш крака. И то здрави. Ходи с тях, като нормален човек.

— Не знам дали ще успеем да изравним позициите. Човек и със здрави крака може да пълзи...

— Може да има крила, но да не желае да се възползва от тях. Погледни кокошките...

— Така е. Но кой нормален човек би искал да бъде кокошка?

— Повечето така наречени нормални хора предпочитат да бъдат кокошки — не мирясва Зоя.

Знам, че ме впряга. Знам, че много добре разбира за какво става въпрос. И не виждам смисъл да продължаваме в тази посока. Затова ѝ предлагам:

— Остави ме мен. Криза е, ще трябва да я изживея. Явно, периодически, добрият дядо Бог ни изпраща изпитания. На кой, каквото се падне. Това ми се е паднало, това през глава минало.

Ще ми кажеш ли нещо за себе си? Знам, че съм баламурник и можеш да ме премяташ както намериш за добре, но би било хубаво да не злоупотребяваш с това... Защо ми би дузпата?

Зоя ме поглежда. В очите и бликват внезапни сълзи. Не е ревла и бързо ги спира. Но, когато сълзите преплакнат женските очи, те блестят доста впечатляващо.

— Не. Нищо няма да споделям. Просто, не съм убедена, че имам право да го направя...

— В тази история аз намесен ли съм по някакъв начин? — опитвам да се ориентирам.

— Беше глупост, че ти поддах. А има и още, нещо, което...

— Добре де, това тайнствено нещо свързано ли е с мен?!

— Да, фукливо момче. Пряко и директно е свързано с теб. И с мен. За мое съжаление не предвидих някои неща... Май не уцели на преподавател — позасмива се тя.

— Прекъсна ми учебната програма. Имам невзети уроци — напомням ѝ аз.

— Така е! Аз съм несериозна като учителка, казах ти го вече — засмива се малко криво Зоя.

— Кога ще подновим учебните занятия, казваш?!

— Не ме върти на шиш! Искан ми се да е сега и веднага, но няма да стане. И не знам дали ще продължим...

— Тая тайнственост няма ли да свърши? Говоря с теб уж спокойно, но ако знаеш каква ерекция ми произведе организма. Чудя се как ще стана от пейката.

— Това, мъжете, сте много интересна пасмина... — надува присмехулно устни Зоя. — Някой получил ерекция и иска за това едва ли не орден да му дадат...

— Не ти говоря за орден. Къде ти е женското съчувствие?

— Женското съчувствие в много случаи е роля. Или поза. Не си ли го разбрал? — с неочаквана твърдост в гласа ми отвръща тя.

— Изглежда съм ограничен човек. Чувам само това, което искам да чуя.

— Не се самообвинявай... На моменти се ежиш, понякога се опитваш да се правиш на циник, но това не си ти. Ти си още глупчо. Знаеш ли кога един човек поумнява?

— Кога?

— Когато започне да вярва по-малко на хората. Но това поумняване не му носи радост, а досада!

Става рязко от пейката, целува ме бързо по челото и тръгва по алеята. Целувка по челото? — Там целуват умрелите... Пък аз уж се броя за жив...

Погледнато без превземки, от вчера до днес съм някъде между умрелите и живите. Случката от вчера ме препраща при умрелите, дървеното философстване сега — при живите.

Тоя черен петък няма ли да свърши? Накъдето се обърна, все объркани истории... А имам такава болезнена нужда да ми се случи нещо хубаво. Например, да прекарам един следобед със Зоя в разопаковано състояние. После да седнем в кухнята и да си бърборим глупости. Нищо работа уж, а после се чувствам така пречистен и разтоварен... Но Зоя сега е някаква намръщена Фата Моргана и само рита с копита. Живот, мамка му...

Не само аз съм нещастен. На другата сутрин, се срещам в коридора с д-р Ло. Лъха отдалеч на водка, нервиран е. Подава ми бързо ръка:

— Само да го хвана! Тъжно ще му стане! — изпъшква той.

— Кой е сгазил лука? — питам съчувствено.

— Ако го знаех кой е?!... Някой ми е откраднал ножицата... Идиот! Вчера я оставих на първата маса, много добре помня. После нахлуха хуните и някой я е прибрал...

— Д-да... Така беше — съгласявам се аз. — На първата маса, ъгъла откъм пътеката.

— Ще го пипна! Вече съм пуснал мои агенти да поразпитат. Ако дочуеш нещо, обади ми се... — Това доверие ме кара да трепна, но се удържам да не направя крива физиономия. Докторът не е без очи и бърза да заглади положението: — Спокойно, няма да ти спомена името. — Поглежда съсредоточено в мислена точка пред себе си и измърморва почти мечтателно: — Като го пипна, няма да го острижа.

Ще го накарам да си обръсне главата... Тази ножица ми е семеен спомен. Дядо ми е бил терзия, с нея си е отхранил децата. Които после са станали достойни хора... Знае ли той загубеняк на какво е посегнал? — Потупва ме съучастнически по рамото и понася благородното си възмущение по коридора.

„Ако и ти дочуеш нещо, обади ми се!“ Гласува ми доверие, човекът. Сега би трябвало да се разтреса в ридания, затова че предизвиках тръпката на нещастieto в душата на г-н доктора. Странна работа... Въобще не се чувствам негодник!

Ама те, качествените негодници са такива. Въобще не се чувстват негодници. Значи и аз съм вече истински негодник. А Зоя ме ожалва, че съм бил наивник. Просто не е права!

Боби също е написал есе за Шекспир. Но нито ме пита за какво съм се закачил аз, нито ми казва, с какво си е блъскал главата той. След два дни щели да обявят резултатите. А любимата Силянович му казала, че за класиране в челната тройка има премия. Отлична оценка за годината.

Би било интересно, ако успея да се наместя в тази митична тройка. Магичното, парадоксално свойство на тройката. Имам три слаби оценки при любимата Силянович. Но се класирам в тройката на конкурса и... получавам отлична оценка.

Мечти на жадния в пустинята. Да се намери на брега на Ниагарския водопад.

Не издържам и се обаждам на Зоя. Говорим си по телефона съвсем приятелски. Но когато ѝ подхвърлям за продължаване на учебната програма, тя просто ми затваря. Сбъркана жена!

Ама и аз съм сбъркан. Защо ѝ се впрягам? Поотвори ми очите, сега мога да се огледам край себе си. Пълно е с търсеци женски погледи. Вече мога да се справям на елементарно ниво. А аз — Зоя, та Зоя...

И тъкмо да си повярвам, че вече съм имунизиран със здравословен цинизъм, си спомням за внезапно избликналите сълзи в очите ѝ. И затова как бързо успя да ги накара да изчезнат. И как

здравословно се заяде веднага след това с мен. Това заяждане направо ми липсва. Може би толкова, колкото и тялото ѝ.

Не, не съжалявам, че започнах с нея този недовършен и сбъркан роман! Съжалявам, че тя внезапно откъсна оставащите страници.

Няма да ѝ звъня повече!

Ако издържа, разбира се...

Нещо е станало с Пеликана. Изтърсил се е от някакъв мост. След солидна почерпка. Разказва ми го едно от бичетата, това без бокса. Така и не успях да им науча имената. За мен са двете чифтокопитни. Подробност е, че не знам бичетата точно чифтокопитни ли са?

Срещнахме се случайно на улицата. В очите на свирепото животно имаше истинско, неподправено страдание. А аз си бях помислил, че е хубаво да си биче. Чувстваш се едно към едно щастлив, ако има много трева. Оказва се, че това въобще не е достатъчно... А можеш даже и да страдаш. За пастира си, примерно... Колко много болка има по земята Ти, Господи!

Констатация за пореден път. От поредния разочарован атеист.

Сутринта не успях да закуся. Успях се. По обяд съм порядъчно гладен, но имам пари само за един евтин сандвич. Хлябът му е сух, наденицата понамирисва, но това са подробности от пейзажа. Сядам на любимата пейка и си мисля, че би било хубаво, тук отново да се появи Зоя. Тя има навика да изниква внезапно, а после тържествено да си тръгва. А аз я гледам с алчни, залепващи за тялото ѝ очи.

Вместо Зоя, пред мен застава истински, чистокръвен помияр с черна, четинеста козина. По нея са полепнали таралежчетата на няколко изсъхнали репейки. Гледа ме в очите, гледа сандвича в ръцете ми, пак ме гледа в очите. Опитвам се да изръмжа нещо, но той продължава да се кокори в мен. Хлябът засяда на гърлото ми. Отчупвам парче и напъхвам в него малко наденица.

— Ще ти дам, но само ако вземеш от ръката ми!

Взема. Без притеснение. Внимателно. Гледан е в къща, а после са го захвърлили. Странно е устроен светът Ти, Господи! Да се чудиш куче ли да си, човек ли?...

Разделям по равно остатъка от сандвича. Парче за новия приятел, парче за ненаситния ми търбух. Резултатът е, че и двамата оставаме гладни. Но кучето умее да се радва и на малкото и с благодарност ми върти опашка. А аз искам повече. Искам Зоя! Ако сега се появи добрият дух и обещае да ми изпълни три желания, ще му кажа, на първо време да изпълни само едно. Да се намеря в хола на Зоя. Не, само с едно няма да успея да мина. Второто трябва да бъде, духът да умилостиви тая вироглава жена. Дали могат поне духовете да влияят на жените? Ако стане хубавото чудо и Зоя послуша духа, тогава няма да има игричката с лекото загалване отначало. Така ще я нагрябам, че ще ѝ пропукаат костите...

Тъкмо бях тръгнал да добивам самочувствие и Зоя, с лекота ми счупи стомната. Затова съм така жаден... Всъщност и на нея не ѝ е леко. Нещо я мъчи, но какво? И защо не иска да поговори с мен. Готов съм да направя всичко за нея...

Всичко ли казах? — Това е вече опасно. Патология. Неспазване на клаузите на договора. Разбрахме се — само здравословен секс. Никакво влюбване. Да, ама какво да направя, като не мога да мисля за нищо друго, освен за Зоя?

Всъщност — мога! За летището, за самолета, за скоковете...

И за Зоя...

Преди два дни отидох до сградата на аероклуба. Но не влязох вътре, а останах на срещуположния край на улицата. Маскирах се зад един павилион за вестници. По някое време, точно откъм моята страна се зададе Дик. Застанах на пътя му.

Той ми подаде ръка, но само плъзна поглед към мен. Попитах го, не би ли могъл да поговори с шефа си. Все пак, бях се справил с едно, наистина завързано положение. Дик тръсна глава и този път ме погледна в очите:

— Не ми обяснявай това, което и аз достатъчно добре разбирам! Аз не бих те изгонил, но шефът си има друго виждане. Не знам какво сте си говорили, но побеснява, само щом чуе името ти. Няма какво да те лъжа — гориш! — Подава ми притеснено ръка: — Извинявай, бързам!

Няма ли да свърши тоя черен петък, а черно куче?

18. ТРЕТИЯТ СЪН ЗА ЮДИТ

Прибирам се и си лягам. Малко е рано, но съм изморен. Хубаво би било, ако успея да заспя. Хубаво би било, ама няма да стане. Телефонът звъни. Сигурно търсят сестра ми или мъжа ѝ? Няма да стана. След десетина сигнала телефонът млъква. А след петнайсетина минути отново звъни. Трябва да вдигна слушалката.

— Ало... Здравей. — Надежда. Можех да вдигна слушалката още първия път, ама нали съм много разсъдителен.

— Здравей... — По години тя ми е леля, но това обръщение нещо не се лепи на езика ми. А за друго не мога да се сетя. — Наистина ми е приятно да ти чуя гласа...

— А искаш ли да ме видиш? Имам една изненада за теб — чувам спокойния ѝ глас.

— Тази изненада баница ли се нарича? — облизвам се аз.

— Бихме могли да уредим въпроса. Докато дойдеш, ще я направя и ще я сложа във фурната. Но изненадата е друга.

— Направо ме убеди! Тръгвам.

Не знам с какво ме хванаха тия хора? В дома им обикновено ми е малко тъжно, но така — красиво тъжно. От тях лъчи съвсем нормална, естествена топлина. Като от черното куче в градината... То, затова си има и приказка: „Учи се на човещина от куче, не от човек!“ Ама ние, с нашето самочувствие на любими Божии творения... Даже, като си помисля, не мога да си спомня някъде притча, в която Бог да се обяснява в любов на човек!

Веднъж само се е чуло отгоре: „В тебе е моето благоволение!“. Ама май го беше казал на чадото си. А после, вероятно си е хапнал върха на езика, защото оставил лошите да обковат с пирони сина Му. Дядо Бог — самата принципност. Ние, простосмъртните не можем да бъдем такива педанти...

Чувствам нужда от Бог! Някаква сила, по-умна от хората. По-широко скроена. На моменти почти усещам вибрациите на

присъствието ѝ. Но продължавам да я анализирам и поучавам. Резултатът е, че постоянно ми падат твърди предмети по главата.

След позвъняването ми отваря Константин. Чак сега забелязвам, че дланта му е неочаквано силна за градски човек, който не си вади хляба с физическа работа.

— Как е младежта?

— Ако имаш предвид младежа срещу себе си — като препикано мушката! — неочаквано и за себе си изтърсвам аз.

— И защо така? Заповядай, сядай до масата.

— В момента съм паднал в черна дупка. Накъдето и да тръгна, към каквото и да посегна — излиза възможно най-лошото. Дано е до време!

Жена му влиза, подава ми ръка. Целувам я, тя се усмихва с очи.

— Всичко е до време — разперва ръце Константин. Казва го, даже без да се старее да ме успокои с това.

— Знаем, че е до време. И самият живот е до време. Малко време жив и много — умрял. Ама докато си жив, ако ходиш непрекъснато с торба цимент на гърба, ще ти омекнат краката. И на подсъзнателно ниво ще започнеш да възприемаш смъртта като не толкова лош вариант.

— Май така се получава — съгласява се Константин. — Не мога да си представя концлагерист, който мечтае за безсмъртие...

— Може би надценявате лошото в нещата? — намесва се и Надежда.

— Стремя се да оценявам отделно доброто, отделно лошото. И да приема, че вървят за ръка. Ама, на този етап си имам едно малко, кльошаво добро и едно, огромно като мечок лошо...

— Разкажи все пак... — казва спокойно Надежда.

Разказвам. Естествено, за случилото се на летището. Странно, не започват да ме съветват да се радвам, че съм отървал кожата. И да бягам, колкото ми крака държат от риска, наречен парашутизъм. Просто слушат и понякога се споглеждат.

— И сега? — поглежда ме очаквателно художникът.

— Сега — не знам? Но, настройката ми не е да подвигам опашка. Вникнах в смисъла на нещо... Май го беше казал Рузвелт след нападението на японците над Пърл Харбър. Че най-страшен е не страхът, а страхът от самия страх... Ако се кача в самолет, пак ще ме е

страх, но той няма да е съсипващ... Не знам дали се изразих достатъчно ясно...

— Нищо ново не казваш. Наде, донеси изненадите на човека — нарежда Константин.

Първата изненада е баницата. Хапваме си, говорим си, но вече за по̀ ненатоварващи неща. След като изтривам устни със салфетката, Надежда донася някаква папка и ми я подава.

— Просто отредактирах това, което беше написал. Малко го поразместих. Виж какво се е получило.

Усещам приятна тръпка при вида на машинописните листове. Заглавието е интересно и уцелено. Добавена е само една дума, но звученето се е променило. Зачитам се.

ТРЕТИЯТ СЪН ЗА ЮДИТ

Котката се разходи по тялото на спящия мъж, стъпи на гърдите и започна да души лицето му. Сандро се засмя в просъница и погали досадницата по гърба. Тя легна до него и замърка.

Галеше котката и постепенно различаваше съня. Този сън беше свързан по някакъв начин с вчерашния ден.

Преди обяд Сандро предаде на двама пухкави дебеланковци от Търговския съд във Флоренция поръчаната миналата година картина. Тя се казваше „Силата на духа“.

Младият художник не допускаше никого в ателието си, докато рисуваше. Ако, все пак му дойдеха гости, на които не може да откаже посещение, той покриваше картината си. Някои се обиждаха, други повдигаха рамене. Художниците са особена порода хора... Имаше и догадки. Може би прикрива до последния възможен ден неизбежна неприятност на недоуцелена картина?

... Когато застанаха пред платното, краката на месер^[1] жовалетти и месер Кианти се вкопаха в пода. Въздъхнаха почти едновременно.

... Млада, замислена жена, с царствена осанка, седнала във великолепен, масивен стол-трон. Сияние на мадона със синя кръв, даже без корона на главата... Второстепенните детайли не се натрапваха, те само подсилваха излъчването на красота и младост.

Картината имаше свое свежо и естествено сияние.

Месер Джовалетти измърмори под нос:

— Как да повярвам, че това са само темперни бои и дърво?...

Търговците бяха хора умни, знаеха много начини за забогатяване. В същото време, изкуството да заработваш пари чрез магията на картините предизвикваше в тях естествен боязън и уважение.

А снощи, в ателието му дойде на гости Антонио. Както се полага в такива случаи, пиха по чаша червено вино и си бърбориха. Освен добър златар и обичан брат, Антонио бе интересен събеседник. Каквато и да бе темата, той намираще свой начин да осмисли общоизвестното в нея.

Сандро сподели с брат си някои идеи за бъдещи картини. Синовете на Мариано Филипепи вече се бяха научили да работват добре от занаятите си. Но животът не е само работване на пари. Трябва да ти бъде интересно това, което правиш.

Сандро се колебаеше между няколко сюжета, но те бяха прекалено академични. А му се искаше да попадне на естествен, силен сблъсък на страсти. Нещо, което да наежва кожата на гърба на всеки, който застане пред картината. И да предизвиква тихата носталгия на мъдрото съзерцание.

Антонио се почеса по големия нос и предложи:

— Мъжете се избиват непрекъснато. Да представиш някаква битка между високомерни и известни герои, си е жива скука. Защо не нарисуваш например жена с нож и отрязана мъжка глава в ръката?

— Легендата за Юдит ли имаш предвид?

— Ами да. Красивата вдовица отива в лагера на Олоферн, който е обсадил града ѝ. Дръзко! Съблазнява го. Изкушава го. Опиянява го с ласките си. После му реже главата съвсем по мъжки. А като резултат от тези греховни постъпки, спасява града си. Няма как да я провъзгласиш за светица, а толкова хора оживяват благодарение на нея... В жестокостта и коварството ѝ има благородство...

Доживява дните си почитана и уважавана. Като в приказка.

Преди разсъмване, Сандро сънува Юдит. И това, което тя бе преживяла. Всъщност, Юдит му бе вече позната. Бе младата, замислена жена, с царствена осанка, седнала във великолепия, масивен стол-трон. Жената от картината.

Събуди се с тежка глава, като след препиване. Още не знаеше защо и как, но предчувстваше, че чрез сънища ще научи нещо доста по-различно от разказаното в легендата за нея... Нещо, което в никакъв случай не би могло да бъде наречено приказка.

На шестнайсет, Юдит се омъжи за Хелоновия син Манасий. Хелон имаше работилница за килими, в която най-добрият майстор бе неговият син. Очите на Манасий бяха синьо-зелени, мечтателни. Без грам настойчивост в тях. В тези очи се влюби Юдит — напориста,

гъвкава, предизвикателна. Родителите на младите бързо прецениха, че са родени един за друг.

Градът, в който живееха, Ветилуя беше... град като град. Хората му бяха привързани както към добротата, така и към пороците си. Караха се за нищо, сдобряваха се неочаквано лесно. Ключареха се непрекъснато, в същото време бяха сантиментални. Нито особено умни, нито отчайващо глупави. Обикновен юдейски град.

След сватбата Юдит прекарваше много време в работилницата. Помагаше на мъжа си. Обичаше да го гледа в ръцете. Обичаше да гледа очите му. Просто го обичаше. И така беше почти година. Деликатността му, поне отначало, много ѝ харесаше.

След около година, нещата започнаха да се променят. Юдит постепенно осъзна, че Манасий е прекалено... отнесен. Даже скучен. Когато вечер си легнеха, той поставяше ръце под главата си и започваше да говори тихо... отново за килимите. И така заспиваше, блажено усмихнат.

А Юдит очакваше да я погали. Отначало леко, нежно. После все по-настойчиво. Накрая грубо и нетърпеливо да я прегърне и...

Къде ти... Ако веднъж в седмицата се сетеше, че е мъж, пак бе добре. И вечер, продължаваше да мисли за своите килими.

Година след сватбата, Юдит все още имаше тънка, гъвкава фигура. Но в краищата на устните ѝ се появи горчива гънка. Хората около нея започнаха да подмятат, че Господ е заключил утробата ѝ...

Постепенно, Юдит започна да се примирява с мъжката слабост на Манасий. Колко хубаво би било, ако Бог прояви доброта и ги дари със син. Или поне с дъщеря. Животът би имал някакъв смисъл.

Манасий живееше все повече за килимите си. И все по-малко за Юдит. Вечер си лягаха мълчаливо. На едно легло, под различни завивки. Надеждите за настойчива мъжка нежност се бяха стопили в душата на Юдит. Като бучка лед, поставена на слънце.

И след три години, утробата ѝ си стоеше все така заключена. Манасий продължаваше да живее истинския си живот в работилницата.

А през лятото Юдит овдовя. Случи се глупаво, направо нелепо. Отидоха на село да помагат на братовчеди на Манасий, здрави и усмихнати селяни. Правеха го всяка година, по жътва. Слънцето прежуряше безмилостно, но хората се радваха на добрия урожай.

Шегите не секваха. Някъде около обяд, Манасий тихо се срина на земята сред житните снопове. Замъкнаха го бързо под сянката, напръскаха лицето му с вода, но нищо не помогна.

Изнеженият майстор на килими беше наказан от слънцето.

Юдит плака. Доста дни. После престана. Прекарваше дълги часове замислена, отнесена от света. И така, около половин година. Но, постепенно започна да се съвзема. Вече се усмихваше, макар и рядко. Ала тази усмивка, лишена от веселост, показваше на мъжете край нея, че... Че е жена, която тепърва ще се радва на мъжки ласки. Тялото ѝ се изправи, гъвкавата ѝ снага отново караше мъжете да се обръщат след нея. Не след дълго, в усмивката ѝ се появи привличаща загадка.

На следващата година, през май, Ветилуя беше обсадена от войските на Олоферн. Знаеше се, че Олоферн е главен вожд на войската на великия асирийски владетел Навуходоносор.

Не може да се каже, че обсадата бе неочаквана. Жителите на Ветилуя се бяха подготвили: крепостните стени бяха ремонтирани и укрепени, в складовете беше подредена храна поне за два месеца. От дълбок кладенец се вадеше хубава, студена вода...

Войните на Олоферн опитаха на три пъти да превземат крепостта, но бързо разбраха, че така само дават излишни жертви. Започна обсадата. Дълга, изнурителна. И за обсадените, и за обсаждащите.

И след два месеца, асирийците не даваха признаци, че се канят да свалят обсадата. Самият Олоферн — висок мъжага около трийсетте, посрещаше всяка сутрин изгрева на слънцето на безопасно разстояние пред главната порта. Гледаше замислено към града и нещо кроеше.

Страхът постепенно пропълзя в душите на жителите на Ветилуя. След двумесечна съпротива, не можеха да се надяват на милост.

Озия, Хаврин, Хармин и другите старейшини на града се събраха на важно съвещание. Много мислиха и много хъмкаха. Предлагаха различни планове как да излязат от положението. Плановете бяха един от друг по-неосъществими. В един момент, Озия се сети нещо, което накара всички старейшини да наострят уши. В погледите им се появи бегла надежда.

Извикаха Юдит. Когато тя влезе в помещението, очите им залепнаха за чупливата ѝ снага. Тоя женкар, Озия, май ще се окаже прав...

Заговориха с нея. Говореха, един през друг, прекъсвайки се, допълвайки съветите си. Юдит мълчеше замислено. Когато достопочтените мъже изприказваха умните си думи, Юдит кимна с глава, но продължи да мълчи. Мълча дълго, явно претегляйки казаното. Старейшините я гледаха напрегнато, но тя продължаваше да не отронва и дума. Въздъхна.

— Приемам — и излезе.

След нея, с облекчение и надежда въздъхнаха и старейшините.

На другата сутрин, докато Олоферн съзерцаваше града, голямата порта се откряна и от нея излязоха две жени. Юдит и слугинята ѝ Ана. Тръгнаха без да бързат към високия мъж.

Когато го доближиха, Олоферн ги огледа с одобрение. И двете бяха зрели, хубави. Дрехите им бяха скъпи, но не предизвикателни. Спряха пред него. Господарката го погледна в очите. Погледна го, но мълчаливо. Мъжът трябваше да заговори пръв.

— Не те ли е страх? — добродушно полюбопитства Олоферн.

— Ти, на мое място би ли се страхувал? — отговори тя на въпроса с въпрос. И го погледна в очите. — Защо искаш да унищожиш хубавия ми град? Защо искаш да избиеш хора, които не мразят? И които не те мразят.

Олоферн повдигна рамене.

— Не знам. Така се прави. Пък и... Ти ми говориш за твоите хора. А моите вече са изнервени. Ако ги лиша от полагащата им се плячка, те, най-вероятно ще ме убият. И пак ще превземат града.

Юдит продължаваше да го гледа в очите. Тези очи нямаха нищо общо с очите на Манасий, които тя толкова бе обичала. Очите на Олоферн бяха дръзки, открити. Корави, мъжки очи. В тях нямаше злоба или заплаха. А само учудване и... зараждаща се нежност.

Усети, че я облива топла вълна. Но не се издаде. Продължи да стои и да го гледа. С усилие се стремеше да изглежда спокойна.

Олоферн се засмя и откри два реда хубави, бели зъби. В усмивката му нямаше нито присмех, нито закана:

— Не проумявам защо го правиш. Но това нищо не значи. Заповядай в стана ми. Бъди моя гостенка. — Обърна се и уверено

тръгна. Двете жени го последваха.

Опразниха им отделна шатра. На края на стана. Пред нея, денонощно се сменяха стражи, ръководени лично от довереника на Олоферн, Вагой. Никой от войниците не си позволи дума, жест или намек, които биха засегнали гостенките на Олоферн. На следващия ден двете жени излязоха от шатрата и тръгнаха да си ходят, но стражът ги спря: „Не може!“. „А може ли поне да се разходим?“ „Може.“

Както вървяха, видяха на едно място скупчени мъже. Сред тях бе Олоферн. Гласът му кълтеше — весел и жизнен. Войниците говореха на висок глас с него. Беше им хубаво. Явно, Олоферн умееше да се смее. Умееше да кара и другите да се смеят.

Появяването на двете жени не остана незабелязано. Всички млъкнаха и вторачиха погледи в Олоферн. Той повдигна рамене уж виновно. Мъжете прихнаха.

При странните гостенки отиде на два пъти и Алгис, помощникът на Олоферн. Попита ги от какво имат нужда, освен от храна, вода и вино. Отговорът беше един и същ: „От Божията помощ“. Алгис им отговори: „Ами, молете се! И ние се молим. Вие за слънце, ние за дъжд. Да видим кого ще послуша?“.

Течеше подготовката за последната битка. Жителите на Ветилуя, обезсърчени и отчаяни, бяха обречени.

На третата вечер Олоферн покани Юдит в шатрата си. Вечерята бе хубава, без да бъде разточителна. Хапнаха мълчаливо, след това изпиха по чаша вино. След последната глътка, Олоферн погледна Юдит в очите.

— Утре ще превзема Ветилуя. Трябва да ми кажеш къде живеят близките ти. Тях поне мога да пощадя.

— Това е моят град. В него всички са ми близки.

— Не искай от мен невъзможното. Помисли какво ще направиш!

Юдит се изправи. Погледна го спокойно и каза просто:

— Ще остана тази нощ в шатъра ти. — После бавно започна да се разсъблича.

Довереникът Вагой, който следеше разговора, залепил ухо за шатрата, се усмихна доволен. И даде знак на стражника да се помести на десетина крачки.

След няколко часа предстоеше битка. Вагой отиде да спи. Веднага след него заспа и стражникът. Прилегнал по гръб върху

топлата земя.

Час преди изгрева на слънцето, Алгис влезе в шатрата на Олоферн, за да го събуди. Битката трябваше да започне в предутринната тъмнина. Погледът му падна първо върху насрещната стена. Шатрата бе разпрана с остър нож, а от отвора се втичаше студен утринен въздух. В първия момент усети само мириса на прясна кръв. Наведе очи.

... Стражът чу жалостива мъжка въздишка, а после стон. Така се държат мъжете, несвикнали да плачат. Ако ги застигне някое огромно нещастие, което не могат да понесат.

Когато слънцето изгря, на мястото на лагера димяха само главни от нощните огънове. По земята се търкаляха дреболии и боклуци. Миришеше на пресен конски тор.

Трябваше да минат няколко дни, докато жителите на Ветилуя дойдат на себе си от неочакваната радост. Бог бе чул молбите им. Е, освен Божията помощ, някаква работа бе свършила и онази, яловата снаха на Хелон. Шушукаха си и как точно я е свършила. Как? — Разправят, че...

Искаха да направят шествие. Да обиколят крепостните стени с главата на Олоферн, набучена на копие. Но Юдит не я даде. Някой спомена, че след залез-слънце я бил видял да излиза от града със слугинята си Ана. Слугинята носела торба с нещо в нея. На сутринта, двете жени се прибрали с празна торба.

Хубаво би било да обиколят крепостните стени с главата на Олоферн... Ама... „Абе, нали увардихме нашите глави...“

Сандро започна да рисува картината. Юдит се прибира към града с дълъг нож в дясната ръка и маслинова клонка в лявата. Спазваше задължителната символика. Мирът — клонката, бе запазен благодарение на оръжието. Мирът и войната, двете страни на монетата

на живота. Днес ти нападаш някого. Утре някой се бие с теб. Така е устроен светът... Юдит бърза, но не радостно усмихната и нетърпелива. А някак замислена и вгълбена. След нея върви преданата Ана с торба на главата. От торбата занича примирената глава на Олоферн.

Малко преди да завърши картината, я изостави. Не се получаваше. Нещо липсваше. И започна нова. Вътрешността на шатрата на Олоферн. Над обезглавения труп се е надвесил Алгис. Вече не стене, но стонът е изписан на лицето му. Край него има мъж на кон, мъже без коне. Общото, което ги обединява, е тъгата. Мъже воини с изражения на объркани деца. По лицата липсва необходимата злоба към коварната жена, лишила ги от военачалника им.

Все пак, Сандро довърши и изоставената картина. Добави нещо. Вятър, който блъска в лицата двете жени. Невидимият вятър изостряше усещането за дивото и непредвидимото, което така често разтриса живота ни.

След като сънува вторият сън за Юдит, се досети какво точно липсва на картината.

Юдит постепенно осъзна, че е излъгала Олоферн. Когато му каза, че всички във Ветилуя са ѝ близки. Хорското презрение, бавно и безмилостно, я обви, меко и непредотвратимо като мъгла. Когато отидеше на пазара, виждаше пресилени усмивки. И усещаше с гърба си недоверието и погнусата, които сменяха усмивките. Престана да ходи на пазара и започна да изпраща там Ана. Заживя усамотено.

Пресилените усмивки и презрението започнаха да облепват и Ана, но тя отказваше да ги забележи. Или може би, просто бе предана слугиня?

Отначало Юдит помисли, че е от излежаването по цял ден в леглото. През съзнанието ѝ на няколко пъти се стрелна едно съмнение, но тя просто не му повярва. Годините ѝ бяха внушавали друго. Но, една сутрин и Ана се загледа корема ѝ. Поклати глава.

— Господ е отключил утробата ти. Бременна си. — И въздъхна.

През дългите безсънни нощи, Юдит много пъти си спомняше едно и също. Олоферн не беше гладен за жена. Погали я отначало нежно и ненастойчиво, но постепенно дишането му се учести. Юдит почувства — той я желае. И това желание ставаше с всеки миг все по-силно и по-настойчиво. Ръцете му бяха силни, топли и грапави. Научени ръце, които знаят какво трябва да правят с женското тяло. Прегърна я. От такава прегръдка никоя жена не е успявала да се отскубне. И никоя не е пожелавала да се отскубне.

Бебето беше момченце. Но, преди да се появи на белия свят, се оплете в пъпната си връв. Въпреки старанието на Ана, при излизането се удуши.

Очите на Юдит останаха сухи. Макар и разнебитена от раждането, тя намери сили да излезе преди залез-слънце заедно с вярната Ана. На лунна светлина, без да разменят и дума, погребяха сина на Олоферн до главата на баща му.

По случай година от чудесното избавление, достопочтените старейшини прецениха, че градът трябва да празнува. Умуваха как да постъпят с Юдит. Все пак, решиха да я поканят. Разбраха се и къде да я поставят на трапезата. Уточниха кой кога да отиде при нея. Уточниха и какво да ѝ говорят. Няма да я глежат с прекалено внимание, ама... и тя помогна, в края на краищата. Не по най-почтения начин, но... Бог ще я съди.

Котката се разходи по тялото на спящия мъж, стъпи на гърдите и подуши лицето му. Но вместо да я погали, той я перна. Котката тупна на пода, повъртя се учудено. За пръв път господарят ѝ постъпваше по този начин с нея.

Третият сън за Юдит беше мъчителен и вгорчи деня на Сандро.

Когато Ана влезе да съобщи на господарката си за поканата, Юдит я огледа съсредоточено и бавно каза:

— Да, този ден наистина трябва да се отбележи. Излез, искам да си избира сама дрехите.

Облече се без да бърза. Точно така, както бе облечена, когато се яви в асирийския стан. После бръкна в дъното на раклата. Извади ножа, с който бе обезглавила Олоферн. Дълго го гледа, усмихвайки се отнесено. Внимателно галеше с пръст острието му. Когато чу стъпките на Ана пред вратата, го заби в корема си.

Погребаха Юдит до Манасий. Каквото и да е, били са мъж и жена. Ако на този свят нещата не са им вървели, на другия, може би...

На другия ден, след обяд, когато стражите дремеха под сенките до градските порти, Ана излезе от града. Прекара часовете до залеза в една маслинова горичка. През нощта извади тялото на Юдит и го препогреба до сина, на когото тя така и не успя да се порадва. И до мъжа, баща на този син.

Никой от жителите на Ветилуя не видя повече Ана.

Какво пък, лошо няма. С присъствието си, слугинята предизвикваше неопределено чувство за вина. Чувство, което мачка. А никой нормален човек не обича да бъде мачкан.

... Както и да го мислиш, беше направо добре, че слугинята се пръждоса някъде по света! Така по-лесно ще забравят и за подарката ѝ.

Какво са казали мъдрите, уплашени старейшини на Юдит: „Отиди, виж, там такава... Но трябва да спасиш града. Благородно е!“.

И Юдит спасява града си. Нещото, което остава в главите на хората. Юдит е отишла като уличница при един достоен противник. И коварно е отрязала главата му. За какво благородство може въобще да се говори? Болезненото усещане за човешката неблагоприятност. Прастаро усещане...

— Това е моят разказ, но просто не е моят разказ — признавам си аз. — Все още не съм способен да се справя сам до такава ниво. — Объркан съм. Определено ми харесва, но се чувствам малко като крадец...

Надежда се усмихва по нейния, успокояващ начин:

— Да приемем, че това е просто едно приятелско подбутване... Но трябва да знаеш, че ако искаш да продължиш, няма да ти е лесно...

[1] Месер (ит) — знатен господин. — Б.а. ↑

19. МАЙМУНИ НА МАРС

Първият час имаме литература. Любимата Силянович присяда тежко до катедрата и вади някакви листове. Поглежда замислено през прозореца и оповестява:

— Днес няма да се изпитваме! А ще се възхищаваме — и изобразява на лицето си нехарактерна усмивка. Която би трябвало да изглежда и мила. — Преди месец беше обявен литературен конкурс: „Още нещо за Шекспир...“. Две есета тръгнаха от този клас. Двете са класирани на второ и трето място. Лично за мен, признавам, класираното на трето място е едно, как да кажа? Недоразумение. Ала приемам преценката на журито. С резерви, но я приемам... Виж, второто място, безспорно е заслужено! Започваме отзад напред, с доста по-слабата разработка. — Вади сноп листа и тръгва с тях между масите. Застава до мен и ми ги подава. Нарезда кратко: — Излез отпред и чети!

Имах някакво предчувствие, че добрият дядо Бог май се кани да престане да ме гледа само с бялото на очите си. И ми стана наистина приятно, когато любимата Силянович започна с уводните думи. Още по приятно ми стана, когато употреби думата „недоразумение“. А най-приятно ми стана, когато проскърца, че все пак приема преценката на журито...

Вземам снопа листа и излизам на подиума на катедрата. Преди да отворя уста, любимата Силянович ме предупреждава сухо:

— Четеш само написаното. Без да икономисваш и без да добавяш!

— Добре — съгласявам се аз. И зачитам. Когато достигам до „След поредната запивка като касапин в петък вечер, взел, че умрял от препиване...“, любимата Силянович вдига ръка:

— Вижте какъв елементарен стил: касапин, запиване... И това — за Шекспир! Продължи...

Продължавам. За да видя след малко отново вдигната в жест на възмущение ръка.

— „Женкар от класа. Пич!“ Само за този израз, аз бих извадила есето от класация...

— 3-защо? — неочаквано се обажда Ангел. — К-какво лошо виждате в д-думата „пич“? Зн-наете ли к-какво е п-пич?

— Какво е пич, Ангеле?

— П-пич е т-твърдото листо на пресния лук. К-кораво, със с-семе в н-него. К-какво В-ви п-притеснява? — и разперва ръце.

— Благодаря за информацията. Имаш завидна култура по селските въпроси! — похвалва го тя. Знае, че Ангел дели човечеството на граждани и селяни и твърдо държи да бъде вписван в първата група. След малко, възмущение предизвикват думите ми „се ръчкат като пощурели“. Ангел, без да благоволи да стане от чина, застава на моя страна. Дуелът е нещо достойно за благородници. Но понеже конфликтите при Шекспир бият на селяния, „ръчкат“ е точна дума.

Любимата Силянович пуска думите му край ушите си. Опитва да се закачи още за два-три израза, но усеща, че аудиторията, като цяло не реагира в нейна полза. Е, има и някои примерни ученици, които знаят точно кога и как да се засмеят на нейни реплики, но те не са в състояние да преобърнат общата пасивност на слушащите.

Свършвам и поглеждам въпросително към приятелката си. Тя промърморва сухо, без да ме погледне:

— Какво се ослушваш? Сядай си на мястото.

Заклучва си устата за финален коментар. Какво пък, не е лошо. Ако кажеше нещо, то щеше да бъде само допълнителна мърморителност.

... Я, измислих нова думичка. Сходна на думата умозрителност, например...

След това излиза да чете Боби. Когато застава до дъската, любимата Силянович прави обстойно въведение, в което насочва вниманието на аудиторията върху многото достойнства на написаното. Боби зачита. Любимата Силянович го прекъсва не по-малко отколкото мен. За да се възхищава на написаното от него.

Права е. Наистина е права. Написаното от Боби ми е интересно. По-интересно от написаното от мен.

И аудиторията е доволна. Няма изпитване, няма нов урок. В междучасието отивам при Боби.

— Обичаното си е обичано! За любовта и половинвековна разлика във възрастта не е преграда! — завиждам му аз.

— Млъкни, че ще ти тупна един! Досадна баба...

След седмица ни извикват в някакъв клуб на младия литератор. Връчват ни грамоти. Има и награди. За мен — волейболна топка, за Боби — тритомник на Валентин Распутин. Предлагам му да си разменим наградите. Боби се колебае. Все пак е волейболист, а топката била маркова. Но не му се дава тритомника.

Стигаме до соломоновско решение. След като Боби прочете книгите, правим размяна. Но трябва да запазя топката в приличен вид. Няма проблем! Пъхам коженото кълбо под леглото.

Засичаме се с д-р Ло в коридора. Щом ме вижда, той ми махва приветливо с ръка. Сияе. Един щастлив мъж на средна възраст. В добре изгладен панталон и внушително изпъкнали задник и шкембе.

— Разбрах кой е... Ще му разкажа игричката. Няма да види косъм на главата си до края на годината. Освен ако не си пусне мустаци — подава ръка и бърза да сподели радостта си.

— Кой е? — гледам го с интерес.

— Русият Александър, тоя със заваяната физиономия. Но шикалкави и отрича! — споделя малката си неудача д-р Ло.

— Сигурен ли си? — за пръв път прескачам бариерата „Ви“.

— Източникът е надежден. Не би могъл да ме лъже! — убедено отговаря д-р Ло.

— Съществува вариант, „източникът“ просто да топи човек, с когото си има нерешени проблеми...

— Зарежи тая колегиална политика... — съветва ме д-р Ло. — Знаем как да го направя и ще вгорча живота на това момче!

Сашо не ми е приятел. Кимаме си с усмивка, когато се видим, ала нямаме пресечни точки. Но ми е симпатичен. Заплес, прекалено добър за тоя свят. Авантюрата въобще я няма в кръвта му. Откъде му е щукнало на г-н доктора, че точно той може да бъде злосторникът?

— Под клетва, че няма да разпространя информацията, мога ли да знам все пак кой е източникът? — питам, като гледам д-р Ло в

очите. Той се поколебава малко, но отваря уста:

— Кирил...

— Киро Павето ли? — уточнявам аз.

— Да...

— Със 100% гаранция, си подведен! — казвам, без да отделям очи от очите на д-р Ло. Това не му действа добре, видимо го разколебава.

— Докажи!

Знам, че това, което правя, е пълна глупост. Но... понякога човек трябва да може да се накара да направи и някои необходими глупости. Измъквам ножицата от чантата си. Толкова я заобичах, че така и не я извадих, след като я взех за спомен...

Очите на д-р Ло се разширяват. Гледа ме с невярващ поглед.

— Защо я открадна? — с непривичен, тих глас пита той.

— Не съм я откраднал. Просто я прибрах. Казваш, че с тази ножица, дядо ти е отгледал сума ти деца и е направил от тях хора. Със същата ножица, ти правиш сума ти хора стригани животни... — Очите на г-н доктора все още са пълни само с недоумение. Но знам, че след малко, на мястото на недоумението ще се появи яростта. И му казвам нещо, за което не съм сигурен, че ще стигне до съзнанието му: — Не прави на другите това, което не искаш да ти бъде направено! — Не знам защо, дланта ми, сама, посяга и го тупва приятелски по рамото. Както и да го погледнеш, това си е нарушение на протокола. В случая — жива наглост. Камериерът не може да си позволи да потупва покровителствено господин графа.

Толкова по-лошо за камериера.

Обръщам се и тръгвам бързо по коридора. Не искам да стана свидетел на появата на сълзите на разкаяние в очите му. Дали г-н докторът ще отиде да се извини на заплеса Александър?...

Не мога да кажа на Сашо кой му е извъртял калташкия номер. Обещах да мълча. Но мога да направя нещо друго. След края на часовете тръгвам след Кирил. Той си подсвирква и зяпа по витрините. Почти се изравнявам с него и леко го сбутвам в ребрата. Той се обръща и вдига объркано ръка за поздрав. Удрям му шамар. С вдъхновение. Влагам в удара насъбралото се в душата ми през последните дни.

Кирил побягва. Не пита защо е ошамарен. Вариантите за отговор вероятно са доста... Знам, че тая с връщането на ножицата и шамара на лошия избива на елементарна романтика „a la“ Робин Худ. Знам също така, че Робин е поизмислен. Знам, че господин д-ра няма да ми спести грам от неизбежните главоболия.

... Знам. Но се питам още нещо? Ще се огъвам ли на живота, или ще опитам да вляза в малко по-нормални отношения с него?

Утре навършвам 18 години.

След часове безсмислено размотаване, опити да чета, после — да направя нещо като крос в парка, сядам на една пейка и се вторачвам в изгряващата Венера. Фонът на залеза е синкавозелен, а тя блести като малък диамант. Смигва ми и ме подсеща, какво трябва да направя. Обяснявам ѝ, че номерът няма да мине, но интригантката си знае своето: „Няма страшно. Опитай!“ Набирам телефона на Зоя. В главата си нямам никаква идея защо го правя и какво ще ѝ кажа. Просто, Венера ми нареди. Добре де, все ще измисля нещо. След втория сигнал чувам гласа на Зоя:

— Ало?

— Другото ало тръгва към теб! — и поставям бързо слушалката на вилката.

Нито бързам, нито се размотавам. На Зоиния етаж, верни на клюкарския си дълг, дежурят двете баби. Въпреки късния час, се налага да си кажат последните няколко хиляди думи преди лягане. След това им предстои дълга нощ, през която, искаш или не, трябва само да мълчиш.

Минавам край тях с безизразни очи и натискам бутона на звънеца.

Зоя ми отваря спокойно, без объркване или неприязън. Без да ѝ кажа каквото и да е, без да я целуна, влизам в хола. Това въобще не я впечатлява. Сядам до масата. Все още не знам какво да ѝ кажа.

Минава зад гърба ми, отива до един от витринните шкафове, взима бутилка коняк и две чаши. Поставя ги пред мен. Наливам, подавам ѝ чашата. Тя я взима и изчаква да си наляя. Вече явно заприличвам на възрастен. Резултатът е, че напоследък разни хора започват да ме черпят с пиене.

— Наздраве! — Мъж съм и трябва да кажа първата дума.

— Наздраве! Знаех, че днес ще ми се обадиш... — без да се прави на интересна, разсеяно казва тя.

— А откъде знаеше?

— Днес правиш 18. Нямаше начин да не се обадиш! — със същия делничен глас отговаря тя.

Тая жена умее да предизвиква. По различни начини. Като се започне с откровено заяждане и се стигне до днешните думи, изтъкани от спокойствие.

— И сега ли ще си разменяме двусмислици, без да ми кажеш, защо ми въртя тия номера? — Не го казвам с нерв или яд. Имам право и питам.

— Ще ми трябва малко кураж, но ще ти го кажа...

— Хайде, започвай тогава — подканвам я аз. — Изповедта разтоварва. Даже, когато не е направена пред Божи служител. Пък, ако трябва, ще ми дадеш едно бомбе на Вальо вместо попска калимявка... За автентичност на обстановката.

— Ще ти го кажа! Ама, нали няма да подскачаш и да се правиш на интересен, ако нещо не се връзва с разбиранията ти? — поглежда ме хем предупредително, хем с насмешка.

— Няма бе, няма, давай... — Най-после започваме да си говорим по привичния за нас начин.

Тя се замисля за момент, явно съобразява откъде да започне.

— Спомняш ли си онзи разговор, когато те попитах, знаеш ли за какво служи презервативът? А ти ми отговори...

— ... Нещо за епруветки и химическа лаборатория...

— А после замислял ли си се, защо нито веднъж не те накарах да използваш тия придобивки на цивилизацията? — поглежда ме вече леко изпитателно.

— Не, не съм... Мъжът използва презерватив по силата на наложена необходимост. Но гледа да се разминава с него, ако има възможност. Без придобивката е по-приятно, знаеш ли?...

— Знам! Така... Значи, защо не съм те карала да използваш придобивката? Започвай с предположенията...

— Защото са ти поставили спирала. Или защото гълташ съответните хапчета. — Въпросът не е с повишена трудност.

— Отговорът ми е „Не“. Мисли нататък!

— Мисля... Но нищо не мога да измисля. Разчитала си на добрата случайност, вероятно? Или просто си действала импулсивно? — предполагам аз.

— Не. Искаш ли жокер? Знаеш ли от колко време сме женени с Вальо?

— Не знам. Три, четири, пет години?... Този жокер май не ми помага, а ме обърква повече — признавам си аз.

— Четири години. Втори жокер-въпрос: Знаеш ли какво е пожеланието на гостите към булка на селска сватба?

— Върти ми се из главата. „Таз година булка, догодина — люлка“. Или имаш предвид нещо друго?

— Точно затова ти говоря. Още малко и трябва да вденеш... — опитва се да се усмихва, но очите ѝ потъмняват.

— Мислех, че ти, като видна столична кокона, оставяш въпроса за децата за бъдеще неопределено време... Т.е., не го мислех, сега го мисля. Или може би, нещо подобно се е въртяло на подсъзнателно ниво в главата ми... — Говоря глупости, защото други думи напират да излязат от устата ми.

Зоя ме гледа замислено. По екрана на очите ѝ минават доста картини, които бързо се сменят.

— След като се оженихме, просто не споменавахме за деца. Това, че не забременявах, отначало даже не ни направи впечатление. Но преди около две години седнахме и говорихме. Вальо може да е всякакъв, но не е лош за съпруг. Направихме си изследвания. Той, категорично стерилен. Аз — с проблеми, но с надежда, че все пак може да забременея...

— Вальо обича жените. И май много не пробира, ако някоя му хване окото. А една окохваща мадама, може да му присади и разни микроорганизми, които водят и до стерилитет.

— Не ме занимавай с работните си хипотези. Това не е твоя работа! — нарежда ми кораво Зоя.

— И моя е. Току-виж, след някоя и друга година, аз пък не се справя с проблема...

— Ще се справиш. Проблемът е изяснен, ти си в безопасната зона. Хипотезата ти просто не е вярна. Не се прави на интересен. — Зоя даже не ме хока. Усещам, че не ме лъже.

— Не се правя на интересен. А си търся мястото във вълнуващата фабула. Вероятно съм необходимият здрав баламурник, който се вторачва в теб с жадни очи?... — Без да ме гледа, Зоя кимва с глава. — От кого тръгна инициативата? От теб, или от Вальо?

— Онази вечер, когато си говорехме със сестра ти, а ти се ококори в мен... Въздейства ми, жените обичат да бъдат гледани по този начин. Вечерта разказах на Вальо, смяхме се... Освен другото, си му симпатичен...

— Това за успокоение ли ми го казваш?

— Не, така стоят нещата. Смята те за глупчо, но се надява да узрееш. Всъщност, ние никога не сме се договаряли за това. Просто, той даде да се разбере, че би могъл да не забележи някои неща, стига те да бъдат организирани по правилата на здравата конспирация...

Обръщам чашата с коняк и си наливам нова. Но я оставям на масата пред себе си.

— До тук нещо поразбрах, но не всичко... Разбрах за отредената ми роля на кон осеменител на апетитната кобилка, ама не съм подготвен да я коментирам. Правя ти бебе и?... Или?... С риск да изглеждам бездушник, мисълта не ми звучи зле... В смисъл — правенето на дете е труд приятен за истинския мъж. Ама, сериозните ми размисли се простират само в територията на правенето, не понататък.

— Идеята ми беше даже да не ти казвам, че си авторът... — със сух глас пояснява Зоя.

— Сега трябва ли да се възмутя и да си тръгна с гръм и трясък?

— Твое право... — повдига рамене тя. — Още в началото те предупредих, че разговорът може да не ти хареса. Можеше да не проявяваш толкова любопитство. Някои неща се подреждат от Господа. Ние сме прости изпълнители на повелите му.

— Това, с показната ти вяра, служебен рефлекс ли е? — не мога да се стърпя да не я ухапя за ухото...

— В смисъл?

— Работиш в Божия институция...

— Ти си едно обикновено, заядливо хлапе, с добре развит полов орган. И с недоразвито мислене — констатира без нерв Зоя.

— Добре, само се заяждам, признавам. Но искрено недоумявам: защо изведнъж даде на късо? Преди това беше такава, сияеща... Знаеш

ли колко приятно е да притиснеш към себе си жена с весели очи? Вальо ли даде на заден ход?

Зоя ме поглежда с измъчено изражение.

— Навлизаме в най-тежката част на разговора. Преди месец ми се стори, че съм забременяла... Няколко дни само това ми се въртеше в главата. Самовнушението е най-устойчиво за неща, от които се боиш. Или които силно желаеш. Една нощ така ми бръмна мухата, че не можах да затворя очи. На другата сутрин изтърчах до една моя приятелка, Лили, гинеколожка. Цъфтях. Тя заключи кабинета си и цял час си бърборихме, а аз не мога да си затворя устата...

Направих си изследвания. И се оказа... Лили започна да ме успокоява, че да си вземеш дете е даже по-благородно от това, да го родиш. Знаеш ли какво е за една жена да осъзнае, че никога няма да стане майка на свое дете?

— Не, не знам. Не съм жена, а по въпроса за децата съм се замислял точно толкова, колкото за маймуните на Марс — излиза от моите уста. Може би звучи бездушно, но трябва ли да лъжа?

Стоим един срещу друг. Всеки затънал в разочарованието си. Осъзнавам, че изпитвам желание да ѝ ударя два здрави шамара. Или по-точно — да я прегърна като малко дете. И да ѝ направя лимбичка на косата. А може би просто да я награбя така, че да чуя приятният пукот на костите ѝ. Май, последното желание е най-силно...

Нищо чудно и тя да мисли нещо подобно за мен...

Всъщност не съм толкова разочарован, колкото учуден. Аз — баща?! Моля?! Мисленето в тази посока определено ме прави несигурен. Пък и... отношенията между мъжа и жената биха били сиво ограничени, ако стигат само до просто родово възпроизводство. Навсякъде, в цялата романтична и недотам романтична литература, се описва с безброй примери свръхинтересното явление любов. А крайният резултат, поантата, е задъханото и нетърпеливо взаимно разсъбличане. С цел... ама да не навлизаме в елементарна биология...

— Ей, много мислиш... — дочувам познат глас. Явно съм се заплеснал и това ми личи.

— Знаеш ли какво е крекинг?

— Чувала съм, ама не знам. Технология някаква.

— А глупинг?

— За това се досещам. Предполагам — думичка измислена току-що.

— Мисля за собствения си глупинг.

В един момент ми минава през ума, че досега присядахме до тази маса за малко, преди да се наградим и залетим към леглото. И не съм допускарал, че може да стоя така, разцентриран и объркан. Без тръпката, за която почти съм абониран...

— Добър сюрприз за осемнайсти рожден ден... Защо ти трябваше да ми го казваш?

— Защото питаш...

— Предпочитам да си остана с илюзиите, че съм неустоим сваляч... — признавам суетата си.

— Ще ти кажа още нещо, което също е истина! — Зоя ме гледа по нейния си начин — хем тъжно, хем весело, с прибавка от малко злоба. — Не ми беше неприятно... По-точно казано, беше ми истински и неподправено хубаво...

— Е, оставаше да кажеш, че си го правила само по практични съображения. Щях да те спускам от подигравки, че си фригидна...

— Няма фригидни жени, има само мъже, които...

— ... не успяват да ги стоплят. Удобна философия за повече от половин човечество. С по-голяма аудитория и от марксизма... А уж жените били романтиците...

— Все пак, това е факт. Замисли се, защо точно на тази дата, преди три месеца, хетерата съблазни младият, неопитен юноша? — отново вторачва очи в мен Зоя. Фразата е иронично натруфена и не в неин стил. Но когато ме загледа така, включвам само на една вълна...

— Защо опитната хетера съблазни юношата точно на тази дата, казваш? Наистина ми е любопитно... Пък и, ако позволиш, аз се броя вече за мъж...

— За да може, точно след три месеца да се разделят по впечатляващ начин. На рождения му ден, в който той вече официално може да се чувства мъж. И може би, защото даже опитната жена понякога оставя ъгълче в душата си за обикновената романтика... — Зад високопарните думи, тя прикрива някакво неудобство.

В този момент осъзнавам, че просто не съм прав да се заяждам с нея. Защото точно тя ми даде възможност да изживея интересна, пълноценна връзка. И разчисти много неясноти в главата ми. Защото

просто я обичам и нямам основание нито за уплаха, нито за объркване... Да, това е любов! — Не нещо от теоретичните ми представи отпреди месеци, а магия, свързана с корените на живота.

Стоим на ъгъла на голямата маса и се гледаме като първи пубертети. После ръката ми погалва ръката ѝ. Усещам, че в гърлото ми се насъбира някаква топлина и то се присвива. Отпивам глътка коняк, за да прикрия спазъма.

— Извинявай, не съм адекватен, знам го. И ти го знаеш... Каквото и да е било, ти се оказа за мен много необходим човек. Благодаря ти! И ако сега ме накараш просто да си тръгна, ще го направя, но през балкона...

— Живея на третия етаж...

— Не съм забравил...

— Можеш да си тръгнеш, но през вратата. И то, утре сутринта. Ако си тръгнеш сега, аз може да скоча от балкона... — Става, отива до витринните шкафове, чувам прищракване. Музиката изплува от ъглите на стаята. „What Can I Do?“ А аз бях приел, че това е химнът на неудачниците. Естествената тъга извира чрез хармонията на нежната и безкрайно красива мелодия. Но, по никакъв начин не предизвиква в мен отчаяние.

Зоя стои срещу мен. Ставам, прегръщам я без да я приближавам към себе си. Очите ѝ блестят. Приема играта. Телата ни едва се докосват. След малко тя ме целува по врата и леко ме притиска към себе си. Добре усещам релефа на тялото ѝ. Най-последно започваме да се държим естествено. Засмива се и се притиска плътно към мен. Внимателно, показно я оттласквам. И чувам нещо, напълно в неин стил:

— Не ми се дърпай, че ще ти светне врата на червено...

Изискана думи на жена романтичка...

Към два през нощта се разбудвам. Апликът от нейната страна излъчва призрачна, зелена светлина. Зоя лежи, завита до кръста и гледа към насрещния ъгъл. Изражението ѝ е спокойно и съсредоточено. В пепелника на шкафчето до нея има угарки от няколко изпушени цигари. Обувам слипа и ставам.

Гърдите ѝ наистина са великолепни... Поглежда ме с усмивка. Плъзга поглед по тялото ми, но това не ме притеснява. Напротив, приятно ми е. Казвам това, което си мисля:

— Имаш цици за милиони...

— Благодаря!

— ... донги.

— Това пък какво беше?

— Виетнамска валута. Един милион донги се равняват на един долар! — Лъжа на посоки, но знам, че и Зоя е ориентирана колкото мен във валутните курсове.

— Можеш ли да се държиш поне за малко като хората?

— С жените не. Учителката не успя да ме научи... — признавам с готовност. — Прекъсна се процеса на обучение. Обеща и допълнителни уроци, но после се разсея.

А може би аз съм толкова безнадежден случай, че я отказах...

— Не си безнадежден случай. Просто много бързаш и много искаш. Ще направиш ли по едно кафе?

— Не, ти си домакинята. Ти ще направиш!

Заставам на балкона. Градът спи, а сънят му е съпроводен от привичните, нощни шумове. Някъде от тъмното се откъртва самотен лай на куче, по улицата, залитайки, се прибира поредният нощен пияница. Веселякът си подпява речитатива на Фигаро, а думите са поредица от псувни по адрес на неблагоприятната му жена. Добре е вързал мелодия и текст. След малко Зоя застава до мен и ми подава чаша кафе, която приятно подтопя ръцете ми. Небето е предутринно притъмняло. Звездите измъчено се усмихват през бледа мътилка. Само при планината, точно над хребета, през ефирната мъгла, едва-едва прозира Венера. Загубила диамантеното си очарование, някак тъжна.

— За какво мислиш? — потръпвайки от нощния град, пита Зоя.

Заставам зад нея и я прегръщам през раменете. Тя се сгушва в мен. Тялото ѝ е отпуснато, топло. Прегръдка спокойна, без тръпката на задъханото дишане.

— Спомних си една история. За сънища и цветя...

— И каква е тя?

— Знаеш ли как е създадена песента „Милион червени рози“?

— Не. Разкажи.

— Текстът е на Андрей Вознесенски. И е по действителен случай. Има един грузински художник наивист, Нико Пиросмани^[1]. Занимава се и с иконопис. Манастир, изографисан от него, не може да бъде сбъркан с друг. А картините му са комични. Трътлести фигури, които по някакъв много човешки начин ти стават симпатични. Пияница, болезнено чувствителен, човек от друг свят. Веднъж, в града, в който живее, идва френска кабаретна група. Звезда на групата е Маргарет дьо Севр. Дали е име или псевдоним, не знам... Художникът ходи всяка вечер на представленията ѝ, влюбва се в нея. Хлътва до над ушите. Една вечер ѝ носи цветя. Тя го целува отработено — като известна актриса милионен по ред обожател.

Но тази целувка го пощурява. Продава къща и каквото още намери... За всичките пари купува рози, с които една нощ покрива малкото площадче пред хотела ѝ. Никой не знае какво е сънувала тази нощ, но се знае продължението на съня ѝ. Когато призори вижда розите...

— Това затрогва ли те? — тихо пита Зоя.

— Да. Човек трябва да може и да откача... Сънищата са може би по-хубавата част от живота ни?... А човек сънува и с отворени очи.

— Сънищата са по-хубавата част от живота ни?! Ако е така, защо се събуждаме?

— Мога да ти отговоря само за себе си. Обичам сънищата си, но не искам са се превърна в Спящия красавец. Защото обичам и будния си живот. Заедно с неудачите му. Знаеш ли, макар и с чужда помощ, направих един разказ за Юдит? И май наистина уцелих това, което исках да кажа. Защото в него има всичко: от възторг, през разтрисащо влюбване, до истинската, неподправена красота на отчаянието.

— Мацката, с която ще движиш от другия месец не беше ли еврейка? И не те ли тормозят някакви мрачни прозрения в тази връзка? — подсмивва се Зоя.

— Еврейка е. Но не знам, дали ще се раздвижат нещата с нея. А и тя е кротка твар, няма опасност да ми отреже главата.

— Вече те предупредих, че от жените можеш да очакваш всичко — подсмивва се по своя си начин Зоя. — Не искам да поемам повече ангажименти към теб, вече си пълнолетен. И няма да се включвам в процедура по лекуване от романтизъм. — Гласът ѝ слиза с половин октава надолу, уморен и малко пресилено делничен. — Ако не си

събереш акъла, болестта може да продължи до безкрай. Аз вземам хапче за сън и си лягам. Дай бузка за целувка и да те няма! Протоколно е, но — честит рожден ден! Да ти пожелавам ли разни неща, които я ти се случат, я не? — отваря ръцете ми и излиза от прегръдката.

— Ако не очакваш нищо от утрешния ден, днешният ще продължи досадно дълго. Пожелавай. Пък каквото дядо Бог даде... — притискам я към себе си, тя не се съпротивлява, но не отвръща на ласката ми.

И това го има. Смигвам на Венера, влизам в хола. И дочувам отдолу самотен вой на махленско куче.

След четвърт час вече вървя по все още спящата улица. Тихо е. Толкова тихо, че дочувам неувереното проскърцване на самотно щурче. До кофите за боклук, притиснат от предутринния хлад, се е свил на кълбо сив, проскубан пес. Той ли виеше преди малко?

Спи ми се. Но ми е хубаво. Ще се прибера, ще си оправя леглото и...

Дали наистина сънищата са по-хубавата част от живота ни?

Внезапно, зад завоя на улицата лумват първите лъчи на слънцето и прорязват очите ми. Вървя така, бавно, леко заслепен и недовиждащ. Малко по-надолу, на пресечката чувам пухтене и мърморене. Дебела леля се бори с ръчна двуколка. Едното ѝ колело е излязло извън пътеката и има опасност возилото да се изтърси в коритото на реката. Притичвам и ѝ помагам да издърпа двуколката на тротоара.

— Жив да си... С това мое бързане, вместо по-рано на пазара, сега щях да стоя на стената и да попържам.

— Нали уж псувните са от мъжете?...

— Да бе... От мен да запомниш — всички псувни са родени първо в женски мозък. Вие само ги повтаряте, за да си изграждате самочувствие. Знаеш ли как мога да ги подреждам? На, вземи тоя букет карамфили. Да ги подариш на гаджето. — Дебелата грация поема с разкривена походка по улицата, а скрибуцането на колелата се връзва в тишината на спящия град.

Карамфилите са на стегнат пакет. Тъкмо да продължа пътя си и нещо ми минава през ума. Връщам се бързо до блока на Зоя. Балконите

откъм кухните имат монтирани странични решетки. За тренирания маймунек не е проблем да се изкачи на третия етаж.

Отварям внимателно прозореца. Знам, че кухненската врата не скърца. Влизам тихо в хола. Зоя спи, свита на кълбо, като кучето край кофите за боклук. Диша толкова тихо, че ми минава през ума — жива ли е? Но изсумтява насън и аз махвам с ръка. Покривам с карамфили завивките ѝ. Имам желание да я целуна по бузата, но се опасявам, че може да я събудя.

При слизането по решетката, срещу втория етаж, внезапно виждам сънливата физиономия на една от моите приятелки, дежурната по метла. Тя гледа към мен с невярващи очи и явно е дотолкова ошашавена, че даже не успява да ме познае.

— Що щеш тука бе, айдук? — изсъсква с пресъхнало гърло лелята.

— Исках да ти изпия кръвчицата, ама мирише лошо и се отказах — задоволявам любопитството ѝ и се смъквам надолу.

Отгоре чувам едно немошно и предпазливо: „Хора...“. Явно лелята съобразява, че няма шанс, точно по това време да ангажира обществено мнение. Чува се и бързото захлопване на балконската врата.

Утре, двете дами ще имат истинска, сочна тема за разговор. Неконтролираната престъпност. Аз им я дадох. Би трябвало да ми благодарят.

Към единайсет звъни телефонът. Вдигам сънливо слушалката, но не казвам нищо. От другата страна също е тихо. Тъкмо да затворя, чувам гласа на Зоя:

— Вече мога да ти поставя доста точна диагноза. Твърдоглав романтик!

— Щом има болест, трябва да има и диагноза — спи ми се и главата ми не може да роди нещо особено умно.

— Тази идея от песента ли ти дойде?

— Коя песен бе? Остави ме, спи ми се...

— Милион алени рози...

— Аз изтърсих карамфили...

— Добре, оставям те да спиш! И за да ти е по-сладък сънят, ще ти призная нещо. Разрева ме... Но, казаното си остава! Лека...

Казано, та заковано! С пирони от тия, с които са слели в едно неделимо цяло Божият син и кръста.

Зоя...

От кой магазин мога да си купя такива пирони? Да си обкова характера...

Наркоманията на писането ме е обсебила здравата. Чета какво ли не, за какво ли не. А после, от натъпканата в главата ми информация, като трудолюбиви буболечки, започват да изпълзяват и да се „съвкупяват“ най-различни сюжети.

Три дни ровя нос в две тънки книжлета. И в писаното за тях. Съгласявам се с това, друго ме дразни. Но и в другото има някакви основания. Не издържам и ловя химикалката...

Пиша, задрасквам, отново пиша, отново задрасквам. По някое време нещата просветват. И постепенно се изчистват. Започва да се усеща идеята.

Вземам чисти листа и започвам с беловата. Тук съм самото старание. Опитвам се да пиша ясно и четливо. Нещо, което ми се отдава доста трудно. Не съм роден и за калиграф. Всъщност, приносител съм на някои положителни качества, но и на доста неспособности. Кое то дава надежда, че принадлежа към племето на нормалните, балансираните хора.

Взимам изписаните листа, отивам в парка и сядам на една пейка. Чета отново написаното. Добро или лошо, това е нивото ми.

След тридневен колебание, почуквам неуверено на вратата на една редакция. Размотават ме от човек на човек. Накрая стигам до мъж около петдесетте с икономично окосмяване на горната повърхност на главата. Опитвам да му предам с възможно най-малко думи идеята си. Той ме пресича делово: „Дай ръкописа“. Когато вижда, че това е наистина ръкопис, а не машинопис, махва отегчено с ръка: „Приятелю, смяташ ли, че ще тръгна да си вадя очите с твоите ченгелчета? Донеси го написано на машина. И тогава ще говорим. Ако има за какво. Айде, довиждане!“.

Животът е прекрасен. Мамка му! На всяка крачка, някой гледа да те чукне по носа. Ако се опиташ малко да го повдигнеш...

И откъде да намеря пишеща машина?

Най-сложният проблем се решава по възможно най-простия начин. Оказва се, че има пишеща машина. В дома на хора, които обичам. И които ме обичат. Надя, жената на художника даже ми предлага услугите си: „Ти ще ми диктуваш, а аз ще пиша“. Мое Превъзходителство взема по-сложно решение: „Не, аз ще се науча да пиша. Колко му е?“

Започвам с преписване на текстове от вестници. Измислям си някаква система: с кой пръст кои клавиши да натискам. От непрекъснато виране, започват да ме болят очите. На третия ден мисля за себе си като за пълен бездарник; на петия — като за умерен бездарник; след около седмица започва да се получава нещо.

Всяка свободна минута съм пред машината. А търпението на моите домакини е направо безгранично. Понасят и шумотевицата на машината, и самообвиненията ми. Даже ме черпят с какао и ми се усмихват насърчително.

Хубаво би било, като стана на техните години да имам тяхното търпение към младите фукльовци. Ако стигна до техните години, разбира се...

Един път засичам отнесен поглед на Надя. Не е трудно да се досетя какво мисли. Спирам да тракам по клавиатурата и се споглеждаме. Получава се доста ясен, мислен диалог: „Да напомняш ми за сина ми. Тежко ми е. Но все пак се радвам, че те има. Тук и сега“. „Хубаво, ако е така. Но не мога да го заместя, знаеш това, нали?“

След малко Надя идва при мен с две чаши какао. Пием и почти не говорим. Все повече заобичвам тази жена. Не по начина, по който мисля за Зоя и Елизабет. Кое то води до неизбежния извод, че можеш да обичаш жена, без да мислиш за разопаковането ѝ.

Четири следобеда преписвам собствените си думи. От един, ужасно нечетлив ръкопис. Прав беше плешивият от редакцията. Почеркът ми е само за домашно ползване, не и за показване пред хората.

Но, това си има и добрата страна. Ако повярвам на шегоджиите, пред мен се откриват още две професионални писти — за лекар и адвокат. И двете групи направо се славят с отвратителни почерци.

Когато свършвам с изнурителния труд, наречен писане на машина, подавам листовите на Надя. Тя ги чете. Усмивка се насърчително. И казва с усмивка:

— Този път е горе-долу добре. Почти нямам бележки. Носи го в редакцията. Но да знаеш, че там ще намерят с какво да те ядосат.

[1] Нико Пиросмани (1862-?) — грузински художник. — Б.а. ↑

ОМИРОВИ МИСТЕРИИ

МЕЛЕСИГЕНИС — НЕИЗВЕСТНО ИМЕ НА ИЗВЕСТЕН АВТОР

На всеки човек, завършил поне гимназия, му се е налагало да преодолее — къде с хитрина, къде със зубрене — литературната крепост, наречена „Илиада и Одисея“. Има неща, които вървят винаги в комплект — секс и рокендрол, черно и бяло, „Илиада и Одисея“. Готов съм да се хвана на бас, че ако се проведе елементарна анкета, 1 от 100 ще може да разкаже сносно, с имена, легендата за обсадата на Троя — фабулата на „Илиада“. И да проследи безкрайните скитания на предшественика на Остап Бендер, Одисей. Приключения толкова впечатляващи, че формират съществително нарицателно — одисея.

От друга страна, митовете около Омир са точно толкова разнопосочни и объркани, колкото и сюжетите на двете, практически безсмъртни произведения.

С МАЛКО ДУМИ, РАЗБИРАЕМО, СЮЖЕТИТЕ

Троя, наричан още Илион, бил град-държава. По онова време поголеми формирания, над ниво град-държава, по тези земи не е имало. Следващ характерен момент. В ония години, даже в относително напредналите общества, много по-трудно и бавно се произвеждало, отколкото се крадяло. Което обяснява изобилието на войни. Войната, за разлика от посестримата си кражбата, се считала за „благородно занимание за мъже“. Хем се прореждат редовете на представителите на агресивния пол, хем им се дава шанс да обезсмъртят имената си като войни герои.

Войни избухвали от нищо и за нищо. Винаги може да се измисли основателен повод за едно масово сбиване.

... Зевс си бил коцкар. Ако му харесвала някоя жена, нямало отърване от мераците му. Явно, Леда поне се опитала да отблъсне ухажванията на Гръмовержеца. Но брадатият бог се превърнал в лебед, успял да се приближи на необходимата дистанция и... При друг случай пък се процедил като вода в пещера и с Даная станало същото. При трети, сладострастникът получил „разбиране“ от девойката Йо, но ревнивата съпруга Хера била на друго мнение. Превърнала Йо в млада крава. А за всеки случай я затворила, под контрола на доверения пазач Аргус. Казано на съвременен жаргон, Йо просто нямала полезен ход. Мислех да дам съвет на добродетелните дами да не се занимават с хранене на лебеди, опасно е за стабилността на семейното огнище. Мислех, но се отказвам. Когато нагонът, Зевс или който и да е настойчив мъж, е решил нещо такова да стане, то обикновено става...

... Та в резултат на любовната авантюра на Зевс с Леда, се появила хубавата Елена. Децата на любовта са празноглави, но красиви и привлекателни. Такава била и Елена. Когато ѝ дошло времето да си намери половинка, мераклиите били цял рояк. Късмет извадил Менелай, спартанския цар.

... То пък, един късмет... Ама, така си е открай време... Ако си вземеш за жена земна красавица, рогата ти падат от небето. Като неизбежен бонус. А усложненията могат да се смъкнат върху теб като

лавина. Във всеки един момент. Или поне — докато жена ти продължава да бъде привлекателна.

На Менелай му се натресъл скъп гост — Парис. Син на колега цар. Придворните правила настойчиво изисквали на гостенина да бъде оказвано подобаващо гостоприемство. Да се угажда на някои негови капризи. Да не бъде притесняван, колкото и странни да са желанията му.

Нищо чудно Парис да е бил един от отблъснатите от Елена женихи? А може да е хлътнал щом я е видял? Всичко може, но важното е, че той я откраднал.

И при краденето вариантите са много. Елена може да се е дърпала и да е била отвлечена насила? Друга версия: Когато една жена със самочувствие се омъжи, след време обикновено решава, че мъжът, когото е избрала за съпруг, е най-лошото попадение от всички възможни. И ако в този момент се появи един настойчив Парис, въпросът му се урежда по кратката процедура... Или пък — хубаво си е все пак, да те откраднат от любов. Възбуждащо, ако не друго...

... Когато се накиснал, Менелай, естествено, много се ядосал. След кратък размисъл, отишъл до брат си, Агамемнон за съчувствие, съвет и помощ. Агамемнон явно бил здравомислещ, съобразителен човек. Царят на Микена бързо вдянал, че от търговския град Илион има какво да се отараша. И станал инициатор на сформирането на военен съюз. Може да се предположи, че поне някои от водачите на отряди в този съюз, са били отблъснати от Елена мераклии за ръката ѝ. Подтикът се оформя като реакция на засегнатото стадно „его“ на много мъже. А целта идва от само себе си — плячкосването на богатия град. Формалният мотив е на друга плоскост и е повече от уважителен — помощ за орезиления събрат цар.

... И започнала обсада. Десет години. Знае се, че при обсада на крепост, до един момент в по-добра позиция е обсаждащия. Защото изтощава и откъсва от ресурси обсадения. Но ако обсадата зацикли, често обсаждащия подвива опашка и се прибира по живо, по здраво там, откъдето е дошъл. Прави се обикновено през нощта. Тихичко. За да не ти налетят обсадените. С цел да ти благодарят за вълнуващите дни на обсадата. Натам вървели нещата след десетата година. Тогава, на преден план излязъл Одисей, водач на отряд. В разказа си „Герсит“, Карел Чапек го описва като тарикат от породата „изгониш го през

вратата, връща се през прозореца“. Одисей се сетил как да се възползват от все по-нарастващите, основателни надежди на обсадените. Направили дървен кон... Няма да преразказвам историята с кухото животно, знаете я. Илион загинал в пламъци.

За да не е безнадежден финалът на епическото изживяване, боговете измислили нещо величествено и фантастично: дали възможност на Еней да изведе група хора, които поставили основите на града Рим. Оттам и на бъдещата Римска империя. После от Римската, се роила Византийската и т.н. Изводът е величествено оптимистичен: градът изгорял, но светът не свършил. Войни все така продължили да се водят. Героизъм и предателства продължавали да намират своето място в човешката история. През вековете, та и до ден-днешен.

В името на божествената справедливост, на коварния Одисей била скроена капа по мярка. Бил орисан от боговете да се мотае като муха без глава дълги години. И все да не успява да се върне при вярната си Пенелопа. На пръв поглед — страшно наказание. Не, че искам да се изразя като женен мъж, но при възможността да се скиташ и да се срещаш с много и красиви жени, защо трябва да бързаш толкова да се прибереш точно при собствената?... Това — встрани от героичната тема...

ОЩЕ ЕДНО, НЕОБХОДИМО ОТКЛОНЕНИЕ, НАРЕЧЕНО КАСАНДРА

Тя била девица от сой — дъщеря на Приам и Хекуба — царствената двойка на Илион. Когато придобила съблазнителна външност, Касандра била харесана от Аполон. Класически женкар, но с вкус. Аполон нямал навик да предлага брак на жени. А правел съблазнителни предложения. И Касандра получила съблазнително предложение: ако откликне на любовните му мераци, ще придобие дарба на пророчица. Хората ще я уважават, ще се допитват до нея, ще стане значима и търсена. Пред скучната перспектива да бъде просто и само жена на някакъв благородник, предложението направо блестяло. Но, в този момент, Касандра явно била още зелена политически. И отказала на Аполон. А той забъркал от първоначалното си предложение един нов, психологически коктейл. Дарил Касандра с пророческата дарба, но я обрекъл на перфидно жесток ефект. Хората никога да не ѝ вярват. И с това поставил началото на мъките ѝ.

... По едно време тя прозряла, че покрай царския гостенин, това хубаво и вятърничаво момче Парис, нещата ще се размътят в ущърб на Илион. Препоръчала, гостът на Менелай да бъде убит. Не като проява на жестокост, а на далновидност. Отговорните чиновници от двора не само, че не взели предупреждението ѝ на сериозно, но я и укорили — как така ще убиваме гостенин на Царя? Формално, чиновниците били прави. Вече говорихме за железните правила на гостоприемството по онова време.

Да, ама гостенина откраднал жената на царя. И така започнала война. И то не каква да е, а историческа. Наричателна. Запомнена през вековете.

Десет години по-късно, когато на полето пред илионската крепост се появил дървеният кон, Касандра отново предупредила. Дървеният кон ще направи големи бели, не го пускайте в града! Пак не я послушали.

И градът бил изгорен до основи.

Никой не се сетил да осмисли ясната поредица от факти. Ликвидиране на Парис, малко усложнения. Проблемът е съвсем лесен за замитане под килима. Сбил се с някакъв благородник ей така, а после малко поумрял. Обикновено убийство по непредпазливост, какво толкова?...

Ако се бяха сетили да се вслушат поне второто предупреждение, Илион щеше да си остане неподпален. Проспериращ през вековете. Или поне още известно време.

Къде ти... Вместо това, като капак, пубертетът Аякс взел, че изнасилил Касандра. Явно, все още е ловяла окото.

... Но пък я харесал самия победител Агамемнон. Тоя път тя била узряла политически. И откликнала положително на предложението му. Даже му родила двама сина.

Но, докато Агамемнон творял подвизи в илионското политическо пространство, жена му си хванала любовник. Десет години без мъж трае ли се?

Агамемнон се върнал като победител. И с държанка, на която много държал — Касандра.

Какво направила жена му Клитемнестра при това положение? — Нещо много логично. С помощта на любовника си, убили и Касандра, и Агамемнон.

Още едно, поетично виждане. Владимир Висоцки прави песен за тази интересна жена. Според песента, Касандра пък е изгорена от съгражданите си. Обречена личност! Различни сюжети, но финалът винаги е трагичен за пророчицата...

... Привлекателният политико-криминален сюжет преплува както през морето на античността, така и през бурите на средновековието. И днес се изучава във всички гимназии по света, за страх и досада на поколения тийнейджъри.

ПРЕЗ XIX В. ЗАПОЧВА СТИЛОВАТА „ВИВИСЕКЦИЯ“ „ИЛИАДА И ОДИСЕЯ“

Пази боже, учени да започнат да анализират един красив мит. Веднага откриват толкова противоречия, че глава да те заболи.

Става ясно, че „Илиада и Одисея“ са си „Илиада“ и „Одисея“. Лингвистичният анализ, на база работещ езиков фонд разкрива, че Илиада е съчинена около 750 г. пр.Хр., а Одисея — поне половин век по-късно. Да си продуктивен с главата си половин век, е трудно предположимо. Още повече че по това време малцина доживявали до петдесетака. Ако Омир е съчинил на 30 „Илиада“, защо се помотавал петдесет дълги години и чак тогава измислил и „Одисея“? Появили се основания за първата критична теория. Че „Илиада и Одисея“, вървят в комплект по инерция, но не са сътворени от една и съща личност.

Други, по-дръзки специалисти направо се усъмняват: има ли въобще автентичен автор, наречен Омир? Може би трябва да говорим за талантлива компилация от слепени литературни творения на бардове? Античността изобилства с такива персони. Следващата основателна версия е още по-разрушителна.

ИМАЛО ЛИ Е НАИСТИНА ТРОЯНСКА ВОЙНА?

Това е направо потискащо. Как може да няма? Нали Шлиман намира накитите на хубавата Елена... Накити има, а война — няма! В науката материалните артефакти са най-убедителното доказателство! Шлиман наистина намира накити. Но, може да се допусне, че просто намира накити. От земята понякога се вадят и съкровища. На шлимановата находка не пише „накити на Елена“. Дали там се е водила точно Троянската война? Ако питате гидовете, които развеждат туристите из добре възстановените руини — естествено! Но, гърците и днес водят за носа любопитни зяпачи да им показват гроба на безсмъртния Зевс. Туризмът си е бизнес. Основан, понякога и на красивото лековерие на клиентите. Минава ми през ум афоризма, че крал Артур никога няма да умре, защото никога не е живял... Дали не стоят така нещата и с Троянската война?

ИМАЛО ЛИ ГО Е ОМИР?

Нахален въпрос! Ама основателен. Бащата на историята авторитетно потвърждава — имало го е! Земляк на историка, от днешна Мала Азия. Според датировката, живял около 400 години преди Херодот. Майката, Критея, била от градчето Куме. Забременяла, без да е омъжена. Често срещана ситуация, леко неприятна. Сменила адреса, тихомълком се преместила в някакво селище близо до реката Мелес и там родила бъдещия епик. Нарекла го на името на реката Мелесигенис. Явно, не се чувствала комфортно до плитката вода, та пак хванала пътя, отишла в Смирна и станала икономка на учителя по музика и литература Фемий. Успяла да му завърти главата, и така малкият човек с голямото име се сдобил с пастрок и учител. На тийнейджърска възраст, любопитният Мелесигенис се сприятелил с пътешественика Ментес и тръгнал с него по света. При това пътешествие ослепял. Лошият факт си имал и добра страна. Бардът бил наречен Омир — сляп. Прякор, който естествено се трансформирал и в име, и в символ, лесен за запомняне. Омир се борил години с живота, докато накрая се установил в Хиос, където придобил тежест и авторитет. Но не издържал на застоялия, осигурен живот. Умрял, пак пътешествайки.

Нека приемем, че Омир все пак го е имало. И ако не е измислил Илиада, то поне е от съавторите и нещо като редактор на текста. В писмен вид, Илиада се материализира доста по-късно. По времето на Омир, бардовете наистина са имали феноменална памет и с нея си заработвали хляба.

ДАЛИ ОМИР Е АВТОРЪТ И НА „ОДИСЕЯ“?

Според учебниците в гимназиите — да. Според стилови и лингвистични анализатори — едва ли?... Маркирам съществените основания за съмнение.

Всъщност, „Илиада“ не описва в подробности цялата война, а само финала. Героят Ахил се скарал с цар Агамемнон за някаква сладка робиня. Те, мъжете, на млади години за жени се карат, за жени се бият. И поводът за войната е пак жена, ама царица, а не робиня. Заради свадата, най-добрият приятел на Ахил, Патрокл, умрял от ръката на Хектор, сина на троянския цар Приам. Ахил се нервирал и убил убиеца. Но понеже имал „уязвимо“ сухожилие, после умрял и той. А името му било обезсмъртено с медицински термин.

Боеве и убийства, убийства и боеве. Криминале, заляно от злоба и кръв. Като съвременен американски екшън.

„Одисея“ си е приказно пътешествие. Страшните моменти звучат притъпено, любовните истории изобилстват. Стилът е мек, лиричен. Човек остава с впечатлението, че повествованието е сътворено в женски мозък. Ще спомена за реакцията на твърдоглавия шотландец Бърнард Шоу. И той си минава по реда, изучавайки Омир на младини. И той приема авторството „Илиада и Одисея“. Но след като присъства на конференция на един от авторите на феминистичната теория Бътлър, твърдоглавият се съгласява: „Разбира се, че «Одисея» е написана от жена!“.

След старателно ровене, благодарение на натуралистичните описания, са идентифицирани и местата на разказаните приключения — островчетата Фавиняна, Устика, Пантелерия...

Още един сериозен аргумент. Ако авторът на „Одисея“ е жена, тя трябва да описва нещо, което е в непосредствена близост до мястото, където живее. „Кариерата“ на пътешественик по това време просто не е за жени.

Между три възможности — Цирцея, Калипсо или Навзикея, с доста голяма степен на сигурност, знатната Навзикея може да бъде

приета за автор на „Одисея“. Още повече че е живяла в близост до описаните, сателитни на Сицилия острови.

Може да е и Невзикея. Ама да сте видели над заглавието на някое издание на „Одисея“ нейното име! Няма и да видите...

Омир! — Това е...

Никой, освен специалистите не помни в детайли „Илиада“ и „Одисея“. Епичните повествования са уморителни за четене във всички преводи, въпреки опитите за осъвременяване, звучат тежко и тромаво. Били са и ще бъдат изпитание за всеки, нормално мързелив гимназист.

Но са наистина безкрайно богати като сюжети. Дават хляб на поколения сценаристи, режисьори и артисти от кина и телевизии. Искаме или не, и нашите деца и внуци вероятно ще минат през мъките на преодоляването им.

От друга страна — въпреки изброените негативи, „Илиада“ и „Одисея“ формират една малко досадна, но необходима култура.

По-късните французи изфабрикуват безспорно истинният афоризъм. Където има нещо завързано — „Cherche la femme!“ („Търсете жената“).

А не само Омир...

Редакторът с икономичното окосмяване ме посреща без излишно величие. Даже промърморва почти добронамерено:

— Ето, това е друго нещо. Иначе, докато ти разгадавам краснописа, се губи мисълта по текста.

Липсва интимния момент на подадената ръка. Ще минем и без него... Вади от джоба на сакото си износен калъф, от който измъква очила в огромни рамки. Слага ги на носа си.

... Докато четете, често се усмихва. По едно време вади химикалка и започва да зачертава нещо. Нещо загражда и поставя въпросителна. Пак четете. Не ми обръща никакво внимание.

Привършва, замисля се. Поглежда ме внимателно и сериозно, но после пак се усмихва:

— Не е зле. Даже е добре. Доста добре. Ама ти не си вири носа. Още ти е рано. — Става, отива до колегката в другия край на голямата стая, поставя ръка на рамото ѝ и нещо споделя. Поставя листата пред

нея. И тя чете. После пак нещо си бърборят. Правят си конференция така, все едно скромната ми персона липсва от хоризонта.

Най-после се връща при мен. И отново благоволява да ми каже няколко думи:

— Виж какво. Написаното не е лошо, ама е малко... тематично неопределено. Разхвърляно. Ще го пипнем тук-там. Вероятно, ще се наложи нещо да добавим. Доста ще поорезем. Но ще излезе... Нали не бързаш?

Тоя път се засмивам аз:

— За бързане — бързам. Ама от това нищо не следва.

Като за последно, икономично окосменият ме просветлява с очевидна истина:

— Да, така е. От бързане ползата е никаква. Търпение му е майката. Айде, довиждане.

Този път ми подава ръка.

Тая, с търпението, съм я чувал много пъти. Преди години, на село, за пръв път. От един античен дядо. Даже ми е разказвал подходящи приказки за илюстрация на постановката си. Явно, възрастните това си знаят, това си баят: търпи и чакай!

Но на мен нито ми се търпи, нито ми се чака.

Което, както казахме, нищо не значи.

И хлябът, и ножът, са в ръцете на възрастните.

20. СЛАДКО ОТ КАЙСИИ И МАЛИНИ. ЧУДНО СЛАДКО!

Два месеца по-късно.

Зоя е още край мен. Или в мен. Но не до мен. Все още не успявам да преодолея раздялата. Но това не ме разбива. Вече започвам да проумявам, че животът не се чувства задължен да бъде отзивчив към желанията ми.

Давам си сметка. Тая, простата игра със секса се получи. Но се получи и нещо доста по-смислено. Противоречията, объркани и разхвърляни в много посоки се обединиха от една гравитация, която май е просто... любов. Любовта наистина не е измишльотина на чувствителни до разглезеност поети. Има я. За лошо или за добро — има я. Все още не мога да я проумея логично. А и дали има смисъл? Често пъти приятното и красивото не е особено смислено. И обратното: умно, подредено, логично, но скучно.

Летището е забранена територия за мен. Понякога слизам на гарата до него, сядам в рехавата сянка на дърветата и наблюдавам прелитащите самолети. Когато от жълтия като тиква „Гаврон“ се отдели фигурата на парашутист, усещам, че сърцето ми се свива. Чиста форма на мазохизъм, знам го, но краката вече са ме довели сред акациите.

Ще дочакам своя ден! И отново ще се кача в самолета с парашут на гърба. Ще го дочакам, мамка му! Просто няма как да не стане... Усещам го!

Двете седмици, прекарани на морето, имат добър резултат за мен. В джоба ми се мотаят някакви пари. В невиджано досега количество. Участвах в боядисването на някаква плаваща железария, за която твърдяха, че била кораб. Почернях като циганин. Една моя

временна позната ме успокои, че циганите също можели да бъдат симпатични. Повярвах ѝ.

... Бояджийската банда бе събрана от кол и въже. По вечерно време печяхме миди и пиехме някакво местно, ароматно и леко вино. Уроците при Зоя се оказаха направо полезни. Без особено усилие се обзаведох с „позната“. Която даже ме изпрати до вагона, когато си тръгнах.

Прибирам се с нощния влак. Отворил съм широко прозореца и стоя срещу струята. Тя фучи заканително, но аз предпочитам да не ѝ се впрягам и гледам пълната луна. Красива е. Блести самовлюбено и щедро облива със златистото си очарование цялата земя. Леко съм неспокоен. Очаквам да ми се случи нещо интересно. А то все не се случва. Животът въобще не се чувства задължен да бъде отзивчив към желанията ми...

Дали не започвам постепенно да се превръщам в човек, който хронически мърмори ако не на глас, то на ум? На ум или на глас, мърморкото си е мърморко... А най-сбърканата разновидност е оптимистът мърморко.

Сестра ми е в командировка в Италия. Мъжът ѝ, съвестен военен, е на другия край на родината. Жилище без хората си е пустош. Уговарям си среща с Елизабет в градинката, където обикновено се срещам със Зоя. Защо точно там? — Нямам обяснение.

Понеже приближавам доста по-рано, не знам защо, минавам край блока на Зоя. Но го заобикалям отдалеч, пред блока се суети тълпа. Всички са облечени в тъмни дрехи, явно е някакво погребение. Не обичам тази тегава безнадеждност. Когато някой изчезне от живота, това е корав факт. И никакво трогателно прощаване с него не може да отмени простата истина, че усмивката и гласът на този човек вече са само запис в съзнанието. Запис, който един ден ще бъде изтрит по най-естествения начин. Защото безсмъртни глави няма. Казват, че имало само безсмъртни мисли... Дано поне това го има...

Така, вървейки по улицата, се заглеждам в мозаечната стена на съседния блок. Строг червен надпис предупреждава, че лепенето на обяви и некролози се наказва с глоба. Но стената е естествено удобна точно за такива прегрешения. И е облепена с обяви и некролози.

Между многото некролози, кой знае защо, се заглеждам в един. Пресен, току-що залепен.

Срещата с Елизабет е сбъркана драматургия. Тя чурулика, а аз я гледам умно и мълча. Чуруликането бързо затихва, последвано от опит за изясняване — какво ми е? Повдигам рамене — какво да ми е? Добре съм си отвсякъде, виж какъв здрав тен има кожата ми... Наистина, душата ми е с хастара навън, но няма как да ѝ обясня защо е така. Набързо се разделяме. Тя ме облъчва с поглед, в който се четат едновременно съжаление и раздражение. Права е.

По думите на Раев, Вальо бил наистина добър шофьор. Но и добрите шофьори правят нелепи грешки. Така, както си бърборели тримата, на завоя изскочил някакъв селски пияница. Вальо се опитал да го заобиколи.

... Крайпътните дървета нямат навик да се поместват, когато им налети кола.

Раев бил на задната седалка. Добрият дядо Бог явно преценил, че хич нищо да не му се случи, е просто неприлично. И милостиво го ощастливил само с дребно комоцио. Докато си говорехме, неволно заглеждах бинта около главата му. С него приличаше на ходжа.

За спътниците му била определена специална радост. Те поели директно към света, за който казват, че бил по-добър.

... Все пак, отивам на гроба им.

Повечето фотографии правят сватбената снимка по смешен тертип. Булката с букета, младоженецът с цвете на ревера, наклонили глави един към друг. Би било трогателно, ако не беше глупаво.

Още по-глупаво е, когато тази снимка се постави на паметник. Представям си, как би изръмжала Зоя, ако можеше да види този камък с претенции.

Жизнената, опърничавата, заядливата Зоя. Жената, която с такава лекота умееше да раздвижва кръвта на мъжете край себе си...

Сега би трябвало да заплача. Но се хващам, че се усмихвам. Зоя не може да бъде мъртва. Това състояние е неприложимо за нея. Нямам достатъчно въображение да си представя, че е допуснала да бъде затворена в разкошен сандък, а след това даже да бъде закопана на два метра под земята. Зоя просто не допуска да бъде ограничавана в каквото и да е.

Поставям букета откъм нейната страна. Вальо, извинявай...

Край мен минават две лели с поразмазан грим. Така се получава, когато си поплачеш. След това ти олеква. И ако край теб се появи сродна душа, можете да си поговорите как се прави сладко от касис и малини. Например. Чудно сладко!

В клоните на съседното черешово дърво се гонят няколко врабчета. Кой би могъл да им внуши, че да чирикаш така щастливо в тази територия, запазена за тъжни размишления, просто не е прилично?

Няколко дни ходя с поизпразнена глава. Ако кажа, че съм съсипан, ще излъжа. Зоя е край мен, но просто не мога да я виждам. А някои глупчовци твърдят, че вече я нямало, била заровена в земята. Разбирай — безнадеждна история без никакво продължение. Това няма как да е истина!

Зоя не може да изчезне от този свят. Пак върти някакъв номер. Какъв? — Засега не знам, но... има време, ще го проумея.

През ума ми минава една очевидна, проста мисъл: Монетата на живота има две страни — тъгата и щастието. Това, което не искаме, но често става. И това, което желаем, но обикновено не се получава.

Не знам какво ме очаква от днес нататък.

Знам само, че няма да ми е лесно. Но монетата на живота е в джоба ми... Дали ще бъде златен дукат или обикновено медно петаче, ще зависи и от моите способности на алхимик.

Има и още нещо. Не чак толкова сложно. Животът има смисъл, докато имаш желание да полетиш. Дори да не пишеш стихове, трябва да си малко нещо поет!

Престанеш ли да хвърчиш в облаците, научиш ли се да ходиш стабилно по земята, се превръщаш в пешеходец.

... В джоба на пешеходеца се мъдри медно петаче. Златният дукат става твой ако овладееш магията на алхимията... И на полета!

Издание:

Автор: Владимир Колев

Заглавие: Алхимия на една монета

Издател: Еъргруп 2001

Година на издаване: 2006

Адрес в Библиоман: <https://biblioman.chitanka.info/books/7023>

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.